विराटनगर महानगरपालिकाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०८२

Disaster Preparedness and Response Plan Biratnagar – 2025

महानगर विपद् व्यवस्थापन समिति

विराटनगर महानगरपालिका, मोरङ

कोशी प्रदेश

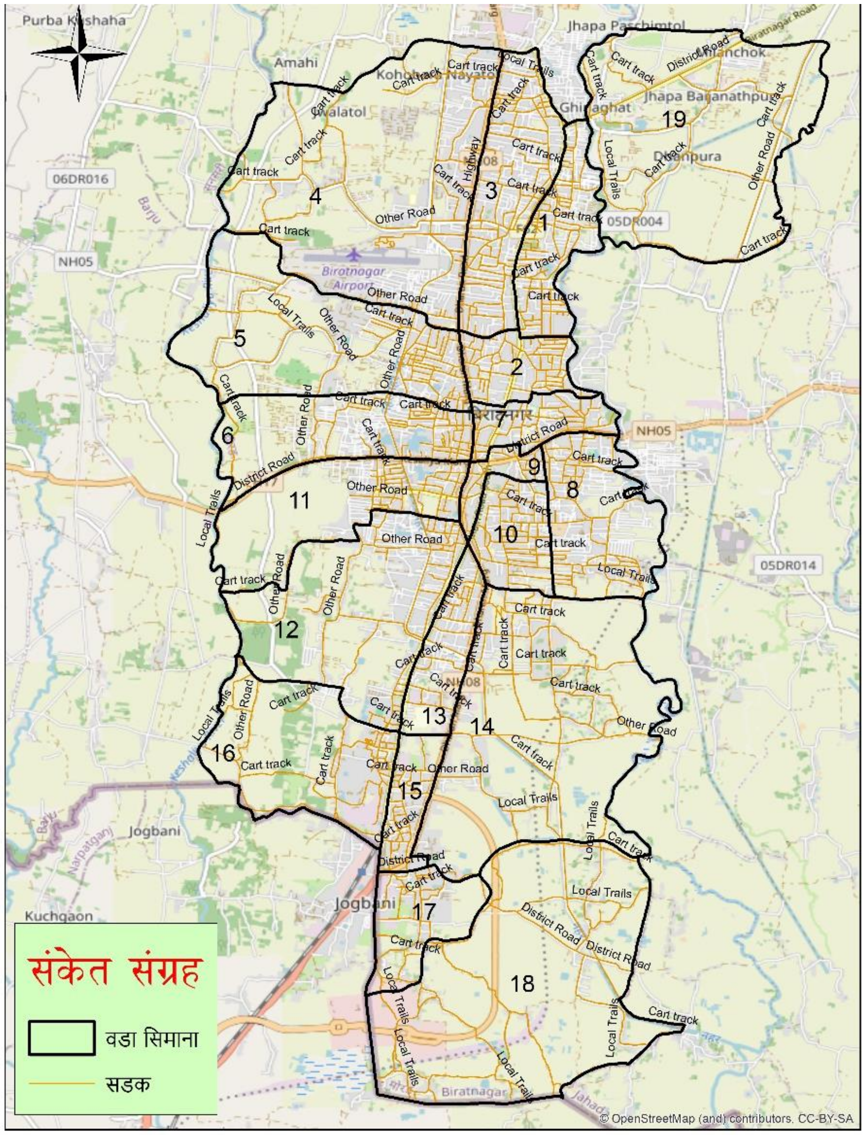

दस्तावेज : स्थानीय विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, विराटनगर महानगरपालिका

तयार गरेको मिति : २०७७ साल असार

पहिलो परिमार्जन : २०७९ साल माघ

दोस्रो परिमार्जन : २०८१ साल असार

तेस्रो परिमार्जन : २०८२ साल जेष्ठ

प्रकाशक : महानगर विपद् व्यवस्थापन समिति, विराटनगर महानगरपालिका

प्राविधिक सहजीकरणः हाम्रो कन्सल्टेन्सी सेवा, फिदिम, पाँचथर

सर्वाधिकार : © विराटनगर महानगरपालिका

विराटनगर महानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय विराटनगर
मेरो भनाइ

नेपाल बाढी, पहिरो, भूकम्प, आगलागी, महामारी, हावाहुरी, चट्याङ, असिना, खडेरी, हिमताल बिष्फोट तथा हिमपहिरो जस्ता प्रकोपको उच्च जोखिममा रहेको छ। साथै जलवायु परिवर्तनका कारण पर्ने प्रतिकूल प्रभावबाट पनि नेपाल संवेदनशील अवस्थामा रहेको विद्यमान तथ्याङ्कले देखाएको छ। कोशी प्रदेश अन्तर्गत मोरङ जिल्लामा अवस्थित १९ वटा वडा रहेको विराटनगर महानगरपालिका बाढी, महामारी, सडक दुर्घटना, आगलागी, भुकम्प, हावाहुरी, असिना, शीतलहर, सर्पदंश लगायतका प्रकोपको उच्च जोखिममा रहेको छ। विपद्ले गर्ने जनधनको क्षति कम गर्ने तथा विपद् व्यवस्थापनको कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने उद्देश्यका साथ यस नगरपालिकामा नगर स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरू समेत गठन गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरणका प्रयासहरू भइरहेका छन्।

विराटनगर महानगरपालिकाको स्थानीय विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा नेपालको संविधान, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, स्थानीय विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य नमुना योजना २०७८ र नगरपालिकाले तर्जुमा गरेको स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७५ ले तोकेको काम, कर्तब्य र अधिकार अनुरूप सबै वडामा वडास्तरीय सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणपछि तर्जुमा भएको छ । यस योजनाको कार्यान्वयन, महानगरपालिकाका सम्बन्धित विकास समिति शाखाहरूको अगुवाइमा ८ वटा क्लष्टरहरू निर्माण गरी विपद्का समयमा आवश्यकताअनुसार तत्काल परिचालन हुने गरी तयारी हालतमा राखिनेछ । साथै छिमेकी नगरपालिकाहरू, जिल्लास्थित विषयगत कार्यालयहरू, प्रदेश सरकार, सङ्घीय सरकार, दातृ निकायहरू, अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरूबाट सहयोग प्राप्त हुने अपेक्षा राखेको छु । यसका साथै यस महानगरपालिकामा कार्यरत सबै साझेदार निकायलाई विकासका परियोजनाहरू सञ्चालन गर्दा विकासका विषयगत क्षेत्रमा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका विषयहरूलाई मूलप्रवाहीकरण गरिदिनुहुन आग्रह समेत गर्दछु।

यस योजना तर्जुमाका लागि नगरपालिकाको तर्फवाट अग्रभागमा रहेर समन्वय र सहजीकरणको महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने विपद् व्यवस्थापन स्रोत व्यक्ति कमला निरौलालाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु। साथै आठवटै क्लष्टरमा रहेर महानगरक्षेत्रको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका काममा प्रतिवद्ध हुँदै योजना निर्माणमा भूमिका खेल्ने सम्पूर्ण विषयगत समिति र शाखाका प्रतिनिधिहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । योजना निर्माणको लागि हाम्रो कन्सल्टेन्सी सेवा, फिदिम पाँचथरको तर्फबाट विज्ञको रूपमा सहजीकरणको भूमिकामा रहनु भएका यश प्रसाद सुब्बा, रामकुमार दाहाल र सूर्यकुमार दाहाललाई विषेश धन्यवाद दिन चाहन्छु । यो योजना निर्माणमा सक्रिय सकृय भूमिका खेल्नु भएका वडा तथा महानगरस्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति, बौद्धिक समुदाय तथा सरोकारवाला निकायहरु प्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु। अन्त्यमा यहाँहरू सबैको साथ र सहयोगले विराटनगर महानगरपालिकालाई विपद्को समयमा प्रभावकारी प्रतिकार्य गर्न सक्ने महानगरपालिकाका रूपमा विकास गर्न महानगर तथा वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति र सम्पूर्ण राजनीतिक दलबाट निरन्तर सहयोगको अपेक्षा गर्दछु । धन्यवाद ।

नागेश कोइराला
महानगर प्रमुख
विराटनगर महानगरपालिका

शव्द संक्षेप

Short Form	Full Form	Nepali
NSDRM	National Strategy for Disaster Risk Management	विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि राष्ट्रिय रणनीति
HFA	Hygo Framework Approach	ह्योगो कार्यसंरचना
NDRF	National Disaster Response Framework	राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य कार्य संरचना
NCRA	Natural Calamity Relief Act 2039	दैवी प्रकोप उद्धार ऐन २०३९
DRRMA	Disaster Risk Reduction and Management Act 2018	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४
NEWS	National Early Warning System	राष्ट्रिय पूर्वसूचना प्रणाली
DDMC	District Disaster Relief Committee	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
PDMC	Province Disaster Management Committee	प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समिति
DRRMNC	Disaster Risk Reduction and Management National Counsil	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय परिषद्
DRRMEC	Disaster Risk Reduction and Management Executive Committee	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्यकारी समिति
DRRMA	Disaster Risk Reduction and Management Authority	राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण
LEOC	Local Emergency Operation Centre	स्थानीय आपत्कालिन कार्य सञ्चालन केन्द्र
DEOC	District Emergency Operation Centre	जिल्ला आपत्कालिन कार्यसञ्चालन केन्द्र
PEOC	Province Emergency Operation Centre	प्रदेश आपत्कालिन कार्यसञ्चालन केन्द्र
NEOC	National Emergency Operation Centre	राष्ट्रिय आपत्कालिन कार्यसञ्चालन केन्द्र
DPRP	Disaster Preparedness and Response Plan	जिल्लाविपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना
DDMP	District Disaster Management Plan	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन योजना
LDCRP	Local Disaster and Climate Resilience Plan	स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना
CBDCRP	Community Based Disaster and Climate Resilience Plan	समुदायमा आधारित विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना
LDCRC	Local Level Disaster and Climate Resilience Committee	स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति
WDCRC	Ward Level Disaster and Climate Resilience Committee	वडास्तरीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति
CDMC	Community Level Disaster Management Committee	समुदाय स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति
DTO	District Technical Office	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय
FCHV	Female Community Health Volunteer	समुदायमा कार्यरत महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका
DUDBC	Depart. of Urban Development and Building Construction	शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग
NRCS	Nepal Red Cross Society	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
GBV	Gender Based Violence	लैंङ्गिकतामा आधारित हिंसा
CCCM	Camp Coordination and Camp Management	क्याम्प समन्वय तथा व्यवस्थापन
IEC	Information, Education and communication	सूचना, शिक्षा र सञ्चार
IRA	Initial Rapid Assessment	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा
MIRA	Multi Cluster Initial Rapid Assessment	बहुविषयगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा
NFRI	Non Food Relief Items	गैरखाद्य सामग्री
RRT	Rapid Response Team	द्रुत प्रतिकार्य समूह
CCA	Climate Change Adaptation	जलवायु परिवर्तन अनुकुलन
PRA	Participatory Rural Appraisal	सहभागितात्मक लेखाजोखा मूल्याङ्कन
RRA	Rapid Rural Appraisal	द्रुत लेखाजोखा मूल्याङ्कन

कार्यकारी सारांश

विपद्लाई बुझ्ने भाग्यवादी चिन्तनमा आउँदै गरेको परिवर्तनका कारण विपद् जोखिम न्यूनीकरण प्रक्रियाले देशमा संस्थागत विकासको बाटो फराकिलो बनाउँदै ल्याएको छ । तथापि, आपतकालीन मानवीय सहयोगलाई स्फूर्त, प्रभावकारी र प्रभावितको पहुँच सहज बनाउन धेरै कार्य गर्नु जरुरी छ । यस प्रयासमा देशको भूबनोट, गरिबी र जनचेतनाको कमी लगायतका आधारभूत कारणले अबरोध उत्पन्न गरिरहेको छ । विश्वव्यापी रूपमा बढ्दै गएको विपद्को जोखिम कम नगरिएसम्म दिगो विकास लक्ष्य प्राप्त हुन नसक्ने देखिएकाले यसको व्यवस्थापनका लागि विभिन्न पक्षमा काम गर्नु आवश्यक रहेको छ ।

विराटनगर महानगरपालिका विभिन्न प्रकारका विपद्हरुबाट प्रभावित छ। महानगरपालिका क्षेत्रमा हरेक वर्ष विपद्का कारण जनधनको उल्लेखनीय क्षति भइरहेको छ। त्यसैले विपद् व्यवस्थापन र जोखिम न्यूनीकरणका लागि स्थानीय तहको संस्थागत संरचना र क्षमता विकास गरी विपद्को सामना गर्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्दै सुरक्षित संस्कृतिको विकासमा अगाडि बढ्नु आवश्यक छ । विपद्को सामना गर्ने क्षमता अभिवृद्धिका विभिन्न कार्यक्रम र योजना मध्ये आपत्कालीन समयमा मानवीय जीवनको रक्षा र महत्वपूर्ण सम्पत्तिको संरक्षण गर्ने उद्देश्यका साथ कार्यविभाजन सहित तयार गरिएको "विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना" यस महानगरपालिकाको महत्वपूर्ण दस्तावेज हो ।

नेपालको संविधान, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४(प्रथम संसोधन २०७५) र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, महानगरपालिकाको विपद व्यवस्थापन ऐन २०७५, विपद् व्यवस्थापन नीति तथा रणनीतिक कार्ययोजना, २०७६लगायतका नीतिगत र कानुनी दस्तावेजलाई आधार मानेर स्थानीय तहको विपद् जोखिम व्यवस्थापनलाई सबल बनाउन पनि यस योजनाको भूमिका महत्वपूर्ण हुनेछ। गृह मन्त्रालयबाट जारी भएको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०६७ (प्रथम संसोधन २०७६) बमोजिम तयार गरिएको यस योजनाले बाढीलाई प्राथमिकतामा राखी विपद्को समयमा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति र महानगरपालिकाले जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिसँगको सहकार्य र प्रादेशिक र सङ्घीय सरकारको सहयोगमा गर्ने आपतकालीन कार्य र शीघ्र पुनर्लाभिका क्रियाकलापहरु पहिचान गरेको छ। यस योजनामा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि प्रमुख क्रियाकलापहरू, कार्यान्वयन गर्ने मुख्य संस्था, सहायक संस्थाको पहिचान गर्ने प्रयास गरिएको छ । विपद् हुनुअघि र विपद्को समयमा गरिने कार्यका लागि समयावधि र बजेट प्रक्षेपण समेत गरिएको छ ।

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले विभिन्न ८ वटा विषयगत क्षेत्र (Cluster) पहिचान गरेको छ । यसमा मूलभूत रूपले क्षेत्रगत अवधारणालाई आत्मसात् गर्दै स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले नियमित रूपमा गर्नु पर्ने पूर्वतयारी र आपतकालीन कार्य तथा त्यसको लागि गरिने पूर्वतयारीलाई प्राथमिकतामा राखेको छ ।

विषयसूची

परिच्छेद एक ङ

प्रारम्भिक ङ

१.१ पृष्ठभूमि 8

१.२ योजनाको उद्देश्य 8

१.३ योजना तर्जुमा प्रक्रिया 9

१.४ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको अपेक्षित नतिजा 9

१.५ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले प्राप्त गर्न खोजेका परिणामहरू 9

१.६ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाका सीमा 10

१.७ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको आवश्यकता तथा महत्व 10

१.८ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको लक्षित समूह 11

१.९ पूर्वतयारीका लागि सामान्य मान्यताहरू 11

१.१० कानूनी, नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्था 11

१.१०.१ नेपालको संविधान, २०७२ 11

१.१०.२ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ 12

१.१०.३ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ 12

१.१०.४ विपद जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०७५ 12

१.१०.५ प्रदेश विपद् व्यवस्थापन ऐन, २०७५ 12

१.१०.६ महानगरपालिकाको विपद् व्यवस्थापन ऐन,२०७५ 13

परिच्छेद – दुइ 14

२.१ महानगरपालिकाको परिचय 14

२.१.१ मोरङ जिल्लाको परिचय 14

२.१.२ महानगरपालिकाको परिचय 15

२.१.३ जनसंख्या र राजनीतिक विभाजन 16

२.१.४ जनसंख्याः 16

२.१.५ आर्थिक अवस्था 17

२.१.६ शैक्षिक अवस्था 18

२.१.७ जलवायु, हावापानी आदिको अवस्था र प्रभाव 19

२.१.८ प्राकृतिक स्रोत साधन 20

२.१.९ सडकको अवस्था 20

२.१.१० भू-उपयोग 20

२.२ विगतका विपद्हरूको विश्लेषण 20

२.२.१ पालिकाको विपदको पहिचान 20

२.२.२ वडागत प्रकोप प्राथमिकीकरण 36

२.२.३ विपद् जोखिम आँकलन तथा नक्साङ्कनः 37

२.३ वडा स्तरीय छलफल र विश्लेषणबाट प्राप्त विपद्का कारण भएको क्षतिको विवरण 38

२.३.१ विपद्को कारण विगत ५ वर्षमा भएको मानवीय क्षतिको विवरण 38

२.३.२ विपद्को कारण भएको घरको क्षतिको विवरण....39
२.३.३ सामुदायिक विद्यालयहरुको भौतिक अवस्था....39
२.३.४ उपलब्ध स्वास्थ्य सेवाका लागि मानवश्रोत....40
२.३.५ परिवारको आम्दानीको स्रोतको विवरण (आयआर्जनमा संलग्न व्यक्ति)....41
२.४ सम्मुखता....42
२.५ संकटासन्नता (Vulnerability)....43
२.५.२ भवन तथा भौतिक संरचनाको संकटासन्नता....44
२.५.३ लक्षित जनसङ्ख्याको पूर्वानुमान....45
२.६ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि क्षमता विश्लेषण....45
२.६.१ प्रकोप घटना पूर्वानुमान तथा पूर्वसूचना प्रणाली विश्लेषण....45
२.६.२ विपद जोखिम व्यवस्थापनका लागि नीतिगत क्षमता....46
२.६.३ नगर तथा वडा तहमा गठन गरिएका विपद व्यवस्थापन समितिका संख्यात्मक अवस्था....47
२.६.४ महानगरपालिकामा आपतकालीन अवस्थामा आवश्यक सामग्रीको भण्डार....47
२.७ विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका लागि गर्नु पर्ने थप कामहरू....48
२.७.१ नीतिगत विकासको क्षेत्रमा गर्न बाँकी कामहरू....48
२.७.२ क्षमता विकास कार्यक्रम....48
खण्ड : तीन....50
सामान्य पूर्वतयारी योजना (सम्पूर्ण विषयगत क्षेत्रहरुका लागि)....छण
३.१ प्राथमिकता प्राप्त रणनीतिक पूर्वतयारी....50
खण्ड चार....छद्ध
आपत्कालीन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना (सम्पूर्ण विषयगत क्षेत्रहरूको लागि)....छद्ध
४.१ विषयगत क्षेत्रहरु तथा कार्य जिम्मेवारी....54
४.१.१ विषयगत क्षेत्र (Cluster) को परिचय....54
४.१.२ विषयगत क्षेत्रको उद्देश्य....54
४.१.३ विषयगत क्षेत्र (Cluster) हरू....54
४.२ विषयगत क्षेत्रहरुको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना....55
४.२.१ समग्र व्यवस्थापन सूचना, खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्रको पूर्वतयारी योजना....55
४.२.२ खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्र....61
४.२.३ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र....64
४.२.४ खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र....68
४.२.५ आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र....72
४.२.६ संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र....75
४.२.७ आपतकालीन शिक्षा क्षेत्र....79
४.२.८ शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र....84
खण्ड छ
आवश्यकताको लेखाजोखा
६.१ स्रोत साधनको वर्तमान अवस्था....90
६.२ विपद् प्रतिकार्यका लागि जनशक्तिको उपलब्धता....90

६.३ गैर–खाद्य सामग्री भण्डारण स्थल 90
६.४ मानवीय सहायता स्थल.... 90
६.५ अनुमानित लागत 90
६.६ आर्थिक श्रोत र उपलब्ध हुने विधि र संयन्त्र 91
६.७ अन्य निकायहरुसँगको समन्वय र सहकार्य.... 91
खण्ड सात.... ढद्द
अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई योजना.... ढद्द
७.१. लक्ष्य र सूचकहरू.... 92
७.२ अनुगमन, मूल्याङ्कन र योजनाको परिमार्जन.... 93
७.३ क्षमता विकास रणनीति र योजना 93
अनुसूचीहरुः 95
अनुसूची १ प्रकोप नक्साङ्कन तथा स्तरीकरण 95
अनुसूचीः २ विराटनगर स्थित सरकारी कार्यालयहरुको नाम र सम्पर्क नम्बर 95
अनुसूची ३ पालिका तहमा कार्यरत स्थानीय, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरुः 97
अनुसूची ४ पालिकामा रहेका रेडियो र एफ एम स्टेशनहरु.... 98
अनुसूची ५ विराटनगरमा सक्रिय सञ्चारकर्मीहरुको सम्पर्क नम्वर.... 99
अनुसूची ६ विराटनगरमा रहेका एम्बुलेन्स सम्बन्धी विवरण.... 100
अनुसूची ७ विराटनगर र आसपासमा रहेका बारुणयन्त्र सम्बन्धी विवरण 102
अनुसूची ८ जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रमा भएका सामग्रीहरुको विवरणः 102
अनुसूची ९ नेपाली सेनाको थलाहा ब्यारेकमा भएका खोज तथा उद्धार सामग्रीहरुको विवरणः.... 103
अनुसूची १० कोशी प्रदेश प्रदेश प्रहरी कार्यालयमा रहेका खोज तथा उद्धार सामग्रीहरुको विवरणः.... 103
अनुसूची ११ सशस्त्र प्रहरीबल नेपालका इकाईहरुमा मौज्दात सामग्रीहरुः.... 104
अनुसूची १२ जिल्ला प्रहरी कार्यालय र मातहतका चौकी, पोष्ट र ईलाकाहरुमा उपलब्ध सामग्रीहरुः.... 105
अनुसूची १३ वडागतरुपमा रहेका स्थानीय संघसंस्था तथा क्लवहरुको विवरण.... 105
अनुसूची १४ सुरक्षित खुल्ला स्थान र सामुदायिक भवनहरुको विवरणः 107
अनुसुची १५ महानगर तथा वडा स्तरमा गठित विपद् व्यवस्थापन पदाधिकारीहरूको नामावली 113
अनुसूची १६ विपद् व्यवस्थापनमा स्थानीय युवाहरुको महानगरपालिका स्तरीय प्रतिकार्य टोली तदर्थ समितिः 123
अनुसूची १७ स्वास्थ्य सम्बन्धी दक्ष मानव स्रोत 124
अनुसूची १८ शिक्षण अस्पताल तथा अस्पतालहरुको विवरणः.... 125
अनुसुची १९ : स्थानीय तहमा QRT/RRT को विवरण.... 126
अनुसूची २० विराटनगर नगरपालिका भित्र रहेका हेभ्भी इक्वीपमेण्टः.... 126
अनुसूची २१ विपद् प्रारम्भिक द्रुत सर्वेक्षण फाराम.... 127
अनुसूची २२ विषयगत सदस्य संस्थाको कार्यशर्तः.... 133
अनुसूची २३ अगुवा सहयोगी संस्थाको कार्यशर्त 133
अनुसूची– २४ आपत्कालीन मानवीय सहयोगको लागि स्फियर मापदण्ड 134

परिच्छेद एक
प्रारम्भिक

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले विपद् व्यवस्थापन स्थानीय तहको एकल अधिकार सूचीको रुपमा सूचीकृत गरेको छ। संवैधानिक व्यवस्था कार्यान्यवयन गर्न सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहमा नीति, ऐन, नियम तथा निर्देशिकाहरु तर्जुमा भएका छन्। साथै विपद् व्यवस्थापनका लागि केन्द्र देखि समुदाय तहसम्म विभिन्न संस्थागत संरचना गठन गरी क्रियाशील रहेका छन्। स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति पनि यस्तै संरचना मध्येको एक हो। स्थानीय तहमा हुने विपद् व्यवस्थापनको सन्दर्भमा यस समितिको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ। स्थानीय तहमा गरिने विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्यलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी ढङ्गबाट सम्पन्न गर्न समितिले यस सम्बन्धी छुट्टै योजना तर्जुमा गर्नु पर्ने हुन्छ। विद्यमान कानूनी व्यवस्था अनुरुप समेत स्थानीय तहले विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्न आवश्यक रहेको छ।

जलवायु परिवर्तन तथा अन्य विभिन्न कारणबाट संसारमा प्रकोप जोखिमको अवस्थामा वर्षेनी बृद्धि हुने गरेको छ। यस महानगरपालिका पनि यस्ता प्रकोप जोखिमहरुबाट अछुतो रहन सकेको छैन । यस महानगरपालिकामा विपद्बाट हुने जनधनको क्षति न्यूनीकरण गर्न, विपद्को प्रतिकार्य र पुनर्लाभलाई गति दिन र यस कार्यमा सरोकारवालाहरु बीचको समन्वयलाई प्रभावकारी बनाउन विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरिएको छ।

प्रस्तुत सन्दर्भमा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ को उपदफा (२) को खण्ड (न) र नेपाल सरकारबाट जारी विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०७६ र स्थानीय तह विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य नमुना योजना २०७८ अनुरूप यस महानगरपालिकाले तयार गरेको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७७ लाई पहिलो पटक २०७९ माघ महिनामा, दोस्रो पटक २०८१ असार र तेस्रो पटक २०८२ जेष्ठ महिनामा परिमार्जन गरिएको छ ।

१.२ योजनाको उद्देश्य

यस महानगरपालिकामा विपद् व्यवस्थापनको पूर्वतयारी र यस सम्बन्धी प्रतिकार्यलाई प्रभावकारी बनाई सम्भावित जनधनको क्षति कम गर्नु यस योजनाको प्रमुख उद्देश्य हो। यसका अन्य उद्देश्यहरु देहाय बमोजिम रहेका छन्ः

(क) विपद् प्रतिकार्यका लागि विषयक्षेत्रहरूको भूमिका तथा जिम्मेवारी निर्धारण गर्नु,

(ख) विपद् प्रतिकार्यका लागि मुख्य जिम्मेवार तथा सहयोगी निकायहरूको पहिचान र अद्यावधिक गर्नु,

(ग) विपद्को लेखाजोखा, जोखिम नक्साङ्कन, विगतमा घटेका विपद्का घटनाहरुको तथ्याङ्क सङ्कलन र विश्लेणका आधारमा जोखिम सूचित योजना तर्जुमा गर्नु,

(घ) विपद् प्रतिकार्यका लागि सामान्य पूर्वतयारी, पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी तथा आपत्कालीन प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू तय गर्नु,

(ङ) विपद् प्रतिकार्यका लागि हाल उपलब्ध स्रोत, साधन र जनशक्तिको लेखाजोखा एवम् सम्भावित विपद्को सामना गर्न आवश्यक क्षमताको आंकलन, प्रक्षेपण र प्रवन्ध गर्नु ।

१.३ योजना तर्जुमा प्रक्रिया

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०७६ ले महानगरपालिकाको स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको नेतृत्व र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको क्षेत्रमा संलग्न निकाय तथा विषयक्षेत्रको सहभागितामा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ। सोही व्यवस्था अनुसार यस महानगरपालिकाले सहभागितामूलक प्रक्रिया अपनाई तयार गरेको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई २०८२ साल जेष्ठ महिनामा परिमार्जन गरिएको छ।

१.४ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको अपेक्षित नतिजा

विपद् जोखिम व्यवस्थापन भित्र गरिने विभिन्न चरणका कार्यमध्ये विपद् पहिले जोखिम न्यूनीकरणका आधारभूत कार्य, विपद् परे लगत्तै स्थिति सामान्य नभएसम्म गरिने प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारी र तत्कालीन पुनर्लाभका लागि कार्य गरिने भएकाले यस योजनाबाट विपद् प्रभावित मानिसको अधिकारको रक्षा, आपतकालीन जीविकोपार्जनमा सहयोगका साथै विपद् जोखिम व्यवस्थापनका क्षेत्रमा समेत सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ । यस योजनाका केही अपेक्षित नतिजा देहायअनुसार हुने प्रक्षेपण गरिएको छ ।

- विपद् पहिले गर्नु पर्ने आधारभूत पूर्वतयारीक कार्य सुनिश्चित हुनेछन् ।
- विपद्को समयमा मानवीय सहयोग कार्यलाई प्रभावकारी र व्यवस्थित गर्न सकिनेछ ।
- विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि सरोकारवाला र समुदायबीच समन्वय र सहकार्यको अभिवृद्धि हुनेछ।
- विपद् बाट प्रभावितलाई आफ्नो अधिकार र दायित्वको बारेमा सचेत हुने अवसर प्राप्त हुनेछ ।
- उद्धार र राहत जस्ता कार्यमा प्रभावित समुदायको समान पहुँचमा अभिवृद्धि हुनेछ ।
- सामाजिक, सांस्कृतिक, सदभाव अभिवृद्धि भएर विपद्को सामना गर्न सबै एकजुट हुने वातावरण तयार हुनेछ।
- क्षेत्रगत रूपमा कामको बाँडफाँड भएकाले मानवीय सहयोग पारदर्शी, प्रभावकारी र व्यवस्थित हुनुको साथै सेवाप्रदायक निकायमा जवाफदेहीता र उत्तरदायित्वको भावनाको विकास हुनेछ ।

१.५ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले प्राप्त गर्न खोजेका परिणामहरू

यस योजनाले प्राप्त गर्न खोजेका परिणामहरू मुख्यतया देहायअनुसार छन्

- महानगरपालिकाको समग्र वस्तुस्थिति विवरण,
- विपदबाट प्रभावित हुन सक्ने क्षेत्र एवं समुदायको संख्या र अवस्थिति,
- उपलब्ध क्षमता (विपद्सँग जुध्ने र प्रतिकार्यमा उपलब्ध हुन सक्ने),
- विपद् जोखिम विश्लेषण,
- पूर्व चेतावनी प्रणाली,
- खोज तथा उद्धार व्यवस्था,
- आश्रय घर (सेल्टर) वा क्याम्प व्यवस्थापन प्रणाली,

- राहत व्यवस्था र वितरण,
- खाद्य सामग्री र गैर खाद्य सामग्रीको भण्डार अवस्था,
- प्रतिकार्यमा संलग्न साझेदारहरुको भूमिका र जिम्मेवारीको निर्धारण,
- विपद सम्पर्क व्यक्तिको पहिचान र विपदको समयमा नियमित सञ्चार सम्पर्कको व्यवस्था,
- मानवीय सहायताकर्मीले गर्ने सहयोग (के, कसले, कहिले, कहाँ, कसरी उपलब्ध गराउने हो) को पहिचान

१.६ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाका सीमा

यस योजनाका निम्नअनुसार सीमा रहेका छन्

१. यस योजनाले विगतको अनुभवको आधारमा विपद्का मुख्य स्रोतहरु – बाढी, आगलागी, महामारी शीतलहर, प्रदूषण जस्ता विपद्का घटनाबाट प्रभावित घरधुरी एवम् परिवार संख्याहरुबाट अनुमान गरिएको छ । पूर्वतयारी र प्रकोपको स्तर अनुसार वास्तविक क्षति नोक्सानीको आकार घटबढ हुन सक्नेछ ।

२. विपद् जोखिम व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन विपद् स्थल, बन्दोवस्ती व्यवस्थापन र आपत्कालीन स्वास्थ्य सेवा योजना महत्वपूर्ण हुन्छ। अतः यस योजनामा उल्लेख भए अनुरुप विषयगत समितिका बैठकहरु बसी यस सम्बन्धमा थप गृहकार्य गरी स्पष्टता कायम गर्न सकिएमा योजना प्रभावकारी हुन सक्नेछ ।

३. विपद्को अवस्थामा योजना अनुरुप मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउन स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिसँग स्रोतको अभाव हुनसक्ने भएकोले योजना अनुरुप विपद् प्रतिकार्यका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र मानवीय सहायतामा संलग्न संघसंस्थाहरुको सहयोग लिनुपर्ने अवस्था छ।

४. प्रतिकार्य योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिलाई क्षेत्रगत रूपमा दक्ष जनशक्ति तयार गर्नुपर्नेछ ।

५. यस योजनामा समुदायस्तरमा गएर सूचना संकलन गरी विगतमा घटेका घटनामा प्रभावित जनसंख्यामध्ये शिविरमा आश्रीत हुनु परेको विवरण र आगामी दिनका लागि गरिएको प्रक्षेपणलाई आधार मानी प्रभावित हुन सक्ने घरधुरी र जनसंख्या लिइएको छ ।

१.७ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको आवश्यकता तथा महत्व

विपद् व्यवस्थापन भित्र गरिने विभिन्न चरणका कार्यहरु मध्ये प्रतिकार्य योजना विपद्का घटना घटे लगत्तै देखि स्थिति सामान्य नभएसम्म कार्यान्वयन हुन्छ । विपद्को यो समय ज्यादै संवेदनशील भएको र यस समयमा गरिने मानवीय सहयोगका कार्यले क्षतिको नोक्सानी उल्लेख्य मात्रामा घटाउन सकिने भएकाले यस योजनाको निकै ठूलो महत्व रहेको हुन्छ । विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको आवश्यकता र महत्वलाई निम्नानुसार उल्लेख गरिएको छ।

१. मानवीय सहायता एवम् विपद् जोखिम व्यवस्थापनमा संलग्न निकाय एवं उपलब्ध स्रोत साधन पहिचान गराउँछ ।

२. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि अपुग स्रोत (खाडल) पहिचान गरी त्यसको पूर्तिको व्यवस्था गर्न आवश्यक वातावरण मिलाउँछ ।

३. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यलाई विभिन्न विषयक्षेत्र अन्तर्गतका निकायहरुको भूमिका निर्धारण गरी विपद्का असरहरुको सामना गर्न एकीकृत प्रयासलाई सुनिश्चित गर्छ ।

४. विपद्को समयमा मानवीय सहयोगलाई व्यवस्थित गर्ने सुनिश्चितता दिन्छ ।

५. विपद्को जोखिम कम गर्न सरोकारवाला र समुदायलाई हातेमालो गर्ने प्रेरणा दिन्छ ।
६. प्रभावितलाई आफ्नो अधिकार र दायित्वकोबारेमा सचेत गराउँछ ।
७. उद्धार र राहत जस्ता कार्यमा प्रभावित समुदायको समान पहुँचको प्रत्याभूति गर्छ ।
८. आपत्कालीन समयमा सूचना र जानकारी प्रक्षेपणलाई व्यवस्थित गर्न सहयोग गर्छ ।
९. क्षेत्रगत रूपमा कामको बाँडफाँड हुने हुँदा मानवीय सहयोग पारदर्शी, प्रभावकारी र व्यवस्थित हुनुको साथै सेवाप्रदायकमा जवाफदेही र उत्तरदायित्वको भावनाको विकास गराउँछ ।

१.८ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको लक्षित समूह

यस महानगरपालिकामा बाढी, प्रदूषण, आगलागी, हावाहुरी, महामारी, शीतलहर, भूकम्प आदि प्रकोपहरु बढ्दो क्रममा छन्। यसै आ व को हालसम्मको विवरण हेर्दा करिव रु. १ करोड भन्दा बढीको क्षति यस महानगरपालिकाले व्यहोरिसकेको छ । तसर्थ विगतका वर्षहरुको प्रभाव तथा क्षतिलाई मध्यनजर एवम् बिश्लेषण गर्दा यस बर्ष पनि धेरै घरपरिवार साथै जनसंख्या प्रभावित हुने निश्चित छ । विगतका वर्षहरुमा बाढीबाट प्रभावित घरधुरी तथा जनसंख्याको आधारमा आगामी वर्षको लागि जम्मा ८,२०० घरधुरी तथा ३२,००० जनसंख्या प्रभावित हुनसक्ने अनुमान गरिएको छ ।

१.९ पूर्वतयारीका लागि सामान्य मान्यताहरू

पूर्वतयारीको कार्य गर्दा सबै साझेदारहरूले अपनाउनु पर्ने सामान्य सिद्धान्तहरू देहायबमोजिम हुनेछन्

१. महानगरपालिका र स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति मार्फत एकद्वार नीति अनुरुप समग्र समन्वयको काम हुनेछ र महानगरपालिकाले समन्वयका लागि अन्य संघ/संस्थाहरूको सहयोग लिन सकिने छ ।
२. विषयगत क्षेत्रबाट समेत आवश्यक समन्वय गर्ने र समन्वय गर्दा मुख्य माग वा आधारभूत आवश्यकता पुरा गर्ने विषयलाई बढी ध्यान दिनु पर्नेछ ।
३. विपद् पूर्वतयारी एवं उद्धार कार्यका लागि दक्ष जनशक्ति, आर्थिक, भौतिक सुविधा तथा स्थानीय सञ्जालमा आधारित गैरसरकारी संस्थाहरूलाई क्षमता अनुसार प्रभावकारी रुपमा परिचालन गरिनेछ ।
४. पूर्व निर्धारित रुपमा समन्वय, सहयोग, साझेदारी, सहकार्य, निर्देशन र नियन्त्रणको कार्यमा एकरुपता कायम गरिनेछ।

१.१० कानूनी, नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्था

१.१०.१ नेपालको संविधान, २०७२

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको माध्यमद्वारा दिगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धिको आकांक्षा पूरा गर्न जारी भएको संविधान २०७२ ले नेपाल संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक राज्यका रुपमा परिभाषित गर्नुका साथै राज्य सञ्चालनका लागि तीन तहको संरचनाको व्यवस्था गरी प्रत्येक तहको काम, कर्तब्य र अधिकारको व्यवस्था गरेको छ । संविधानको अनुसूची ७ मा प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपद पूर्व तयारी, उद्धार तथा राहत र पुनर्लाभको अधिकार संघ र प्रदेशको साझा अधिकार सूचीको विषय बनाएको छ । साथै अनुसूची ८ मा विपद व्यवस्थापनको कार्यलाई स्थानीय तहको एकल अधिकार क्षेत्रभित्रको विषयका रुपमा समावेश गरेको छ भने अनुसूची ९ मा विपद् व्यवस्थापनको कार्यलाई संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकारको रुपमा समावेश गरेको छ । धारा ५१ राज्यको नीतिहरुको खण्ड (ज) प्राकृतिक स्रोत साधनको संरक्षण सम्बर्द्धन

र उपयोग सम्बन्धी नीति अन्तर्गत प्राकृतिक प्रकोपबाट हुने जोखिम न्यूनीकरण गर्न पूर्व सूचना, तयारी, उद्धार, राहत एवं पुनर्स्थापना गर्ने भनी विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यको कार्यलाई उच्च प्राथमिकतामा राखेको पाइन्छ ।

१.१०.२ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४

विपद व्यवस्थापनका सबै क्रियाकलापको समन्वयात्मक र प्रभावकारी रुपमा व्यवस्थापन गरी प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक विपदबाट सर्वधसाधारणको जीउज्यान र सार्वजनिक, निजी तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति, प्राकृतिक एवं सांस्कृतिक सम्पदा र भौतिक संरचनाको संरक्षण गर्न दैवी प्रकोप (उद्धार) ऐन, २०३९ लाई प्रतिस्थापन गर्दै जारी भएको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी क्रियाकलापहरुलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्नका लागि विभिन्न तहगत संरचनाहरुको प्रवन्ध गरी विपद पूर्व, विपदको समयमा एवं विपद पश्चातको अवस्थामा त्यस्ता संरचनाले निर्वाह गर्नुपर्ने भुमिका एवं जिम्मेवारी समेत निर्धारण गरेको छ ।

१.१०.३ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४

विगतमा स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ ले योजना छनौट गर्दा प्राकृतिक प्रकोप न्यूनीकरण हुने खालका योजना छनौटमा प्राथमिकता दिनुपर्ने व्यहोरा उल्लेख गरेको थियो । साथै साबिकमा स्थानीय योजना तर्जुमा गर्दा सहभागितामूलक योजना पद्धति अवलम्बन गरी विपदलाई समेत मूलप्रवाहीकरण गर्दै विपद अनुकुलनका योजना छनौट र सञ्चालन गर्ने नीति स्थानीय स्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०६९ मा राखी सोही बमोजिम योजना अभ्यास गर्ने गरिएको पाइन्थ्यो । हाल नेपाल संघीय राष्ट्रको रुपमा रुपान्तरण भैसकेको अवस्थामा स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ ऐनको खारेजी गर्दै स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ जारी भएको हो । उक्त ऐनको परिच्छेद ३ मा गाँउपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तरगत विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अधिकारको व्यवस्था गरिएको छ ।

१.१०.४ विपद जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०७५

विपद जोखिमबाट सुरक्षित, जलवायु अनुकुलित तथा उत्थानशील राष्ट्रको निर्माण गर्दै दिगो विकासमा योगदान पुर्‍याउने दीर्घकालीन सोच राखी यो नीति अवलम्बन गरिएको छ । विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरुलाई सन्तुलित रुपमा कार्यान्वयन गरी विपदबाट हुने जनधन, स्वास्थ्य तथा जीविकोपार्जनका श्रोतसाधनहरुका साथै व्यक्ति, समुदाय र राष्ट्रको आर्थिक सामाजिक तथा भौतिक पुर्वाधार र सांस्कृतिक एवं पर्यावरणीय सम्पदाको जोखिम तथा क्षतिमा उल्लेख्यरुपमा कमी गर्नु तथा तिनिहरुको उत्थानशीलता वृद्धि गर्ने उद्देश्य रहेको यस नीतिले विपदबाट हुने मृत्युदर तथा प्रभावित व्यक्तिहरुको संख्या उल्लेख्य रुपले कम गर्नु, जीविकोपार्जनका स्रोतहरुका साथै कृषि, उद्योग, सडक, सञ्चार, खानेपानी तथा सरसफाइका संरचना, स्वास्थ्य र शैक्षिक सुविधाहरु जस्ता महत्वपूर्ण पुर्वाधार तथा आधारभूत सेवाहरुमा विपदले पुर्याउने क्षति एवं अवरोधलाई कम गर्दै तिनीहरुको उत्थानशीलतामा वृद्धि गर्नु र विपदबाट हुने प्रत्यक्ष आर्थिक क्षति कम गर्ने लक्ष्य लिएको छ ।

१.१०.५ प्रदेश विपद् व्यवस्थापन ऐन, २०७५

कोशी प्रदेश भित्रका विपद व्यवस्थापनका सबै क्रियाकलापको समन्वयात्मक र प्रभावकारी रुपमा व्यवस्थापन गरी प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक विपदबाट सर्वसाधारणको जीउज्यान र सार्वजनिक, निजी तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति, प्राकृतिक एवं सांस्कृतिक सम्पदा र भौतिक संरचनाको संरक्षण गर्न नेपाल सरकारले जारी गरेको विपद् जोखिम

न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ का आधारमा कोशी प्रदेशका सबै जिल्ला र स्थानीय तहमा विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी क्रियाकलापहरुलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्नका लागि विपद पूर्व, विपदको समयमा एवं विपद पश्चातको अवस्थामा प्रदेश सरकारले निर्वाह गर्नुपर्ने भूमिका एवं जिम्मेवारी समेत निर्धारण गरी प्रदेश विपद् व्यवस्थापन ऐन, २०७५ जारी गरेको छ ।

१.१०.६ महानगरपालिकाको विपद् व्यवस्थापन ऐन,२०७५

महानगरपालिका क्षेत्र भित्रका विपद् व्यवस्थापनका सबै क्रियाकलापको समन्वयात्मक र प्रभावकारी रुपमा व्यवस्थापन गरी प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक विपदबाट सर्वसाधारणको जीउज्यान र सार्वजनिक, निजी तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति, प्राकृतिक एवं सांस्कृतिक सम्पदा र भौतिक संरचनाको संरक्षण गर्न नेपाल सरकारले जारी गरेको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ का आधारमा यस महानगरपालिकामा विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी क्रियाकलापहरुलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्नका लागि विपद पूर्व, विपदको समयमा एवं विपद पश्चातको अवस्थामा महानगरपालिकाले निर्वाह गर्नुपर्ने भूमिका एवं जिम्मेवारी समेत निर्धारण गरी महानगरपालिकाको विपद् व्यवस्थापन ऐन, २०७५ जारी गरेको छ ।

यसका अतिरिक्त विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन २०६७ (संसोधन २०७६), प्रदेश र महानगरपालिकाको विपद् उत्थानशील नीति, रणनैतिक कार्ययोजना, स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनालगायतका दस्तावेजहरु तयार भइ कार्यान्वयनमा आएका छन् ।

यसका अतिरिक्त विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन २०६७ (संसोधन २०७६), प्रदेश र महानगरपालिकाको विपद् उत्थानशील नीति, रणनैतिक कार्ययोजना, स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनालगायतका दस्तावेजहरु तयार भइ कार्यान्वयनमा आएका छन् ।

परिच्छेद - दुइ

स्थानीय तहको चिनारी र विपद् जोखिमको अवस्था

२.१ महानगरपालिकाको परिचय

२.१.१ मोरङ जिल्लाको परिचय

नेपालको कोशी प्रदेश अन्तगत पर्ने तराईको विकसित जिल्लाको रुपमा मोरङ जिल्लालाई चिनिन्छ । जनसंख्याको आधारमा दोस्रो स्थानमा पर्ने यो जिल्ला उत्तरमा २६°२० देखी २६°५३′ अक्षांस सम्म र पूर्वमा ८७°१६′ देखी ८७°५१′ देशान्तर सम्म फैलिएको छ । यो जिल्ला समुद्र सतहबाट ६० मीटर देखि २,४१० मिटर सम्मको उचाईमा अवस्थित छ । १,८५५ वर्ग किमि क्षेत्रफल भएको यस जिल्लाको पूर्व पश्चिम लम्बाई ४६ किमि र उत्तर दक्षिण सरदर चौडाइ ५४ किमि छ । यस जिल्लाको सिमाना पूर्वमा झापा र ईलाम जिल्ला, पश्चिममा सुनसरी जिल्ला, उत्तरमा धनकुटा र पाँचथर जिल्ला र दक्षिणमा भारतको विहार राज्य पर्दछ । बहुधार्मिक, बहुभाषिक, बहुजातीय र बहुसांस्कृतिक विविधताको रुपमा परिचित जिल्ला हो मोरङ । ११,४७,१५६ जनसंख्या रहेको यो जिल्लामा धेरै जातजाती ब्राह्मण, क्षेत्री, राई, लिम्बू, नेवार, शाक्य, तामाङ, मगर, राजवंशी, गनगाई, सतार, मुसहर, थारु, मारवाडी, ताजपुरिया, धिमाल, कोचे, मेचे, झाँगड, किसान, सन्थाल, तराई माझी, मुण्डा जाती आदी) का मानिसहरु बसोबास गर्दछन् भने मुख्य जातीको रुपमा ब्राह्मण र क्षेत्रीहरुको वाहुल्यता रहेको छ । उष्ण मनसुनी हावापानी पाईने यो जिल्लामा गृष्मकालमा तापक्रम ४२ डिग्री सेल्सियस सम्म पुग्दछ भने शीतकालमा ५ डिग्री सेल्सियससम्म ओर्लिन्छ ।

तालिका नम्वर २ः मोरङ्ग जिल्लाको स्थानीय तहहरूको जनसंख्या विवरण

स्थानीय तह	घरधुरी	जनसंख्या			परिवारको आकार	लैङ्गिक अनुपात	जनघनत्व	२०६८ को जनसंख्या
		जम्मा	पुरुष	महिला				
विराटनगर मनपा	५६९१९	२४३९२७	१२१९५४	१२१९७३	४.२९	९९.९८	३१६८	२१४६६३
सून्दरहरैंचा नपा	२९८२६	१२०२१३	५७०१८	६३१९५	४.०३	९०.२३	१०९१	८०५१८
बेलवारी नपा	२०४५९	८१७७१	३८२९७	४३४७४	४.००	८८.०९	६१६	६५८९२
रङ्गेली नपा	१३२०६	५७४९४	२७९७४	२९५२०	४.३५	९४.७६	५१४	५२०१३
पथरी शनिश्चरे नपा	१७९८०	७२४५१	३३९८४	३८४६७	४.०३	८८.३५	९०८	६११३२
उर्लावारी नपा	१७६५०	७०९०८	३३३५६	३७५५२	४.०२	८८.८३	९५०	५४६९६
रतुवामाई नपा	१४५०८	६११३९	२८९९९	३२१४०	४.२१	९०.२३	४३०	५५३८०
सुनवर्षी नपा	१२६८४	५६०३४	२६९९५	२९०३९	४.४२	९२.९६	५२७	५०७५८
मिक्लाजुङ गापा	८३०९	३३१६७	१५८८८	१७२७९	३.९९	९१.९५	२०९	२८७०८
केराबारी गापा	८५७३	३४५०४	१६४१५	१८०८९	४.०२	९०.७५	१५७	३०४३१
लेटाङ गापा	९३५७	३८१५२	१८०३८	२०११४	४.०८	८९.६८	१७४	३२०५३
कानेपोखरी गापा	१०६६३	४३१९३	२०४०५	२२७८८	४.०५	८९.५४	५२१	३८०३३
धनपालथान गापा	९९२५	४५३४८	२२१९६	२३१५२	४.५७	९९.२५	६४५	३९३९४
जहदा गापा	९८६९	४७६३९	२४०३५	२३६०४	४.८३	१०१.८३	७६४	४१८१९
कटहरी गापा	१०४९५	४८५१०	२४३४२	२४१६८	४.६२	१००.७२	९४०	३९७७५

ग्रामथान गापा	९३७७	३६०२४	१७४९७	१८५२७	३.८४	९४.४४	५०१	३२७२७
बुढीगंगा गापा	१२३६०	५१४९७	२५३०७	२६१९०	४.१७	९६.६३	९१३	४१५८६
संस्थागत	१२३	६१८५	४८१२	१३७३				
जम्मा	२७२२८३	११४८१५६	५५७५१२	५९०६४४	४.२२	९४.३९	६१९	९६५३७०

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

टिप्पणीः २०६८ सालको जनगणना अनुसार जिल्लामा २,१३,९९७ परिवारमा ९,६५,३७० जनसङ्ख्या भएकोमा २०७८ सालमा २,७२,२८३ परिवारमा ११,४८,१५६ जनसङ्ख्या पुगेको छ अर्थात् वार्षिक जनसङ्ख्या बृद्धिदर १.६६ प्रतिशतले बढेको देखिन्छ । औसत परिवार संख्या ४.२२ भएको यो जिल्लामा लैङ्गिक अनुपात ९४.३९ रहेको छ। तराईको सुगम जिल्ला भएकोले यहाँको जनघनत्व ६१९ व्यक्ति प्रति वर्ग किलोमिटर रहेको छ भने साक्षरता प्रतिशत ७८.६१ रहेको छ जसमा पुरुषको साक्षरता प्रतिशत निकै बढी छ ।

पूर्वबाट वहने मनसुनी हावा महाभारत पर्वत श्रृखंलामा ठक्कर खाएर मनसुनी बर्षा हुन्छ । सबभन्दा बढी बर्षा असार, श्रावण, भाद्र महिना र कम बर्षा मंसिर महिनामा हुन्छ । बक्राहा, चिसाङ, खदम, मावा, रतुवा, डाँस, सिता, लोहन्द्रा, केशलिया, बुढी, मिक्लु, सिंघिया, गछिया आदि खोलाहरु मुख्यरुपमा रहेका छन् भने मोरङ्गी, बेतना, जुडी, साखरे, कचला आदि साना खोलाहरु रहेका छन् । प्रायः सबै खोलाहरुको मुहान चुरे क्षेत्र नै हो । यी नदी नालाहरुमा वर्षेनी आउने वाढीले यस जिल्लालाई प्रभावित पारेको छ । मोरङ जिल्ला सर्वाङ्गिण विकासका लागि अगाडी बढीरहेको जिल्ला भएतापनि यसले चाहेजस्तो सफलता पाउन अझै सकिरहेको छैन । मोरङ्गका स्थानीय तहहरूको जनसंख्या देहायबमोजिम छ ।

१ महानगरपालिका, ८ उपमहानगरपालिका, ८ गाउँपालिका रहेको यो जिल्लाको ८० प्रतिशत भुभाग तराई क्षेत्रमा र २० प्रतिशत भू भाग पहाडी क्षेत्रमा पर्दछ । जिल्लाको सदरमुकाम देशकै दोस्रो ठूलो शहर विराटनगरमा रहेको छ ।

२.१.२ महानगरपालिकाको परिचय

कोशी प्रदेशको राजधानी तथा मोरङ्ग जिल्लाको सदरमुकाम विराटनगर महानगरपालिका राज्य पुनर्संरचना पश्चात् बैजनाथपुर र बुधनगर गाविसहरु गाभिएर उपमहानगरपालिकाबाट महानगरपालिकामा रुपान्तरण भएको हो । विराटनगर वि सं २००८ सालमा प्रथम पटक नगरपालिका घोषणा भएको, २०५२ सालमा उपमहानगरपालिका र २०७४ साल असार ८ गते महानगरपालिका घोषणा भएको हो । यसको पूर्वमा जहदा र कटहरी गाउँपालिका, पश्चिममा केशलिया खोला र सुनसरी जिल्लाका बर्जु गाउँपालिका र दुहवी महानगरपालिका, उत्तरमा बुढीगंगा गाउँपालिका र दक्षिणमा भारतको विहार राज्य पर्दछन् । समुद्र सतह देखि करिव ८० मिटरको उचाईमा रहेको यो महानगरपालिकामा पहाडी क्षेत्री बाहुन, मारवाडी, नेवार, मधेशी, पासवान, डुम, ऋषिदेव लगायतका दलित वर्ग, जनजातिहरु, सन्यासी, मुस्लिम लगायतका जातजातिको बसोबास रहेका छन् भने अधिक संख्यामा हिन्दू, त्यसपछि मुस्लिम, बौद्ध र केही क्रिस्चियन धर्म मान्नेहरु छन्।

पौराणिक कालका प्रख्यात विराट राजाको दरवार यसै सहरको हाल वडा नं १८ स्थित भेडियारी क्षेत्रमा रहेको थियो । महाभारत काण्डमा पाण्डवहरू राजा विराटको दरवारमा आश्रय लिइ गुप्तवास वसेको भनाइलाई पुष्टि हुने तथ्य पुरातात्विक महत्वका सामग्रीहरू र दरवारको भग्नावशेष उक्त स्थानमा सुरक्षित रहेका छन्। विराट राजाको नामबाट नै यस क्षेत्रको नाम विराटनगर रहन गएको हो । विराटनगर विमानस्थलबाट काठमाण्डौं तथा पूर्वी

नेपालका धेरै पहाडी दुर्गम स्थानहरूसम्म हवाइ सम्पर्क छ । वि सं १९७० सम्म यस ठाउँलाई गोग्राहा भनिन्थ्यो ।

अनेक जाति, भाषा, धर्म र संस्कृति रहेको यहाँ दशैं, तिहार, तीज, हरितालिका, श्रीकृष्ण जन्माष्टमी, छठ, सिरुवा, फागु, माघे संक्रान्ती, जितियापर्व, दिनभद्री पूजा र इद आदि चाडबाडहरु मनाईन्छन् । जातीय छुवाछुत प्रथा सार्वजनिक स्थलमा उल्लेख्य रुपमा कम भएको भएता पनि पुरानो पुस्तामा भने कायमै रहेको छ । दलित र पिछडावर्गका संगठन भएपनि धेरै सक्रिय छैनन् । दलित सशक्तिकरणका लागि र जातीय विभेद उन्मुलनका लागि प्रभावकारी अभियानहरु पनि चलेका छन् । ग्रामीण समुदायमा महिला हिंसाका घटनाहरु प्रसस्तै छन् । महिला शिक्षामा विभेद घट्दै गएको छ । दहेज प्रथा पनि कायमै छ । आमा समूह तथा महिला समूहहरु गठन भएका छन् । घरायसी कामहरु अधिकाँस महिलाहरुले नै गर्नुपर्छ । यो ग्रामीण समुदायमा बढी नै छ भने शहरी क्षेत्रमा कम छ । यद्यपी महिला सशक्तिकरण हुन थालेको छ ।

हाल विराटगरलाई यस क्षेत्रकै उत्कृष्ट शैक्षिक गन्तब्यको रूपमा पनि लिने गरिन्छ । यहाँ राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका धेरै उत्कृष्ट विद्यालयहरू तथा महाविद्यालयहरू रहेका छन् । यसका साथै विराटनगरको पछिल्लो परिचय गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवासंग समेत जोडिएको छ । यहाँ नीजि तथा सरकारीस्तरका धेरै अस्पताल निजी क्लिनिकहरु रहेका छन् जहाँ वर्षेनी कोशी प्रदेश, मधेश प्रदेश तथा छिमेकी मुलुक भारतबाट समेत विरामीहरु उपचार गर्न आउँछन् ।

२.१.३ जनसंख्या र राजनीतिक विभाजन

नेपालको संविधानको धारा २९५ को उपधारा ३ वमोजिम गठित आयोगको प्रतिवेदन तथा नेपाल सरकार (मन्त्री परिषद) बाट विभिन्न मितिमा गठन भएका राजनीतिक विभाजनको पुनरावलोकन समितिको सिफारिस समेतका आधारमा नेपाल सरकारले गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको सङ्ख्या नाम पहिचान र कार्यक्षेत्र तोकिए बमोजिम सञ्चालनमा छन् । संविधानले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना संघ प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको व्यवस्था गर्नुका साथै तीनवटै तहको अधिकार अनुसूचीमा उल्लेख गरेको छ । संविधान प्रदत्त अधिकारको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न सक्षम र सबलरुपमा परिचालन गर्न नेपाल सरकार मन्त्री परिषदको मिति २०७४ जेष्ठ ८ गतेको निर्णय अनुसार ६ वटा महानगरपालिका ११ वटा उपमहानगरपालिका २७६ वटा नगरपालिका ४६० गाउँपालिका गरि ७५३ स्थानीय तहको संरचना तयार भई निर्वाचित जनप्रतिनिधि मार्फत तीनै तहको सरकार पूर्णरुपमा कार्यरत छ । स्थानीय तह मार्फत विकास निर्माणका कार्य र सेवा प्रवाहको कार्य ६,७४३ वडाहरुबाट हुँदै आएको छ । बुधनगर गाविस का वडा नं १, ३, ४, ५ र पुरै बैजनाथपुर गाविस मिलाएर हालको विराटनगर महानगरपालिका बनेको छ ।विराटनगर महानगरपालिकामा यस अघि २२ वटा वडामा विभाजित थियो भने पुनरसंरचना पछि १९ वटा वडाहरूमा विभाजन गरिएको छ ।

२.१.४ जनसंख्याः

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को तथ्याङ्कअनुसार विराटनगर महानगरपालिकाको जनसंख्या निम्न अनुसार रहेको छ ।

वडा नं	घरधुरी	जम्मा जनसंख्या	पुरुष	महिला	परिवारको आकार	लैङ्गिक अनुपात
१	३६५०	१४४६३	७०६९	७३९४	३.९६	९५.६०
२	१९७६	८३२८	४११०	४२१८	४.२१	९७.४४
३	५७२६	२११००	१०४१४	१०६८६	३.६८	९७.४५
४	५५२१	२१९४४	१०९१७	११०२७	३.९७	९९.००

५	४३०४	१७६०२	८८७३	८७२९	४.०९	१०१.६५
६	४०९८	१९८९२	१०११७	९७७५	४.८५	१०३.५०
७	१७३६	६५७१	३३०६	३२६५	३.७९	१०१.२६
८	४२५५	१८०७६	९०३७	९०३९	४.२५	९९.९८
९	११८६	५७७६	२९३८	२८३८	४.८७	१०३.५२
१०	२७७०	१११८३	५५५४	५६२९	४.०४	९८.६७
११	२९८२	१२८२७	६४०३	६४२४	४.३०	९९.६७
१२	४३४५	१९००६	९५०२	९५०४	४.३७	९९.९८
१३	१८८५	७७७२	३९९९	३७७३	४.१२	१०५.९९
१४	२८१०	१३८५०	६९२१	६९२९	४.९३	९९.८८
१५	२७३७	१२५३७	६३६४	६१७३	४.५८	१०३.०९
१६	१४९९	६८५६	३३३७	३५१९	४.५७	९४.८३
१७	१८११	९३२७	४५७०	४७५७	५.१५	९६.०७
१८	१९४१	९६०९	४९३८	४६७१	४.९५	१०५.७२
१९	१६८७	७२०८	३५८५	३६२३	४.२७	९८.९५
जम्मा	५६९१९	२४३९२७	१२१९५४	१२१९७३	४.२९	९९.९८

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८

विराटनगर महानगरपालिकामा ५६९१९ घरधुरीमा महिला १२१९७३ र पुरुष १२१९५४ गरी जम्मा २४२९२७ जनसंख्या रहेको छ । सबैभन्दा बढी जनसंख्या वडा नं ४ मा र सबैभन्दा कम जनसंख्या वडा नं ९ मा रहेको छ । महानगरपालिकामा ७७ जना तेस्रोलिङ्गी रहेका छन् ।

२.१.५ आर्थिक अवस्था

नेपालको औद्योगिक नगरीको रुपमा परिचित यो महानगरपालिकाका नागरिकहरुको मूख्य आर्थिक स्रोत उद्योग, ब्यापार, कृषि र ज्याला मजदुरी हो । पुराना र नयाँ समेत धेरै उद्योगहरु छन् तर पुराना उद्योगहरु विराटनगर जुटमिल, अशोक टेक्स्टाइल, सलाई उद्योग, कटन मिल, बटन उद्योगहरु २०५५ साल तिर देखि बन्द भए । शहरी क्षेत्रका अधिकाँस मानिसहरु व्यापार गर्दछन् भने ग्रामीण समुदायका मानिसहरु खेतीपाती र ज्याला मजदुरीबाट जीवन निर्वाह गर्ने गर्दछन् । मूख्यरुपमा धान, तोरी, दलहन बाली, गहुँ, मकै, उखु आदिको उत्पादन हुन्छ । व्यवसायिक तरकारी खेती आँशिकरुपमा गरिएको छ । पशुपालन र दुध बिक्रिबाट केहीले आम्दानी गरेको देखिन्छ । ग्रामीण परिवेशमा अधिकाँस मानिसहरु राजमिस्त्री (डकर्मी), लेवर र सिकर्मीको काम गर्दछन् । धेरै युवाहरु वैदेशिक रोजगारीमा गएका छन् । महानगरपालिकामा १५४८६ जना अति विपन्न र २३४३० मानिसहरु विपन्न वर्गका रहेका छन् । १०९१०७ मानिसहरु सबैभन्दा धनी वर्गमा पर्दछन् ।

तालिका नम्बर विराटनगर महानगरपालिका क्षेत्र भित्रका मानिसहरूको सम्पन्नताको अवस्था

वडा	जनसंख्या			सम्पन्नताको अवस्था				
	जम्मा	पुरूष	महिला	अति विपन्न	विपन्न	मद्यम	धनी	सबै भन्दा धनि
१	१४४६३	७०६९	७३९४	३८८	७४५	१३५४	३९३६	८०४०
२	८३२८	४११०	४२१८	५५	३५०	६५९	१९५४	५३१०
३	२११००	१०४१४	१०६८६	२४	१६६	८०८	४१३२	१५९७०
४	२१९४४	१०९१७	११०२७	१३३७	१७७२	२६६२	५५३५	१०६३८
५	१७६०२	८८७३	८७२९	६००	१७८५	२८०९	४३२५	८०८३
६	१९८९२	१०११७	९७७५	७०९	१६८०	२६८९	६७१६	८०९८
७	६५७१	३३०६	३२६५	६८	१०९	२८६	१२९०	४८१८
८	१८०७६	९०३७	९०३९	९५८	१८८४	२६९९	४४८०	८०५५
९	५७७६	२९३८	२८३८	२३	७०	४१९	१६८९	३५७५
१०	१११८३	५५५४	५६२९	५८	२९२	७२८	२६८७	७४१८
११	१२८२७	६४०३	६४२४	१११	७२०	१२८७	३८६०	६८४९
१२	१९००६	९५०२	९५०४	११४३	१८१५	३०४१	४७५८	८२४९
१३	७७७२	३९९९	३७७३	२०४	४१७	८३८	२४४४	३८६९
१४	१३८५०	६९२१	६९२९	२२३७	३२९९	३२२६	२७०९	२३७९
१५	१२५३७	६३६४	६१७३	२९९	१७०५	३०१५	४२४०	३२७८
१६	६८५६	३३३७	३५१९	८७८	११३३	१६६३	१७३७	१४४५
१७	९३२७	४५७०	४७५७	९०२	१७६३	२५४५	२४४६	१६७१
१८	९६०९	४९३८	४६७१	३३३१	२६०४	२१७०	१२४३	२६१
१९	७२०८	३५८५	३६२३	२१६१	११२१	१३४१	१४८४	११०१
जम्मा	२४३९२७	१२१९५४	१२१९७३	१५४८६	२३४३०	३४२३९	६१६६५	१०९१०७

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

२.१.६ शैक्षिक अवस्था

महानगरपालिकाको शैक्षिक अवस्थालाई पनि २ किसिमले हेर्नुपर्ने हुन्छ । शहरी क्षेत्रमा पूर्वकै शैक्षिक केन्द्रको रुपमा विराटनगर रहेको छ भने ग्रामीण क्षेत्रमा शैक्षिक अवस्था तुलनात्मक रुपमा कमजोर देखिन्छ। शहरी क्षेत्रमा सामुदायिक विद्यालयहरु भन्दा बढी संस्थागत विद्यालयहरुले सेवा दिई रहेका छन् भने ग्रामीण समुदायमा सामुदायिक विद्यालयहरुको बाहुल्यता देखिन्छ । उच्च शिक्षाका लागि महेन्द्र मोरङ्ग कलेजलगायत दर्जनौं क्याम्पसहरु रहेका छन् । महानगरपालिका भित्र ५८ वटा सामुदायिक विद्यालय, १५ वटा मदरसा, ५ वटा गुरुकुल गरी ७८ सामुदायिक विद्यालय र १०५ वटा संस्थागत विद्यालय रहेका छन् । ग्रामीण समुदायका प्रायः सबै नै बालबालिका विद्यालय भर्ना भएतापनि कमैमात्र विद्यालय जाने गरेका छन् र धेरैले बीचैमा पढाई छाड्ने गर्दछन् ।

२.१.७ जलवायु, हावापानी आदिको अवस्था र प्रभाव

यस महानगरपालिकामा उष्ण किसिमको हावापानी पाइन्छ । यहाँको अधिकतम तापक्रम गर्मी समयमा ४० डिग्री सेल्सियस सम्म र जाडोमा ५ डिग्री सेल्सियस सम्म हुन्छ । मंसिर देखि माघसम्म जाडो हुने बैशाख देखि अश्विनसम्म गर्मी हुन्छ । लगभग ८० प्रतिशत बर्षा आषाढ, श्रावण, भाद्र महिनामा मनसुनी बर्षा हुने गर्दछ । केहि बर्षयता जलवायु परिवर्तनको कारण एकातिर बर्षा याममा कमी आएको, भूमिगत पानीको सतह घट्दै गएको र गर्मी बढ्दै गएको छ भने अर्को तिर पशु तथा वालीविरूवामा रोगकीरामा बृद्धि हुँदै गएको छ। सडक विस्तारको क्रममा सडक किनारका सयौं रूख विरूवाहरू विनास भएका छन् ।

विगतमा जेष्ठको तेस्रो हप्तादेखि मनसुन शुरु हुने गरेको र हाल असार देखि मात्र शुरु हुने गरेको छ। समयमा पानी नपर्ने र नहरको पानी नछाडिदिनाले बीउ राख्ने समय ढिला भएको छ भने समयमा नहरमा पानी नआउनाले धान रोप्ने समयमा पनि ढिलाई हुने गरेको कुरा वडा छलफलबाट आएको छ । पहिले मनसुन र हिउँदे वर्षा नियमित हुन्थ्यो र वर्षाको भरमा खेती लगाइन्थ्यो। तर आजकल मनसुनी वर्षाको प्रबृत्तिमा परिवर्तन भएको छ। लामो समय वर्षा नहुने र वर्षा हुँदा मुसलधारे हुने हुँदा बालीनाली सखाप पार्ने डुवान गर्ने हुन्छ। हिउँदमा प्रायः पानी नपर्ने कारणले हिउँदे बाली लगाउन नपाएर खेत बाँझै बस्छ । सक्नेले मोटर लगाएर र बोरिङ गरेर हिउँदे खेती लगाउँछन् । गहुँको स्थानीय बीउबाट उत्पादन कम हुन्छ र उन्नत बीउ पाईदैन त्यसैले गहुँ लगाउनै छाडेका छन् । मकैको उत्पादन पहिलेको भन्दा बढेको छ ।

तालिका नम्वर ५ : बाली र वनस्पती पात्रो

विवरण	समय अवधी	बैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कार्तिक	मंसिर	पुस	माघ	फागुन	चैत
धानको बीउ राख्ने	३० वर्ष पहिले		√										
	अहिले		√	√									
धान रोप्ने	३० वर्ष पहिले		√	√	√								
	अहिले			√	√								
धान काट्ने	३० वर्ष पहिले							√	√				
	अहिले						√	√	√				
विरुवामा फूल लाग्ने	३० वर्ष पहिले											√	√
	अहिले										√	√	√
गहुँ छर्ने	३० वर्ष पहिले								√				
	अहिले								√				
गहुँ काट्ने	३० वर्ष पहिले	√											√
	अहिले	√											√
मकै छर्ने	३० वर्ष पहिले											√	√
	अहिले											√	√
मकै भाँच्ने	३० वर्ष पहिले		√	√									
	अहिले		√	√									
दाल छर्ने	३० वर्ष पहिले							√	√				
	अहिले							√	√				
दाल काट्ने	३० वर्ष पहिले	√											√
	अहिले	√											√

स्रोत : *महानगरपालिका वहुप्रकोप जोखिम विश्लेषण प्रतिवेदन २०७८*

उखु, सनपाट, मुङ, मुसुरीको उत्पादन धेरै घटेको छ । धेरै मेहनत पर्ने तर मेहनत अनुसारको मूल्य नपाइने भएकोले सनपाटको उत्पादन गर्न छाडेका छन् । पुरै ग्रामिण क्षेत्र कृषिमा निर्भर छ र बजार व्यापक हुँदा पनि

किसानले ज्ञानको कमी रासायनिक मल र उन्नत बीउको अभावका कारण कृषि क्षेत्र व्यवसायिक हुन सकेको छैन । थोरै मानिसहरुले मात्र व्यवसायिक तरकारी खेती लगाउने गरेका छन् ।सिमा क्षेत्रका किसानले उन्नत बीउ भारतबाट ल्याउने गरेका छन् । हिउँदे वर्षा विगतमा प्रसस्त हुने गरेकोमा हाल कुनै कुनै वर्षमात्र थोरै पानी पर्छ र हावाहुरी बढी चल्ने गरेको छ ।

२.१.८ प्राकृतिक स्रोत साधन

नदी खोला र पैनीहरु : महानगरपालिकामा पूर्वतर्फ सिंघिया खोला, पश्चिमतर्फ केशलिया खोला रहेको छ। बीचमा साना खोला खोल्सा पैनीहरु पनि रहेका छन् । यहाँ भएका खोलाहरुबाट कुनै सिंचाई छैन । सिंघिया खोलाले वडा नं. १, २, ७, ८, १४, १६ र १९ का धेरै भागहरुमा कटान तथा डुवान गर्ने गरेको छ भने केशलिया खोलाले वडा नं. ४, ५, ६, ११, १२ र १६ का धेरै भागहरुमा कटान तथा डुवान गर्ने गरेको छ । यी लगायत अरु साना खोल्सा खोल्सी, धद्रा खोला, खदरा खोला, वस्ता, धुधुवा, चेङ्गामारीलगायतका पैनी तथा घोघाहरुले धेरै वस्तीहरुमा डुवान गर्ने गरेका छन् ।

सामुदायिक वनहरु : यो महानगरपालिका क्षेत्रमा केही नीजि वनहरु भएतापनि सामुदायिक वनहरु छैनन् ।

खानीहरु : अध्ययन नभएकोले खानीहरु पत्तालाग्न सकेको छैन ।

२.१.९ सडकको अवस्था

महानगरपालिका क्षेत्रमा जोगवनी देखि धरानसम्मको ६ लेनको सडक निर्माण भईरहेको छ भने अरु हरेक टोलमा पुग्ने सडक निर्माण भएका छन्। स्थानीय तहको निर्वाचन पश्चात् सडक विकासले तिब्रता लिएको छ । हरेक टोलमा मापदण्ड अनुसार ग्राभेल र पक्की सडक निर्माण तथा स्तरोन्नती हुनेक्रम हालका दिनमा व्यापकरुपमा बढिरहेको छ । सडकहरु निर्माणको क्रममा रहेका र महानगरपालिका क्षेत्रको कमजोर ट्राफिक व्यवस्थापनका कारण दिनहुँ सडक दुर्घटनाका घटनाहरु हुने गरेका छन् ।

२.१.१० भू-उपयोग

महानगरपालिकाको ठूलो भाग शहरीकरण र उद्योगहरुले ओगटेको छ भने ग्रामीण क्षेत्रका सबै भागमा धनहर खेतहरु रहेका छन् । करिव ७० प्रतिशत जग्गा खेतीयोग्य जमिन रहेको यो महानगरमा मुख्य उत्पादनको रुपमा धान रहेको छ । दलहन बाली, गहुँ, तोरी, मकै आदिको पनि राम्रो उत्पादन हुने गर्दछ । कतिपय मानिसले ३ बालीसम्म लगाउने गरेका छन् भने धेरै जग्गा हिउँदको समयमा बाँझै रहेको देखिन्छ । ऐलानी जग्गाहरु पनि प्रसस्तै भेटिन्छन्। प हुँच हुनेहरुले ऐलानी जग्गा मिचेका उदाहरणहरु पनि पाईन्छन् । यीनै ऐलानी र जोखिमयुक्त जग्गाहरुमा मुसहर, पासवान, डुम, मुस्लिमलगायतका वस्तीहरु बसेका छन् । हाल विराटनगर महानगरपालिकाले नमुना वस्ती निर्माण गर्ने कार्यको आरम्भ गरेको छ । ठूलो भूभागमा अहिलेपनि सिंचाई सुविधाको अभावमा आकासेपानीको भरमा खेतीपाती गर्नुपरेको छ । नहर नपुगेका स्थानहरुमा पम्पिङसेटबाट पानी निकालेर खेती गर्ने गर्दछन् । महानगरपालिकाले भूउपयोग कार्यविधि तयार गरी महानगरको आवास क्षेत्रहरू तोकेको अवस्था छ ।

२.२ विगतका विपद्हरूको विश्लेषण

२.२.१ पालिकाको विपदको पहिचान

विपद्का दृष्टिले यो महानगरपालिका निक्कै सम्वेदनशील रहेको छ । यहाँ मूख्यरुपमा बाढी डुवान, प्रदूषण,

महामारी, आगलागी, सडक दूर्घटना, शीतलहर, हावाहुरी, पशु तथा बालीमा रोग, भूकम्प, चटयाङ्ग, असिनापानी जस्ता प्रकोपहरु रहेका छन् । केशलिया र सिंघिया खोलाको बाढीबाट खोला किनारका वस्तीहरु उच्च जोखिममा रहेका छन् भने बीचमा रहेका वस्ता पैनी, धुधुवा खोला, च्याङ्वारी पैनी, फुफुरी खोलालगायतका खोलापैनीको बाढीले आसपासका अधिकाँश वस्ती र क्षेत्रहरु डुवानमा पर्ने गरेका छन् । सामुदायिक कुकुर र घरपालुवा जनावरहरुको आतङ्कले केही वर्षदेखी जनजीवन आक्रान्त भइरहेको छ । विगतका वर्षहरु देखि बालीमा रोगकिराको प्रकोप बढ्दै गइरहेको छ।कर्ची, टाटी र टिनबाट निर्माण भएका झुप्रा घरहरुमा धेरै मानिसको बसोबास रहेको कारण हावाहुरी र आगलागीका घटनाहरु हुने गरेका छन् । २०७४ सालमा आएको बाढीका कारण वडाका अधिकाँस भागहरु डुवानमा परेका थिए भने करिव १२,००० घरहरुमा नराम्ररी क्षति भएको थियो। २ जनाको मृत्यु भएको सो बाढीमा विद्यालयहरु मदरसा नहर, कलभर्ट बाटो आदिमा पनि क्षति पुगेको र १५ विघा जति जमिन कटान भएको थियो । आगामी दिनमा पनि बाढी डुवानका कारण क्षति हुने सम्भावना रहेको देखिन्छ । हिउँदका दिनमा शीतलहरका कारण मानव जनजीवनमा प्रभाव पर्नुका साथै बालीनालीमा पनि क्षति हुने गरेको छ । सडक निर्माण संगै सडक दुर्घटना पनि बढेको देखिन्छ । अन्य महामारीमा कमी भएतापनि गतवर्ष डेंगुको महामारीले समस्या बनाएको थियो। यो वर्ष विश्वव्यापी महामारीकारुपमा फैलिएको कोभिड-१९ (कोरोना भाइरस) का कारण आतङ्कित बनाएको छ।

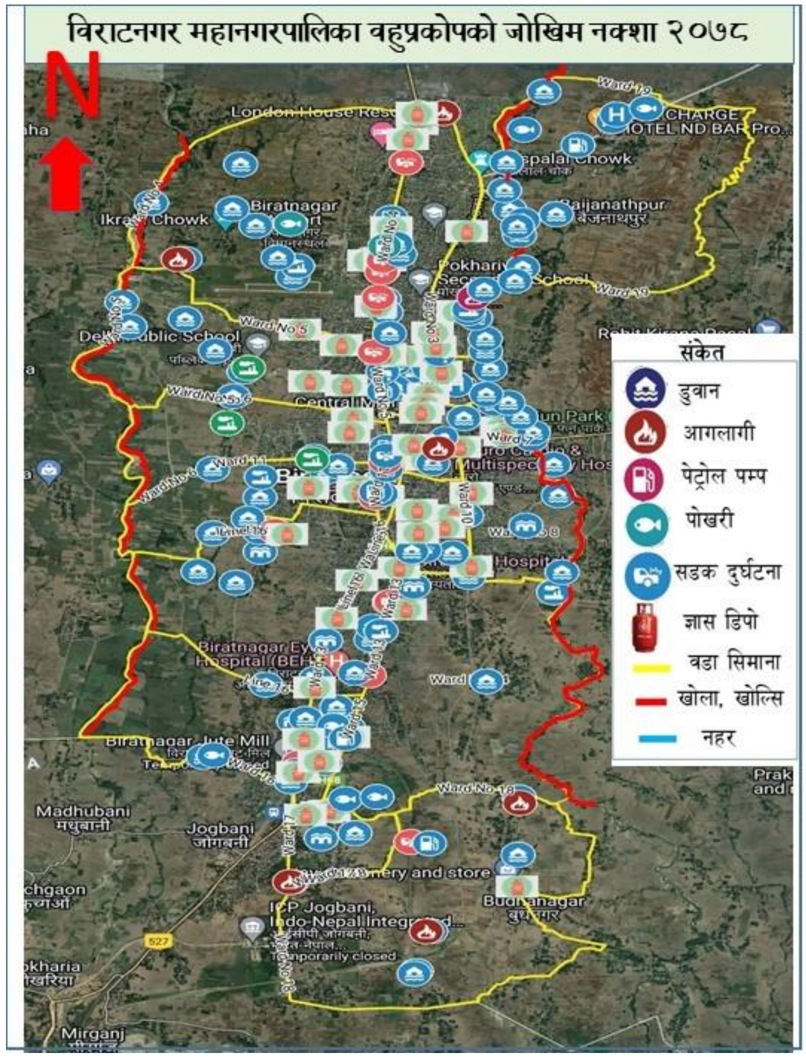

विराटनगर महानगरपालिकामा हुने गरेका प्रकोपका घटनाहरूको सूचीकरण र स्तरीकरणका क्रममा विभिन्न समयमा भएका प्रकोप तथा विपद्का घटनाहरू र यसबाट भएका क्षति तथा प्रभावलाई आधार मानिएको छ । विराटनगर महानगरपालिकाले निर्माण गरेको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तथा विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माणको क्रममा गरिएको विपद्को लेखाजोखालाई समेत आधार मानेर यो पारश्वचित्र तयार गर्ने क्रममा समुदाय तहमा गरिएका व्यापक छलफल तथा स्थलगत अध्ययनबाट प्राप्त नतिजाको विश्लेषण गरिएको छ। यस क्रममा विपद्ले सम्पत्तिको जतिसुकै क्षति गरेको भएतापनि मानवीय मृत्युलाई उच्च प्राथमिकता र सम्वेदनशील रुपमा राखेर हेरिएको छ ।

विराटनगर महानगरपालिकामा सर्वाधिक क्षति पुर्याउने प्रकोपको रुपमा बाढी कटान तथा डुवान रहेको छ भने भूकम्प, प्रदूषण, मौसमी रोग तथा महामारी, हावाहुरी, पशु तथा बालीरोग, सडक दुर्घटना, जनावर आतङ्क, विद्युत दुर्घटना, शीतलहर, चटयाङ, आगलागी, सर्पदंश आदि प्रकोपका घटनाहरु बारम्बार दोहोरिइरहने गरेका छन् ।

बाढीबाट प्रभावित क्षेत्र

तालिका नम्वर ६: बाढीबाट प्रभावित क्षेत्र

खोला नदी तथा पैनी	प्रभावित हुने टोल र घरधुरी	जम्मा घरधुरी	प्रभावित हुनुको कारण समाधानका लागि गरिएका प्रयासहरू
		वडा नं १	
सिंघिया खोला	गंगाटोल (७६) नेका पार्टी नजिक (५) कुशलटोल (१०) श्रीनगर ख (४१) नयाँवस्ती (२५) बेलगाछी घ (१८) बेलगाछी ख (२२) धर्मशाला (३४) सुनामीटोल (१५) विजयपुर (११)	२५७	• सिंघिया खोलाले घिनाघाटबाट छड्के हान्दै रंगशाला पुल माथि सुनामी टोलमा हान्छ र त्यसपछि बेलगाछीमा हान्छ अनि कटानका साथै वस्ती डुवान हुन्छ । यसका लागि सिंघिया खोलामा तटबन्ध गर्न शुरु भएको छ । तटीय क्षेत्रका नागरिकहरुमा सचेतनाका कामहरू गर्नु जरूरी छ ।
		वडा नं २	
सिंघिया खोला	सरस्वती वा कामत टोल (७५) तीनपैनी पूर्वटोल (२५०) सिंघिया टोल	३२५	सिंघिया खोलामा तटबन्ध छैन।१०० घर झनै गहिरोमा बसेका छन्। पुलमा बाँस र रुख अडिएर पानी छेक्ने गर्दा डुवान र कटान हुने गर्दछ।
		वडा नं ४	
केशलिया खोला	चम्राही (१७) इक्राही पश्चिम खोला भित्ता (७)	२४	खोला किनारमा अव्यवस्थित वसोवास । खोलामा कतैपनि तटबन्ध नभएको।अमाही देखि दामाबन्धी सम्म केशलिया खोलाको किनारमा बिक्रीको लागि माटो कटान।धेरै माथि देखि प्लास्टिकजन्य बस्तुहरु बगाएर थुपार्दा जाम भएर पनि डुवान र कटान हुन्छ।
वस्ता पैनी	समावेशी टोल (४२) वनलोरी (३००), इक्राही (३००), दक्षिण यादवटोल (१००), गन्सुटोल (३०) ज्वालाटोल (१००), गिरीटोल (३०)	९०२	केशलियाको बाढी बुढीगंगाको दक्षिण भेगमा नदी मोडिएको ठाउँबाट पस्छ।नहर पश्चिमसम्म र एयरपोर्ट हुँदै तलैसम्म डुवाउँछ । वडा नं. ३ को पानी पनि यसै वडामा आउँछ । वस्ता पैनी एयरपोर्टमा साँघुरो छ र पुरै पानी जान नसक्दा डुवान हुन्छ।अधिकाँस वस्तीहरुमा नाली छैन।
		वडा नं ५	
केशलिया खोला	शंकरवारी (६७)	६७	२० घर कोईराला परिवारको खोला उकास जग्गामा बसेका । १५ घर एयरपोर्टको निकास पैनीको डिलको ऐलानी जग्गामा बसेका
वस्ता पैनी	बाबाजी कुटी (३५) धुनियाँटोल (२५) प्रगती टोल (१००) विष्णुटोल (१८०) विशाल चोक (१८०) कोलरवा (६३) जालपा टोल(४३) समावेशी टोल(३२)	५५८	वस्ती पैनीको डिलमा केही वस्तीहरु छन् भने नजिकमा अरु वस्तीहरु। पैनीमा पानी भरिएर हरेक वर्ष डुवान हुने गर्दछ । यसको लागि समुदायमा नै बहुप्रकोप सङ्कटासन्नता तथा क्षमता लेखाजोखाको काम गरेको छ ।
		वडा नं ६	
केशलिया खोला	बरमपुरा (२००) लबटोली (५००) संठिया (२०) कारखाना (३०)	७५०	केशलिया र धुदुवा खोलाको बाढीले पुरै वस्ती र खेतीबाली पनि हरेक वर्षजसो डुवाउँछ । कटान पनि गराईरहेको छ । ऐलानी जग्गामा बसोबास गरिरहेका ६० घरजति छन् । यसको लागि महानगरपालिकाले विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि वडास्तरीय छलफल गरी जोखिम नक्साङकन गरेको ।
वस्ता पैनी	सून्दरटोल(४००) सूर्योदय टोल (४२) सीतापुर (३०) आदर्श टोल (४०) लालीगुराँस टोल (४००)	९१२	
		वडा नं ७	

सिंघिया खोला	हरियाली टोल (६३) सरस्वतीटोल (३०) संसारी साकम्वरी (५०) गहेली (१५) धर्मभक्त (३५) हाटखोला (१२)	२०५	सिंघिया खोला अव्यवस्थित छ । बाढीको समयमा तिब्र कटान हुन्छ । सबै ठाउँमा तटबन्ध छैन । हरियाली टोल (सुकुम्बासी वस्ती) खोलाको किनारमा छ । त्यहाँ ३० वटा मात्र पक्की घर छन् । अरु कच्ची भएकोले डुवान र कटानको प्रकोप बढी छ ।
वडा नं ८			
सिंघिया खोला	बालगोपाल टोल (७५), पशु बधशाला क्षेत्र (७५), बिराटेश्वर बृद्धाश्रम क्षेत्र (७५), स्वागतम टोल, बलुवाही र विश्वकर्मा चोक (१५०)	३७५	सिंघिया खोला अव्यवस्थित छ।बाढीको समयमा तिब्र कटान हुन्छ।तटबन्ध छैन। सिंघिया खोलामा बाढी आउँदा पुलदेखि दक्षिणमा देवकोटा चोकबाट लगेको ड्रेनबाट नै पानी फर्किन्छ र डुवान गर्छ । ठूलो बाढी आएमा ओभर फ्लो हुन्छ र तीनपैनी देखि नै आउँछ बाढी। बालगोपाल टोलको टर्निङ्गमा कटान हुने गरेको छ।पुलको उत्तर कटहरीतर्फ रिटेनिङ्गवाल भत्किएकोले पुल जोखिममा छ ।रेल्वेको बाँधको कारण पानी रोकिएर वलिवाइ वस्ती डुवान हुन्छ ।
वडा नं ११			
केशलिया खोला	बरमपुरा (१२०)	२२०	केशलिया खोला वडा नं. ६ र ११ को रिङरोड पश्चिमको भागबाट पस्छ किनभने त्यहाँ माटो बेच्ने गर्दा गहिरो भएकोछ । केसलिया र धुदुवा खोलाको बाढीले पुरै वस्ती र खेतीबाली पनि हरेक वर्षजसो डुवाउँछ ।
धुधुवा खोला	धुधुवा पूर्व टोल (१००)		
वडा नं १२			
केशलिया खोला	मलहनुवा कामत टोल (६५) मलहनुवा ऋषिदेव टोल (६५) मलहनुवा राजवंशी टोल (५६) सिमराही टोल (१००) शंकरपुर गडाहा (१५०) धुँधुवा (१००) दरैया समावेशी स्वागतम पशुपति टोल समेत	५३६	वडा नं ५ ६ ११ देखिको पानी बगेर यसै वडामा आउँछ र वडा नं १६ मा जान्छ।अधिकाँस वस्तीहरुमा नाली छैन।अहिले बन्न शुरु भएका छन् । वस्तीको पानीको निकास खोला सम्म छैन । सिमराही र आसपासको वस्ती सबैभन्दा गहिरो छ र सबैतिरको पानी त्यहीं जान्छ।केशलिया र फुफुरी खोलाको पानी भरिएर ओभरफ्लो भएर आउँछ । वडाको जति दक्षिण गयो उति नै गहिरो र डुवान क्षेत्र छ । आदर्शटोलमा चेङ्गामारी पैनीको पानी पनि थपिन्छ ।रिङरोडले पनि पानी रोक्छ। निकासका लागि कल्भर्ट सानो छ।मलहनुवा क्षेत्रमा केशलियाका कारणले डुवान हुने हुन्छ।केशलिया फुफुरी खोलामा तटबन्ध छैन ।बजार क्षेत्रको प्रदूषित पानी पनि मिसिँदा व्यापक डुवान हुन्छ ।
चेङ्गामारी पैनी	आदर्शटोल (७०) सिकियाही (२०)	९०	
धुँधुवा पैनी	गडाहा समावेशी टोल सिमराही शिवमन्दिर टोल लगायत	२०० घर	
वडा नं १४			
सिंघिया खोला	ठाकुरटोल (५००) विष्णुटोल (५०) बयरवना (१००) शिवटोल (११५) सुकुम्वासी वस्ती (३५) हँसमुखी टोल (१००) नयाँ टोल (५०)	९५०	सिंघिया खोलाको नजिकमा भएकोले बाढी आउँदा कटान र डुवान दुबै हुन्छ।पहिले सबैतिर खुल्ला थियो।पानी भारततिर बग्दै गएकोमा अहिले ४ लेनको सडक र रेलवे छेक्छ।सडक र रेलवेमा ८ फुटको कल्भर्ट छ जसले माथिबाट आएको पानीको भार थेग्न सक्दैन । रेल्वेको दक्षिणमा पनि पर्खाल लगाएको छ ।
वडा नं १६			
केशलिया खोला, एकाने खोला दरैया, चेङ्गामारी पैनी र माथिल्लो क्षेत्रबाट आएको पानी	दरैया दक्षिण टोल ऋषिदेव बस्ती समेत (२२५) चौठी टोल (१०५) प्रेमनगर (१२०) मिलन टोल (११५) कोलहार (१८३) शान्तिटोल दक्षिण गेट समेत (२५०) आर्य टोल (७०) दरैया १ नं. (३५)	११०३	वडा नं. ६ र ११ को बरमपुराबाट पसेको केशलियाको पानी तथा दशगजाबाट फर्किएको पानीका कारण दरैयाका अधिकांश घरहरु डुब्छन्। अधिकाँस वस्तीहरुमा नाली छैन भएपनि होचा र पुरिएका छन्।साना नाली बनेका छन् तर पानीको निकास नभएकोले त्यही घुमिरहन्छ र सधैं डुवान हुन्छ ।
वडा नं १८			

सिंघिया खोला	झटियाही लवटोलिया यादव टोल (४००)	४००	सिंघिया खोलाको वडा नं. १४ को पार्क नजिकको नालाबाट पानी पस्छ र यी टोलहरुलाई डुवाउँछ।
वडा नं १४ १५ १७ को पानी	नावघाट (१५०), दमादिघी (१५०), खोक्सा (१५०), भेडियारी (१५०), कालाबञ्जार (५०) फडानी दक्षिण (१५०)	८००	विराटनगर मनपा वडा नं १४ १५ र १७ को वर्षाको पानी यो क्षेत्रमा पस्छ । जमिन होचो भएको र निकासका लागि नाली नबनेकोले वर्षेनी डुवान हुन्छ । विगतमा डुवानबाट २ जनाको मृत्यु भएको थियो ।
	वडा नं १९		
सिंघिया खोला	माथिल्लो खापटोल (५५) तल्लो खापटोल (६५) सून्दरटोल (३२) घिनाघाट मुसहरटोल (३२) शिशवनी (११५) काठेपुल (३५) धनपुरा चम्रुटोल (२४) पन्चकन्या (६०)	३५८	सिंघिया खोलाको किनारमा ऐलानी जग्गामा बसेका सुकुम्वासी वस्तीहरु। खोलामा बाढी आउनासाथ हरेक वर्ष कटान र डुवानको मारमा छन्। खोलामा तटबन्ध गरिएको छैन। घरहरु पनि भाटा र झिक्राबाट बनाइएका कमजोर छन् ।
कुरिन्वा खोला	शिवजी स्कूल पूर्व सरदारटोल (१३)	१३	कुरिन्वा खोलाको किनारमा नै गहिरो ठाउँमा बसेका। हरेक वर्ष डुवान हुन्छ।
खदरा खोला	खदरा थानटोल (१५)	१५	खदरा खोला किनारको ऐलानी जग्गामा वस्ती । भूमिहिन । परालका कच्ची घर ।
	जम्मा	**७,८५०**	

क) श्रोतः वडास्तरीय छलफल २०८२

ख) डुवानबाट प्रभावित क्षेत्र

तालिका नम्वर ७ : डुवानबाट प्रभावित क्षेत्र

वडा	डुवान हुने क्षेत्र वस्ती र घरधुरी		डुवान हुनुका कारण, प्रभाव र समाधानका प्रयासहरू
१	नेता मार्ग, शंकरपथ, जनता मार्ग, रंगशाला मार्ग विजयपुर, सुनामी मार्ग, विजयपुर पूर्वलाईन	३५०	केही टोलमा नाली नबनेका र बनेका नालीहरुको निकास खोलासम्म नभएका कारण डुवान हुने
२	बरगाछी देखि दक्षिण हाइवे पूर्व डिएसपी रोड उत्तर र मेनरोड पश्चिममा रहेका टोलहरु (प्रगतिटोल (५०) मुनालपथ (६०) मुनालपथ क (१००) शंकरपुर क (९०) शंकरपुर ख (५०) लक्ष्मी नारायण टोल (६०) विजुली अफिस टोल (१००) त्रिभूज मार्ग (१५))	५२५	जमिन होचो भएकोले घरहरु पनि होचा नै बने। अहिले सडक अग्लो भयो र नाली पनि अग्लो भयो। वस्तीको पानी नालीमा जानुको सट्टा नालीको पानी वस्तीमा पसेर पनि डुवान हुन्छ। ६ लेनको सडक बन्नु अघि मुनालपथ, विजुली अफिस र लक्ष्मी नारायणटोलमा राखिएका ठुला ह्युमपाइपहरु बाट पानी पश्चिमतिर निकास हुन्थ्यो तर अहिले ति सबै हटाइए। पानी निकासका लागि नाली बनाएर रेडक्रस अगाडी घोघामा पुर्याइयो तर नालीको क्षमता कम भएर डुवान हुन रोकिएन ।
३	कलगडा (२८) आयल निगम (१५०) गोग्राहा टोल (३०) वन विभाग क्षेत्र (१५) भूपी मार्ग (७) राजवंशी टोल (२५) प्रताप मार्ग (७) रेग्मी टोल (१०) कन्या मार्ग (१०) औषधी व्यवस्था विभाग पूर्व (२५) पुष्पाञ्जली मार्ग (५) उदयमार्ग टोल र ए वान क्वालिटी विद्यालय क्षेत्र (५०) बुद्धचोक (१००) मदननगर क्षेत्र (१५)	४७७	कोशी राजमार्ग अग्लो छ। घरहरु पुराना र होचा छन् । व्यवस्थितरुपमा पानीको निकास छैन । गहिरो भूभाग। धरान रोडमा ठूला ह्युमपाइपहरु पहिले राखिएका थिए। पानीको निकास सजिलैसंग हुन्थ्यो र डुवानको समस्या कमैमात्र थियो। जमिन र नाली दुबै होचै थिए। अहिले ६ लेनको सडक बनाउँदा ह्युमपाइपहरु निकालियो। सडक र नाली अग्लो भए। सडकको नालीमा भित्री नालीको पानी जाँदैन बरु ड्रेनको पानी वस्तीका नालीमा पस्छ जसको निकास छैन । त्यसैले कञ्चनवारी उत्तर डुवान हुन्छ । विकास निर्माण गर्दा विपदको प्रभाव

४	सूर्य नेपालको पर्खाल देखि दक्षिण कञ्चनवारी सम्म धरानरोडको पश्चिम १०० मिटर सम्मको भाग।कञ्चनवारी देखि दक्षिण नहरको पश्चिमको सबै भाग ।	करिव २००	मुल्यांक तथा दिगोपनाको मापदण्ड तयार गरी नीतिगत रूपमा नै महानगरपालिकाले कार्यान्वयन गर्नु जरूरी छ । • डुवानबाट मुक्त हुनका लागि हाइवेको जम्मा ५ स्थानमा कल्भर्ट हाल्ने । १. राजवंशी चोक, २. खार्जि चोक, ३. धिताल पेट्रोल पम्प, ४. पिपल चोक, ५. वरगाछी • घोगाहा पैनी गहिरो वनाउने • साना नहरहरू गहिरो वनाएर निकास वनाउने ।
५	शंकरवारी (६७) बाबाजी कुटी (३५) धनियाँटोल (२५) प्रगती टोल (१००) विष्णुटोल (१८०) विशाल चोक (१८०) कोलरवा (६३) जालपा टोल (४३) समावेशी टोल (३२) जामुनगाछी क (८४) जामुनगाछी ख (८९) सूर्यमार्ग टोल (४७) र शंकरवारीको १०० विघा जमिन	८२५	वडा नं ५ का १० वटा वस्तीहरू भौगोलीक रूपमा नै गहिरो भागमा छ । केशलियामा र वस्ता पैनीमा हाल अन्य स्थानबाट पनि सोहोरिएर आउँन थालेको छ । खोला र पैनीमा पानी भरिएपछि पैनीले सबै पानी निकास गर्न सक्दैन र व्यापक डुवान हुन्छ ।
६	लालीगुराँस टोल (३५) विपि टोल (५०) धर्मभक्त टोल (५०) उदय टोल (३६) अमाननगर (२००) वरमपुरा (६०)	३७१	केशलियामा र वस्ता पैनीमा पानी भरिएपछि पैनीले सबै पानी निकास गर्न सक्दैन र व्यापक डुवान हुन्छ ।
७	सिंघिया खोलाको किनारी भागमा अवस्थित टोल र क्षेत्रहरु, शनिहाट लाईन, डि एस पी रोड, कभर्डहल क्षेत्र, कन्हैया गल्ली र सत्यनारायण स्कूल क्षेत्र	३५०	खोलामा सबै क्षेत्रमा तटबन्ध नहुनु र बजारक्षेत्रको नालीको निकास नहुनुले डुवान हुन्छ। होचो भूगोल भएको र पुरानो वस्ती भएकोले वर्षादको पानीका कारण यो क्षेत्रमा निरन्तर डुवान हुँदै आएको छ ।
८	मधुमारा क्षेत्र, रेलवे ट्र्याक पूर्व सिंघीया खोला सँग जोडिएको बस्ती (१५०) अशोक चोक पूर्व (१५०) बालगोपाल टोल (१००) सुकुम्बासी टोल (१००)	५००	उत्तर तर्फका सबै वडाबाट पसेको पानी, वर्षादको पानी र नालीको निकास नभएकोले डुवानको ठूलो समस्या छ । खोलाको वहाव क्षेत्र मानिसले अतिक्रमण गरेपछि खोला वस्तीमा पस्न थालेको छ ।रेल्वे पश्चिमको पानी पारी जान नपाउँदा करिव ३०० घर डुवानमा पर्ने ।
९	वडामा उल्लेख्य डुवानको समस्या नभएको	०	नाली निकास नभएका कारण केही समय मात्र डुवान हुने ।
१०	धानुक टोल (८५) गौरव मार्ग (५) बगैंचा टोल (६०)	८५	पहिले घोघा भएको होचो वस्ती, अव्यवस्थित बसोवास र नाली निकास नभएकोले डुवान हुने
११	लंका टोल (१५०) मरिक टोल (१२०) जनपथ स्कूल दक्षिणी भाग (१००) शिववावा मार्ग (४५) सिम्रिक मार्ग (४०) विहानीपथ (६०) शिवमन्दिर टोल (१५०) रामटोल (१६)	६८१	खोलामा तटबन्ध नहुनु, खोला नजिकको माटो निकालेर बेच्ने, नहर पश्चिम तर्फ ड्रेन छैन, नाली साना छन् तर निकास छैन, चेङ्गामारी पैनी अतिक्रमण भएको र पुरिएकोले निकास छैन, बर्षादको पानी र माथिल्लो क्षेत्रबाट आएको पानी कल्भर्टमा जाम भइ निकास नभएको कारण डुवानमा पर्ने गरेको छ ।
१२	मिथिला चोक (१६) शंकरटोल (३८) समावेशी टोल (७५) बखरी शिवमन्दिर टोल (१४) सिमराही (१००) बखरी घ (५२) दरैया राजवंशी (४५) दरहिया (४७) पोखरीटोल (३२) तेलिया पोखरी (३०) मलहनुवाका तीनवटै टोल (१८६)	६३५	डा नं ५, ६, ११ देखिको पानी बगेर यसै वडामा आउँछ। अधिकाँस वस्तीहरुमा नाली छैन।वस्तीको पानीको निकास खोला सम्म नभएकोले डुवान हुन्छ।सिमराही र आसपासको वस्ती सबैभन्दा गहिरो छ र सबैतिरको पानी त्यहीं जान्छ। केशलिया र फुफुरी खोलाको पानी भरिएर ओभरफ्लो भएर आउँछ । वडाको जति दक्षिण गयो उति नै गहिरो र डुवान क्षेत्र छ ।केशलिया खोलाको डिल र नजिकमा ब्यापारीले माटो काटेर बेच्दा केशलिया वस्तीतिर पस्ने गरेको।आदर्शटोलमा चेङ्गामारी पैनीको पानी पनि थपिन्छ र डुब्छ।रिङरोडले पनि पानी रोक्छ। निकासका लागि कल्भर्ट सानो छ।मलहनुवा क्षेत्रमा केशलियाका कारणले डुवान हुने हुन्छ। केशलिया फुफुरी खोलामा तटबन्ध छैन ।

१३	महतो टोल (८०) शिवमार्ग (३५) आश्रमटोल (३०) आँखा अस्पताल जाने बाटो	१४५	बर्षादको पानी र वडा नं १२ को पानी महेन्द्र मोरङ कलेज देखिको पानी आउँछ तर रानीपट्ठ देखि मलाया रोड सम्मको क्षेत्रमा नहरको उत्तर तर्फ नाली भए पनि निकास नभएकोले डुवान हुन्छ । नहरमा ड्रेन वनाउनु पर्छ र मलाया रोडमा २ स्थानमा कल्भर्ट वनाउने शिव मन्दिर र नहर चोकमा
१४	विद्युत टोल (८०), हंसमुखी टोल (१००), वयरवना (१००) पश्चिम घोघाटोल (१००) बयरवना कठकुप्पा (१५०), महतो टोल (वडा नं. १८ को सिमाना) (१००), शाही टोल (१००)	७३०	वडा नं. ८,१३,१५,१६ को पानी सबै यसै वडा भएर बग्ने । २०७४ सालको बाढीमा यहाँका सबैघरको तल्लो तला डुबेर ठूलो क्षति भएको थियो ।हंसमुखी टोल, वयरवना पश्चिम घोघाटोल महतो टोल पुरानो पानी बग्ने घोघामा बसेकाले पानी व्लक भएर डुवान हुँदा करिव २५ बिगाहा जग्गा डुवानमा ।
१५	पशुपति टोल (१५०) पारिजात र त्रिवेणी टोल (२०५) हरिनगर भट्टाटोल ख (१८०) हरिनगर भट्टाटोल क (१३६) पारसनाथ पोखरीटोल (७६) सिद्धार्थ टोल (७५) शान्ति टोल पानीट्याङ्की क्षेत्र (२५) हड्ताली हाट (२८) चौधरी टोल (२८) सुनगाभा (३०) मेत्तर टोल (१५०)	१०८३	पहिले हाइवे होचो थियो। हाइवेमा पानी वारपार हुने साइफनहरु प्रशस्त मात्रामा थिए र त्यो बेला वडा नं १४ तिर पानी निकास हुन्थ्यो । अहिले हाइवे अग्लो भयो र नाली पनि अग्लियो । बीचमा पानी क्रस हुन राखेका साइफनहरु पनि झिकिए । हाल २ वटा मात्र छन् । वडा नं १६ तिरबाट पानी बैंक चोक हुँदै भट्टिमोडबाट आउँछ । वडा नं १३ देखिको पानी हाइवे छेउबाट आउँछ र यहिँ परेको पानी पनि थपिन्छ तर अहिले पानीको निकास कतै पनि छैन ।पश्चिमतिरको जमिन अग्लो भएकोले उता पानी जाँदैन पूर्वतर्फ हाइवेले रोक्छ त्यसैले यो भाग डुवान
	हाइवेको नाली अग्लो भएकोले त्यो पानी पनि यताका नालीमा नै आउँछ ।केशलियाको पानी दरिया हुँदै बैंक रोड हुँदै आउँछ । तर निकास कतैपनि छैन । ७ दिनसम्म डुवान हुन्छ । वडा नं १४ र १५ सिमानामा भएको २०० विघा जमिनमा पानीको निकास नभएकोले डुवान भइरहन्छ ।समग्रमा श्रीराम स्कूल जाने खाकीबाबा रोड देखि दक्षिण शान्तिचोक सन्तोषीमाताको मन्दिर सम्म हाइवे देखि पश्चिम तर्फ २०० मिटरसम्म हरेक वर्ष जलमग्न हुने गर्छ ।		
१६	वडा नं ११, १२, १३ देखिको पानी बग्दै आएर यी टोलहरुमा डुवान गर्छ । बर्माटोल क (७०) बर्माटोल ख (१०५) बर्माटोल ग (११५) बर्माटोल घ (१३५) बर्माटोल ङ (५२)	३६७	वडा नं.६ र ११ को बरमपुराबाट पसेको केशलियाको पानी तथा दशगजाबाट फर्किएको पानीका कारण दरैयाका अधिकांश घरहरु डुब्छन् ।अधिकाँस वस्तीहरुमा नाली छैन भएपनि होचा र पुरिएका छन् ।साना नाली बनेका छन् तर पानीको निकास नभएकोले त्यही घुमिरहन्छ र सधैं डुवान हुन्छ। दरैया सुगरमिल देखि दक्षिणको ऋषिदेव वस्ती र चौधरी टोल सबैभन्दा गहिरा छन् र सबैतिरको पानी त्यहीं जान्छ र हरेक वर्ष डुवान हुन्छ।
	शान्तिटोल र दक्षिण गेट पहिलेको भट्टा भएकोले वर्षामा पोखरी जस्तै हुन्छ । बस्तीबाट खोला अलि टाढा भएपनि भेलको पानीले जलामय हुन्छ । यहाँ कमजोर आर्थिक अवस्था र प्राय कच्ची घरहरु छन्। बर्माटोलका ५ वटै टोलहरु पुराना पिच बाटा भएपनि नालीको निकास नभएका र राजमार्ग को नाली उच्चा भएको हुदा वर्षामा बाटामा करिव १-२ फिट पानी जम्छ ।उता भारतमा सिमाना मै घरहरु बनेका र नजिकै ठूलो सडक निर्माण भएकोले भारततर्फ जाने चेङ्गामारी र खदम पैनीको पानी यतै फर्किन्छ ।वर्षादको समयमा सुगरमिलको पर्खालसम्म डुवान हुँदा बाटो पनि सबै डुवान हुन्छ ।		
१७	लाईन क्वाटर दक्षिण (४५), हिमालय राईस मिल टोल (४०) र प्रहरी चौकी, इस्लामपुर टोल, दशगजाक्षेत्र (१००), पर्तिटोल (१२५), गफुरटोल नयाँवस्ती (५०), डंग्राहा (५०)	४२०	बर्षादको पानी र माथिल्लो क्षेत्रबाट आएको पानी निकास नभएको कारण डुवान हुने गरेको । भारत तर्फको भाग उच्चा बनाएकोले उतातर्फको पानी पनि यतै आएर डुवान हुन्छ ।२०७७ सालमा पानीको निकालका लागि ईस्लामपुरको कल्भर्ट बनाउँदै गर्दा भारतीय पक्षले अवरोध गरेपछि आधा भाग कल्भर्ट र आधा भाग ह्युमपाइप राखेर बनाउन बाध्य हुनु पर्यो ।
	२०७७ सालमा पानीको निकालका लागि ईस्लामपुरको कल्भर्ट बनाउँदै गर्दा भारतीय पक्षले अवरोध गरेपछि आधा भाग कल्भर्ट र आधा भाग ह्युमपाइप राखेर बनाउन बाध्य हुनु पर्यो ।		
१८	झटियाही, फडानीका करिव १००० घर, नावघाट, खोक्सा, भेडिहारी	१०००	झटियाही लवटोलियामा सिंघिया खोलाको वडा नं. १४ को पार्क नजिकको नालाबाट पानी पस्छ र यी टोलहरुलाई डुवाउँछ। ICP र रेलवे संग जोड्ने ४ लेनको सडक बनेको छ । यसले पुरै पानी रोकेको छ ।

	पानीको निकासका लागि ८ फुटे कल्भर्ट मात्र छ । त्यसको दक्षिण तर्फ रेलवे लाईन छ त्यसमा पनि ८ फुटेमात्र कल्भर्ट छ । माथिल्लो क्षेत्रको पानीले पुरै वहाव यहिँबाट हुनु पर्नेमा निकास साँघुरो भएर धेरै समय डुवान हुने गर्छ । फडानी, भेडिहारी लगायतका सबै क्षेत्रमा माथिल्लो क्षेत्रको पानीले डुवान गर्ने। भारतमा परमा (बुढी) नदी पारी अग्लो बाटो बनाएकोले दशगजाबाट फर्किएको पानीका कारण वडाका अधिकांश घरहरु डुब्छन्।		
१९	खवास टोली (८), मिलनचोक उत्तर (१४२)	१५०	बर्षादको पानी र माथिल्लो क्षेत्रबाट आएको पानी निकास नभएको कारण डुवानमा पर्ने गरेका
	जम्मा	**८,८९४**	

श्रोतः वडास्तरीय छलफल २०८२

ग) सडक दुर्घटना

तालिका नं ८ः सडक दुर्घटना प्रभावित क्षेत्र

<table>
<tr><th>वडा नं</th><th>सडक दुर्घटना सम्भावित क्षेत्र</th><th>सडक दुर्घटनाका कारण</th><th>जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरु</th></tr>
<tr><td>१</td><td>भट्टाचोक, ठूलो मिल चोक, बुद्ध चोक, हाम्रो चोक,सुनामी चोक,शान्तिचोक,शकरचोक,त्रिवेणी</td><td rowspan="16">• ग्यारेजमा मानिसहरु हिडडुल गर्ने,
• सडकको फुटपाथमा ब्यापार,
• तिब्र गति,
• अव्यवस्थित पार्किङ,
• निर्माण सामग्री सडकमा थुपार्ने गरेको।
• सिटी सफारी र अटोहरुको संख्या अधिक र जथाभावी सडक क्रस गर्ने।
• फराकिलो सडकमा तिब्र गति,
• मादक पदार्थको सेवन,
• सडकको बीचमा भएका डिभाइडर,
• सडकमा तरकारी फलफूल चटपटे बेच्ने ठेला,
• सामुदायिक कुकुर र सडकमा भएका गाई गोरु साँढे
• ट्याक्टर टिफरमा नछोपी माटो बालुवा गिटी बोक्दा धुलो उड्ने र झर्ने गर्दा हिलो र धुलो बढेको ।
• सडक दूर्घटनामा मरेका कुकुर, विरालाहरु समयमा व्यवस्थापन नगर्दा दुर्गन्ध र प्रदूषण हुने गरेको ।
• सबैतिर जेब्रा क्रसिङ नहुनु ।
• सिकारु गाडीबाट बढी खतरा ।
• सबैभन्दा बढी दुर्घटनामा मोटरबाईक र सिटी रिक्सा अटो पर्ने गरेका र कार, ट्र्याक्टर, टीफर, ट्रक, बस ।
• हरेक महिनाजसो मानिसको मृत्यु र घाइते हुने गरेका छन् ।
• विराटनगरको सबैभन्दा बढी दुर्घटना हुने क्षेत्र धरान रोडका चोकहरु हुन्
• ट्राफिक व्यवस्थापन गर्ने प्रयाश गरिएको छ तर नियमित नहुने र</td><td rowspan="16">• ट्राफिक लाईटको व्यवस्थाः (कञ्चनबारी चोक, बरगाछी चोक जलजला मोड तीनपैनी र महेन्द्र चोकमा राखिएको छ)
• बरगाछी देखि उत्तरमा रहेका डिभाइडरहरुको सट्टामा बरगाछी दक्षिणकै जस्तो गार्डेनिङ गर्ने ।
• ट्राफिक व्यवस्थापनलाई चुस्त बनाउने ।
• ढाट चोकमा ट्राफिक प्रहरी बिट स्थापना गर्ने ।
• ढाट, खार्जी, राजवंशी चोक, दुधफारामका चोकमा ट्राफिक पोष्ट बनाउने ।
• सिटी सफारी र अटोका चालकहरुलाई लाईसेन्स अनिवार्य गर्ने।
• चोकहरुमा ट्राफिक सचेतना वोर्ड स्थापना गर्ने।
• सामुदायिक कुकुर र छाडा पशुचौपायाहरुको दीर्घकालीन व्यवस्थापन गर्ने ।</td></tr>
<tr><td>२</td><td>तीनपैनी चोक, बन्जारा चोक, बरगाछी चोक दुर्गाचोक, पेट्रोल पम्प, मुनाल पथ शनिहाट</td></tr>
<tr><td>३ र ४</td><td>ढाट गेटचोक, खार्जी चोक, कञ्चनवारी चोक, आयल निगम, एयरपोर्ट मोड, बरगाछी, राजवंशी चोक, पिपलचोक, दुध फाराम चोक</td></tr>
<tr><td>५</td><td>बरगाछी, कृषि भवन क्षेत्र, बरगाछी जामुगाछी हुदै केसलियासम्म, जानकी पथ, कोचाखाल र शान्तिचोकको बाटो</td></tr>
<tr><td>६</td><td>हाइवे, केसलिया रोड, स्कूल मार्गको हाजी चोक र साँगुरा भित्री सडकहरु</td></tr>
<tr><td>७</td><td>धरान रोड, रंगेली रोड (हाटखोला चोक), नापी शाखा अगाडिको मार्ग, शनिमन्दिर क्षेत्र, मेनरोड, परिवार नियोजन क्षेत्र, देवकोटा चोक</td></tr>
<tr><td>८</td><td>धरमबाध रोड, देवकोटा चोक बाट यादब टोल हुँदै हाटखोला पुलसम्म, अशोक चोक, हुलाकी मार्ग (रंगेली रोड)</td></tr>
<tr><td>९</td><td>रोडशेष चोक, देवकोटा चोक</td></tr>
<tr><td>१०</td><td>न्युरो लाईन, ट्राफिक चौक दक्षिण, किशोरचोक</td></tr>
<tr><td>११</td><td>बसपार्क महेन्द्र चोक भट्टीमोड</td></tr>
<tr><td>१२</td><td>कामत चोक र बखरी देखि दरैया जाने बाटो</td></tr>
<tr><td>१३</td><td>झमेली चोक, रानीपथको नहर, कोशी प्रोजेक्ट क्षेत्र, कोशी कोभिड अस्पताल मोड, सोमबारे मोड, हाइवे नहर चोक, आँखा अस्पताल मोड, गौशाला चोक</td></tr>
<tr><td>१४</td><td>बैंकरोड, धरमबाँध रोड, कठकुप्पा , महतो टोल, नयाँ भन्सार जाने वाइपास रोड</td></tr>
<tr><td>१५</td><td>हनुमान मन्दिर क्षेत्र, भट्टाचोक, रानी थाना, रामजानकी मन्दिर, बैंक रोड</td></tr>
<tr><td>१६</td><td>२ नम्बर ढाट देखि दक्षिणगेट सम्म, भट्टीमोड र जुटमिल अगाडी बढी दुर्घटना हुने र तालिम</td></tr>
</table>

	केन्द्र देखि जोगवनी बोर्डर सम्म पनि फाट्टफुट्ट दुर्घटना हुने	सडक सुशासन तथा कडाइ नगरिएकोले न्यूनीकरण हुन सकेको छैन । • वडा नं १२ १३ १५ १६ का सडकमा लागु औषध ओसार पसार गर्नेको तिब्र गति • सडकमा हाट बजार । • सवारी लाईसेन्स नभएका चालक।	• लागु औषध नियन्त्रणका लागि नाकामा नै कडाइ गर्ने । • ह्याभ्भी सवारी साधनहरु व्यस्त समयमा चलाउन रोक लगाउने ।
१७	आइ सि पी जाने ४ लेनको सडक । मटेरवा चोक देखि रानी चोक जाने बजारक्षेत्रको सडक		
१८	४ लेनको सडक । सडक दुर्घटनामा २ जनाको मृत्यु भएको ।		
१९	घिनाघाट र मिलन चोक		

श्रोतः वडास्तरीय छलफल २०८२

आगलागीबाट प्रभावित क्षेत्र

तालिका नं ९ आगलागीबाट प्रभावित क्षेत्र

वडा	आगलागी हुने क्षेत्र वस्ती र घरधुरी	घरधुरी	आगलागी हुनुका कारण
१	गंगाटोल (७६) श्रीनगर ख (४१) नयाँवस्ती (२५) बेलगाछी घ (१८) बेलगाछी ख (२२) धर्मशाला (३४) सुनामीटोल (१५) विजयपुर (११) करचोक	२४२	केही खरको छाना भएका घर।अधिकाँस कर्ची टाटी र टिनका बाक्लै घरहरु।कमजोर विद्युत वायरिङ । घुर ताप्ने र आगो ननिभाइ छाड्ने।ग्याँसमा खाना पकाउने पनि छन् तर सुरक्षाका उपायको ज्ञान कम छ ।
२	शंकरपुर राजवंशी टोल (१००), कामत टोल (१५०), अमात टोल (२५), विजुली अफिस टोल (५५), सुकुम्बासी टोल (८०)	३८०	अधिकाँस कर्ची टाटी र टिनका बाक्लै घरहरु । कमजोर विद्युत वायरिङले विद्युत सट । घुर ताप्ने र आगो ननिभाइ छाड्ने । ग्याँसमा खाना पकाउने पनि छन् तर सुरक्षाका उपायहरुको ज्ञान कम नै छ । यसै वर्ष काठमिलमा आगोलागी भएको थियो ।
३	कलगडा (२५) राजवंशी टोल (२५) मदननगर (१५)	६५	फुस टाटी र टिनका अधिकाँस घरहरु । कमजोर विद्युत वायरिङ । घुर ताप्ने र आगो ननिभाइ छाड्ने । ग्याँसमा खाना पकाउने पनि छन् तर सुरक्षाका उपायहरुको ज्ञान कम नै छ ।
४	इक्राही (१२०) बङ्गलोरी चोक (५०) दक्षिण यादवटोल (१००)	२७०	फुस टाटी र टिनका अधिकाँस घरहरु।कमजोर विद्युत वायरिङ। घुर ताप्ने र आगो ननिभाइ छाड्ने । ग्याँसमा खाना पकाउने पनि छन् तर सुरक्षाका उपायहरुको ज्ञान कम नै छ ।
५	शंकरवारी (७६), बाबाजी कुटी (३५), धुनियाँटोल (२५), प्रगतिटोल (७५), विष्णुटोल (८०), कोचाखाल (३०), कोलरवा (४५), जालपा टोल (३०), समावेशी टोल (२५)	४२१	ग्रामीण क्षेत्रः टाटी सन्ठी झिक्राहरुबाट बनेका घर। बाक्लो वस्ती । गुईंठा बाल्ने प्रचलन।हावाहुरी चल्ने। कमजोर र लुज वायरिङका कारण विद्युत सट हुने । शहरी क्षेत्रः विद्युत सर्ट सर्किट, ग्याँस लिकेज, पेट्रोल पम्प, ग्याँस डिपो, लापरवाही, ज्ञानको कमी, भान्साको सुरक्षा मापदण्ड नहुनु । भान्साकोठामा प्रज्वलनशील कपडा लगाउनु।
६	बरमपुराका ४०० घर, लालीगुराँसटोल १००, कारखाना क्षेत्रका ५० घर र लभटोलीका १५० घर	७१०	टाटी टिनाका कच्ची घर, परालका टाली, बाक्लो बस्ती, विद्युत सर्ट, ग्याँस लिक र विष्फोटन । ३ वर्ष अगाडि कपास उद्योगमा विद्युतीय कारणले आगलागी हुँदा २९ लाख बराबरको आर्थिक क्षति, कच्ची भवन सखाप भएको तथा छिमेकका ४ घर पूर्णरुपमा नष्ट भई पुनर्निर्माण गर्नुपरेको।
७	हरियाली टोलका ६३ घर, सरस्वती टोलका ७ घर, हाटखोलाका ८ घर र शनिमन्दिर लाईनको १० घर	८८	बाक्लो बस्ती, कच्ची घर, विद्युत सर्ट र ग्याँसको चुहावटका कारण आगलागी हुने।२०७३/०७४ मा ग्रेडेड स्कुल अगाडि आगलागी हुँदा पुरेत घर नष्ट भएको

८	भलुवाई टोलका २०० मुस्लिम वस्ती, बालगोपाल टोलका १०० घरधुरी, विश्वकर्मा चोकका १५० घरधुरी, हाटखोलाका डुमहरुको बस्ती, बधशाला, आदर्श टोलका सुकुम्बासीहरुको बस्तीहरु।	६००	फुस, चचरी, टाटीका घरहरु । घुर ताप्नका लागि बालिएको आगो, मच्छड भगाउन पशुगोठमा बालिने धुप आदिका कारण आगलागी हुने गर्दछ ।सानो बाटो भएकोले कतिपय टोलहरुमा दमकल पुग्न सक्दैन ।
९	शिवटोल (१०) सिद्धार्थ टोल (२०) भानुटोल (७) साझाटोल (२५)	९०	कच्ची घर र बाक्लो बस्ती । कमसल विद्युत वायरिङ । जनचेतनाको कमी ।
१०	धानुक वस्तीका ८५ घर यादव टोल १० र १४ नं वडाको सिमानामा ४०	८५	खरको छाना भएका कच्ची घर र बाक्लो बस्ती ।घर बाहिर आगो बाल्ने । कमसल विद्युत वायरिङ । जनचेतनाको कमी ।
११	धुधुवा टोलका १०० घर बरमपुराका १२० घर	२२०	फुस, चचरी, टाटीका घरहरु । घर नजिकमा परालका टाल घुर ताप्नका लागि बालिएको आगो, मच्छड भगाउन पशुगोठमा बालिने धुप आदिका कारण आगलागी हुने। धुधुवा टोलमा ५ वर्ष पहिले र उखुवारीमा ४ वर्ष पहिले आगलागी भएको थियो ।
१२	मिथिला चोक (१६) शंकरटोल (३८) समावेशी टोल (७५) बखरी शिवमन्दिर टोल (१४) सिमराही (१००) बखरी घ (५२) दरैया राजवंशी (४५) दरहिया (४७) पोखरीटोल (३२) तेलिया पोखरी (३०) मलहनुवाका तीनवटै टोल (१८६)	३९२	फुस, उखुका पात चचरी, टाटीका घरहरु । घर नजिकमा परालका टाल।घुर ताप्नका लागि बालिएको आगो, खाना बनाउन प्रयोग गरिने उखुका पात, मच्छड भगाउन पशुगोठमा बालिने धुप आदिका कारण आगलागी हुने। २०७७ सालमा सिकियाहीमा घरमा आगलागी भएर गाई समेत मरेको।
१३	जयकाली टोल (८०) महतो टोल (८०) नयाँवस्ती (८०) थलाहवा (८०) बाँसबारी टोल (८०)	४००	टाटी सन्ठी झिक्राहरुबाट बनेका घर। बाक्लो वस्ती । गुईंठा बाल्ने प्रचलन। हावाहुरी चल्ने । कमजोर र लुज वायरिङका कारण विद्युत सट हुने।आँखा अस्पताल लाईनका घरहरुमा वर्षेनी ग्याँस लिकेज भएर ४/५ वटा आगलागीका घटना हुने गरेका ।
१४	कठकुपामा १०० घर, झटियारमा ६०, विष्णु टोलमा १०० घर, घोंघा १ मा ९० घर, घोंघा २ मा ९० घर, महतो टोलमा ५०० घर, शम्भु टोलमा ६० घर	१०००	कच्ची घरहरु, घुर ताप्ने चलन, पशुगोठमा लामखुट्टे धपाउन बालिने आगोका साथै विद्युत सर्ट र ग्याँस विष्फोटनको कारण पनि आगलागी हुने गर्दछ । २०७७ साल माघमा झटियाईमा आगलागी हुँदा १ घर, १जना बच्चा र २ वटा पशुचौपायाको मृत्यु भएको
१५	खत्वे टोल (६०), भट्टा टोल (१५०), ठाकुर टोल(३०), यादव टोल (६५)	३०५	फुस, उखुका पात चचरी, टाटीका घरहरु । घर नजिकमा परालका टाल।घुर ताप्नका लागि बालिएको आगो, खाना बनाउन प्रयोग गरिने उखुका पात, मच्छड भगाउन पशुगोठमा बालिने धुप आदिका कारण आगलागी हुने। २०७७ सालमा दिपज्योति टोलमा ग्याँस लिक भएर घरमा आगलागी भएको थियो।
१६	दरैयाका ग्रामीण मुसहर वस्ती (५००)	५००	विपन्न मानिसका वस्तीमा गुईंठा उखुको पात र जराको प्रयोग गरेर खाना पकाउने गरिन्छ। कच्ची र बाक्लै घरहरु भएकोले हावाहुरी र सुख्खा समयमा विद्युत सट भएर पनि आगलागीको हुने गरेकोछ ।
१७	पर्तिटोल (१२५), डङ्ग्राहा (५०), कासिम टोल (५०), ईस्लामपुर (१००), रघुपति धुनियाँ टोल(५०)लगायतका ग्रामीण वस्ती र रघुपति जुटमिलको क्षेत्रमा भएका वस्तीहरु	३७५	ग्रामीण क्षेत्रः टाटी, सन्ठी, झिक्राहरुबाट बनेका घर। बाक्लो वस्ती । प्लाइउडका साना पत्तिहरु, जुटका वेस्टेजहरु बाल्ने प्रचलन। हावाहुरी चल्ने । कमजोर र लुज वायरिङका कारण विद्युत सट हुने । शहरी क्षेत्रः विद्युत सर्ट सर्किट, ग्याँस लिकेज, ग्याँस बिक्रेता, लापरवाही, ज्ञानको कमी, भान्साको सुरक्षा मापदण्ड नहुनु

१८	लवटोलिया २०० घर, फडानीका २०० घर, दमादिधी २०० घर, भेडियारी पूर्व टोल ५०० घर	११००	विपन्न मानिसका वस्तीमा गुईंठा उखुको पात र जराको प्रयोग गरेर खाना पकाउने गरिन्छ। कच्ची र बाक्लै घरहरु भएकोले हावाहुरी र सुख्खा समयमा विद्युत सट भएर पनि आगलागीको हुने गरेकोछ । झटियाहीमा १ जनाको मृत्यु भएको ।
१९	सरदार टोल (मिलनचोक उत्तर) (१५६), मुसहरी टोल (३०), सरदार टोल (४०), राजवंशी टोल (३०), सरदार टोल मिलनचोक)देखि पूर्वदक्षिण ३ वटा टोल ८६ घर, चौधरी टोल (६०), काठेपुल टोल (जहदी) मुसहर वस्ती (३५), पासवान टोल (३५), मुस्लिम टोल (८), मण्डल टोल (१०), ढावी टोल (२५) लगायत सबै सुकुम्बासी वस्तीहरु आगलागीको जोखिममा	५१५	गरिवीका कारण टाटी, सन्ठी, झिक्राहरुबाट बनेका घर। बाक्लो वस्ती । गुईंठा बाल्ने प्रचलन। हावाहुरी चल्ने । कमजोर र लुज वायरिङका कारण विद्युत सट हुने।वर्षेनी केही न केही स साना आगलागीका घटनाहरु हुने गरेका । विद्युत सर्ट सर्किट र ग्याँस लिकेज भएर पनि आगलागी हुने सम्भावना रहेको छ । यसको लागि सुकुम्बासीहरुका लागि एकिकृत वस्ति विकास अन्तरगत सुरक्षित घरहरु निर्माण भएका र हुँदै छन् ।खर परालका छाना विस्थापित गर्न कर्कटपाताको लागि बजेट व्यवस्था र कार्यान्वयन ।२४ सै घण्टा दमकलको व्यवस्था
	जम्मा	**७,४८८ घर**	

श्रोतः वडास्तरीय छलफल २०८२

घ) भूकम्पको जोखिम

तालिका नं १० विराटनगर महानगरपालिका क्षेत्रमा भूकम्पको जोखिम

वडा नं	भूकम्प प्रभावित क्षेत्र	भूकम्पीय जोखिमका कारण समाधानको लागि गरिएका प्रयासहरू
१	भट्टाचोक देखि दक्षिण	यो क्षेत्रमा करिव २० घर जति गिलेवाका छन् भने पिलर नभएका पुराना घरहरु करिव ५० प्रतिशत छन्।यी घरहरु अधिकाँस २०७२ सालको भूकम्पमा चर्किएका।२०७२ साल पछिका घरहरु भूकम्प प्रतिरोधी छन्।
२	शंकरपथ सोमवारे हाट विजुली अफिस र हाइवे क्षेत्र तीनपैनी पूर्वटोल सरस्वतीटोल कामतटोल	यी क्षेत्रमा ३० प्रतिशत घरहरु पिलर नभएका कमजोर छन् । २०७२ सालको भूकम्पमा एक घर पुरै भत्किएको धेरै दिवालहरु लडेका र घरहरु चर्किएका थिए ।
३	कञ्चनवारी देखि बरगाछी सम्मको क्षेत्र	२० जति घरहरु गिलेवाका छन् भने ४० प्रतिशत घरहरु पिलर नभएका छन् । २०७२ सालको भूकम्पमा यस्ता घरहरु चर्किएका थिए ।
४	हाइवे नजिकको क्षेत्र	धरानरोड नजिक शहरी क्षेत्रका करिव ३० प्रतिशत घरहरु पिलर नभएकाले बढी जोखिममा छन्।ग्रामीण भागमा अधिकाँस टाटीका कच्ची घरहरु भएकोले भूकम्पको कम जोखिममा छन् ।
५	वरगाछी, चाँदनीचोक, जामुनगाछी, भृकुटीचोक, शान्ति चोक, दावावन्दी, कोचाखाल	२० प्रतिशत घर गिलेवाका । करिब ३५ प्रतिशत पिलर नभएका।
६	सरौचिया क्षेत्र र अन्य पुरानो वस्तीहरु	२० घर गिलेवाका । करिब ३५ प्रतिशत पिलर नभएका। २०४५ र २०७२ सालको भूकम्पमा सरोचियामा अधिकाँस घरहरु चर्किएका र पर्खाल भत्किएका थिए ।
७	वडाका प्रायः सबै क्षेत्र	१०० जति घरहरु गिलेवाका र ६० प्रतिशत घर २०६० साल भन्दा अगाडी बनेका छन् जुन भूकम्पीय सुरक्षाका दृष्टिले कमजोर छन्।२०७२ सालको भूकम्पमा यस्ता घरहरु आँशिकरुपमा चर्किएका थिए ।

८	वडाका प्रायः सबै क्षेत्र	६५ प्रतिशत भन्दा बढी घरहरु २०६० साल भन्दा पहिले बनेका पिलर नभएका। २०७२ सालको भूकम्पमा तत्कालीन वडा कार्यालयसहित करिब १५० घर चर्किएका । हाल बनेका घरहरु पनि मापदण्ड अनुसार बनाइएको छैन ।
९	जलजला सिनेमा हल क्षेत्र र अन्य भागहरु	१५ प्रतिशत घरहरु गिलेवाका र ७५ प्रतिशत घर २०६० साल भन्दा अगाडी बनेका छन् जुन भूकम्पीय सुरक्षाका दृष्टिले कमजोर छन्। २०७२ सालको भूकम्पमा धेरै घरहरु चर्किएका थिए ।
१०	मुख्यरुपमा धानुक टोल र वडाभरीमा	केही गिलेवाका र ६५ प्रतिशत भन्दा बढी घरहरु २०६० साल भन्दा पहिले बनेका पिलर नभएका। २०७२ सालको भूकम्पमा धेरै घर र पर्खाल चर्किएका ।
११	बसपार्क क्षेत्र जनपथ टोल र पिचरा क्षेत्र	बजार क्षेत्रका २० प्रतिशत गिलेवाका र ४० प्रतिशत भन्दा बढी घरहरु २०६० साल भन्दा पहिले बनेका पिलर नभएका। २०७२ सालको भूकम्पमा धेरै घर र पर्खाल चर्किएका ।
१२	पाञ्चाली र रोडशेष क्षेत्र	पुराना ३० प्रतिशत घरहरु पिलर नभएका । ५ तला सम्मका घरहरु। २०७२ सालको भूकम्पमा महेन्द्र मोरङ कलेजको मूल भवनमा क्षति पुगेको । अरु घरहरु पनि आँशिक चर्किएका ।
१३	वडाका अधिकाँस टोलहरु	२०७२ साल भन्दा अगाडि बनेका ६५ प्रतिशत घरहरु भूकम्पबाट सुरक्षित छैनन् । अहिले पनि भवन संहिता पालना गर्नेहरुको संख्या कम छ । २०७२ सालको भूकम्पमा अधिकाँस पर्खाल र केही घरहरु चर्किएका थिए ।
१४	वडाका अधिकाँस टोलहरु	पुराना धेरै घरहरु गिलेवाका र करिव ४०० घरहरु पिलर नभएका छन् तर ति घरहरु २ तला सम्मका मात्र छन् ।
१५	विराटनगर जुटमिल हड्ताली हाट पोखरी भट्टाटोलमा	विराटनगर जुटमिलको स्थापनाकालमै बनेको २ तले क्वाटर जहाँ २२ परिवारहरु बसोवास गर्छन् । अरु क्वाटरहरु पनि पुराना र कमजोर छन् जहाँ २०० परिवार बस्छन्। हड्ताली हाट पोखरी भट्टाटोलमा ईँटा र माटोको जोडाइका घरहरु रहेका छन् । वडामा करिव १० प्रतिशत घरहरु पिलर नभएका पुराना छन्। २०७२ सालको भूकम्पमा कम्पनीका घरहरु केही भत्किएका थिए भने सबै चर्किएका थिए।
१६	जुटमिल क्षेत्र र बर्मा टोल	सशस्त्र प्रहरीको BOP जुटमिलमा बस्ने गरेको छ तर यो भवन पुरानो र कमजोर छ । जुटमिलमा २० घर र सुगर मिलमा २० परिवार बस्ने गरेको । वर्मा टोलमा करिव १० प्रतिशत घरहरु भूकम्प प्रतिरोधी छैनन् । २०७२ सालको भूकम्पमा जुटमिल र सुगरमिलको कम्पाउण्ड भित्रका घरहरु र पर्खाल भत्किएका थिए ।
१७	रघुपति जुटमिल लाईन क्वाटर रघुपति जुटमिलले बनाएको मजदुर क्वाटर (धुनियावस्ती)	धेरै पुरानो संरचना भएको रघुपति जुटमिल र क्वाटरहरु भूकम्पीय उच्च जोखिममा रहेका छन्। २०७२ सालको भूकम्पमा केही घरहरु चर्किएका थिए तर ठूलो क्षति भने भएन ।
१८	वडाका सबै टोलहरु	पक्की र अग्ला घरहरु न्यून छन्। अधिकाँस टाटी कर्चीका कच्ची घरहरु भएकोले भूकम्पीय जोखिम कमै छ ।
१९	वडाका अधिकाँस टोलहरु	पक्की र अग्ला घरहरु न्यून छन्। अधिकाँस टाटी कर्चीका कच्ची घरहरु भएकोले भूकम्पीय जोखिम कमै छ ।

श्रोतः वडास्तरीय छलफल २०८२

ङ) शीतलहर र तातो हावाबाट उच्च जोखिम

तालिका नं ११ शीतलहरबाट उच्च जोखिम क्षेत्रहरूको विवरण

वडा नं	जोखिमयुक्त क्षेत्रहरू
१	गंगा टोल, कुशल टोल, शंकर टोल, श्रीनगर ख टोल, नयाँबस्ती, बेलगाछी घ, बेलगाछी ख, धर्मशाला टोल, सुनामी टोल, विजयपुर, समता टोल
२	सरस्वती टोल, तीनपैनी पूर्वटोल, राजवंशी टोल, अमात टोल
३	कलगडा, मदननगर गोग्राहा टोल
४	चम्राही र खोलाभित्ता, समावेशी टोल, बनलोरी चोक, इक्राहीटोल, राजवंशी टोल, दक्षिण यादव टोल, सानो इक्राही, विन टोल, नहरछेउ, ज्वालाटोल
५	विष्णु टोल, विशाल चोक, धनियाँटोल, मुस्लिम टोल, कोलरवा, शंकरबारी, जालपा टोल, समावेशी टोल, कोचाखाल, कारखाना टोल, आगलागी टोल
६	लवटोली, मङ्गलुवा, बरमपुरा, कारखाना टोल, शान्तिजल दक्षिण, लालीगराँस टोल, सून्दर टोल, डुवानमार्ग, विपी टोल, अमाननगर
७	हरियाली टोल, सरस्वती टोल, हाटखोला, साकम्बरी टोल, गहेलीटोल र खोला किनारका वस्तीहरु
८	स्वागतम चौक र दक्षिण, बृद्धाश्रम उत्तर मरिक टोलसम्म, यादवटोल, राजवंशी टोल
१०	पुरानो सोमबारे वस्ती यादवटोल बगैंचा टोल प्रतिभा मार्ग धानुक टोल
११	धुधुवा टोल, रामजानकी, बुद्धविहार, नयाँ प्रगति, रामशाह टोल, बरमपुरा, शितपुर, मरिक टोल, लङ्काटोल, राम टोल
१२	गडाहाटोल, बखरी शिवमन्दिर टोल, सिमराही, बखरी घ, दरैया राजवंशी टोल, दरैया, पोखरी टोल, सिकियाही, मलहनुवा, तेलिया पोखरी
१३	महतो टोल
१४	शिव घोघाटोल, नहर दक्षिण सुकुम्वासी टोल, हँसमुखी सुकुम्वासी टोल, नयाँटोल, विष्णुटोल, नह टोल, वयरवना टोल
१५	पारिजात, त्रिवेणी टोल, हरिनगर भट्टाटोल, पारसनाथ पोखरीटोल, सिद्धार्थ टोल, हड्ताली हाट, चौधरी टोल पशुपति टोल यादव टोल
१६	दरैया दक्षिण टोल, ऋषिदेव बस्ती, चौठी टोल, प्रेमनगर, मिलन टोल, कोलहार, शान्तिटोल दक्षिण गेट
१७	लाईन क्वाटर दक्षिण, हिमालय राईस मिल टोल, इस्लामपुर दशगजा क्षेत्र, पर्तिटोल, गफुरटोल, नयाँवस्ती, डंग्राहा
१८	भेडियारी, खोक्सा, नावघाट, दमादिघी, कालाबञ्जार, झटियाही र फडानीको ऋषिदेव टोल
१९	शिवजी आ वि सरदार टोल, धर्मा टोल, खद्रा टोल, माथिल्लो खापटोल, तल्लो खापटोल, सून्दर टोल, घिनाघाट ऋषिदेव टोल, शिशवनी टोल, काठेपुल टोल, धनपुरा चम्रु टोल, थानटोल, खदरा मुसहरवस्ती, विष्णुटोल मुसहरवस्ती, तिर्थटोल मुसहरवस्ती, वडा दक्षिण ऋषिदेव टोल, मिलनचोक उत्तर सरदार टोल

श्रोतः वडास्तरीय छलफल २०८२

च) विद्युतीय सन्जाल

तालिका नं १२ जोखिमपूर्ण विद्युतीय सन्जालको विवरण

वडा नं	विद्युतीय पोल र तार	हाइटेन्सन लाईन
१	**वडा नं १** का केही स्थानमा पोलहरु बाङ्गिएका धराप छन् र प्रायः सबैतिरका तारहरु लत्रिएका र गुजुल्टिएका छन्। **वडा नं २** का सबैतिरका तारहरु लत्रिएका र गुजुल्टिएका र सोमबारेको ट्रान्सफरमरमा आगो लाग्ने गरेको ।	वडा नं २ को राधाकृष्ण मार्गदेखि हाइवे सम्म हाइटेन्सन तार वस्ती भित्रै रहेको। वडा नं ३ मा दुर्गा चोक देखि ढाट

	वडा नं ३ का अधिकाँस टोलहरुमा तारहरु लत्रिएका **वडा नं ५** का सम्झना टोल, बरगाछी, जामुनगाछी, विनायक मार्ग, पृथ्वी चोक, सामुदायिक मार्ग **वडा नं ६** का केशलिया र सरौचियाका सबै क्षेत्रहरु **वडा नं ७** का सत्यनारायण स्कूल पछाडि अत्यधिक, हाटखोला, सातघुम्ती क्षेत्र, शनिहाट क्षेत्र **वडा नं ९** का सबै क्षेत्र **वडा नं ११** का सबै टोलमा गरी ५० वटा जति फलामका पोलहरुमा खियाले जिर्ण बनाएकोले जोखिमपूर्ण **वडा नं १२** का अधिकाँस टोलहरुमा **वडा नं १३** को अतिथि मार्ग ट्राइकोट उद्योग पूर्व र अन्यत्र धेरै स्थानहरुमा **वडा नं १४** को महतोटोललगायत अन्यत्र धेरै स्थानहरुमा **वडा नं १६** को पशुपतिटोल त्रिवेणीटोल भट्टाटोल लगायत अन्यत्र पनि । पोलहरु ढल्न लागेका । **वडा नं १६** मा टेलिफोन र केबुलका तार लत्रिएका । **वडा नं १८** का अधिकाँस टोलहरुमा अव्यवस्थित	सम्म पुरै क्षेत्र वस्तीबाट गएको । वडा नं ६ को नहर नजिक र विश्वकर्मा मन्दिर क्षेत्र । वडा नं ७ को हाटखोला चोक छेउमा २०० मिटर जति वडा नं ९ धरमबाँध सडकमा पोल समेत ढल्न लागेको । वडा नं १० मा देवी मार्ग पासाङ मार्ग शिवमार्ग टोलहरुमा वस्तीको बीचबाट । वडा नं १६ को बर्माटोल ग र घ मिल्स मा वि नजिकबाट गएको । बर्माटोल ग मिल्स मा वि उत्तरबाट गएको । वडा नं १८ मा छाला उद्योग देखि फडानी क्षेत्रमा

श्रोतः वडास्तरीय छलफल २०८२

छ) उद्योगहरु सृजित प्रदूषण

तालिका नं १३ उद्योगहरु सृजित प्रदूषण र त्यसको प्रभावः

वडा नं	उद्योगको नाम	वातावरणमा भएको असर तथा प्रभाव
१	धनावत म्याच फयाक्ट्री, जीवन विकास डेरी, विराट पानी उद्योग, विस्कुट उद्योग, स मिल, प्लास्टिकको विर्को उत्पादन गर्ने उद्योग, केमिकल उद्योग, मिश्री उद्योग, काठ उद्योग र साना कुटानी पिसानी उद्योगहरु	धनावतमा सलाई उत्पादन हुँदैन तर अविर रङ्ग उत्पादन हुन्छ। रङ्गका कणहरु उडेर आउने गरेको सार्वजनिक नालीमा दुषित केमिकलका कारण व्यापक प्रदूषण भएको। आवासीय क्षेत्रमा रहेका काठ उद्योगबाट ध्वनी प्रदूषण
२	बागमति प्लास्टिक उद्योग चप्पल उद्योग र साना घरेलु उद्योगहरु	उद्योगहरूबाट खासै प्रदूषण छैन।
३	चन्द्र शिव राइस मिल, कुमार प्लास्टिक पोखरिया, केही छापाखाना र राइस मिलहरु	पहिले चन्द्र शिव राइस मिलबाट खरानी, धुवाँ, गन्ध आदि आउँथ्यो तर अहिले आउन छाडेको छ ।
४	विराटनगर दुग्ध विकास संस्थान, घरेलु खानेतेल उद्योग, फष्ट ग्रेभियर उद्योग (डाइ बनाउने), बोरिङ उद्योग, लिटो उद्योग, बल्व उद्योग, कपी उद्योग, कोल्ड स्टोर	विराटनगर दुग्ध विकास संस्थानबाट बाहिरिएको प्रदुषित पानीले आसपासको क्षेत्र दुर्गन्धित बनाएको छ ।
५	कापी उद्योग, पाउरोटी उद्योग, गार्मेण्टहरु, सिसा उद्योग, जुत्ता चप्पल उद्योग, फायल उद्योग, पानी उद्योग	उद्योगबाट समुदायमा प्रदूषण कमै भएको जानकारी आएको तर विराट नर्सिङ होम टाइटेक्स उद्योग र लाईफगार्ड अस्पतालको प्रदूषणले समस्या
६	चुना उद्योग, चुनढुङ्गा उद्योग, बोरा उद्योग, पानी उद्योग, पाउरोटी उद्योग	चुनढुङ्गा र चुन उद्योगहरुबाट धुवाँ, धुलो र ध्वनी प्रदूषण छ भने कल्पना पाउरोटी उद्योगबाट रात्रीको समयमा व्यापक ध्वनी प्रदूषण भएको छ ।

७	गञ्जी उद्योग, हल्दिराम भूजिया तथा मिठाइ उद्योग, गार्मेण्ट, ज्वेलरीहरु	उद्योगहरुबाट निस्कने फोहर र केमिकलहरु सार्वजनिक नालीमा पठाउँदा प्रदूषण र दुर्गन्धका साथै धुलो र धुवाँ पनि आउने गरेको छ ।
८	पाउरोटी उद्योगहरु, कार्टुन उद्योग, पानी उद्योग, चकलेट उद्योगहरु	यिनीहरुबाट सामान्य प्रदूषण मात्र भएको ।
९	गञ्जी उद्योग, मिठाइ उद्योग	गञ्जी उद्योगबाट केमिकल, मिठाइ उद्योगबाट चिनीपाक डाल्डा र दुधजन्य फोहरहरु नालीमा पठाउँदा दुर्गन्ध हुने र ध्वनी प्रदूषण हुने गरेको छ ।
१०	मसला उद्योग, अगरवत्ती उद्योग, पाउरोटी उद्योगहरु	यिनीहरुबाट उल्लेख्य प्रदूषण छैन ।
११	प्लास्टिक बोरा उद्योग, प्लास्टिक उद्योग र गार्मेण्टहरु	उद्योगहरुमा महिला पुरुषबीच ज्यालामा भेदभाव छ । कामदारको विमा छैन । यिनीहरुबाट उल्लेख्य प्रदूषण छैन ।
१२	सिमराहीमा औषधी कारखाना र बखरीमा समिल	वस्तीभन्दा टाढा रहेकाले प्रदूषणको असर छैन ।
१३	बागमति प्लास्टिक, ट्राइकोट उद्योग, नेशनल पाइप, चन्दनवाला दाल उद्योग, बोरा उद्योग, स मिल, राइस मिल र गार्मेण्ट उद्योगहरु	उद्योगमा भारतीय नागरिकहरुको बाहुल्यता ।ट्राइकोट, नेशनल पाइप, राइसमिल आदिबाट धुलो, धुवाँ, छाइ आदि उडाएर अतिथि मार्ग टोल लगायतका वस्तीहरु प्रभावित छन्।
	वडा नं १४ मा रहेको साबुन उद्योगले पनि यस वडामा प्रदूषण बढाएको छ। उद्योगको केमिकल र फोहरहरु सार्वजनिक नाली र खेतमा सिधै बगाउँदा नाली प्रदूषणका साथै जमिनको उर्वराशक्तिमा पनि ह्रास आएको छ। सबै उद्योगहरु नहर देखि दक्षिणमा वस्तीको नजिकमा भएकोले नहर दक्षिणका सबै वस्तीहरु प्रभावित छन्। नहरपुर्व अव्यवस्थित मासु वेचविखन, ट्वाइलेटको हज नालामा मिसाइएको।	
१४	साल्ट ट्रेडिङ कर्पोरेशन, काँटी उद्योग, प्लास्टिक उद्योग, फर्निचर उद्योग, छाला उद्योग	उद्योगको केमिकल र फोहरहरु सार्वजनिक नाली र खेतमा सिधै बगाउँदा नाली प्रदूषणका साथै जमिनको उर्वराशक्तिमा पनि ह्रास आएको छ।छाला उद्योगको दुर्गन्ध र केमिकलयुक्त पानी खुल्लै बगाउँदा वातावरणीय प्रदूषण र मानव स्वास्थ्यमा धेरै नै असर भएको ।
१५	विराटनगर जुटमिल, अशोक टेक्स्टाइल, सलाई उद्योग, कटन मिल, बटन उद्योगहरु	२०५५ साल तिर देखि नै यी उद्योगहरु बन्द भए । पुराना भवन र क्वाटरहरुमा उ बेलाका मजदुरहरु बसेका छन् जुन बढी जोखिममा छन्
१६	साना कुटिर तथा घरेलु उद्योग	यिनीहरुबाट उल्लेख्य प्रदूषण छैन ।
१७	रघुपति जुटमिल	जुटमिलबाट जुटको धुलो उडेर लाईन क्वाटर क्षेत्र प्रभावित।
	वडा नं १४ मा रहेको छाला उद्योगले व्यापक दुर्गन्ध फैलाएको ।केमिकलयुक्त प्रदूषित पानी डङ्ग्राहा पैनीमा खुल्लै बगाउँदा बालीनालीमा क्षति, जमिनको उर्वराशक्तिमा ह्रास, जलचरको विनास, बस्तुभाउले खाएमा रोगाएर मर्ने सम्मको समस्या	
१८	साना कुटानी पिसानी मिलहरु	वडामा ठूला उद्योगहरु छैनन् र उद्योगको असर कमै छ तर वडा नं १४ को छाला उद्योगको प्रदूषणबाट झटियाही नावघाट फडानी क्षेत्रमा अधिक दूर्गन्ध ।
१९	च्यूरा मिल विस्कुट फ्याक्ट्री र भुजिया मिल	च्यूरा मिल र भुजिया मिलको धुलो र छाई उडेर वरपरको समुदायमा वायु प्रदूषण भएको छ ।

श्रोतः वडास्तरीय छलफल २०८२

ज) खानेपानीको अवस्था

तालिका नं १४ खानेपानीको अवस्था

वडा नं	खानेपानी आयोजना	पानीको अवस्था	विकल्प
१	मानगढ खानेपानी तीनपैनी खानेपानी	फिल्टर नगरिएको। कहिलेकाहीं लेदो जस्तो पहेंलो पानी पनि आउने हुँदा स्वच्छ र पिउनयोग्य छैन। पाइपलाईन पनि पुरानो छ ।	वडा नं ३ को मानगढ खानेपानी आयोजनाको शुद्ध र पिउनयोग्य पानी नमूना मार्ग उत्तरमा वितरण भएको छ ।
२	नेपाल खानेपानी संस्थान नमुना मार्ग	फिल्टर नगरिएको। कहिलेकाहीं लेदो जस्तो पहेंलो पानी पनि आउने हुँदा स्वच्छ र पिउनयोग्य छैन। पाइपलाईन पनि पुरानो छ र चुहावट छ । मुनालपथ क्षेत्रको पानी झनै बढी प्रदूषित छ ।	फिल्टर गरेर खाने गरेको । पिउनका लागि अधिकाँसले जारको पानी प्रयोग गर्दछन्।
३	मानगढ खानेपानी आयोजना	३ वटा फिल्टर राखेर स्वच्छ र पिउनयोग्य बनाइएको छ। पाइपलाईन पनि नयाँ नै छ । तर वडाको दक्षिणतर्फ यो पानी आउँदैन। वडा नं २ को ट्याङ्कीको पानी प्रयोग गरिन्छ।	कञ्चनवारी उत्तरमा स्वच्छ पानी तर दक्षिणमा फिल्टर गरेर खाने गरेको। पिउनका लागि अधिकाँसले जारको पानी प्रयोग गर्दछन्।
४	नेपाल खानेपानी संस्थान	ट्याङ्की पनि छैन र फिल्टर पनि छैन। बोरिङ गरेर सिधै पाइपमा पानी पठाएर वितरण गरिएको छ । शुद्ध छैन।	फिल्टर गरेर खाने गरेको । पिउनका लागि अधिकाँसले जारको पानी प्रयोग गर्दछन्।
५	नेपाल खानेपानी संस्थान जामुनगाछी	फिल्टर नगरिएको। कहिलेकाहीं लेदो जस्तो पहेंलो पानी पनि आउने हुँदा स्वच्छ र पिउनयोग्य छैन । पाइपलाईन पनि पुरानो छ र चुहावट छ ।	फिल्टर गरेर खाने गरेको । पिउनका लागि अधिकाँसले जारको पानी प्रयोग गर्दछन्। ग्रामिण क्षेत्रमा चापाकल ।
६	नेपाल खानेपानी संस्थान	पुरानो खानेपानीको पाईप लिकेज छ । वि एफ एम अगाडीको पम्प हाउसको पानी सोझै फिल्टर नगरी धारामा पठाइन्छ ।५० फिट सम्मको पानी रातो आउँछ । सप्लाईको पानी केहि स्थानमा मात्र छ ।	फिल्टर गरेर खाने गरेको । पिउनका लागि अधिकाँसले जारको पानी प्रयोग गर्दछन्। ग्रामिण क्षेत्रमा चापाकल ।
७, ८, ९,१०	नेपाल खानेपानी संस्थान देवकोटा चोक	फिल्टर नगरिएको पानी। कहिलेकाहीं लेदो जस्तो पहेंलो पानी पनि आउने हुँदा स्वच्छ र पिउनयोग्य छैन। पाइपलाईन पनि पुरानो छ र चुहावट छ । वडा नं ८ का करिव ६० प्रतिशत घरमा धारा छैन ।चापाकलको प्रयोग हुन्छ ।	फिल्टर गरेर खाने गरेको । पिउनका लागि अधिकाँसले जारको पानी प्रयोग गर्दछन्। ग्रामिण क्षेत्रमा आइरन र आर्सेनिकयुक्त चापाकलको पानी प्रयोग हुन्छ। बजारक्षेत्रमा आदर्श स्कूल पछाडि र अरु १५ प्रतिशत मानिसले चापाकल नै प्रयोग गर्छन् ।
११	नेपाल खानेपानी संस्थान देवकोटा चोक र बिराट खानेपानी आयोजना वडा नं १२	देवकोटा चोकको खानेपानीको लाईन स्वच्छ छैन। ३ वटा फिल्टर सहितको वडा नं १२ को ट्याङ्कीको पानी प्रयोग गर्न थालिएको छ । यो स्वच्छ छ । हाल २४० धारा जोडिएको छ ।	ग्रामिण क्षेत्रमा चापाकलको पानी पिउँछन् तर आइरन र आर्सेनिक छ ।
१२	बिराट खानेपानी आयोजना वडा नं १२ प्रगतिटोल	३ वटा फिल्टर सहितको वडा नं १२ को ट्याङ्कीको पानी प्रयोग गर्न थालिएको छ । यो स्वच्छ छ ।	सबैले प्रयोग गर्दैनन्। आइरन र आर्सेनिकयुक्त चापाकलको पानी प्रयोग गर्दछन्।
१३	नेपाल खानेपानी संस्थान	फिल्टर गरिएको छैन। पुरानो चुहावट भएको फलामको पाइपलाईन। शुद्ध छैन ।	अधिकाँसले आइरन र आर्सेनिकयुक्त चापाकलको पानी प्रयोग गर्दछन्।
१४	खानेपानी आयोजना	खानेपानी ट्याङ्की निर्माण भएको तर सञ्चालनमा नआएको ।	आइरन र आर्सेनिकयुक्त चापाकलको पानी
१५	नेपाल खानेपानी संस्थान रानी थाना	सप्लाइको पानी त्रिभूवन चोकसम्म मात्र छ तर स्वस्थकर छैन।	९० प्रतिशतले आइरन र आर्सेनिकयुक्त चापाकलको पानी प्रयोग गर्दछन्।

१६	नेपाल खानेपानी संस्थान	२५ वर्ष पुरानो ट्याङ्की र पाइपलाईन। बेलाबेलामा फोहर आउँछ।चुहावट पनि छ।	अधिकाँसले आइरन र आर्सेनिक युक्त चापाकलको पानी प्रयोग गर्दछन्।
	वडा नं १७ १८ र १९ मा सप्लाइको पानी छैन । वडाका सबैले चापाकलको पानी प्रयोग गर्दछन्।		

श्रोतः वडास्तरीय छलफल २०८२

२.२.२ वडागत प्रकोप प्राथमिकीकरण

वडागतरुपमा सहभागितामूलक तवरबाट गरिएको लेखाजोखामा विराटनगर महानगरपालिकाका सबै वडाको प्रकोप स्तरीकरणलाई देहायको तालिकामा समावेश गरिएको छ ।

तालिका नम्वर १५ : प्रकोप स्तरीकरण

वडा नं	भूकम्प	बाढी डुवान	आगलागी	हावाहुरी	सडक दुर्घटना	महामारी	शीतलहर	प्रदूषण	चटयाङ	विद्युत दुर्घटना	जनावर आतङ्क
१	११	१०	९	८	७	६	५	४	३	२	१
२	११	१०	९	६	७	३	५	८	१	४	२
३	११	१०	९	६	८	३	४	७	१	५	२
४	११	१०	९	२	८	३	५	७	१	४	६
५	११	१०	९	५	८	२	६	७	१	३	४
६	११	१०	९	८	७	६	५	२	१	३	४
७	११	१०	९	४	७	५	१	८	३	६	२
८	११	१०	९	८	७	४	६	५	२	१	३
९	११	३	९	५	१०	६	१	८	२	७	४
१०	११	८	९	६	१०	३	२	७	१	४	५
११	११	१०	८	९	६	२	७	५	१	३	४
१२	११	१०	८	७	९	६	५	४	१	३	२
१३	११	१०	८	९	७	४	६	५	१	३	२
१४	११	१०	९	८	७	६	४	५	३	२	१
१५	११	१०	९	८	६	५	३	७	४	१	२
१६	११	१०	९	७	५	८	६	२	१	४	३
१७	११	१०	९	८	२	७	४	६	३	१	५
१८	११	१०	९	८	४	६	७	३	१	५	२
१९	११	१०	९	५	७	८	६	४	२	३	१
जम्मा	२०९	१८१	१६८	१२७	१३२	९३	८८	१०४	३३	६४	५५
स्तर	**१**	**२**	**३**	**५**	**४**	**७**	**८**	**६**	**११**	**९**	**१०**

स्रोतः महानगरपालिकामा गरिएको छलफल २०८१

नोटः विराटनगरमा भूकम्पका कारण मानवीय तथा अन्य क्षतिहरु कमै भएतापनि नेपालको भौगर्भिक अवस्था, भौगोलिक अवस्था, पुराना र कमजोर भौतिक संरचना र जनघनत्वका कारण क्षतिको सम्भावना बढी हुने भएकोले **भूकम्प** लाई प्रमुख प्रकोपका रुपमा राखिएको छ ।

उल्लेखित विपद्का घटनाक्रमहरूलाई हेर्दा विराटनगर महानगरपालिका बहुप्रकोपको उच्च जोखिममा रहेको देखिन्छ । सूचीमा प्राप्त प्रकोपहरूलाई वडा भेलामा छलफल गरी स्तरीकरण विधिबाट प्राथमिकताक्रम तोकिएको थियो । जसको आधारमा प्राथमिकता तोक्ने क्रममा विराटनगर महानगरपालिकामा भूकम्पलाई अलग राखेर हेर्दा सवैभन्दा वढी बाढी, कटान तथा डुवानले त्रासमा राखेको देखिन्छ । त्यसपछि क्रमशः महामारी, सडक दुर्घटना,

हावाहुरी, प्रदुषण, आगलागी, शीतलहर, विद्युत दुर्घटना, जनावर आतङ्क, चट्याङ, सर्पदंशजस्ता प्रकोपहरू प्राथमिकता क्रममा परेका छन् । अन्य प्रकारका महामारीमा कमी आएको भएतापनि १३ जनाको ज्यान लिने गरी २०७१ सालमा फैलिएको जण्डिसको महामारी, २०७५/२०७६ सालको डेङ्गुको महामारीका घटनाहरु ताजै छन् भने वि सं २०७५ सालबाट शुरु भएको कोभिड - १९ को विश्वव्यापी महामारीले विराटनगर क्षेत्रलाई पुरै थला पारेको थियो । हाल नियन्त्रणमा आइसकेको छ । सो भेलामा सहभागीहरू बीच गरिएको वडास्तरीय प्रकोप स्तरीकरणलाई अनुसूचीमा राखिएको छ।

२.२.३ विपद् जोखिम आँकलन तथा नक्साङ्कनः

- महानगरपालिकाको पूर्वमा सिंघिया खोला र पश्चिम तर्फ केशलिया खोलाको ५० मिटर क्षेत्र भित्र रहेका अधिकाँस वस्तीहरु भएकाले वर्षेनी खोलामा आउने बाढीका कारण डुवान र कटान हुने गरेको छ ।
- खोलाको कतैकतै बाहेक अधिकाँस स्थानमा तटबन्ध निर्माण नगरिएकोले वर्षेनी कटान हुँदा हजारौं विघा जमिन खोलामा पुगिसकेको छ । अति नै जोखिममा खोलाको बगरमा नै सुकुम्वासीहरु बसोवास गरिहेका छन् । मानिसहरुले गरेको अतिक्रमणका कारण र समय समयमा खोला सफा नगर्दा खोलाहरु कतिपय स्थानमा साँघुरो हुँदै गएको र अवरोधहरु भएकोले बाढीको समस्या बढ्दै गएको छ ।
- अधिकाँस घरहरु बाँसका, कर्ची, माटोको लिउन र कर्कटपाताको छाना भएका छन् । यस्ता घरहरुमा हावाहुरी, आगलागी, शीतलहर, डुवान आदिका समस्याहरु निरन्तर हुने गरेका छन् ।
- अधिकाँसको आर्थिक अवस्था कमजोर छ । गरिबीका कारण साना कमजोर घरहरु भएको र पर्याप्त लत्ताकपडा नभएकोले शीतलहरको जोखिम पनि छ ।
- सामुदायिक कुकुरहरुले बाख्राका पाठा कुखुराहरु खाइ दिने र मानिसलाई पनि दुःख दिने गरेका छन् ।
- ग्रामिण वस्तीहरुमा स्थायी र व्यवस्थित वायरिङ नभएको र हुकिङका कारणले पनि विद्युत दुर्घटनाको सम्भावना छ ।
- महानगरपालिकामा करिव ५० भन्दा बढी उद्योगहरु छन् । उद्योगबाट निस्केको प्रदूषित पानी, हावा, छाइ, दुर्गन्ध आदिका कारण प्रदूषण छ । नाली पुरा भएका छैनन् । धेरै भागमा ग्राभेल सडक मात्र छ । धुलो, प्रदूषण र केमिकलयुक्त पानीका कारण महामारी पनि हुने गरेको छ ।
- धरानरोडमा सडक दुर्घटना अधिक हुने गर्दछ । दैनिक साइकल ५०० भन्दा बढी, सिटी रिक्सा १५०० बढी, बसहरु ५०० पटक, ट्र्याक्टरहरु, ट्रकहरु, स्कूलबसहरु गरेर हजारौंको संख्यामा गुडिरहेका हुन्छन् । सामान बोक्ने गाडीहरु कमसेकम २०० र अन्य साना सरकारी र नीजि गाडीहरु पनि प्रसस्त मात्रामा दौडिरहेका हुन्छन् । दिनहुँ सडक दुर्घटनाका घटनाहरु भइरहन्छन् । भित्री बजार क्षेत्रमा साँघुरो बाटो छ र त्यसमाथि पनि सडकको साइडमा पसल फिँजाउने गरेकाले झनै सडक साँघुरिँदै गएकोले सडक दुर्घटनाको सम्भावना छ .
- गाडी गुड्दाको धुवाँ, धुलो, ध्वनी आदिको प्रदूषण त्यत्तिकै बढी छ । हाल सडक निर्माणाधिन भएकोले पनि यो समस्या थपिएको छ । शहरको सबै क्षेत्रमा भएको फोहोर उठाएर व्यवस्थापन गरिएको छ तापनि गुद्री र आसपासका क्षेत्रहरुमा फोहोरहरु देखिन्छ।

- मुख्य बजारक्षेत्रमा भूकम्पको जोखिम कायम छ ।
- विगत वर्षहरुमा डेङ्गुले मानवीय क्षति गरेको थियो भने यो वर्ष कोभिड १९ को प्रकोप त्रासदीपूर्ण छ।
- केही वर्षयता बाली विरुवामा रोग किरा र पशुरोगमा अत्यधिक बृद्धि भएको छ ।
- गत वर्ष महानगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तयार भएर कार्यान्वयनमा आएको छ ।

यी माथि उल्लेखित प्रकोपका अतिरिक्त अन्य महामारी, हावाहुरी, आगलागी, चटयाङ, असिना आदिका कारणले पनि नागरिकहरुलाई आक्रान्त पारेको अवस्था छ । प्रकोपहरुको जोखिम आगामी दिनमा अझै बृद्धि हुनसक्ने सम्भावना रहेको देखिन्छ ।

२.३ वडा स्तरीय छलफल र विश्लेषणबाट प्राप्त विपद्का कारण भएको क्षतिको विवरण

२.३.१ विपद्को कारण विगत ५ वर्षमा भएको मानवीय क्षतिको विवरण

तालिका नम्वर १६ मानवीय क्षतिको विवरण

क्र.सं.	आर्थिक वर्ष	आगलागीका कारण पूर्णरुपमा क्षति भएका घरसंख्या	कलकारखानामा भएको आगलागीको क्षति	विजुलीको पोलमा	मानवीय मृत्यू संख्या	घाइते संख्या
१.	२०७७/०७८	५७	७			
२.	२०७८/०७९	४६	७		१	
३.	२०७९/०८०	४८	६			३
४.	२०८०/०८१	९५	८		५	१
५.	२०८१/०८२	३९	१	५	०	०
	जम्मा	**२८५**	**२९**	**५**	**६**	**४**

स्रोतः विराटनगर महानगरपालिका २०८२

विगत ५ वर्षमा भएको मानवीय क्षतिको विवरणः

वडा	बाढी		शीतलहर		भूकम्प		सडक दर्घटना		आगलागी		महामारी		जनावर आतङ्क		हुरी वतास असिना		विद्युतीय दुर्घटना		चटयाङ	
	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते
	२१	७०७	१७	२०५	३	८२	७७	८५७	८	४९	१३	१००	१६	१६२	०	३६५	८	६६	६	२१

स्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८२

२.३.२ विपद्को कारण भएको घरको क्षतिको विवरण

तालिका नम्वर १७ घरको क्षतिको विवरण

वडा नं	विवरण							
	बाढीका कारण पूर्णरुपमा क्षति भएको घरसंख्या	बाढीका कारण आँशिक क्षति भएका घरसंख्या	भूकम्पको कारण पूर्ण क्षति भएको घर	भूकम्पको कारण आँशिक क्षति भएको घर	आगलागीको कारण पूर्णरुपमा क्षति भएको घर	हुरी बतासको कारण क्षति भएको घर संख्या	बाढीको कारण क्षति भएको विद्यालयको संख्या	कलकारखानामा भएको आगलागीको संख्या
	३७९४	६८०३	१०१	९१५	२८८	११२५	२५	२

स्रोतः वडास्तरीय छलफल २०८१

२.३.३ सामुदायिक विद्यालयहरुको भौतिक अवस्था

विद्यालय क्षेत्र विपद्को समयमा सवै भन्दा वढी जोखिम क्षेत्र मानिन्छ । विद्यालयमा बालबालिकाहरूको ठुलो भिड जहिले रहने भएको र एकै स्थानमा रहनु पर्ने भएकोले विपद् वेलामा ठुलो क्षति हुन सक्छ । त्यसैले पूर्वतयारीको हसावले राज्यको ध्यान विद्यालयमा पुग्न जरूरी छ । महानगर क्षेत्रमा भएका जम्मा ७६ वटा सामुदायिक विद्यालयको मध्ये ५० वटा विद्यालयका १७० वटा भवनको जोखिम विश्लेषण गर्ने क्रममा ३४ प्रतिशत अर्थात ५७ वटा भवनहरू कच्चि भएको पाइएको छ ।

यसले के देखाउँछ भने कच्ची भवनमा राखिएका बालबालिका र शिक्षकहरू पनि विपदको उच्च जोखिममा छन् भन्ने कुरालाई मध्यनजर गरेर विद्यालयको पूर्वाधार विकास साथै प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारीका कार्यक्रमरू नियमित रूपमा हुन जरूरी छ ।

तालिका नम्वर १८ विद्यालयको भवनको अवस्था

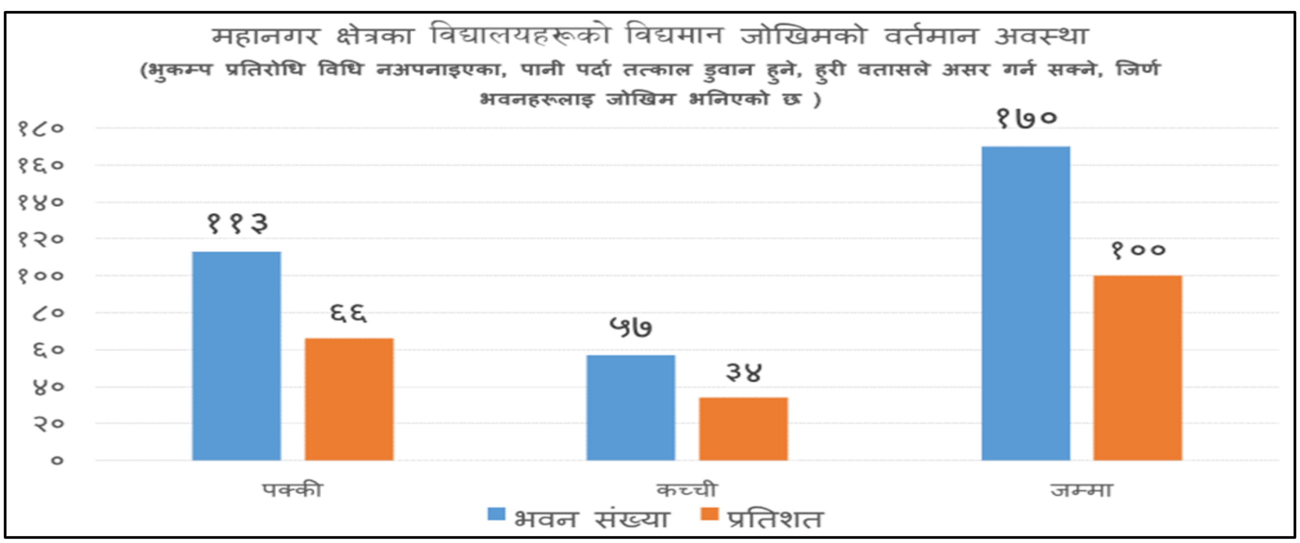

स्रोतः वडास्तरीय छलफल २०८२

जम्मा ७६ वटा सामुदायिक विद्यालय मध्ये ५० वटा विद्यालयको १७० वटा भवनहहरू रहेका छन् । ती भवनहरूमा रहेका ७३६ कक्षाकोठाहरूको जोखिम विश्लेषण गर्ने क्रममा जम्मा २५ प्रतिशत कक्षाकोठाहरू अर्थात १८४ वटा कोठाहरू विपद्को जोखिममा रहेको देखिएको छ । त्यसैले सामुदायिक विद्यालयमा अध्यनरत जम्मा १९,४३२ जना बालबालिका मध्ये सो कक्षाकोठामा वसेर अध्यन अध्यापन गर्ने बालबालिकाहरू २६ प्रतिशत बालबालिका अर्थात ४,८५८ जना बालबालिकाहरू विपदको उच्च जोखिममा रहेका छन् ।

तालिका नम्वर १९ विद्यालयको कक्षाकोठाको अवस्था

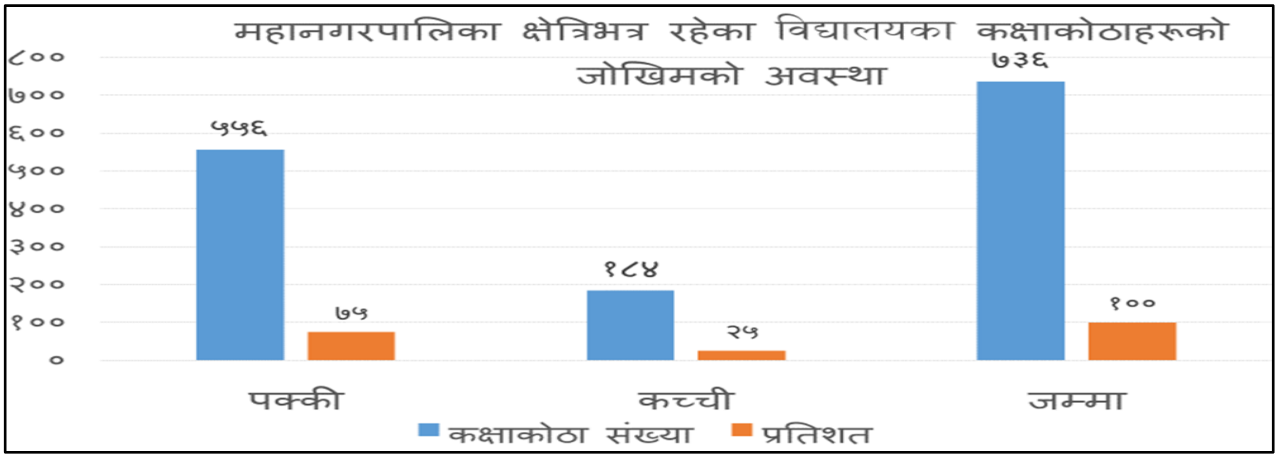

स्रोत: वडास्तरीय छलफल २०८१

२.३.४ उपलब्ध स्वास्थ्य सेवाका लागि मानवश्रोत

तालिका नम्वर २० स्थानीय तहको स्वास्थ्य क्षमता नक्साङ्कन

वडा नं	स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना वा टोल	कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीको संख्या													तथ्याङ्क अधिकृत	महिला स्वयं सेविका	जम्मा
		ज.स्वा.नि.	मे.अ.	स्टाफ नर्स	न.अ.	अहेव	सि.अहेव	अनमी	सि.अनमी	ल्याब टेक्निसियन	ल्याब अ.	खो.सु.नि.	वैद्य नि.	है.अ.			
१	आधारभूत स्वा.के.			१				१	१							७	१०
२	आधारभूत स्वा.के.							२								७	९
३	आधारभूत स्वा.के.						१	३								९	१३
४	आधारभूत स्वा.के.			१				२								९	१२
५	आधारभूत स्वा.के.	१		१				३	१	१						१४	२१
६	आधारभूत स्वा.के.						१	२								१०	१३
७	आधारभूत स्वा.के.							२								५	७
८	आधारभूत स्वा.के.						१	१	१							१२	१५
९	आधारभूत स्वा.के.							३								९	१२
१०	आधारभूत स्वा.के.							३								७	१०
११	आधारभूत स्वा.के.							३								१०	१३
१२	आधारभूत स्वा.के.							३								८	११
१३	आधारभूत स्वा.के.							२								४	६

१४	आधारभूत स्वा.के.						१	२								७	१०
१५	प्रा.स्वा.के. रानी	१	१	२			१	२	१							७	१५
१६	आधारभूत स्वा.के.						१	१								७	९
१७	आधारभूत स्वा.के.					१		२								६	९
१८	आधारभूत स्वा.के.							१								४	५
१९	स्वास्थ्य चौकी			१			१	४	१							९	१६
स्वास्थ्य शाखा		४			२		१	२				१	१	१			१२
हेल्थ डेक्स रानी			१					५		१				१			८
कोभिड स्वाव संकलन											२						२
मेडिकल स्टोर									३								३
प्रशासन तर्फ															२		२
सि.वि.आर.एफ.								१०									१०
जम्मा		६	२	६	२	१	८	५	८	२	२	१	१	२	२	१५१	२५३

स्रोत : विराटनगर महानगरपालिका स्वास्थ्य शाखा २०८१

२.३.५ परिवारको आम्दानीको स्रोतको विवरण (आयआर्जनमा संलग्न व्यक्ति)

घरको क्षतिको विवरण २१ आम्दानीको स्रोतको विवरण

वडा नं	उद्योग	कृषि	गैरसरकारी नोकरी	घरायसी काम	श्रमिक	सरकारी नोकरी	वैदेशिक रोजगार	व्यापार	पेन्सन	सीपमूलक काम
१.	३८	२२२	७२	३९	१४०४	८६७	३९९	९९३	४३८	३६१
२.	१०८	३४१	१०९	११०	५३९६	८०२	३२८	१२६७	२३०	४३८
३.	१११	११५९	१९९	५३	१०९६७	२७१४	७९०	१८७५	१८२४	४७३
४.	२८४	४७५	१२२	८६	९९२२	१३७७	५४७	११२०	२६१	९५५
५.	१९३	४७५	८१	२९	४७१४	११६८	३६७	१४१५	४६९	८०५
६.	६६	३३१	१४९	६५	४७०५	६९८	२९७	२२८४	२६६	६९२
७.	७२	१४३	६७	२६	१३१३	७२३	१६६	१५३२	८१	१४९
८.	७९	५६८	२३५	४४	५४०२	२१३५	३७८	१९७८	१९२	८६५
९.	२३	१८१	१९	४	५५६७	४४८	२२६	१२०६	१३०	१५७
१०.	६७	१९७	१२०	११	११४२२	११७०	३९१	१३४१	२९९	३६०
११.	९९	२११	१३२	१६	१६६१	७७४	२१८	३५८	३६५	४१७
१२.	१३१	२३५	५६	११	४५०८	६५८	३०३	११७७	१७१	७५४
१३.	२६	११८	९	१	१५१८	१६७२	१७५	६११	३१	१३९
१४.	२८१	१३७१	२	१	११५९	५६२	२२४	३६०	१२३	३७९
१५.	८२	५४	२	५	२६५३	३०२	२१३	१०८९	४१	२८९
१६.	६	१६८	०	२	४	१३८१	२०३	२६०	५२०	६
१७.	५३	१८५	२	४	१३८१	२०३	२६०	५३०	६	५३६
१८.	३१७	१६८२	१	०	१२३५	३००	१४५	१७७	२५	१५०
१९.	२६	१५३	३	२	१०३५	४३३	६२	१४५	२	११६
जम्मा	२,०६२	८,२६९	१,३८०	५०९	७५,९६६	१८,३८७	५,६९२	१९,७१८	५,४७४	८,०४१

श्रोतः महानगरपालिकाको प्रोफाइल

२.४ सम्मुखता

तालिका नम्वर २२ मानवीय तथा घरको क्षति (विगत १० वर्षको)

वडा नं	मृत्यु	घाइते	घर पूर्णक्षति	आंशिक क्षति	सम्मुखतामा रहेका टोलहरू र घरधुरी	सम्मुखताको स्तर
१.	५	१४५	१०७	३९०	गंगाटोल (७६) नेका पार्टी नजिक (५) कुशलटोल (१०) श्रीनगर ख (४१) नयाँवस्ती (२५) बेलगाछी घ (१८) बेलगाछी ख (२२) धर्मशाला (३४) सुनामीटोल (१५) विजयपुर (११)	उच्च
२.	१०	१६५	१८८	९०	सरस्वती वा कामत टोल (७५) तीनपैनी पूर्वटोल (२५०) सिंघिया टोल	उच्च
३.	३८	२००	५	१२०	कलगडा (२८) आयल निगम (१५०) गोग्राहा टोल (३०) वन विभाग क्षेत्र (१५) भूपी मार्ग (७) राजवंशी टोल (२५) प्रताप मार्ग (७) रेग्मी टोल (१०) कन्या मार्ग (१०) औषधी व्यवस्था विभाग पूर्व (२५) पुष्पाञ्जली मार्ग (५) उदयमार्ग टोल र ए वान क्वालिटी विद्यालय क्षेत्र (५०) बुद्धचोक (१००) मदननगर क्षेत्र (१५)	मध्यम
४.	१५	२४०	२५५	३६२	चम्राही (१७) इक्राही पश्चिम खोला भित्ता (७) समावेशी टोल (४२) वनलोरी (३००), इक्राही (३००), दक्षिण यादवटोल (१००), गन्सुटोल (३०) ज्वालाटोल (१००), गिरीटोल (३०)	उच्च
५.	९	१६०	११२	४५०	शंकरवारी (६७) बाबाजी कुटी (३५) धुनियाँटोल (२५) प्रगती टोल (१००) विष्णुटोल (१८०) विशाल चोक (१८०) कोलरवा (६३) जालपा टोल(४३) समावेशी टोल(३२)	उच्च
६.	६	१३३	१४८	२१०	बरमपुरा (२००) लबटोली (५००) संठिया (२०) कारखाना (३०) सून्दरटोल(४००) सूर्योदय टोल (४२) सीतापुर (३०) आदर्श टोल (४०) लालीगुराँस टोल (४००)	उच्च
७.	२	३०	१७१	३५०	हरियाली टोल (६३) सरस्वतीटोल (३०) संसारी साकम्वरी (५०) गहेली (१५) धर्मभक्त (३५) हाटखोला (१२)	मध्यम
८.	५	७५	२१७	६५३	बालगोपाल टोल (७५), पशु बधशाला क्षेत्र (७५), बिराटेश्वर बृद्धाश्रम क्षेत्र (७५), स्वागतम टोल, बलुवाही र विश्वकर्मा चोक (१५०)	उच्च
९.	४	११०	१३	१८५	भानुटोल क, भानुटोल ख, शिवटोल, साझा टोल	मध्यम
१०.	०	०	२०	२००	धानुक टोल (८५)	न्यून
११.	७	१००	७१	३००	बरमपुरा (१२०) धुधुवा पूर्व टोल (१००) लंका टोल (१५०) मरिक टोल (१२०) जनपथ स्कूल दक्षिणी भाग (१००) शिववावा मार्ग (४५) सिम्रिक मार्ग (४०) विहानीपथ (६०) शिवमन्दिर टोल (१५०) रामटोल (१६)	उच्च
१२.	४३	१००	४०	२७०	मलहनुवा कामत टोल (६५) मलहनुवा ऋषिदेव टोल (६५) मलहनुवा राजवंशी टोल (५६) सिमराही टोल (१००) शंकरपुर गडाहा (१५०) धुँधुवा (१००) आदर्शटोल (७०) सिकियाही (२०)	उच्च
१३.	१	६७	२०३	१२०	महतो टोल (८०) शिवमार्ग (३५) आश्रमटोल (३०) आँखा अस्पताल जाने बाटो	मध्यम
१४.	५	७२	४९०	१२३	ठाकुरटोल (५००) विष्णुटोल (५०) बयरवना (१००) शिवटोल (११५) सुकुम्वासी वस्ती (३५) हँसमुखी टोल (१००) नयाँ टोल (५०)	उच्च

१५.	२	५४	७५	९५	पशुपति टोल (१५०) पारिजात र त्रिवेणी टोल (२०५) हरिनगर भट्टाटोल ख (१८०) हरिनगर भट्टाटोल क (१३६) पारसनाथ पोखरीटोल (७६) सिद्धार्थ टोल (७५) शान्ति टोल पानीट्याङ्की क्षेत्र (२५) हड्ताली हाट (२८) चौधरी टोल (२८) सुनगाभा (३०) मेत्तर टोल (१५०)	**मध्यम**
१६.	७	७१	५२	८७५	दरैया दक्षिण टोल ऋषिदेव बस्ती समेत (२२५) चौठी टोल (१०५) प्रेमनगर (१२०) मिलन टोल (११५) कोलहार (१८३) शान्तिटोल दक्षिण गेट समेत (२५०) आर्य टोल (७०) दरैया १ नं. (३५)	**उच्च**
१७.	५	९८	७३७	८२५	लाईन क्वाटर दक्षिण (४५), हिमालय राईस मिल टोल (४०) र प्रहरी चौकी, इस्लामपुर टोल, दशगजाक्षेत्र (१००), पर्तिटोल (१२५), गफुरटोल नयाँवस्ती (५०), डंग्राहा (५०)	**मध्यम**
१८.	३	१५५	९३४	१११०	झटियाही लवटोलिया यादव टोल (४००) नावघाट (१५०), दमादिघी (१५०), खोक्सा (१५०), भेडियारी (१५०), कालाबज्जार (५०) फडानी दक्षिण (१५०)	**उच्च**
१९.	७७	१८३	९३४	२८०	माथिल्लो खापटोल (५५) तल्लो खापटोल (६५) सून्दरटोल (३२) घिनाघाट मुसहरटोल (३२) शिशवनी (११५) काठेपुल (३५) धनपुरा चम्प्टोल (२४) पञ्चकन्या (६०) शिवजी स्कूल पूर्व सरदारटोल (१३) खदरा थानटोल (१५)	**उच्च**
जम्मा	२४४	२१५८	४७७२	७००८		

श्रोतः बहुप्रकोपसंकटासन्नता तथा क्षमता पार्श्वचित्र २०७८

२.५ संकटासन्नता (Vulnerability)

महानगरपालिका अन्तरगत रहेका सिंघिया खोलाबाट वडा नं १, २, ७, ८, १४, १८ र १९ नं का ४२ टोलका २,८७० घरधुरी, केशलिया खोलाबाट वडा नं ४, ५, ६, ११ र १२ का १७ टोलका १,४९७ घरधुरी, वस्ता पैनाबाट वडा नं ४, ५ र ६ का २० टोलका २,३७२ घरधुरी, कुरिन्वा खोलाबाट वडा नं १९ को १ टोलका १३ घरधुरी, खदरा खोलाबाट वडा नं १९ को एक टोलका १५ घरधुरी, धुँधुवा पैनीबाट वडा नं ११ र १३ का ३ टोलका ३०० घर, एकाने खोला, चेङ्गामारी पैनी लगायत माथिल्लो क्षेत्रबाट आउने बाढीका कारण वडा नं १६ का १० टोलका १,१९३ घरधुरी समेत जम्मा १०२ टोलका ९,०६० घरधुरी बाढीबाट प्रभावित हुने आँकलन गरिएको छ । यसैगरी डुवानबाट ९ नं वडा बाहेक अरु १८ वडाका धेरै टोलहरु प्रभावित हुने गरेका छन् । आगलागीबाट जोखिमयुक्त १०६ वस्तीहरुमा ७,४८८ घर, सार्वजनिक वा ऐलानी जग्गा र खोला किनारमा बसेका ४० वस्तीमा करिव २,७०० घर, वडा नं २, ३, ४, ६, ११, १३, १५, १७, १८ र १९ मा रहेका १३ वटा पेट्रोल पम्प बाट प्रभावित परिवार संख्या करिव ८,००० घर, एउटा आयल निगमबाट विराटनगरको आधा क्षेत्र, १०२ वटा ग्याँस डिलरबाट प्रभावित परिवार संख्या १५,०५५ रहेको देखिन्छ।

पालिकामा विपद् प्रभावितहरुका लागि अस्थायी आश्रयस्थलको रुपमा खुल्ला क्षेत्र, सामुदायिक भवन, मन्दिर, मदरसा, चर्च, धर्मशालाहरु समेत १५० वटा स्थानहरु रहेका छन् जसमा विद्यालयहरु समावेश गरिएको छैन ।

२.५.१ जनसंख्या सम्वन्धी संकटासन्नता

विराटनगर महानगरपालिका रातो, निलो, पहेलो र सेतो रंगको श्रेणीका अपाङ्गता भएका मानिसहरूको संख्या पुरूष ६७६ र महिला ४२५ गरी जम्मा ११०१ जना रहेको छन् । विपद्को समयमा सवैभन्दा वढी जोखिममा पर्ने समुदाय अपाङ्गता भएका मानिस पनि हुन । त्यसैले पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माणको क्रममा यी अपाङ्गता भएका मानिसहरूलाई छुटाउनु हुदैन ।

तालिका नम्वर २३ : अपाङ्गता भएका मानिसहरुको विवरण

वडा नं	अपाङ्गताको विवरण									
	रातो		निलो		पहेंलो		सेतो		जम्मा	
	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला
१	७	१२	१८	२१	३	१	३	१	३१	३५
२	११	६	१६	८	४	०	४	०	३५	१४
३	१६	११	१८	१५	५	२	५	२	४४	३०
४	२१	६	२०	१७	९	१२	९	१२	५९	४७
५	८	५	२०	१४	७	२	७	२	४२	२३
६	२१	८	२६	१२	१०	४	१०	४	६७	२८
७	४	२	२	१	४	०	४	०	१४	३
८	६	६	२१	१२	२	३	२	३	३१	२४
९	५	२	१५	४	४	१	४	१	२८	८
१०	१३	८	१४	७	३	२	३	२	३३	१९
११	२०	४	२४	६	४	१	४	१	५२	१२
१२	५	८	१८	१६	३	२	३	२	२९	२८
१३	२	३	७	४	२	२	२	२	१३	११
१४	६	२	१७	५	२	४	२	४	२७	१५
१५	१८	९	८	२१	५	७	६	७	३७	४४
१६	७	२	१२	११	४	३	४	३	२७	१९
१७	५	९	२०	२०	१३	५	१३	५	५१	३९
१८	८	६	१३	२	७	३	७	३	३५	१४
१९	५	२	१४	४	१	३	१	३	२१	१२
जम्मा	१८८	१११	३०३	२००	९२	५७	९३	५७	६७६	४२५

स्रोत : विराटनगर महानगरपालिका अपाङ्गता शाखा

२.५.२ भवन तथा भौतिक संरचनाको संकटासन्नता

तालिका नम्वर २४ घरको छानाको प्रकार सम्बन्धी विवरण

वडा नं	जम्मा घरधुरी	घरको छानाको प्रकार							
		कर्कट पाता	सिमेन्ट ढलान	खरको	टायल	ढुंगा	काठ	माटो	अन्य
१.	३६५०	१०९२	२५१५	१३	१५	१२	३	०	०
२.	१९७६	५३४	१३९५	१२	२२	१२	१	०	०
३.	५७२६	७१६	४९५४	१४	१०	२०	१२	०	०
४.	५५२१	१९२३	३४८६	६१	३३	१४	३	०	१
५.	४३०४	१४९६	२६९९	२६	५९	१४	७	०	३
६.	४०९८	१५२५	२५००	२४	४१	६	०	०	२
७.	१७३६	२७३	१४२६	५	२१	२	८	०	१
८.	४२५५	१५२४	२६६०	२१	३४	१२	२	०	२
९.	११८६	३०१	८५८	०	२१	६	०	०	०
१०.	२७७०	४४०	२३०७	८	८	५	०	०	२
११.	२९८२	८७५	२०३२	११	३२	२९	१	०	२
१२.	४३४५	१७९५	२४५२	३४	५१	१२	०	०	१

१३.	१८८५	६०५	१२५०	४	७	१५	३	०	१
१४.	२८१०	१९९७	७००	३३	७४	२	३	०	१
१५.	२७३७	१२६३	१०१७	५३	३८३	१०	७	०	४
१६.	१४९९	९१०	४६७	२९	८७	२	३	०	१
१७.	१८११	१०६०	४६४	२०	२२०	३४	१२	०	१
१८.	१९४१	१५७३	३१३	११	४२	१	१	०	०
१९.	१६८७	११८१	३९१	८६	१८	४	०	०	७
जम्मा	५६९१९	२१०८३	३३८८६	४६५	११७८	२१२	६६	०	२९

स्रोतः जनगणना २०७८

२.५.३ लक्षित जनसङ्ख्याको पूर्वानुमान

महानगरपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति, विपद्को सामना गर्ने क्षमता तथा जनचेतनाको अभावका कारण जनधनको क्षति हुने गरेको छ । प्राकतिक कारणबाट हुने प्रकोपका घटनामा मानवीय क्रियाकलापले ती घटनाको आवृत्ति र क्षतिको मात्रामा निरन्तर वृद्धि भइरहेको छ । यस सन्दर्भमा स्थानीय तहको सूचना सङ्कलन गरी तथ्याङ्क तथा सूचनाको विश्लेषणका आधारमा खासगरी भूकम्प, बाढी र पहिरोबाट प्रभावित हुने जनसङ्ख्याको पूर्वानुमान निम्नअनुसार गरेकोछ ।

तालिका नम्वर २५ लक्षित जनसङ्ख्याको पूर्वानुमान

प्रकोपको घटना	प्रभावित हुनसक्ने परिवार	प्रभावित हुनसक्ने जनसङ्ख्या	कैफियत
बाढी तथा डुवान	७,०००	करिव ३०,०००	सबै वडामा धेरथोर पर्ने गरेको
महामारी	१,५००	७,०००	सबै वडाहरु
आगलागी	७,५००	३५,०००	सबै वडाहरु
हावाहुरी	२,७००	१२,०००	सबै वडाहरु
शीतलहर	३,०००	१३,०००	सबै वडाहरु

(श्रोतः समुदाय र वडामा भएको छलफल र स्थलगत अवलोकन अनुसार)

२.६ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि क्षमता विश्लेषण

महानगरपालिका क्षेत्रमा अवस्थित प्रकोपहरुका कारण संभावित जोखिम तथा संकटासन्नताको आँकलन माथि उल्लेख गरिसकिएको छ । प्रकोपका कारण आईपर्न सक्ने मानवीय, आर्थिक तथा भौतिक क्षतिको आँकलन गरेर न्यूनीकरण गतिविधिहरु संचालन गरी जोखिम न्यूनीकरण गर्न स्थानीय विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजना निर्माण गरिसकिएको छ । सो योजनामा संकटासन्न वस्तीहरु, संकटासन्नताका कारणहरु, समाधान वा न्यूनीकरणका उपायहरुको स्पष्टरुपमा उल्लेख गरिएको छ । साथै सो योजनामा महानगरपालिका क्षेत्रको क्षमता विश्लेषण समेत गरिएको छ ।

२.६.१ प्रकोप घटना पूर्वानुमान तथा पूर्वसूचना प्रणाली विश्लेषण

विराटनगर महानगरपालिकामा मौसम अनुरुप सम्भावित प्रकोपका घटना हुन सक्ने आंकलन गर्दे स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको संयोजकत्वमा बैठक बसी छलफल गर्ने, कार्ययोजना निर्माण तथा बिषयगत क्षेत्रहरुको पूर्वतयारी क्षमता अभिबृद्धिकालागि साझेदार गैह्रसरकारी संस्थासंगको सहकार्यमा विभिन्न गतिविधि संचालन हुदै आइरहेको छ । महानगरपालिकाको विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना निर्माण गरी सकिएको छ । वडा

स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको गठन गरिसकिएको छ । प्रकोपका कारण उत्पन्न संकटासन्नता अवस्थाको क्षति आंकलन गर्नकालागी छुट्टै संरचना नभएकोले वडा र महानगरपालिकामा रहेको मानव स्रोत साधनलाई उपयोग गर्नुपर्ने अवस्था छ ।

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यहरु भईरहेको भएतापनि सूचना व्यवस्थापनलाई अझ चुस्त दुरुस्त राख्न महानगरपालिकामा विपद् व्यवस्थापन श्रोत केन्द्रको आवश्यकता महशुस गरिएको छ । साथै तत्काल विपद्का घटनाको सूचना संकलनमा प्रहरी, वडाका संरचनाहरु, नेपाल रेडक्रस सोसाइटीका शाखा, उपशाखाहरु र आधिकारिक सूचना अद्यावधिकका लागि नगर कार्यपालिकाका साथै स्थानीय अन्य सरोकारवालाहरुलाई जोड्नु नितान्त आवश्यक देखिन्छ । स्थानीय आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द्रको स्थापना गरी विपद् व्यवस्थापनको कार्यलाई अझ ब्यवस्थित, सक्रिय र थप क्षमतावान बनाउनु पर्ने आवश्यकता देखिएको छ ।

२.६.२ विपद जोखिम व्यवस्थापनका लागि नीतिगत क्षमता

तालिका नम्वर २६ नीतिगत क्षमता

सि.नं.	नीतिगत दास्तवेज	छ	छैन	संख्या
१	स्थानीय विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन	छ		१
२	स्थानीय विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नीति	छ		१
३	स्थानीय विपद जोखिम न्यूनीकरण रणनीतिक कार्ययोजना	छ		१
४	पालिका स्तरको विपद व्यवस्थापन समिति	छ		१
५	वडा स्तरको विपद व्यवस्थापन समिति	छ		१
६	विपद व्यवस्थान कोषको छुट्टै वैङ्क खाता	छ		१
७	विपद व्यवस्थापन कोष परिचालन कार्यविधि (पालिकाको आफ्नै)	छ		१
८	विपद व्यवस्थापन कोष परिचालन कार्यविधि २०७९ वमोजिम स्थानीय पालिकाको आफ्नो कार्यविधिलाई परिमार्जन	छ		१
९	पालिकाको आफ्नो राहत मापदण्ड	छ		१
१०	स्थानीय विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजना	छ		१
११	स्थानीय विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना	छ		१
१३	स्थानीय आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र स्थापना	छ		१
१४	स्थानीय आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र सञ्चालन कार्यविधि	छ		१
१५	स्थानीय आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र युनिट	छ		१
१६	द्रुत लेखाजोखा मार्गदर्शन २०७५ वमोजिम प्रत्येक वडामा द्रुत लेखाजोखा समिति गठन	छ		१९
१७	पालिका स्तरमा खोज तथा उद्धारका सामग्री भण्डारण	छ		१ स्थान
१८	हरेक वडामा खोज तथा उद्धार सामग्री भण्डारण तथा व्यवस्थापन		छैन	
१९	विकास निर्माणका काममा विपद प्रभाव मुल्याङ्कन कार्यविधि	छ		१
२०	हेलिप्याडको निर्माण		छैन	
२१	हस्पिटल वाहेक छुट्टै आइसोलेसन सेन्टरको निर्माण	छ		१
२२	पालिका स्तरमा स्वयमसेवक टोली गठन गरी परिचालन	छ		१
२३	खुल्ला क्षेत्र तथा आपत्कालीन आश्रयस्थलको पहिचान र नक्साङ्कन	छ		१
२४	भान्साकोठाको सुरक्षा मापदण्ड निर्माण	छ		१
	महानगरपालिकामा भएको विपद् व्यवस्थापन कोषको रकम	रु.		

श्रोत : विराटनगर महानगरपालिका

२.६.३ नगर तथा वडा तहमा गठन गरिएका विपद व्यवस्थापन समितिका संख्यात्मक अवस्था

तालिका नम्बर २७ विपद व्यवस्थापन समितिको संख्यात्मक विवरण

वठा नं	समितकको नाम	पुरूष	महिला	जम्मा	कैफियत
नगरस्तर	नगर स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	२३	४	२७	
१	वडा स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	१२	३	१५	
२	वडा स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	९	५	१४	
३	वडा स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	१४	३	१७	
४	वडा स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	१५	४	१९	
५	वडा स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	१७	७	२४	
६	वडा स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	९	४	१३	
७	वडा स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	९	७	१६	
८	वडा स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	११	५	१६	
९	वडा स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	११	५	१६	
१०	वडा स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	११	४	१५	
११	वडा स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	१३	६	१९	
१२	वडा स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	११	५	१६	
१३	वडा स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	१३	५	१८	
१४	वडा स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	१७	६	२३	
१५	वडा स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	१०	५	१५	
१६	वडा स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	१४	७	२१	
१७	वडा स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	१३	५	१८	
१८	वडा स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	१९	४	२३	
१९	वडा स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति	१०	६	१६	
	जम्मा	२६१	१००	३६१	

श्रोत विराटनगर महानगरपालिका

२.६.४ महानगरपालिकामा आपतकालीन अवस्थामा आवश्यक सामग्रीको भण्डार

तालिका नम्बर २७ आपतकालीन स्रोत साधनको विवरण

क्रसं	सामाग्रीको नाम	संख्या	क्रसं	सामाग्रीको नाम	संख्या
१.	कम्प्यूटर	१	३१.	सेफ्टी वेल्ट	८
२.	सिपियु	१	३२.	लाइफ गार्ड	३
३.	प्रिन्टर	१	३३.	रवर बोट	१
४.	मल्टिप्लग	१	३४.	पप्प	१
५.	मेघाफोन	१	३५.	पाइडल	४
६.	साउण्ड बक्स	१	३६.	लाइफ ज्याकेट	७
७.	स्ट्रेचर	३	३७.	वाटर रेस्क्यू हेलमेट	७
८.	फायर एक्सटिङ्गुसर	१	३८.	स्टाटिस रोल १००+१००m	२
९.	प्लाष्टिक कुर्सी	९	३९.	डाइनामिक रोल १००+१००m	२
१०.	प्लाष्टिक वाल्टिन	७	४०.	पोली एमोण्ट ६०+४०+१००m	3

११.	प्लाष्टिक जग	७	४१.	हार्नेश	५
१२.	प्लाष्टिक डष्टविन	२	४२.	थ्रो ब्याग	५
१३.	प्लाष्टिक हेल्मेट	३०	४३.	क्याराविन	१०
१४.	नोट डायरी	७	४४.	पञ्जा	३
१५.	टर्च लाइट	१५/९ ब.सावुत	४५.	गमबुट स्टिल भएको	१५
१६.	लेजर स्प्रे	३	४६.	रेनकोट	१५
१७.	हथौडी	३	४७.	सिंगल पुलि	६
१८.	पिक	३	४८.	एसेण्डर	१
१९.	सावेल	१५	४९.	डिसेण्डर	१
२०.	बन्चरो	३	५०.	रोप ग्राव फोल आरेष्ट	१
२१.	कोदालो	१५	५१	फायर सुट	४ सेट
२२.	टिनको बक्स सानो	२	५२	कालो जुत्ता	६
२३.	वाटरप्रुफ लाइफ ज्याकेट	२७	५३	रेनकोट	१७
२४.	पञ्जा	७	५४	सिठ्ठी	७
२५.	टिनको बक्स ठूलो	१	५५	नाइलन डोरी	३
२६.	सेतो प्लाष्टिक	१०			

श्रोत : विराटनगर महानगरपालिका

विपद व्यवस्थापन क्षेत्रमा काम गर्ने संघसंस्था, सञ्चार क्षेत्र, एम्बुलेन्सहरूको विवरण तथा आपतकालीन अवस्थामा प्रयोग गर्नका लागि जिल्ला तथा प्रदेश आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रमा रहेको खोज तथा उद्धार सामग्रीहरू, नेपाली सेना र ससस्त्र प्रहरी संग भएको खोज तथा उद्धार सामग्रीहरूलाई अनुसूचीमा राखिएको छ ।

२.७ विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका लागि गर्नु पर्ने थप कामहरू

स्थानीय, प्रदेश, संघीय तहबाट जारी भएका नीतिगत दस्तावेजहरू, महानगर स्तरीय कार्यशाला, वडास्तरमा भएका परामर्श कार्यशाला समेतको आधारमा यस महानगरपालिकामा निम्न लिखित क्षेत्रका कामहरूलाई योजनाबद्ध तरिकाले काम गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

२.७.१ नीतिगत विकासको क्षेत्रमा गर्न बाँकी कामहरू

- बार्षिक र आवधिक योजना निर्माणका क्रममा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना र विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई अनिवार्य आधार वनाउनका लागि नीतिगत निर्णय गर्ने ।
- पहिचान भएको जोखिम क्षेत्रका मानिसहरूलाई अस्थायी आवासको ब्यवस्था गर्न वडामा कम्तीमा एक स्थानमा सुरक्षित स्थान पहिचान गरी पूर्वाधार निर्माण गर्ने ।

२.७.२ क्षमता विकास कार्यक्रम

- टोल संगठनहरूलाई विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा नियमित क्षमता विकास गरी विपद् व्यवस्थापनमा परिचालन गर्न बार्षिक योजनालाई केन्द्रित गर्ने ।
- पालिका, वडा स्तरका विपद् व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरूलाई आफ्नो जिम्मेवारीको वारेमा नियमित क्षमता विकासका तालिम दिने ।

- सम्वन्धित समुहहरूलाई द्रुत लेखाजोखा, मिरा, खोज तथा उद्धार सम्वन्धी तालिम उपलब्ध गराएर तयारी अवस्थामा राख्ने ।
- कम्तिमा महिनामा १ पटक सामान्य अवस्थामा पनि क्लष्टरहरूको वैठक राख्ने र पूर्वतयरीका कामहरूका लागि सुचना आदान प्रदान गर्ने ।
- पूर्वसूचना प्रणाली तथा पूर्वचेतावनी प्रणालीको सुदृढीकरण गर्ने ।

खण्ड : तीन

सामान्य पूर्वतयारी योजना (सम्पूर्ण विषयगत क्षेत्रहरुका लागि)

३.१ प्राथमिकता प्राप्त रणनीतिक पूर्वतयारी

विपद्को सम्भावना र त्यसबाट हुनसक्ने जनधनको क्षति कम गर्न स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले सुरक्षाका विभिन्न गतिविधि गर्नेछ। विपद् पूर्वतयारीका साथै विकास प्रक्रियामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण विधिलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने सोच अघि बढाउन र यस योजनाको नियमित रूपमा अध्यावधिक गर्न निम्न रणनीतिक क्रियाकलापहरु समावेश गरिएको छः

तालिका नम्वर २८ रणनीतिक पूर्वतयारी

क्रसं	रणनीतिक गतिविधि	परिमाण	जिम्मेवारी	समय
१.	सबै वडामा वडास्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति गठन गरी क्रियाशिल गराउने । नियमित बैठकको आयोजना गर्ने ।	१९ वटा	महानगरपालिका वडा समिति	पुनर्गठन भैसकेको
२.	महानगरपालिकामा विपद्को समयमा कार्य गर्ने देहायका विषयगत क्षेत्रहरु गठन गरी बार्षिक कार्ययोजना तयार गर्न लगाइ तम्तयारीमा राख्ने र अन्तर कार्यदल समन्वय संयन्त्रको विकास गर्ने • समग्र व्यवस्थापन सूचना, खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र • खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्र • स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र • खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र • आपत्कालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री विषयगत क्षेत्र • सुरक्षा तथा संरक्षण विषयगत क्षेत्र • आपत्कालीन शिक्षा विषयगत क्षेत्र • शीघ्र पुनर्लाभ विषयगत क्षेत्र	कम्तिमा ३ पटक बैठक बस्ने	महानगरपालिका वडा समिति	महानगरपालिका मा गठन भएको र अब नियमित बैठक र समन्वय बैठक वर्षमा कम्तिमा ३ पटक गर्ने
३.	जनप्रतिनिधिहरु, वडा र महानगरपालिकामा गठित विपद् व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरुका लागि विपद् व्यवस्थापन र आधारभूत मानवीय सहायता मापदण्ड एवं स्फेयर सम्बन्धी न्यूनतम २ वटा तालिमको व्यवस्था गर्ने ।	वार्षिक २ वटा तालिम	महानगरपालिका	६ महिना भित्र
४.	कृत्रिम घटना अभ्यास तालिमको आयोजना गर्ने र हरेक वर्ष विद्यालय र समुदायमा वार्षिक ३ पटक कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने।	वार्षिक ३ पटक	महानगरपालिका सुरक्षा निकायहरु	हरेक वर्ष जेष्ठ कार्तिक र माघ महिनामा
५.	पेट्रोल पम्प र ग्याँस डिपो/डिलरहरुको बैठक गर्ने । नियमित अनुगमन गरी न्यूनतम सुरक्षाका उपाय तथा पूर्वतयारी गर्न अनिवार्य गर्ने । पेट्रोल पम्प र ग्याँस डिलरका कर्मचारी तथा व्यापारीहरुलाई अग्नी नियन्त्रण तालिमको व्यवस्था गर्ने ।	बैठक २ वटा र तालिम २ वटा बार्षिकरुपमा	महानगरपालिका पेट्रोल पम्प र ग्याँस डिपोहरु	वार्षिक २ वटा बैठक र २ वटा तालिम उपयुक्त समयमा

क्रसं	रणनीतिक गतिविधि	परिमाण	जिम्मेवारी	समय
६.	महानगरपालिका क्षेत्रमा सञ्चालित उद्योगका जिम्मेवार पदाधिकारीहरु संग औद्योगिक प्रदूषण र विपद् व्यवस्थापनका विषयमा अन्तरकृया गर्ने ।	वार्षिक २ पटक	महानगरपालिका	वैशाख महिनामा र मंसिर महिनामा
७.	भान्साकोठाको सुरक्षा र पूर्वतयारी सम्बन्धी गृहिणीहरुलाई तालिम/अभिमुखीकरण गर्ने । यसका लागि अगुवा महिला तथा स्वयंसेविकाहरुलाई तालिम दिएर उनीहरु मार्फत अभिमुखीकरण गराउने ।	१ तालिम र १९ वडामा अभिमुखीकरण	महानगरपालिका	प्रत्येक वडामा हरेक वर्ष एउटा कार्यक्रम
८.	वडा र महानगरपालिका तहमा आधारभूत खोज तथा उद्धार तथा विषयगत क्षेत्रका लागि आवश्यक पर्ने सामग्रीहरु थप खरिद गरी तयारी अवस्थामा राख्ने । युवा क्लव तथा महिलाहरु लाई संगठित गरी स्थानीय स्रोत साधनहरुबाट उद्धार तथा व्यक्तिगत सुरक्षा सामग्रीहरु तयार गर्ने सीप प्रदान गर्ने । जस्तैः पानी बोतल, गाग्री, ग्यालेन आदि आदिको प्रयोग गरेर लाईफ ज्याकेट बनाउन तथा तन्ना कम्बल आदिबाट स्ट्रेचर बनाउन ।	सामग्री खरिद वार्षिक १ पटक र तालिम बार्षिक १ पटक	महानगरपालिका वडा समिति	प्रत्येक वर्ष मौसमजन्य विपद हुनु पूर्व
९.	द्रुत लेखाजोखा कार्यदल तयार गरी तालिमको व्यवस्था गर्ने ।	वार्षिक १	महानगरपालिका	प्रत्येक वर्ष
१०.	विपद् जोखिम व्यवस्थापनबारे समुदायमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने।	वडागत रुपमा वार्षिक १	महानगरपालिका	प्रत्येक वर्ष
११.	**मानव संसाधन विकास तथा व्यवस्थापनः** प्रत्येक वडा र सङ्कटासन्न समुदायमा वार्षिक ४८ जनालाई तालिम दिएर उद्धारकर्मी तथा प्राथमिक उपचारक टिम तयार गर्ने । वडा र समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन समितिहरू गठन गर्ने र क्रियाशिल गराउने । विपद्को समयमा उद्धारमा खटाउन सकिने स्वयमसेवकहरु (महिलाको समेत सहभागितामा) को वडागत नामावली अद्यावधिक गर्ने । गठन भएका सबै कार्यदलको त्रैमासिक बैठक गरी मौसमी प्रकोपको पूर्वतयारी गर्न लगाउने ।	प्रा उ २४ जना खोज तथा उद्धार २४ जना ४ बैठक	महानगरपालिका वडा समिति	हरेक वर्ष
१२.	सुरक्षित स्थानको पहिचान गर्ने नक्साङ्कन गर्ने र हरेक वर्ष न्यूनतम ५ वटाका दरले सामुदायिक भवनहरु निर्माण गर्ने ।	२० वटा	महानगरपालिका वडा समिति	निरन्तर
१३.	सुरक्षा निकायहरु, महानगरपालिका, रेडक्रस, एम्बुलेन्सलगायत अत्यावश्यक सेवाप्रदायक तथा स्थानीय जनप्रतिनिधिहरुको सम्पर्क नम्बरको पर्चाहरु तयार गरी घरघरमा पुर्याउने व्यवस्था गर्ने ।	१ पटक	महानगरपालिका वडा समिति	६ महिना भित्र

क्रसं	रणनीतिक गतिविधि	परिमाण	जिम्मेवारी	समय
१४.	बाढी, भूकम्प, आगलागी, शीतलहर, महामारी, हावाहुरी आदिको विषयमा समुदायमा पूर्वसूचना तथा चेतावनी प्रणालीको सञ्जाल तयार गर्ने । मोवाइल एप्स तयार गरी म्यासेजमा र भ्वाइस म्यासेजमा खवर गर्ने प्रणाली विकास गर्ने ।	१	महानगरपालिका	१ वर्ष भित्र
१५.	महामारीबाट बच्न स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई र प्रतिकार्यमा खटिने स्वयंसेवकहरुलाई व्यक्तिगत सुरक्षा सामग्रीहरुको वन्दोवस्त मिलाउने ।	वार्षिक २ पटक	महानगरपालिका स्वास्थ्य केन्द्र विषयगत क्षेत्रहरु	३ महिना भित्र
१६.	अस्पताल तथा स्वास्थ्य केन्द्रहरुमा आपतकालिन अवस्थाको लागि औषधी तथा सामग्रीहरुको जोहो गरीराख्ने ।	नियमित	महानगरपालिका स्वास्थ्य केन्द्र	सबै महिनामा र नियमित
१७.	मनसुन पूर्व, मनसुन पश्चात, शीतलहर पूर्व र हावाहुरी तथा आगलागी पूर्व पूर्वतयारी कार्यशालाको आयोजना गरी सम्भावित विपद्को लागि सरोकारवाला सबै निकायहरु निजी क्षेत्र तथा विषयगत क्षेत्रहरुलाई तम्तयारी अवस्थामा राख्ने ।	वार्षिक ४ पटक	महानगरपालिका विषयगत क्षेत्रहरु	हरेक वर्ष बैशाख आश्विन र मंसिर महिनामा (प्रकोप पात्रो अनुसार)
१८.	विपद् पूर्वतयारी कार्यशालाको आयोजना गरी निम्न कार्य गर्नेः • विभिन्न प्रकोपबाट पर्ने सम्भावित प्रभाव र सङ्कटासन्न समुदाय र जनसङ्ख्या अध्यावधिक गर्ने, • आपत्कालीन आश्रयस्थलहरू पहिचान गरी सूची तयार गर्ने, • आपतकालीन आश्रयस्थलमा आधारभूत भौतिक संरचना र सुविधाको विकासमा विषयगत क्षेत्रहरुबाट कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने, • वडा र महानगरपालिकामा कार्यरत राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था निजी क्षेत्र तथा दातृ निकायको सूची तयार गरी सहकार्य गर्ने,		महानगरपालिका विषयगत क्षेत्रहरु	मौसमी प्रकोप पात्रो अनुसार क्षेत्रगत तयारी गर्न निजीक्षेत्र (व्यापार संघहरु निर्माण व्यवसाथी संघ... आदि) अत्यावस्यकीय तयारीको लागि सहमति गर्ने ।
१९.	प्रारम्भिक लेखाजोखा, मूल्यांकन र विस्तृत घरधुरी सर्वेक्षणका लागि तथ्याङ्क संकलनका फाराम तथा प्रारूप तयार गर्ने ।	२००० प्रति	महानगरपालिका विषयगत क्षेत्रहरु	६ महिना भित्र
२०.	सम्भव भएसम्म घरघरमा नभए कमसेकम टोलगतरुपमा र सबै कार्यालयहरु, उद्योगहरु आदिमा अग्नी शमनयन्त्र (Fire Extenguiser) राख्ने । स्थानीय आगो निभाउने प्रविधि र सामग्रीहरुको प्रवर्द्धन गर्ने ।	नियमित	व्यक्ति स्वयं सम्बन्धित कार्यालय	तत्काल शुरु गर्ने
२१.	सामुदायिक कुकुर र अन्य छाडा पशुचौपायाहरुको आतङ्कबाट प्रभावित समुदायहरुमा जनावर र मानिस बीचको सम्बन्ध सुधार हुने प्रकारका विधि प्रकृयाको अध्ययन गरी कार्य गर्ने ।	१ अध्ययन प्रतिवेदन	महानगरपालिका	६ महिना भित्र

क्रसं	रणनीतिक गतिविधि	परिमाण	जिम्मेवारी	समय
२२.	जनसङ्ख्या, सङ्कटासन्न समुदाय, सामाजिक सेवा क्षमता प्रणाली, सुरक्षा स्थिति, जिविकोपार्जन, बसोबासको व्यवस्था, खुल्ला खाली ठाउँहरु, यातायात र पूर्वाधार, स्थानीय रूपमा उपलब्ध स्रोत/सुविधाहरू, हेलिप्याड र ड्रप जोन आदि तथ्याङ्कहरु संकलन गर्ने ।	नियमित र आवश्यकता अनुसार	महानगरपालिका	हरेक वर्ष
२३.	पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका लागि गरिने निर्णय र क्रियाकलापहरुमा विपद् प्रभावित तथा संकटासन्न समुदाय महिला अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु बालबालिका जेष्ठ नागरिक पिछडिएको समुदाय र वर्गको सहभागितालाई सुनिश्चित गर्ने ।	हरेक क्रियाकलापमा	महानगरपालिका विषयगत क्षेत्रहरु	हरेक वर्ष

खण्ड : चार

आपत्कालीन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना (सम्पूर्ण विषयगत क्षेत्रहरूको लागि)

सबै प्रकारका विपद्को जोखिमका सन्दर्भमा महानगरपालिका क्षेत्रमा बग्ने सिंघिया खोला, केशलिया खोला, कुरन्वा खोला, खदरा खोला, वस्ता पैनी, धुधुवा पैनी, चेङ्गामारी पैनीलगायतका खोला पैनीहरुमा आउने बाढीका कारण महानगरपालिकाका प्रायः सबै वडाहरु निकै जोखिममा रहेका छन् । भूकम्प, सडक दुर्घटना, प्रदूषण, शीतलहर, आगलागी, हावाहुरी जस्ता प्रकोपका कारण पनि विपद् हुने गरेका छन् । विगतमा गरिएका उद्धार र राहतका अनुभवलाई समेत आधार मानेर भविष्यमा पर्न सक्ने कुनैपनि विपद्को समयमा प्रभावित व्यक्ति तथा प्रभावित समुदायलाई मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउन क्षेत्रगत (Cluster) अवधारणाअनुरूप यस योजनामा कार्यविभाजन गरिएको छ । सबै प्रकारका विपदको समयमा यसै कार्य विभाजनअनुसार विषयगत क्षेत्रहरु परिचालन हुनेछन् ।

४.१ विषयगत क्षेत्रहरु तथा कार्य जिम्मेवारी

४.१.१ विषयगत क्षेत्र (Cluster) को परिचय

विपदबाट प्रभावितहरुलाई आधारभूत मानवीय सेवा उपलब्ध गराउने सन्दर्भमा विशेषज्ञता तथा कार्यक्षेत्रका आधारमा जिम्मेवारीको बाँडफाड नै विषयगत क्षेत्रको रुप हो । उद्धार तथा राहत, सूचना व्यवस्थापन, खाद्यान्न, आवास, खानेपानी,, सरसफाइ तथा स्वास्थ्य प्रबर्द्धन, सुरक्षा तथा संरक्षण, शिक्षा जस्ता विषयमा विशेषज्ञता हासिल गरेको समूहले आ-आफ्नो क्षेत्रको जिम्मेवारी लिँदा मानवीय सहयोगको कार्य व्यवस्थित र प्रभावकारी बन्छ । क्षेत्रगत अवधारणाका प्रमुख विशेषता देहायअनुसार रहेका छन्

- विपद्को समयमा प्रभावित समुदायसम्म आफ्नो उपस्थिति कायम राख्छ ।
- प्रतिकार्य (खोज, उद्धार र राहत व्यवस्थापन) प्रक्रियामा विशेषज्ञताको उपयोग हुन्छ ।
- मानवीय सहयोगलाई प्रभावकारी, जिम्मेवारी र उत्तरदायी बनाउने कार्यलाई सुनिश्चित गर्छ ।
- मानवीय सहयोगका क्षेत्रको पहिचान गरी त्यसअनुरूप सहयोगको खाका तयार गर्छ ।
- प्रतिकार्यमा देखिएका कमीकमजोरीमा सुधार गरी कार्ययोजनाको समीक्षा गर्दै आवश्यकता अनुसार जिम्मेवारी निर्धारण तथा परिमार्जन गर्छ ।

४.१.२ विषयगत क्षेत्रको उद्देश्य

विषयगत क्षेत्रका प्रमुख उद्देश्य देहायअनुसार रहेका छन्

- क्षेत्रगत रूपमा मानवीय सहयोगलाई प्रभावकारी बनाउनु,
- आपत्कालीन पूर्वतयारीलाई चुस्त र कार्यान्वयन योग्य बनाउनु,
- क्षेत्रगत समस्याको लेखाजोखा र समाधानका उपायको लागि विशेषज्ञ परिचालन गर्नु,
- समन्वय र समझदारी अभिवृद्धि गर्नु,
- क्षेत्रगत ज्ञान, सीप, प्रविधिको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु ।

४.१.३ विषयगत क्षेत्र (Cluster) हरू

यस योजनामा निम्नअनुसार ८ वटा विषयगत क्षेत्र निर्धारण गरिएको छ । विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व गर्ने सदस्यले अन्य सदस्यसँग समन्वय गरी काम गर्नेछन् ।

१. समग्र व्यवस्थापन सूचना, खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र
२. खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्र
३. स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र
४. खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र
५. आपत्कालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री विषयगत क्षेत्र
६. सुरक्षा तथा संरक्षण विषयगत क्षेत्र
७. आपत्कालीन शिक्षा विषयगत क्षेत्र
८. शीघ्र पुनर्लाभ विषयगत क्षेत्र

४.२ विषयगत क्षेत्रहरुको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

४.२.१ समग्र व्यवस्थापन सूचना, खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्रको पूर्वतयारी योजना

विपद् प्रतिकार्यका लागि समग्र व्यवस्थापन, सूचना, समन्वय, लेखाजोखा, खोज तथा उद्धार कार्य सबैभन्दा महत्वपूर्ण हुने भएकोले यो क्षेत्रको दायित्व अहम् रहन्छ । प्रभावित व्यक्ति तथा प्रभावित समुदायलाई एकीकृत रूपमा सबै प्रकारका सहयोग उपलब्ध गराउन यस क्षेत्रले अन्य क्षेत्रसँग अविच्छिन्न सम्बन्ध र समन्वयद्वारा कार्य गर्नेछ ।

तालिका नम्बर २९ : समग्र व्यवस्थापन सूचना, खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू

क्रसं	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	फोन मोवाइल
१.	महानगरपालिका प्रमुख	नागेश कोइराला	संयोजक	९८५२०२०७६७
२.	महानगरपालिका उपप्रमुख	शिल्पा निराला कार्की	सदस्य	९८५२०२९३९०
३.	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	राम प्रसाद ढुङ्गेल	सदस्य	९८५२०६११११
४.	वन, वातावरण तथा विपद् तथा विपद व्यवस्थापन समिति संयोजक	बासुबहादुर बस्नेत	सदस्य	९८५२०६६६४४
५.	नेपाली सेना	(कन्ट्रोल रूम)	सदस्य	९८५२०३६९०२
६.	जिल्ला प्रहरी कार्यालय प्रतिनिधि	गिरीराज खतिवडा	सदस्य	९८४२२३८४३८
७.	नगर प्रहरी प्रमुख	राजन पौडेल	सदस्य	९८५२०५८९३६
८.	सशस्त्र प्रहरी प्रतिनिधि	सोभितमान कार्की	सदस्य	९८४५४३१०९४
९.	गैरसरकारी संस्था प्रतिनिधि	विष्णु शर्मा	सदस्य	९८५२०२१७७९
१०.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सुकदेव मण्डल	सदस्य	९८०४३९९३८३
११.	पत्रकार महासंघ कोशी प्रदेश	भरतबहादुर खड्का	सदस्य	९८५२८३५०३३
१२.	पत्रकार महासंघ मोरङ	सुशिला पाठक	सदस्य	९८४२३२२७५५
१३.	उद्योग संगठन मोरङ	चुडामणी भट्टराई	सदस्य	९८५२०२१०६०
१४.	मोरङ उद्योग ब्यापार संघ	अनिल साह	सदस्य	९८५२०२०९१९
१५.	विराट ब्यापार संघ	शरद श्रेष्ठ	सदस्य	९८५२०२८२७७
१६.	विपद् व्यवस्थापन शाखाप्रमुख	कमला निरौला	सदस्य सचिव	९८४९३५२११३

समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्रको क्षेत्रगत उद्देश्य

१. सम्पुर्ण सरोकारवालासँग समन्वय कायम गर्ने,

२. विपद्को अवस्था आउन सक्ने पूर्वसूचना प्राप्त भएपछि स्थानीय सञ्चार माध्यमबाट सूचना सम्प्रेषण गर्ने,

३. प्रकोपको कारण समस्यामा परेका घाइतेहरुलाई उद्धार गर्ने,

४. विपद्का कारण बेपत्ताहरुको खोजीकार्य जारी राख्ने,

५. मानवीय मृत्यु भएमा मृतकहरुको सनाखत गरी शव व्यवस्थापन हस्तान्तरण गर्ने,

६. प्रभावितहरुलाई आपतकालीन राहत वितरण गर्ने ।

७. प्रतिकार्यका सन्दर्भमा आवश्यकता अनुसार सम्पर्क र समन्वय गर्नु ।

तालिका नम्वर ३० : समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्रको क्षेत्रगत विपद् पूर्वतयारीको योजना

क्र स	पूर्वतयारीको कृयाकलापहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय/संस्था	समय	अवश्यक वजेट रु हजारमा
१	स्थानीय सरोकारवालाहरुको सहभागितामा पूर्वतयारी बैठक र कार्यशालाको आयोजनाः • मनसुन प्रारम्भ हुनुअघि पूर्वतयारी बैठक गर्ने • महानगरपालिकाको जोखिमपूर्ण वस्तीहरुको पहिचान, घरधुरी, जनसंख्याको तथ्याङ्कहरु अद्यावधिक गर्ने । • द्रुत सर्भेक्षण टोली गठन गर्ने र द्रुत सर्भेक्षण फाराम र विपद्को विस्तृत तथ्याङ्क संकलन फाराम छपाई गरी तयारी अवस्थामा राख्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	सवै क्षेत्रका प्रमुख, सरोकारवाला निकायहरु, सुरक्षा निकाय, गैसस	पहिलो वैठक असारको दोश्रो हप्ता भित्र क्षेत्रगत समीक्षा र अन्तिम कार्यशाला असार मसान्त भित्र	१० चिया नास्ताको लागि (यसमा अन्य विकास साझेदारहरु लाई पनि समन्वय गरी साझेदारी गर्न सकिन्छ।)
२	वडास्तरमा प्रकोप नक्शा तयार गरी आवश्यकता अनुसारको क्षेत्रहरुमा होर्डिङ वोर्ड राख्ने ।	,, ,,	सरोकारवाला निकायहरु, वडा कार्यालय गैसस	मनसुन पूर्व	१०
३	विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यमा काम गर्ने विकास साझेदार तथा निकायहरुको सूची तयार गरी अध्यावधिक राख्ने ।	,, ,,	वडा समिति, गैससहरु	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (पैसा खर्च नगरी गर्ने)
४	प्रभावितहरुको विस्तृत विवरण संकलन गर्दा सुत्केरी, गर्भवती, एकल महिला, जेष्ठ नागरिकहरुको विवरण अनिवार्य समावेश गर्ने गरी फारामहरु तयार गर्ने।	,, ,,	वडा समिति, गैससहरु स्वयंसेविका	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल
५	MIRA सम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम सञ्चालन गर्ने । MIRA Tool को लागि आवश्यक फाराम र निर्देशिका तयार गर्ने ।	,, ,,	महानगरपालिका, विषयगत क्षेत्र प्रमुखहरु, गैसस, पत्रकार	मनसुन पूर्व	आवश्यकता हेरेर विकास साझेदारसंग साझेदारी गर्ने
६	मनसुन पूर्वतयारीको लागि आवश्यक (बाढी, हुरीवतास, आगलागी, भुकम्प, महामारी) चेतनामुलक रेडियो जिंगल तथा पम्प्लेटहरु तयार	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज	महानगरपालिका, अन्य सरोकारवाला	मनसुनको अवस्था अनुसार	५०

क्र स	पूर्वतयारीको कृयाकलापहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय/संस्था	समय	अवश्यक वजेट रु हजारमा
	गरी स्थानीय भाषामा प्रसारण गर्ने ।	तथा उद्धार क्षेत्र	निकाय तथा गैसस, एनसेल टेलिकम,		
७	महानगरपालिकामा विपद् सूचना डेक्स स्थापना गर्ने ।	,, ,,	महानगरपालिका	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल
८	विस्थापितहरुको पहिचानका लागि आवश्यक संख्यामा परिचयपत्र छपाई गरी तयारी अवस्थामा राख्ने	,, ,,	महानगरपालिका, वडा समिति, गैसस	मनसुन पूर्व	१०
९	विपद् व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारी र जनप्रतिनिधिहरुलाई विपद् तथा आधारभूत मानवीय सहायताका मापदण्ड सम्वन्धी तालिम दिने ।	,, ,,	महानगरपालिका, गैससहरु	मनसुन पूर्व	२००
१०	प्रत्येक घर तथा सार्वजनिक स्थानहरुमा हातधुने अभ्यासलाई प्रवर्द्धन गर्न हेण्डवास स्टेसनहरु राख्नको लागि सचेतनाको कार्यक्रम सहित अभियान सञ्चालन गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	महानगरपालिका, गैससहरु विद्यालयहरु	निरन्तर	वडा कार्यालय तथा विकास साझेदारहरु संग समन्वय गर्ने
११	पूर्वतयारी तथा द्रुत लेखाजोखाको विवरण संकलन तथा प्रतिवेदनको लागि आवश्यक फाराम तथा प्रारुपहरु तयार गरी वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, कार्यदल तथा स्वयमसेवक समूहलाई उपलब्ध गराउने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	महानगरपालिका, गैससहरु विद्यालयहरु	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (पैसा खर्च नगरी गर्ने)
१२	बाढी, भूकम्प, आगलागी, शीतलहर, महामारी, हावाहुरी आदिको विषयमा समुदायमा पूर्वसूचना तथा चेतावनी प्रणालीको प्रसारण सामग्री तयार गर्ने । मोवाइल म्यासेजमा र भ्वाइस म्यासेजमा खवर गर्ने प्रणाली विकास गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	महानगरपालिका, गैससहरु विद्यालयहरु	मनसुन पूर्व	१००
१३	तपसिल वमोजिमको मानव संसाधन विकास तथा व्यवस्थापन गर्ने । • प्रत्येक वडा र सङ्कटासन्न समुदायमा उद्धारकर्मी तथा प्राथमिक उपचारक टिम तयार गर्ने । • विपद्को समयमा उद्धारमा खटाउन सकिने स्वयमसेवकहरुको वडागत नामावली अद्यावधिक गर्ने । • गठन भएका सबै कार्यदलको द्वैमासिक बैठक गरी मनसुन प्रकोपको पूर्वतयारी योजना तयार गर्न लगाउने	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	वडा समिति, सुरक्षा निकाय, गैससहरु	मनसुन पूर्व	२०० क्षमता विकासको लागि अन्य विकास साझेदारहरुसंग समन्वय गर्ने

क्र स	पूर्वतयारीको कृयाकलापहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय/संस्था	समय	अवश्यक वजेट रु हजारमा
१४	हरेक वडामा मास्क निर्माण गर्ने कामको प्रवर्द्धनको लागि तालिमहरु सञ्चालन गरी महिलाहरुको जिविकोपार्जनसंग जोड्ने ।	,, ,, ,,	महानगरपालिका, गैससहरु विद्यालयहरु	निरन्तर	१००
	बाढी, आगलागी तथा भूकम्पको समयमा आवश्यक खोज तथा उद्धारको सामग्रीहरु पहिचान गर्ने र स्थानीय सुरक्षा निकायमा भण्डारण गर्ने ।	,, ,,	महानगरपालिका, विकास साझेदार	असार	१०००
१६	स्थानीय सामग्रीहरुको प्रयोगबाट खोज उद्धारको लागि आवश्यक सामग्री तयार गर्ने प्रशिक्षणहरु सञ्चालन गर्ने । जस्तैः बाढीको लागि (प्लाष्टिकको वोतल र म्याट र प्लास्टिक वोराको लाईफ ज्याकेट, केराको वोट र जुटको धागोबाट वोट निर्माण आगलागीको लागि (फायर हिटर र पानी पम्प तथा पोखरीबाट पानीको व्यवस्था आदी)	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	महानगरपालिका, विकास साझेदार, सुरक्षा निकाय	मनसुन पूर्व	१००
१७	खोज तथा उद्धारको लागि समुदाय स्तरमा नमूना अभ्यास नियमिति गर्ने । (बाढी, आगलागी र भूकम्प)	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	सवै विषयगत प्रमुख, सुरक्षा निकाय र विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	१०
१८	कम्तिमा महानगरपालिकाका सार्वजनिक भवनहरुमा अग्नी समन यन्त्र (Fire extinguishers) अनिवार्य स्टल गर्ने ।	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	सवै विषयगत प्रमुखहरु, वडा कार्यालय, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	१००

आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

विपद् भएको अवस्था र त्यसपछि स्थिति सामान्य नभएसम्मको लागि मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउने प्रक्रियामा यस समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्रले देहायअनुसार कार्य गर्नु पर्नेछः

तालिका नम्बर ३१ : आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

क्रसं	प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	परिमाण	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समयावधि
१.	विपद् सम्बन्धी प्रारम्भिक सूचना संकलन गर्दै आपत्कालीन प्रतिकार्य र पूर्वतयारीका लागि वडास्तर सम्म र सम्बन्धित निकायहरुमा तत्काल प्रारम्भिक सूचना प्रवाह गर्ने ।	१ पटक र आवश्यकता	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	महानगरपालिका सुरक्षा निकाय रेडक्रस सञ्चार क्षेत्र	विपद् पर्नासाथ तत्काल

		अनुसार			
२.	तत्काल समग्र व्यवस्थापन क्षेत्रको बैठक बस्ने, जसमा अन्य सबै विषयगत क्षेत्रका प्रमुखहरुलाई पनि सहभागी गराउने । बैठकमा प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा गर्न जिम्मेवारी तोक्ने ।	शुरुमा १ पटक र आवश्यकता अनुसार	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	सबै विषयगत क्षेत्र प्रमुख	
३.	सबै विषयगत क्षेत्रहरुलाई सामग्री तथा उपकरणहरु सहित तयारी रहन सूचना प्रवाह गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	स्थाविव्यस	विपद् पर्नासाथ तत्काल
४.	स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र (LEOC) ले समग्र प्रकृयाको नेतृत्व गर्ने । LEOC नहुँदासम्म सुरक्षा निकायहरु, रेडक्रस, स्थानीय साझेदार संस्था, ब्यापार संघहरु तथा युवा स्वयंसेवकहरुको ***सूचना तथा समन्वय केन्द्र*** बनाउने ।	१ समन्वय केन्द्र	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	महानगरपालिका सुरक्षा निकाय	विपद् पर्नासाथ तत्काल
५.	वडा र महानगरपालिकामा गठित सबै क्षेत्र, कार्यदल र सरोकारवाला लाई तत्काल खवर गर्ने र समन्वय गरी तयारीको अवस्थामा राख्ने ।	आवश्यकता अनुसार	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	स्थाविव्यस महानगरपालिका सुरक्षा निकाय	विपद् हुनासाथ
६.	विपद् हुनासाथ उपकरणसहित खोज तथा उद्धार कार्यको लागि खोज तथा उद्धार टोली परिचालन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	महानगरपालिका सुरक्षा निकाय	विपद् पर्नासाथ तत्काल
७.	घाइतेको उपचारका लागि स्वास्थ्य संस्थाको नेतृत्वको प्राथमिक उपचार कार्यदललाई परिचालन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र र स्वास्थ्य संस्थाहरु	आवश्यकतानुसार
८.	विशेषगरी महिला, बालबालिका, अशक्त, जेष्ठ नागरिक जस्ता सङ्कटासन्न वर्गको तथ्याङ्क संकलन गरी खोज तथा उद्धारमा प्राथमिकता दिने ।	आवश्यकता अनुसार	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	वडा समिति रेडक्रस सुरक्षा निकाय	प्रभावितको उद्धार नसकिए सम्म
९.	क्षतिको प्रारम्भिक सूचना संकलन गर्ने र सरोकारवाला निकायलाई उपलब्ध गराउँदै जाने ।	निरन्तर	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	महानगरपालिका	१२ घण्टा भित्र
१०.	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको आपतकालीन बैठक बोलाउने । जानकारी तथा सूचना सङ्कलन गरी परिस्थितिको विश्लेषण गर्ने । सबै विषयगत क्षेत्र र तिनका सदस्यलाई आपतकालीन मानवीय सहयोगको लागि सक्रिय पार्ने, परिस्थिति अनुसार पहिले गरिएको कार्यविभाजनको	आवश्यकता अनुसार	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	महानगरपालिका सबै क्षेत्रका प्रमुखहरु	१) विपद शुरु भएको २ घण्टा भित्र २) पहिलो सात दिन सम्म १ दिन बिराएर ३) त्यसपछि हप्तामा १ पटक (विपद्को

	समीक्षा र विश्लेषण गरी पुनरावलोकन गर्ने ।				अवस्था अनुसार)
११.	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखासम्बन्धी (Initial Rapid Assessment) औजारहरु को प्रयोग गरी तत्कालीन मानवीय सहयोगको लागि सूचना सङ्कलन गर्ने ।	१ पटक	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	सुरक्षा निकाय रेडक्रस सञ्चार माध्यम	२४ घण्टा भित्र
१२.	सञ्चारमाध्यमका लागि प्रत्येक दिन सूचना तथा समाचार उपलब्ध गराउने ।	दिनमा १ पटक	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	सबै क्षेत्रका प्रमुख	पहिलो साता हरेक दिन र पछि आवश्यकतानुसार
१३.	प्रारम्भिक जानकारी तथा प्रतिवेदनका आधारमा आपतकालीन मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउन निम्न प्रक्रिया गर्नेः • तत्काल उपलब्ध गराउनु पर्ने मानवीय सहयोगको प्राथमिकता र आवश्यकता निर्धारण गर्ने, • प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नको लागि सम्बन्धित क्षेत्रहरू (Clusters) लाई सुझाव दिने । • सबै क्षेत्रहरुसंग समन्वय गरी मानवीय सहयोगमा संलग्न संस्था तथा व्यक्तिलाई सुरक्षा उपलब्ध गराउने तथा अन्य सरोकारवालालाई अध्यावधिक कार्यतालिका उपलब्ध गराउने ।	शुरुमा १ पटक र त्यसपछि आवश्यकताअनुसार	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	स्थाविव्यस सबै क्षेत्रका प्रमुख तथा सदस्य	विपद आउनासाथ ० घण्टादेखि नै प्राथमिकता निर्धारण गर्ने
१४.	एक संयन्त्र तयार गरी सहि तथ्याङ्कका आधारमा विपद् प्रभावितहरुको लाई परिचयपत्र वितरण गर्ने ।	१ पटक	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	महानगरपालिका	३ दिन पछि
१५.	बहुक्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (MIRA) सञ्चालन गर्नेः • लेखाजोखा कार्यदल परिचालन गरी क्षति तथा प्रभावको सूचना सङ्कलन गर्ने, • लेखाजोखाका लागि फाराम उपलब्ध गराउने ।	१ पटक	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	महानगरपालिका सुरक्षा निकाय रेडक्रस मीरा कार्यदल,	३ देखि ५ दिन भित्र
१६.	• सङ्कलित सूचना तथा तथ्याङ्कको आधारमा प्रतिवेदन तयार पार्ने । • प्रभावित परिवारको सङ्ख्या प्रक्षेपण गर्न प्रभावित समुदायसँग तथ्याङ्क प्राप्त गरी तुलनात्मक समीक्षा गर्ने • प्रभावित क्षेत्रमा विद्यमान सार्वजनिक सेवा उपलब्ध गराउने संस्थाहरूको अवस्था र स्रोतको समीक्षा गर्ने • उपलब्ध उद्धार तथा अन्य प्रतिकार्य सम्बन्धी सेवा, क्षमता र उद्धार सामग्रीको अवस्थाको समीक्षा गर्ने, • नपुग स्रोत तथा साधनको यकिन गर्न	शुरुमा १ पटक र त्यसपछि आवश्यकताअनुसार	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	स्थाविव्यस मीरा कार्यदल, सुरक्षा निकाय दातृ निकाय	पहिलो प्रतिवेदन– ७ दिनभित्र दोस्रो प्रतिवेदन– १५ दिनभित्र आवश्यकताअनुसार

	प्रतिवेदनमार्फत सबै क्षेत्रलाई आह्वान गर्ने ।				
१७.	सहयोगको कार्यतालिका अध्यावधिक गर्न निम्न कार्य गर्नेः • मीरा (MIRA) बाट प्राप्त सूचना तथा तथ्याङ्कको विश्लेषण गर्ने • कार्यदलहरुको सहयोगको थप कार्यतालिका तयारी गर्ने • कार्यदल, विपद् व्यवस्थापन समिति तथा अन्य सरोकारवालालाई अध्यावधिक कार्यतालिका उपलब्ध गराउने	शुरुमा १ पटक र त्यसपछि आवश्यकताअनुसार	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	स्थाविव्यस विषयगत क्षेत्रका सदस्य	नियमित रुपमा
१८.	मानवीय सहयोगको अनुगमन गर्ने र सुधारका लागि पृष्ठपोषण (Feedback) लिने दिने कार्य गर्ने ।	निरन्तर	व्यवस्थापन क्षेत्र	सबै क्षेत्रका प्रमुख/सदस्य	नियमितरुपमा
१९.	राहत वितरणलाई निर्विवाद बनाउन मापदण्ड बनाइ सरोकारवाला सबैको सहभागिता अनिवार्य गराउने, जसमा विपद् प्रभावित, महिला, युवा, अपाङ्गता भएका, जेष्ठ नागरिक आदिलाई अनिवार्य सहभागी गराउने ।	निरन्तर	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	स्थाविव्यस सबै क्षेत्रका प्रमुख/सदस्य	नियमितरुपमा
२०.	निम्नअनुसार अभिलेख तयार गर्ने • उद्धार गरिएका व्यक्ति • बेपत्ता वा मृत्यु भएका व्यक्ति • नष्ट भएका घर, विद्यालय वा अन्य भौतिक सम्पत्ति • मरेका घरपालुवा पशुपंक्षी • क्षतिग्रस्त भौतिक सम्पत्ति • क्षतिग्रस्त बाली र खेतीयोग्य भूमि • क्षतिग्रस्त भैतिक संरचना र सार्वजनिक सम्पत्तिको विवरण	एउटा पूर्ण अभिलेख	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	वडा समिति सुरक्षा निकायहरु रेडक्रस स्वयंसेवकहरु	नियमितरुपमा
२१.	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको निर्देशन बमोजिमका काम गर्ने	निरन्तर	समग्र व्यवस्थापन क्षेत्र	महानगरपालिका स्थाविव्यस	नियमित

४.२.२ खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्र

तालिका नम्वर ३२ विषयगत क्षेत्र (Cluster) को नेतृत्व गर्ने निकाय र सदस्यहरू

क्रसं	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	फोन मोवाइल
१.	आर्थिक विकास समिति संयोजक	श्याम घिमिरे	संयोजक	९८५२०२६७९२
२.	कृषि शाखा प्रमुख	हिरालाल यादव	(पदेन सदस्य सचिव)	९८४२०४३४६०
३.	सहकारी शाखा प्रमुख	चाँदनी राई	सदस्य	९८६०१५३९९८

४.	यातायात व्यवसायी संघ प्रतिनिधि	राजन कडेल	सदस्य	९८५२०२२७९९
५.	उद्योग संगठन मोरङ	चुडामणी भट्टराई	सदस्य	९८५२०२१०६०
६.	मोरङ उद्योग व्यापार संघ	अनिल साह	सदस्य	९८५२०२०९१९
७.	विराट ब्यापार संघ	शरद श्रेष्ठ	सदस्य	९८५२०२८२७७

खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्रको क्षेत्रगत उद्देश्य

१. विपद्को अवस्थामा प्रभावितहरुलाई तत्काल खाद्यसामग्री उपलब्ध गराउने,
२. विस्थापित भई शिवीरमा बसेकाहरुलाई खाद्यसामग्री उपलब्ध गराउने,
३. विस्थापित भई शिवीरमा बसेकाहरुलाई आवश्यक भाँडावर्तन को प्रबन्ध मिलाउने,
४. कृषिक्षेत्रमा भएको क्षतिको विवरण तयार गर्ने ।

तालिका नम्वर : ३३ खाद्य तथा कृषि क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक वजेट
१	विपद्को अवस्थामा खाद्यान्न खरिद तथा आपूर्तिका लागि सम्भाव्य उद्योगहरू पहिचान गर्ने साथै सहयोग लिन सकिने कार्यालय, संस्थाहरूसँग समन्वय गर्ने ।	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	वडा कार्यालय, व्यापार संघहरु, कृषक सञ्जाल	मनसुन पूर्व बर्षमा २ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
२	विपदबाट प्रभावित हुनसक्ने २५०० घरपरिवारको लागि खाद्यान्न १५ दिनका लागि (चामल, दाल, तेल, नुन आदि) भण्डारण गर्ने	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	वडा कार्यालय, व्यापार संघहरु, कृषक सञ्जाल	मनसुन पूर्व बर्षमा २ पटक	१,०००
३	तयारी खानेकुराका लागि तत्काल खरिद गर्न सकिने गरी पसलहरू पहिचान गर्ने वा अनुवन्ध करार गर्ने ।	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	वडा कार्यालय,	बर्षमा २ पटक मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
४	विपद्को समयमा खाद्य सामग्री वितरण गर्ने तौरतरिका/प्रक्रिया बारे विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूबीच छलफल तथा कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने ।	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	वडा कार्यालय, व्यापार संघहरु, कृषक सञ्जाल	बर्षमा १ पटक मनसुन पूर्व	५०
६	विस्थापित परिवारको अस्थायी आश्रयको लागि २०० सेल्टर किट भण्डारण गर्ने र अन्य विकास साझेदार संस्थाहरुलाई पनि भण्डारणको लागि सहजीकरण गर्ने ।	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	वडा समिति रेडक्रस, गैसस व्यापार संघहरु	मनसुन पूर्व	५,०००
८	विपद् भएको दिनको पहिलो दिन देखि नै क्याम्प निर्माण गरी विस्थापितहरुलाई खाना खुवाउनको लागि व्यापार संघहरुसंग समन्वय गर्ने ।	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	व्यापार संघहरु	विपदको बेलामा	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)

आपतकालीन प्रतिकार्य योजना

कुनै पनि विपद् आएको समयमा तथा त्यसपछि लगत्तै विस्थापित तथा प्रभावित मानिसलाई विनाभेदभाव खाद्यान्न उपलब्ध गराउनु यस क्षेत्रको कार्यधिकार हो । यसको लागि खाद्य क्षेत्रले देहायअनुसार काम गर्नेछः

तालिका नम्वर : ३४ आपतकालीन प्रतिकार्य योजना

क्रसं	प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	परिमाण	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समयावधि
१.	खाद्य तथा कृषि क्षेत्रको आपत्कालीन बैठकको आयोजना गर्ने	शुरुमा १ पटक र आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	कृषि ज्ञान केन्द्र पशु विज्ञ केन्द्र खाद्य क्षेत्रका सदस्य तथा सहयोगी	विपद् पर्नासाथ तत्काल पहिलो हप्ता एकदिन बिराएर र त्यसपछि आवश्यकतानुसार
२.	विपद् प्रभावित क्षेत्र तथा विस्थापित मानिसको जानकारी सङ्कलन गर्ने र खाद्यान्नको आवश्यकता पहिचान गर्ने । यसका लागि सुत्केरी महिला, गर्भवती, बालबालिका, जेष्ठ नागरिकहरुको अलग अलग संख्या पहिचान गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	महानगरपालिका खाद्य क्षेत्रका सदस्य तथा सहयोगी	विपद् आएको थाहा पाउनासाथ
३.	प्रभावित क्षेत्रको अनुगमन तथा निरीक्षण र बहुक्षेत्रगत लेखाजोखा गर्ने ।	३ पटक	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	कृषि ज्ञान केन्द्र सुरक्षा निकाय रेडक्रस	२४ घण्टाभित्र
४.	आपत्कालीन समयको लागि तयारी खाना वितरण गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	कार्यदलका सदस्य निजी क्षेत्र	२४ घण्टा देखि १० दिनसम्म
५.	समन्वय क्षेत्रसँग सम्पर्क गरी बहुक्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखा (MIRA) को प्रतिवेदन तयार गर्ने	१ पटक	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	महानगरपालिका	३ देखि ७ दिन भित्र
६.	तथ्याङ्कका आधारमा एक संयन्त्र बनाइ विस्थापितलाई रासनकार्ड वितरण गर्ने ।	१ पटक	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	महानगरपालिका	२४ घण्टाभित्र
७.	भण्डारण गरिएको खाद्यान्नको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्ने र गुणस्तर भएको सुनिश्चितता गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	महानगरपालिका सुरक्षा निकाय	नियमित
८.	स्वीकृत मापदण्डअनुरूप खाद्यसामग्री वितरणको व्यवस्था मिलाउने । यदि आवश्यक भएमा स्थानीय मापदण्ड तयार गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	महानगरपालिका सुरक्षा निकाय	नियमित
९.	नपुग हुने खाद्यसामग्री खरिद व्यवस्थापन र भण्डारण गर्न निजीक्षेत्रसंग समन्वय र सहकार्य गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	महानगरपालिका	५ दिन भित्र
१०.	खाद्यान्नमा सबै विस्थापित समुदायको सहज पहुँचको सुनिश्चितता गर्ने	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	महानगरपालिका सुरक्षा निकाय	नियमित
११.	सुत्केरी तथा बच्चालाई दूध खुवाउने महिला, कुपोषणमा परेका बालबालिका, बिरामी, जेष्ठ नागरिकहरुलाई	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	महानगरपालिका स्वास्थ्य तथा	नियमितरुपमा

	पोषणयुक्त खाना वितरण गर्ने ।			पोषण क्षेत्र	
१२.	नागरिक समाजका विभिन्न क्षेत्रबाट वितरण हुने खाद्यान्नको अभिलेख राख्ने र नपुग वा खाद्यान्न प्राप्त गर्न नसकेका समुदायको पहिचान गरी खाद्यान्न उपलब्ध गराउने ।	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	महानगरपालिका सुरक्षा निकाय	नियमितरुपमा
१३.	वैकल्पिक जिवीकोपार्जनका स्रोतहरुको पहिचान गरी विस्थापितहरुको क्षमता र चाहना बमोजिम व्यवस्था गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	क्षेत्रका सदस्य वन्दोवस्ती क्षेत्र	नियमितरुपमा
१४.	खाद्यान्न वितरण प्रक्रियालाई सहज र सरल बनाउन विपद् प्रभावित समुदायको नेतृत्वलाई सुनिश्चित गर्ने। नियमित अनुगमन गर्ने र विवाद हुनबाट जोगिने	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	क्षेत्रका सदस्य वन्दोवस्ती क्षेत्र	नियमितरुपमा
१५.	खाद्यान्न वितरणमा पारदर्शिता र जवाफदेहिता सुनिश्चित गर्ने	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	क्षेत्रका सदस्य वन्दोवस्ती क्षेत्र	नियमितरुपमा
१६.	खाद्य क्षेत्रको नियमित बैठक तथा प्रतिवेदन तयारी गरी सबै सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	क्षेत्रका सबै सदस्य	हरेक हप्ता

४.२.३ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र

तालिका नम्वर ३४ विषयगत क्षेत्र (Cluster) को नेतृत्व गर्ने निकाय र सदस्यहरू

क्रसं	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	फोन मोवाइल
१.	स्वास्थ्य महाशाखा प्रमुख	दिलिपकुमार यादव	संयोजक	९८४४०९९३७०
२.	औषधी व्यवसायी प्रतिनिधि	कुमार खतिवडा	सदस्य	९८५२०२०१४८
३.	विएनएमटी (स्वास्थ्य क्षेत्रमा कार्यरत)	खगेन्द्र श्रेष्ठ	सदस्य	९८५२०२३९१९
४.	निजी अस्पताल वा फार्मेसी प्रतिनिधि	डा. शंकर अधिकारी	सदस्य	९८५२०२१९७९
५.	आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवा केन्द्र प्रमुख	पुनम कर्ण	सदस्य	९८४२०७७३८०
६.	स्वयंसेविका मध्ये मनोनित एकजना	मुन्नु घिमिरे उपाध्याय	सदस्य	९८०५३७१७६३
७.	महिला जनप्रतिनिधिमध्ये एकजना	सरिता घिमिरे नेपाल	सदस्य	९८६२००५०००
८.	करुणा फाउन्डेशन नेपाल			

स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रको क्षेत्रगत उद्देश्य

- विपदमा घाइते भएकाहरूको प्राथमिक उपचार गर्ने,
- महामारी हुनबाट बचाउने विधिहरू अवलम्वन गर्ने,
- शिविरमा उपचार गर्न नसकिने प्रकृतिका स्वास्थ्य समस्या भएका विरामी वा घाइतेलाई अस्पतालसम्म पुर्‍याई स्वास्थ्य उपचारको सुनिश्चितता गर्ने,

- महिला तथा बालबालिकामा पोषणको कमी भएमा त्यसबाट हुनसक्ने समयस्याबारे प्रभावित र सरोकारवालालाई सचेत गर्ने जस्ता जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ । साथै यस विषयक्षेत्रले कोभिड-१९ लगायतका महाव्याधीको संक्रमण, रोकथाम र व्यवस्थापनको कार्य समेत गर्नेछ ।
- रोग फैलिएमा प्रभावकारी रूपमा नियन्त्रण गर्नु,
- आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा प्रभावित तथा विस्थापितको पहुँच सुनिश्चित गर्न स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन, मानवस्रोत परिचालनजस्ता उपाय अपनाउनु,
- कुपोषणबाट प्रभावित विस्थापित महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक र विरामीलाई पुरक खानाको व्यवस्था गरी उनीहरूको स्वस्थ जीवनको प्रत्याभूति गर्नु ।

तालिका नम्वर ३५ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक वजेट रू हजारमा
१	विपद् पश्चात तत्काल देखा पर्ने स्वास्थ्य समस्या समाधानका लागि ५०० जनाको लागि चाहिने औषधीहरू भण्डारण गर्ने ।	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यालय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा, स्वास्थ्य संस्था	मनसुन पूर्व बर्षमा १ पटक	१००
२	द्रुत प्रतिकार्य टोली (Rapid Response Team-RRT) लाई पुनर्ताजगी तालिम तथा सामग्री व्यवस्थापन गर्ने ।	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यालय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा,स्वास्थ्य संस्था	मनसुन पूर्व बर्षमा १ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
३	प्रतिकार्यका लागि आवश्यक दक्ष मानव संसाधनको सूची तयार गरी अद्यावधिक गर्ने	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यालय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा, स्वास्थ्य संस्था	मनसुन पूर्व बर्षमा १ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
४	स्वास्थ्य सम्बन्धी शिक्षण सामग्रीको व्यवस्था तथा स्वास्थ्य शिक्षाको लागि स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्था गर्ने ।	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यालय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा, स्वास्थ्य संस्था	मनसुन पूर्व बर्षमा १ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
५	कोभिड-१९ संक्रमण लगायत महामारी रोकथाम, नियन्त्रण र परीक्षण तथा उपचार सम्बन्धी जनचेतना अभिबृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यालय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा, स्वास्थ्य संस्था	मनसुन पूर्व आवश्यकता अनुसार	५०
६	विभिन्न संस्थाहरूसँग भएको स्वास्थ्य सरसफाइ सामग्रीहरूको मौज्दात विवरण सङ्कलन गर्ने ।	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यालय, स्वयम सेविका, कार्यरत संघसंस्था, विकास साझेदारहरु,	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
७	प्रत्येक विद्यालयमा अनिवार्य हेण्डवास स्टेसन व्यवस्थापन गर्नको लागि विद्यालयहरुलाई सहजीकरण गर्ने ।	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यालय, विद्यालय, शिक्षा शाखा, विकास साझेदारहरु,	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)

क.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक वजेट रू हजारमा
८	महानगरपालिका र आसपासका सरकारी, सामुदायिक तथा निजी स्वास्थ्य सेवा प्रदायक र उनीहरूसँग भएको स्रोतको सूची र सहयोगको खाका तयार गर्ने ।	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यालय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा, विकास साझेदारहरु, RRT, स्वास्थ्य संस्था	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
९	महानगरपालिकासंग समन्वय गरी ६ महिना देखि ५ बर्षमुनीको बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, गर्भवती र सुत्केरी महिलाहरुको लागि ५०० न्यूट्रिसन किट भण्डारण गर्ने गराउने	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यालय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा, विकास साझेदारहरु, RRT	मनसुन पूर्व	१०००
१०	स्वास्थ्य शिविर सञ्चालनका लागि स्वास्थ्यकर्मीको सूची तयार गर्ने।	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यालय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा, विकास साझेदारहरु, RRT, स्वास्थ्य संस्था	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
११	एम्बुलेन्सको सहज परिचालनको लागि सूचीकरण गरी आवश्यक बन्दोवस्त मिलाउने ।	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	वडा कार्यालय, स्वयम सेविका, स्वास्थ्य शाखा, विकास साझेदारहरु, RRT, स्वास्थ्य संस्था	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)

आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

विपद्को अवस्थामा जनस्वास्थ्यको रक्षा र स्वच्छता प्रवर्द्धनका लागि यस क्षेत्रले देहायका कार्यहरु गर्नेछः

तालिका नम्वर ३६ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना

क्रसं	प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	परिमाण	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समयावधि
१.	• आपत्कालीन बैठक आयोजना गरी विपद्को अवस्थाको मूल्याङ्कन गर्ने • सहयोगी संस्थाको क्षमता पहिचान, कार्य तथा जिम्मेवारी विभाजन गर्ने, • सामग्री आपूर्तिकर्ताको सूची तयार गर्ने, • विद्यमान स्रोत र मागको विश्लेषण गर्ने,	शुरुमा १ पटक र आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	स्वास्थ्य केन्द्र सुरक्षा निकाय RRT महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरु	विपद् हुनासाथ
२.	• वडा र समुदाय तहमा स्वच्छता प्रवर्द्धन समिति परिचालन गर्ने। • विशिष्ट सेवा दिनु पर्ने जनसङ्ख्याको पहिचान गर्ने, • प्रतिकार्य योजना अनुरूप भएका पूर्वतयारीको	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	स्थाविव्यस स्वास्थ्य चौकी सुरक्षा निकाय स्वयंसेविका	विपद् हुनासाथ

	पुनरावलोकन गर्ने, • विपद् व्यवस्थापन समिति र अन्य क्षेत्र तथा सरोकारवालासँग सम्बन्ध राखी काम गर्ने व्यवस्था मिलाउने, • विपदबाट स्वास्थ्यमा उत्पन्न समस्याबारे सूचना तथा जानकारी सङ्कलन गर्ने ।			युवा सञ्जाल, RRT	
३.	घाइतेको उपचारका लागि तत्काल स्वास्थ्यकर्मीको नेतृत्वमा प्राथमिक उपचार कार्यदल खटाउने र थप उपचारको आवश्यकता परेकाहरुको छनौट गरी अस्पताल पठाउने व्यवस्था मिलाउने ।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	स्वास्थ्य केन्द्र RRT सुरक्षा निकाय युवा क्लव महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरु	विपद् हुनासाथ
४.	बहु क्षेत्रगत द्रूत लेखाजोखाको प्रतिवेदनको आधारमा स्वास्थ्यसम्बन्धी आवश्यकता पहिचान गर्ने	३ पटक	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	सूचना कार्यदल	प्रतिवेदन प्राप्त भएपछ
५.	जनस्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतना अभिबृद्धिका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।	३ पटक	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	स्वास्थ्य केन्द्रहरु युवा क्लव महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरु	निरन्तर
६.	सुत्केरी तथा बच्चालाई दूध खुवाउने आमा, गर्भवती महिला र कुपोषित बालबालिकालाई पोषणयुक्त खाद्यान्नको लागि खाद्य क्षेत्रलाई सिफारिस गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरु	२४ घण्टा भित्र
७.	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका युवा तथा महिला समूह मार्फत जनस्वास्थ्यसम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धिको कार्यक्रम सञ्चालन गरी सरसफाइ प्रवर्द्धन कार्य गर्ने गराउने • स्थानीय भाषामा जनचेतनामूलक क्रियाकलाप • माइकिङ्,सडक नाटक • सूचना केन्द्र स्थापना गर्ने • जानकारीमूलक, शिक्षाप्रद प्रचार सामग्री तयार गरी वितरण गर्ने • स्वयंसेवक परिचालन • सञ्चार क्षेत्रको परिचालन • बाल/युवा क्लबको परिचालन • शिविरमा सुरक्षा व्यवस्थापन • अन्य क्षेत्रहरुसंगको निकट समन्वय गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	महानगरपालिका रेडक्रस गैससहरु RRT	२४ घण्टा भित्र शुरु गरी निरन्तर
८.	समुदायबाट र अन्य क्षेत्रबाट पृष्ठपोषण सङ्कलन र	आवश्यकता	स्वास्थ्य	महानगरपालिका	निरन्तर

	पुनरावलोकन गरी सुधारका क्षेत्र पहिचान गर्ने ।	अनुसार	तथा पोषण क्षेत्र	रेडक्रस गैससहरु	
९.	शिविरमा मलेरियालगायत सरुवा रोग नियन्त्रणको लागि विषादी छर्किने । झुल वितरण गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	स्थाविव्यस गैससहरु	आवश्यकतानुसार
१०.	आवश्यकता अनुसार शिविरमा स्वास्थ्य केन्द्र र पोषण क्लिनिक स्थापना गर्ने । पोषणका लागि खाद्य क्षेत्रलाई सिफारिस गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	स्थाविव्यस गैससहरु	आवश्यकतानुसार
११.	अन्य क्षेत्र र विपद् व्यवस्थापन समितिसँग मिलेर अनुगमन सुचकहरु तयार गरी अनुगमन गर्ने र विपद् प्रभावितहरुका गुनासो र सुझावको कार्यान्वयन गर्ने	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	स्थाविव्यस गैससहरु	निरन्तर
१२.	स्वास्थ्य तथा पोषणको अवस्था र भएका कार्य तथा आवश्यकताको समीक्षा गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य क्षेत्र	स्थाविव्यस गैससहरु	हरेक दिन
१३.	पानीजन्य सरुवा रोगको प्रकृति पहिचान गर्ने र त्यसअनुसार स्वास्थ्य प्रवर्द्धन र सचेतना अभिवृद्धि गर्ने	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य क्षेत्र	स्थाविव्यस गैससहरु	हरेक दिन
१४.	नियमित तथा आवश्यकतानुसार अतिरिक्त खोप कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य क्षेत्र	स्थाविव्यस गैससहरु	आवश्यकतानुसार
१५.	प्रतिवेदन तयार गरी विपद् व्यवस्थापन समितिमा र सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य क्षेत्र	स्थाविव्यस	हरेक दिन

४.२.४ खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र

तालिका नम्वर ३७ विषयगत क्षेत्र (Cluster) को नेतृत्व गर्ने निकाय र सदस्यहरू

क्र.सं.	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	फोन, मोवाइल
१.	वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापनसमिति संयोजक	बासुबहादुर बस्नेत	संयोजक	९८५२०६६६४४
२.	वातावरण शाखा प्रमुख	राकेश ठाकुर	सदस्य सचिव	९८४२०४१९७०
३.	सरसफाई शाखाका प्रमुख	पुनमकुमार दाहाल	सदस्य	९८५२०२२७२९
४.	नेपाल खानेपानी संस्थान	सन्तोष रौनियार	सदस्य	९८५२०२४९८४
५.	सुनौलो अवसर युवाक्लव	पृतम साह	सदस्य	९८११३७११७१
६.	फोहोर मैला व्यवस्थापनमा काम गर्ने समूहका प्रतिनिधि (उत्तरी क्षेत्र)	उमेश कटुवाल	सदस्य	९८०२७१५३५०
७.	फोहोर मैला व्यवस्थापनमा काम गर्ने समूहका प्रतिनिधि (मध्य क्षेत्र)	कृष्ण तिम्सिना	सदस्य	९८०२७२६८२१
८.	फोहोर मैला व्यवस्थापनमा काम गर्ने समूहका प्रतिनिधि (दक्षिणी क्षेत्र)	धनकुमार लामा	सदस्य	९८४२०२३३६६
९.	नगर प्रहरी	राजन पौडेल	सदस्य	९८४२०५८९३६

खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्रको उद्देश्य

- विपद्को अवस्थामा खानेपानी आपूर्ति गर्ने,
- विपद्का कारण ढलेका बोटबिरूवाहरू हटाउने, विपद्जन्य घटनाबाट सिर्जना भएका फोहोरहरू सरसफाई गर्ने,
- मरेका पशुपंक्षीहरूको व्यवस्थापन गर्ने,
- व्यक्तिगत सरसफाई र वातावरणको लागि स्वच्छता सम्बन्धी सरसामानहरू -जस्तैः हाईजिन किट, पियुष, क्लोरिन, डस्टविन, ...) उपलब्ध गराउने जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ।
- झाडापखाला, हैजा तथा औलो र पानीजन्य एवं कीटजन्य सरुवारोगहरूको रोकथाम तथा उपचार सुनिश्चित गर्नु,

तालिका नम्वर ३८ खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्रको पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक वजेट रू हजारमा
१	• वास (WASH) क्षेत्रमा काम गर्ने निकाय तथा संस्थाको पहिचान गरी सदस्य निकाय वा संस्था र तिनका प्रतिनिधिको विवरण अध्यावधिक गर्ने • क्षेत्रमा रहन इच्छुक संस्थाहरूको विवरण सङ्कलन गरी सूचीकरण गर्ने, • यस क्षेत्रमा काम गर्ने गैसस नीजिक्षेत्रसंग समन्वय गर्ने ।	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र	वडा कार्यालय, युवा क्लव, महिला समूह, विकास साझेदारहरु,	मनसुन पूर्व बर्षमा १ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
२	सम्भावित ५०० विस्थापितहरुको परिवारको लागि अस्थायी शौचालय र खानेपानी व्यवस्थापनको सामग्री भण्डारण गर्ने ।	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र	वडा कार्यालय, युवा क्लव, महिला समूह, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व बर्षमा १ पटक	१०००
३	खानेपानी, सरससफाइ तथा स्वास्थ्य प्रवर्द्धनसम्बन्धी तालिम प्राप्त व्यक्तिको सूची तयार गर्ने ।	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र	वडा कार्यालय, युवा क्लव, महिला समूह, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
४	पानी शुद्धीकरण र हाइजीन कीट, साबुन पानीले हात धुने सम्बन्धमा सरसफाइको लागि घरदैलो अभियान सञ्चालन गर्न महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई अभिमुखीकरण गर्ने	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र	वडा कार्यालय, युवा क्लव, महिला समूह, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	५०
५	विपद्को समयमा खानेपानी शुद्धीकरणको लागि आवश्यक पर्ने क्लोरिन, पियुष जस्ता औषधीको उचित भण्डारण गर्ने ।	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन	वडा कार्यालय, विकास साझेदारहरु,	मनसुन पूर्व	५०

		विषयगत क्षेत्र			
६	सरसफाईका लागि आवश्यक पर्ने सामग्री तथा उपकरणहरू उपयुक्त ठाउँमा भण्डारण गर्ने ।	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र	वडा कार्यालय, विकास साझेदारहरु,	मनसुन पूर्व	५०
७	खानेपानी ओसार्ने, जम्मा गर्ने र वितरण गर्ने साधनहरू मर्मत सम्भार गरी चालु अवस्थामा राख्ने वा सेवा प्रदायकहरुको सूची तयार गर्ने।	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र	वडा कार्यालय, विकास साझेदारहरु,	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
८	आपत्कालीन अवस्थामा प्रयोग गर्न सकिने खानेपानीको श्रोतहरू पहिचान र संरक्षण गर्ने ।	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र	वडा कार्यालय, युवा क्लव, महिला समूह, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)

आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

तालिका नम्बर ३९ प्रतिकार्य योजना

क्र सं	प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	परिमाण	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समयावधि
१.	आपत्कालीन बैठक आयोजना गरी • विपद्को अवस्थाको मूल्याङ्कन गर्ने • सहयोगी संस्थाको क्षमता पहिचान, • कार्य तथा जिम्मेवारी विभाजन गर्ने, • सामग्री आपूर्तिकर्ताको सूची तयार गर्ने, • विद्यमान स्रोत र मागको विश्लेषण गर्ने,	हरेक विपदमा १ पटक र आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	स्वास्थ्य संस्थाहरु सुरक्षा निकाय स्वयंसेविका युवा सञ्जाल, महिला समूहहरु RRT	विपद् हुनासाथ
२.	• वडा र समुदाय तहमा स्वच्छता प्रवर्द्धन समिति परिचालन गर्ने। • विशिष्ट सेवा दिनु पर्ने जनसङ्ख्याको पहिचान गर्ने, • प्रतिकार्य योजना अनुरूप भएका पूर्वतयारीको • पुनरावलोकन गर्ने, • विपद् व्यवस्थापन समिति र अन्य क्षेत्र तथा सरोकारवालासँग सम्बन्ध राखी काम गर्ने व्यवस्था मिलाउने, • विपदबाट स्वास्थ्यमा उत्पन्न समस्याबारे सूचना तथा जानकारी सङ्कलन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	स्वास्थ्य संस्थाहरु सुरक्षा निकाय स्वयंसेविका युवा सञ्जाल, महिला समूहहरु RRT	विपद् हुनासाथ

३.	विपद प्रभावितहरुलाई आवश्यकतानुसार स्वच्छ खानेपानीको नियमित आपूर्ति गराउने	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	स्वयंसेविका युवा सञ्जाल, महिला समूहहरु	१२ घण्टा भित्र
४.	विभिन्न संस्थाहरूसँग भएको स्वास्थ्य सरसफाइ सामग्रीहरूको मौज्दात विवरण सङ्कलन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	गैससहरु	१२ घण्टा भित्र
५.	विद्यालयमा स्थापित बाल समूहहरूबीच सरसफाइसम्बन्धी क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने ।		WASH क्षेत्र	विद्यालयहरु	२४ घण्टा भित्र
६.	स्वास्थ्य प्रवर्द्धनका तथा सरसफाइका सामग्री वितरण गर्ने • Hygiene kit • WASH kit • Dignity kit	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	स्वास्थ्य संस्थाहरु स्वयंसेविका युवा सञ्जाल, महिला समूहहरु RRT	२४ घण्टा भित्र
७.	खानेपानी शुद्धीकरणका सामान वितरण (बाल्टीन २ वटा १० र १५ लि., मग १, पियुष पहिलो १ हप्ता र बाँकी दिनका लागि वाटरगार्ड वा पियुष १ प्रति परिवार)	१ पटक	WASH क्षेत्र	रेडक्रस गैससहरु	२४ घण्टा भित्र
८.	समुदाय स्थानान्तरण हुने स्थान वा शिवीर तथा प्रभावित स्थानीय तहमा स्वास्थ्य प्रवर्द्धनसँग सम्बन्धित खानेपानी, शौचालयजस्ता संरचना तथा सरसफाइको अवस्थाको अध्ययन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	स्वास्थ्य संस्था रेडक्रस गैससहरु	१२ घण्टा भित्र
९.	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका, युवा तथा महिला समूह मार्फत सरसफाईसम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धिको कार्यक्रम सञ्चालन गरी सरसफाइ प्रवर्द्धन कार्य गर्ने गराउने • स्थानीय भाषामा जनचेतनामूलक क्रियाकलाप • माइकिङ्, सडक नाटक • सूचना केन्द्र स्थापना गर्ने • जानकारीमूलक, शिक्षाप्रद प्रचार सामग्री तयार गरी वितरण गर्ने • स्वयंसेवक परिचालन • सञ्चार क्षेत्रको परिचालन • बाल/युवा क्लबको परिचालन • शिविरमा सुरक्षा व्यवस्थापन • अन्य क्षेत्रहरुसंगको निकट समन्वय	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	स्वास्थ्य संस्थाहरु सुरक्षा निकाय स्वयंसेविका युवा सञ्जाल, महिला समूहहरु RRT गैससहरु	१२ घण्टा भित्र शुरु गरी निरन्तर
१०.	समुदायबाट र अन्य क्षेत्रबाट पृष्ठपोषण सङ्कलन र पुनरावलोकन गरी सुधारका क्षेत्र पहिचान गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	रेडक्रस गैससहरु स्वयंसेविकाहरु	निरन्तर
११.	शिबिरमा मलेरियालगायत सरुवा रोग नियन्त्रणको लागि विषादी छर्किने । झुल वितरण गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	रेडक्रस गैससहरु	आवश्यकतानुसार

१२.	शिविर रहेको क्षेत्रको पूर्ण सरसफाइसम्बन्धी कार्य गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	स्वास्थ्य संस्थाहरु स्वयंसेविका	हरेक दिन
१३.	पानीजन्य सरुवा रोगको प्रकृति पहिचान गर्ने र त्यसअनुसार स्वास्थ्य प्रवर्द्धन र सचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	युवा सञ्जाल, महिला समूहहरु RRT गैससहरु	हरेक दिन
१४.	मरेका पशु पंक्षिहरुको उचित व्यवस्थापन गर्ने	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र	रेडक्रस गैससहरु	आवश्यकतानुसार
१५.	प्रतिवेदन तयार गरी विपद् व्यवस्थापन समितिमा र सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने ।	आवश्यकता अनुसार	WASH क्षेत्र		हरेक दिन

४.२.५ आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र

तालिका नम्वर ४० विषयगत क्षेत्र (Cluster) को नेतृत्व गर्ने निकाय र सदस्यहरू

क्रसं	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	फोन, मोवाइल
१.	महानगरपालिका उपप्रमुख	शिल्पा निरौला कार्की	संयोजक	९८५२०२९३९०
२.	भौतिक पूर्वाधार विकास तथा योजना शाखा	ई. अर्जुन थापा	पदेन सदस्य	९८५२०२६०७६
३.	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	गिरीराज खतिवडा	सदस्य	९८४२२३८४३८
४.	सशस्त्र प्रहरीबल नेपाल	सोभितमान कार्की	सदस्य	९८४५४३१०९४
५.	नगर प्रहरी प्रमुख	राजन पौडेल	सदस्य	९८४२०५८९३६
६.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी नगर प्रतिनिधि	सुकदेव मण्डल	सदस्य	९८०४३९९३८३
७.	महिला तथा बालबालिका शाखा प्रमुख	अजय साह	सदस्य	९८४२४८१९०८
८.	अपाङ्गता महासंघ कोशी प्रदेश	नविनचन्द्र ढुंगेल	सदस्य	९८४२६६१७५४
९.	अपाङ्गता सम्बन्धी नगर सञ्जाल प्रतिनिधि		सदस्य	
१०.	होटल व्यवसायी संघका प्रतिनिधि	पदम श्रेष्ठ	सदस्य	९८५२०२२२३०

आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्रको क्षेत्रगत उद्देश्य

- विपद्को कारण घरमा क्षति पुगी बस्न नसक्ने अवस्थामा रहेका प्रभावितहरूलाई आपत्कालीन आश्रय वा बासको लागि अस्थायी संरचना निर्माण गर्ने ।
- प्रभावितहरूलाई त्रिपाल, भाँडाकुँडा, लत्ताकपडा जस्ता गैर-खाद्य सामग्री वितरण गर्ने जिम्मेवारी निर्वाह गर्ने ।
- सुरक्षित तथा आरामदायी बस्ने ठाउँको प्राप्तिका लागि भौतिक एवं सामाजिक आवश्यकताहरूमा व्यक्ति तथा परिवारहरूको पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।
- विपद्का कारणले घरवारविहीन बनेका मानिसका निमित्त स्थायी समाधानको खोजीका लागि प्रयत्न गर्नुका साथै विस्थापितलाई मानवअधिकारको उपभोग गर्न सक्षम बनाउने ।
- घरायसी आवश्यकताका भाँडाकुँडा तथा व्यक्तिगत सम्मान र मर्यादासहित दैनिक जीवनयापनका लागि आवश्यक सामग्रीहरूमा विस्थापितको समानुपातिक पहुँच गराउने ।

तालिका नम्वर ४१ आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्रको पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	आवश्यक वजेट रू हजारमा
१.	महानगरपालिकाको विपद् जोखिम क्षेत्र नजिक खुल्ला स्थानहरु पहिचान गरी अस्थायी आश्रय स्थलको लागि आवश्यक भौतिक पूर्वाधारहरु निर्माण गर्ने। जस्तैः चर्पि, ट्युवेल, सेड आदी ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र	विषयगत क्षेत्र प्रमुख, वडा समिति, पूर्वाधार विकास शाखा, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	५०० जोड कोषको रुपमा
२.	• यस क्षेत्रमा संलग्न सदस्य संस्थाहरूको विवरण अद्यावधिक गर्ने । • सम्भावित सहयोगी निकाय तथा संस्थाहरूको पहिचान गरी आवासको लागि उपलब्ध साधन र स्रोतको सूची तयार गर्ने	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र	विषयगत क्षेत्र प्रमुख, वडा समिति, पूर्वाधार विकास शाखा, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहलबाट
३.	आवास तथा गैर खाद्य सामग्रीको आपूर्तिको लागि बजार र बिक्रेताका वैकल्पिक सूची बनाउने, आवश्यकता अनुसार सम्झौता गर्ने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र	विषयगत क्षेत्र प्रमुख, वडा समिति, पूर्वाधार विकास शाखा, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहलबाट
४.	५०० परिवारको लागि सेल्टर किट भण्डारण गर्ने गराउने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र	वडा समिति रेडक्रस, गैसस, उद्योग वाणिज्य संघ	मनसुन पूर्व	५००
५.	आवास तथा गैरखाद्य सामग्री भण्डारणको सूची राख्ने महानगरपालिका र अन्य सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र	वडा समिति, पूर्वाधार विकास शाखा, विकास साझेदार, रेडक्रस	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहलबाट
६.	अस्थायी आश्रय स्थल बनाउन सुविधायुक्त खुला क्षेत्रको व्यवस्थापन र संरक्षण गर्ने ।	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र	वडा समिति, पूर्वाधार विकास शाखा, विकास साझेदार,	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहलबाट
७.	अस्थायी आश्रय वा बास निर्माणको लागि टोली गठन गर्ने र दक्षता अभिबृद्धिका लागि कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र	वडा समिति, पूर्वाधार विकास शाखा, विकास साझेदार,	मनसुन अगाडी	४००

आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

विपद आएको समयमा तथा त्यसपछि लगत्तै विस्थापित तथा प्रभावित मानिसलाई विनाभेदभाव खाद्यान्न उपलब्ध गराउनु यस क्षेत्रको कार्याधिकार हो । यसको लागि यस क्षेत्रले देहायअनुसार काम गर्नेछः

तालिका नम्बर ४२ प्रतिकार्य योजना

क्रसं	प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	परिमाण	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समयावधि
१.	विषयगत क्षेत्रको आपत्कालीन बैठक बस्ने ।	शुरुमा १ पटक र आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	स्थाविव्यस महानगरपालिका क्षेत्रका सदस्यहरु	विपदको संकेत देखिनासाथ
२.	विपदबाट प्रभावित क्षेत्र तथा विस्थापित मानिसको तथ्याङ्क समग्र व्यवस्थापन सूचना तथा खोज तथा उद्धार कार्यदलबाट तत्काल प्राप्त गर्ने र आवास तथा गैरखाद्य आवश्यकता पहिचान गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	सुरक्षा निकाय सूचना समन्वय क्षेत्र गैसस	विपद आउनासाथ शुरु गर्ने
३.	मानवीय सहयोग गर्ने संस्थाहरूसँग समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ।	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	सूचना समन्वय क्षेत्र नीजि क्षेत्र गैसस	विपद आउनासाथ शुरु गर्ने
४.	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र सँग समन्वय गरी तत्काल लगाउने लुगाफाटो तथा अन्य खाना तथा गैरखाद्य सामग्री वितरण गर्ने (महिला, बालबालिका, सुत्केरी तथा संवेदनशील व्यक्तिलाई विशेष ध्यान दिने)	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	स्थाविव्यस युवा सञ्जाल गैसस व्यापार संघ	१२ घण्टा भित्र
५.	कार्यदललाई परिस्थिति विश्लेषणको लागि प्रभावित क्षेत्रमा पठाउने र प्राप्त सूचना र अवस्थाअनुरूप कार्ययोजनाको समीक्षा गर्ने	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	स्थाविव्यस युवा सञ्जाल सुरक्षा निकाय	६ घण्टा भित्र र यसपछि निरन्तर
६.	पहिचान भएका पूर्वनिर्धारित स्थानहरूमा अस्थायी आवासमा बसोवास गराउने । पूर्वनिर्धारित स्थानमा नअटेका विस्थापितलाई त्रिपालको व्यवस्था गरी तत्काल सुरक्षित स्थानमा बस्ने व्यवस्था मिलाउने ।	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	स्थाविव्यस युवा सञ्जाल सुरक्षा निकाय	६ घण्टा भित्र र यसपछि निरन्तर
७.	विस्थापितलाई उद्धार गरी राखिएको क्षेत्रको निरीक्षण र थप आवश्यकताको पहिचान गर्ने	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	युवा सञ्जाल सुरक्षा निकाय	६ घण्टा भित्र र यसपछि निरन्तर
८.	आवश्यकताअनुसार ओछ्याउने, ओड्ने, लगाउने कपडा तथा खाना पकाउने, खाने भाँडावर्तन स्वीकृत मापदण्ड अनुसार वितरण गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	महानगरपालिका स्थाविव्यस व्यापार संघ	१२ घण्टा भित्र

क्रसं	प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	परिमाण	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समयावधि
९.	नागरिक समाजका विभिन्न क्षेत्रबाट वितरण हुने राहतको अभिलेख राख्ने र नपुग वा राहत प्राप्त गर्न नसकेका समुदायको पहिचान गरी राहत उपलब्ध गराउने ।	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	महानगरपालिका सुरक्षा निकाय गैससहरु	नियमितरुपमा
१०.	राहत वितरणसम्बन्धी कार्य, समस्या र समाधानबारे जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समिति तथा अन्य सरोकारवालालाई जानकारी गराउने	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	स्थाविव्यस कार्यदलहरु व्यापार संघ	हरेक दिन
११.	विस्थापितहरुको प्रत्यक्ष सहभागितामा शिबिर व्यवस्थापन समिति गठन गरी स्फेयर मापदण्ड अनुसार हुने गरी शिविर स्थापना गर्ने	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	महानगरपालिका स्थाविव्यस	विपद् पश्चात परिस्थिति हेरेर
१२.	शिविरहरुको नियमित अनुगमन गर्ने र प्रभावितहरुका गुनासाहरुलाई तत्काल सम्बोधन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	महानगरपालिका स्थाविव्यस	नियमितरुपमा
१३.	अवस्था सामान्य भएपश्चात शिविर तथा सार्वजनिक स्थानबाट प्रभावितहरुको वासस्थानमा फर्काउन आवश्यक समन्वय गर्ने	१ पटक	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	महानगरपालिका स्थाविव्यस	अवस्था सामान्य हुन थाले पछि
१४.	खाद्य क्षेत्र संगको नियमित बैठक तथा प्रतिवेदन तयारी गरी सबै सरोकारवालालाई उपलब्ध गराउने	आवश्यकता अनुसार	आश्रय तथा गैरखाद्य क्षेत्र	महानगरपालिका स्थाविव्यस	हरेक दिन र आवश्यकतानुसार

४.२.६ संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र

तालिका नम्बर ४३ विषयगत क्षेत्र (Cluster) को नेतृत्व गर्ने निकाय र सदस्यहरू

क्रसं	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	फोन मोवाइल
१.	महिला तथा बालबालिका शाखा प्रमुख	अजय साह	संयोजक	९८४२४८१९०८
२.	तोकिएको कार्यपालिका महिला सदस्य	खुश्बु विश्वकर्मा	सदस्य	९८०४३३६२२२
३.	स्थानीय प्रहरी प्रमुख/महिला सेल प्रतिनिधि	रचिता चौधरी	सदस्य	९८५१२८१९२८
४.	महिला सञ्जालको प्रतिनिधि	प्रमिला राजवंशी	सदस्य	९८१७३२००५६
५.	स्वास्थ्य शाखा प्रतिनिधि	रमेश कार्की	सदस्य	९८४२०२३६७९
६.	नगर प्रहरी प्रतिनिधि	राजन पौडेल	सदस्य	९८४२०५८९३६
७.	ज्येष्ठ नागरिक संघका प्रतिनिधि	डिल्ली पोखरेल	सदस्य	९८४२०३२६३८
८.	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्रमा कार्यरत गैससका प्रतिनिधि	विष्णु शर्मा	सदस्य	९८५२०२१७७९

संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्रको क्षेत्रगत उद्देश्य

- विपद्को समयमा महिला, गर्भवती महिला, सुत्केरीहरुको संरक्षण गर्ने,
- अपाङ्गता भएका ब्यक्तिहरु, शिशु, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक र बिमारी अशक्तहरुको संरक्षण गर्ने,
- महिला, गर्भवती महिला, सुत्केरीहरु, अपाङ्गता भएका ब्यक्तिहरु, शिशु, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक र बिमारी अशक्तहरुको आवश्यकता बमोजिमका सामग्रीहरु उपलब्ध गराउने,
- विपद्का कारण घरपरिवार तथा परिवारका सदस्य गुमाएका ब्यक्ति तथा परिवारका सदस्यहरुलाई मनोसामाजिक परामर्श सेवा प्रदान गर्ने,
- प्रभावित क्षेत्रमा हिंशामुक्त वातावरण सिर्जना गर्ने ।

तालिका नम्वर ४४ संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्रको प्रतिकार्यको लागि पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक वजेट रू हजारमा
१.	समन्वय बैठक गरी सदस्यहरूको विवरण अध्यावधिक गर्ने ।	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	वडा समिति, स्थानीय प्रहरी, स्वास्थ्य शाखा, महिला सञ्जाल	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
२.	मनोसामाजिक विमर्षर्ताहरुको विवरण अध्यावधिक गर्ने. जसमा नाम, ठेगाना, संस्थाथा, पद, मनोसाामाजिक विमर्शको क्षेत्र, सम्पर्क नम्वरहरु अध्यावधिक गर्ने	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	वडा समिति, स्थानीय प्रहरी, स्वास्थ्य शाखा, महिला सञ्जाल	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
३.	५०० परिवारको लागि महिलाको लागि आवश्यक सरसफाइ तथा महिनावारी व्यवस्थापन (MHM kit) र किशोरीहरुको लागि Dignity kit भण्डारण गर्ने गराउने । यस किटमा सेनेटरी प्याड वा सेनेटरी प्याडको लागि ४ मिटर सुतीको नरम कपडा, अन्डरवेयर, तौलिया, टर्च लाईट, लुगा धुने र नुहाउने सावुन, काइयो, नेलकटर, ब्रस, पेष्ट आदि राख्ने	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	वडा समिति, स्थानीय प्रहरी, स्वास्थ्य शाखा, महिला सञ्जाल, विकास साझेदारहरु	मनसुन पूर्व	५०० जोड कोषको रुपमा
४.	• महिला र वालबालिका मैत्री र अपाङ्गमैत्री आवासको मापडण्ड तयार गरी आवास तथा गैर खाद्यान्न विषयगत क्षेत्रसंग समन्वय गर्ने। • हरेक अस्थायी आवास क्षेत्रहरुमा महिलाहरुको लागि छुट्टै ट्वाइलेट र वाथरुम वनाउने । • यदि अपाङ्गता भएका ब्यक्तिहरुको संख्या यकीन भएमा शौचालय र खानेपानी तथा आवास अपाङ्गतामैत्री वनाउने ।	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	स्थाविव्यस गैससहरु स्वयंसेविका, सुरक्षा निकाय	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल र ५००

क.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक वजेट रू हजारमा
	• महिलाहरुको लागि आवश्यक महिनावारी व्यवस्थापन किट र किशोरीहरुका लागि डिग्नीटि किट अनिवार्य व्यवस्थापन गर्ने • हरेक अस्थायी आवास क्षेत्रमा महिलाहरुको सुरक्षाको लागि रिफरल र रिपोर्टिङ्ग संयन्त्र (Referal and Reporting mechanism) सञ्चालन कार्यविधि तयार गरी राख्ने ।				
५.	महिला, वालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका ब्यक्तिहरु, दिर्घरोगी तथा अन्य संकटासन्न समूहको तथ्याङ्क संकलन र आवश्यकताको पहिचानको लागि आवश्यक फारामहरु तयारी हालतमा राख्ने ।	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	वडा समिति, नगर प्रहरी, स्वास्थ्य शाखा, महिला सञ्जाल, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	२५
६.	सरोकारवाला एवं सुरक्षाकर्मीहरूलाई आचार संहिता सहित संरक्षणसम्बन्धी अभिमुखीकरण गर्ने ।	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	वडा समिति, स्वास्थ्य शाखा, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	५०
७.	महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र ज्येष्ठ नागरिकको संरक्षणका तरिकाहरू बारे जानकारी पुस्तिका तयार एवम् प्रकाशन गर्ने ।	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	वडा समिति, स्वास्थ्य शाखा, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	५०
८.	विपद्को समयमा परिचालन हुने विषयक्षेत्रका सदस्यहरूलाई कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने/गराउने	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	वडा समिति, स्वास्थ्य शाखा, विकास साझेदार	मनसुन पूर्व	५० जोड कोषको रुपमा

आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

विपद्को समयमा प्रभावितहरूको संरक्षणका लागि यस क्षेत्रले अन्य क्षेत्रसँग समन्वय गरी देहायअनुसार कार्य गर्नेछः

तालिका नम्बर ४५ आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

क्रसं	प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	परिमाण	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समयावधि
१.	• सुरक्षा तथा संरक्षण क्षेत्रको समन्वय बैठक गर्ने । • सुरक्षा र संरक्षणका लागि भूमिका निर्धारण गरी जिम्मेवारी तोक्ने।	१ पटक	सुरक्षा तथा संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय महिला समूह युवा क्लव	विपद् पश्चात तत्काल
२.	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, खोज तथा उद्धार क्षेत्रसँग समन्वय गरी संरक्षणमा आवश्यक पर्ने महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु,	१ पटक र आवश्यकता अनुसार	सुरक्षा तथा संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय महिला समूह युवा क्लव	विपद् पश्चात तत्काल

	जेष्ठ नागरिक, विरामीहरुको सूची तयार गर्ने ।				
३.	लेखाजोखा, जनसङ्ख्याको सर्भेक्षण, अभिमुखीकरण, स्वयंसेवक परिचालन, सूचना विश्लेषण आदि गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	सुरक्षा तथा संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय महिला समूह युवा क्लव	विपद् पश्चात तत्काल
४.	हराएका र विछोडिएका परिवारको खोजी गरी पारिवारिक पुनर्मिलन गराउने ।	आवश्यकता अनुसार	सुरक्षा तथा संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय महिला समूह युवा क्लव	विपद् पश्चात तत्काल
५.	मानसिक रूपमा कमजोर देखिएका प्रभावितलाई मनोसामाजिक सहयोग दिने ।	आवश्यकता अनुसार	संरक्षण क्षेत्र	मनोविमर्शकर्ता महिला समूह युवा क्लव	उद्धार कार्य सकिएपछि
६.	गर्भवती र सुत्केरी महिलाहरूका लागि सुरक्षित स्थानको प्रबन्ध तथा उनीहरूको स्याहार तथा सरसफाइ र पोषणको व्यवस्थापन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय महिला समूह सरोकारवाला संघसंस्था	उद्धार कार्य सकिएपछि
७.	महिलाहरुको नेतृत्व र समन्वयमा महिला मैत्री सुरक्षित स्थान सञ्चालन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय महिला समूह	उद्धार कार्य सकिएपछि
८.	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुका लागि आवश्यक सहयोगी सामग्रीहरुको व्यवस्थापन र वितरण गर्ने ।	१ पटक	संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय महिला समूह सरोकारवाला संस्था तथा निकाय	उद्धार कार्य सकिएपछि
९.	सामाजिक सुरक्षा कोष अन्तरगत प्रदान गरिने रकम अग्रिमरुपमा नै वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।	१ पटक	संरक्षण क्षेत्र	महानगरपालिका	उद्धार कार्य सकिएपछि
१०.	समग्र प्रतिकार्यमा महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु, जेष्ठ नागरिकहरुको आवश्यकताका बारेमा क्षेत्रगत बैठकमा जानकारी गराई आपूर्तिको व्यवस्था मिलाउने ।	आवश्यकता अनुसार	संरक्षण क्षेत्र	अन्य विषयक्षेत्र सरोकारवाला संघसंस्था तथा निकाय	उद्धार कार्य सकिएपछि
११.	• घाइते बालबालिका तथा विशेष आवश्यकता भएका समूहका लागि स्वास्थ्य सहयोग गर्नका लागि स्वास्थ्य क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने, • उपचार शिबिर स्थापनाको लागि समन्वय गर्ने, • ३ वर्षसम्मका बालबालिकाको लागि सुरक्षित स्थान तयार गर्ने,	आवश्यकता अनुसार	सुरक्षा तथा संरक्षण क्षेत्र	स्वास्थ्य क्षेत्र सुरक्षा निकाय महिला समूह युवा क्लव	उद्धार कार्य सकिएपछि
१२.	भेदभाव, दुर्व्यवहार, हिंसा र शोषणका घटना अनुगमन पहिचान, अभिलेखीकरण तथा सहयोग गरी	१ निगरानी समूह	संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय महिला समूह	नियमित रुपमा

	निगरानी समूह गठन गर्ने,			सरोकारवाला संघसंस्था	
१३.	लैङ्गिक हिँसा र यौन दुर्व्यवहारमा परेमा महिला तथा किशोरीहरुलाई मनोपरामर्श सेवा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउने	आवश्यकता अनुसार	संरक्षण क्षेत्र	स्वास्थ्य संस्था सरोकारवाला संस्था तथा निकाय	नियमित रुपमा
१४.	लैङ्गिक हिँसा र यौन दुर्व्यवहारमा परेका महिला तथा किशोरीहरु र बालबालिकाहरुलाई कानूनी उपचारका लागि आवश्यक कार्य गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय सरोकारवाला संघसंस्था	नियमित रुपमा
१५.	महिला तथा किशोरीहरुको समूह निर्माण गरी संरक्षण र सुरक्षाका गतिविधिहरु सञ्चालन गर्ने ।	१ समूह	संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय सरोकारवाला संघसंस्था	नियमित रुपमा
१६.	समस्यामा परेकालाई कानुनी सहयोग तथा परामर्श सेवा दिने, प्रभावित व्यक्तिहरूलाई अधिकार र कर्तव्यबारे सचेतना दिने,	आवश्यकता अनुसार	संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय कानुन व्यवसायी सञ्चार माध्यम	नियमित रुपमा
१७.	सहयोगी निकाय तथा सुरक्षाकर्मीलाई आचार संहिताबारे सचेतना गराउने,	१ पटक	संरक्षण क्षेत्र	सुरक्षा निकाय कानुन व्यवसायी	नियमित रुपमा
१८.	गर्भवती र सुत्केरीको लागि विशेष कपडा वितरण गर्ने,	आवश्यकता अनुसार	संरक्षण क्षेत्र	महिला समूह रेडक्रस गैससहरु	उद्धार कार्य सकिएपछि
१९.	प्रभावित क्षेत्रको सुरक्षाका लागि वडासंग समन्वय गरी सुरक्षा समिति गठन गर्ने र परिचालन गर्ने ।	१ समिति	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	वडा समिति महिला समूह गैससहरु	आवश्यकता अनुसार
२०.	प्रभावित क्षेत्रमा हिंसा लुटपाटका घटना हुन नदिन आवश्यक सुरक्षा व्यवस्था मिलाउने ।	आवश्यकता अनुसार	संरक्षण क्षेत्र	वडा समिति सुरक्षा निकाय युवा क्लव	आवश्यकतानुसार
२१.	विगतमा भएका घटनाहरुको विश्लेषण गरी सतर्कताका साथ कार्य गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	संरक्षण क्षेत्र		आवश्यकतानुसार
२२.	प्रतिवेदन तयार गरी अन्य क्षेत्रसँग सिकाइ आदानप्रदान गर्ने ।	२ पटक	संरक्षण क्षेत्र		नियमित रुपमा

४.२.७ आपतकालीन शिक्षा क्षेत्र

तालिका नम्वर ४६ विषयगत क्षेत्र (Cluster) को नेतृत्व गर्ने निकाय र सदस्यहरू

क्र.सं.	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	फोन, मोवाइल
१.	महानगरपालिका शिक्षा शाखा प्रमुख	राम प्रसाद ढुङ्गेल	संयोजक	९८४२०९६३३५
२.	नगर परीक्षा समिति प्रतिनिधि	सुशिल दाहाल	सदस्य	९८४२३७३५७४

३.	शिक्षक महासंघ प्रतिनिधि	वेदु खतिवडा	सदस्य	९८५२०३०४७०
४.	तोकिएको विद्यालयको जेण्डर फोकल शिक्षक	इश्वरी श्रेष्ठ	सदस्य	९८६२८८४२४६
५.	तोकिएको सूचना प्रविधि विषय शिक्षक	टंक न्यौपाने (मिल्स मा.वि.)	सदस्य	९८४२०६१४८३
६.	नगर शिक्षा समिति प्रधानाध्यापक प्रतिनिधि	सन्तोष पोखेल	सदस्य	९८५२०३२२६४
७.	जनपथ मा.वि.को विपद् फोकल शिक्षक	आसकुमार राई	सदस्य	९८४२०४२४३१

आपतकालीन शिक्षा क्षेत्रको क्षेत्रगत उद्देश्यः

१. विपद् प्रभावित तथा विस्थापित विद्यार्थी र अस्थायी आवासको रूपमा उपयोग भएका विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीको नियमित अध्ययन वा पठनपाठन गर्न पाउने अधिकारको प्रत्याभूति गर्दै आपत्कालीन समयको लागि शिक्षा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउनु तथा आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउने ।

२. विपद्को कारण विद्यालय तीन दिनभन्दा बढी बन्द भएमा विद्यार्थीहरूलाई आपत्कालीन शिक्षाको व्यवस्था गर्ने ।

३. विपदको कारण विद्यार्थीको पठनपाठनका शैक्षिक सामग्री हराए वा क्षति पुऱ्याएमा सोको व्यवस्था गर्ने,

४. विद्यालयको शिक्षण सामग्रीहरू नष्ट भएमा पुनः व्यवस्था गर्ने जिम्मेवारी निर्वाह गर्ने ।

५. धेरै समय विद्यालय बन्द हुने भएमा बैकल्पिक शिक्षाको व्यवस्था गर्ने ।

तालिका नम्वर ४७ आपतकालीन शिक्षा क्षेत्रको प्रतिकार्यको लागि पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवशयक वजेट रू हजारमा
१	शिक्षा क्षेत्रको बैठक गरी शैक्षिक क्षेत्रको विश्लेषण गर्ने । आपत्कालीन शैक्षिक कार्यदल गठन गर्ने ।	शिक्षा क्षेत्र	महानगरपालिका विद्यालयहरु	शैक्षिक सत्रको शुरुमा	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
२	जोखिमपूर्ण क्षेत्रका विद्यालय, मदरसा, इसिडी तथा विद्यार्थी र शिक्षकको तथ्याङ्क सङ्कलन र विश्लेषण गर्ने । वडा स्तरमा तथ्याङ्कमा निम्न कुराहरु समेट्ने • आधारभूत विद्यालय र विद्यार्थी संख्या, • माध्यमिक विद्यालय र विद्यार्थी संख्या, • उच्च मावि र विद्यार्थी संख्या, • विद्यालयको भवनको अवस्था यसमा कच्ची, पक्की, इटा ढुंगा माटोको के हो खुल्ने गरी । • शौचालय संख्या र खानेपानीको प्रवन्ध र	शिक्षा क्षेत्र	महानगरपालिका विद्यालयहरु	शैक्षिक सत्रको शुरुमा	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक वजेट रू हजारमा
	उपलब्धता • विद्यालयमा बालमैत्री, अपाङ्गतामैत्री, किशोरीमैत्री भए नभएको • विद्यालयमा हेण्डवासिङ स्टेसन र यसको प्रयोग • मोवाइल, टिभि र रेडियोको पहुँच नभएका बालबालिकाको संख्या • विद्यालयमा आउँदाजाँदा बाटोको, खोलाको जोखिमको अवस्था विद्यालय भवन आफै डुवान र कटानको जोखिमको अवस्था • विद्यालय परिसरभित्र अन्य जोखिमको अवस्था				
३	प्रभावित विद्यार्थीको लागि आवश्यक पर्ने शैक्षिक सामग्रीको पूर्वतयारी गर्ने ।	शिक्षा क्षेत्र	समितिका सदस्यहरू र विद्यालयहरू	शैक्षिक सत्रको शुरुमा	संस्थागत पहल
४	आपत्कालीन समयमा शिक्षाका विषयमा शिक्षकहरुलाई तालिम दिने,	शिक्षा क्षेत्र	समितिका सदस्यहरू र विद्यालयहरु	शैक्षिक सत्रको शुरुमा	१००
५	अस्थायी सिकाई केन्द्र (Temporary Learning Center) बनाउन आवश्यक सामग्रीहरुको पूर्वतयारी गर्ने । जस्तैः बाढीको हकमा वस्नको लागि म्याट, त्रिपाल, हवाइटवोर्ड तथा स्टेशनरीहरु । महामारीको हकमा चकटी, मास्क, हेण्डवास स्टेसन तथा एण्टिसेप्टीक सावुन, ह्वाइटवोर्ड, आवश्यक मात्रामा । जोखिम क्षेत्रमा अवस्थित विद्यालयका विद्यार्थी संख्याको आधारमा ५००० विद्यार्थीको लागि ।	शिक्षा क्षेत्र	महानगरपालिका विद्यालयहरु, ब्यापार संगठन, गैसस	शैक्षिक सत्रको शुरुमा	५००
६	सबै विद्यालयहरुमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा पूर्वतयारीका सम्बन्धमा विद्यालय स्तरीय अभिमुखीकरण कार्यक्रम गरी विद्यालयका विद्यार्थी, शिक्षक, विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई सचेत गराइ तयारी अवस्थामा राख्ने ।	शिक्षा क्षेत्र	महानगरपालिका विद्यालयहरु	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
७	सवै विद्यालयहरुमा कम्तीमा एक सेट प्राथमिक उपचार सामग्री सहित कम्तिमा २ जना प्राथमिक उपचार तालिम प्राप्त जनशक्ति तयार गर्ने ।	शिक्षा क्षेत्र	महानगरपालिका विद्यालयहरु, गैसस	शैक्षिक सत्रको शुरुमा	१७५
८	विद्यालयले प्रत्येक विद्यार्थी र अभिभावकहरुको सम्पर्क विवरण वा फोन नम्बर सहितको सूची तयार र अद्यावधिक गर्ने ।	शिक्षा क्षेत्र	विद्यालयहरु	शैक्षिक सत्रको शुरुमा	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	अवश्यक वजेट रू हजारमा
९	आपत्कालीन प्रतिकार्यका समयमा उपयोग गर्न सक्नेगरी विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना गर्ने।	शिक्षा क्षेत्र	महानगरपालिका विद्यालयहरु	मनसुन पूर्व	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
१०	सबै विद्यालयहरुमा बृहत् विद्यालय सुरक्षा सम्पर्क शिक्षक र लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्पर्क शिक्षकको व्यवस्था गरी जिम्मेवारी तोक्ने ।	शिक्षा क्षेत्र	महानगरपालिका विद्यालयहरु	शैक्षिक सत्रको शुरुमा	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
११	प्रधानाध्यापक, विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष, विद्यालय विपद् व्यवस्थापन समिति, बृहत् विद्यालय सुरक्षा र लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्पर्क शिक्षक, सूचना प्रविधि शिक्षकको सम्पर्क नम्बर सहितको सूची अद्यावधिक गरी राख्ने,	शिक्षा क्षेत्र	महानगरपालिका विद्यालयहरु	शैक्षिक सत्रको शुरुमा	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
१२	विद्यालयमा विद्यालय सुधार योजनाले निर्दिष्ट गरेका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र सुरक्षित विद्यालयका क्रियाकलाप सञ्चालन तथा योजनालाई अद्यावधिक गरी राख्ने	सम्बन्धित विद्यालय	शिक्षा क्षेत्र संघसंस्थाहरू	नियमित	१०००
१३	विद्यालय सुधार योजना तयार गर्दा विपद्का विषयहरुलाई अनिवार्य समावेश गर्ने ।	सम्बन्धित विद्यालय	शिक्षा क्षेत्र संघसंस्थाहरू	नियमित	

आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

तालिका नम्बर ४८ आपत्कालीन शिक्षा कार्यदलको प्रतिकार्य योजना

क्रसं	प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	परिमाण	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समयावधि
१.	कार्यदलको बैठक गरी प्रभावित स्थानीय तहका शैक्षिक क्षेत्रको लेखाजोखा र जिम्मेवारी पुनरावलोकन गर्ने।	शुरुमा १ पटक	शिक्षा क्षेत्र	गैससहरु शिक्षण संस्थाहरु	विपद् पछि तत्कालै
२.	शिक्षासम्बन्धी द्रुत लेखाजोखा (Initial Rapid Assessment) गर्ने ।	१ पटक	शिक्षा क्षेत्र	गैससहरु शिक्षण संस्थाहरु	विपद् पछि तत्कालै
३.	तथ्याङ्क सङ्कलन, समायोजन विश्लेषण र प्रतिवेदन तयारी र आदान–प्रदान गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	शिक्षा क्षेत्र	गैससहरु	विपद् पछि तत्कालै
४.	शिक्षा क्षेत्रको बैठकबाट क्रियाकलाप नं. ३ को प्रतिवेदनमाथि छलफल गर्ने र निष्कर्ष निकाल्ने ।	आवश्यकता अनुसार	शिक्षा क्षेत्र	शिक्षण संस्थाहरु	तीनदिन भित्र

क्रसं	प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	परिमाण	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समयावधि
५.	शैक्षिक गतिविधि सञ्चालन गर्न सुरक्षित स्थानको पहिचान गर्ने ।	१ पटक	शिक्षा क्षेत्र	गैससहरु	तीनदिन पछि
६.	विशेष संरक्षणको आधारमा ३ देखि ५ वर्ष उमेर समूहका बालबालिकाको लागि सुरक्षित स्थानमा शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	शिक्षा क्षेत्र	शिक्षण संस्थाहरु	विपद रोकिएको तीनदिन पछि
७.	विद्यार्थीहरुलाई मनोसामाजिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने ।	आवश्यकता अनुसार	शिक्षा क्षेत्र	मनोविमर्शकर्ता	आवश्यकतानुसार
८.	विद्यालयहरुमा अतिरिक्त क्रियाकलापहरु सञ्चालन गरी विपदका विषयहरु जानकारी गराउने ।	आवश्यकता अनुसार	शिक्षा क्षेत्र	गैससहरु शिक्षण संस्थाहरु	नियमितरुपमा
९.	आवश्यकता अनुसार अस्थायी सिकाइ केन्द्र (Temporary Learning Center) निर्माण गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	शिक्षा क्षेत्र	गैससहरु शिक्षण संस्थाहरु	विपद रोकिएको तीनदिन पछि
१०.	जाडोको समयमा बालबालिकाहरुलाई न्यानो कपडा वितरण गर्ने	कम्तिमा १ पटक	शिक्षा क्षेत्र	गैससहरु शिक्षण संस्थाहरु	शीतलहर बढ्न थालेपछि
११.	विपद प्रभावित विद्यालयहरूलाई विद्यालय कीटको (school kit) व्यवस्थापन गर्ने	कम्तिमा १ पटक	शिक्षा क्षेत्र	गैससहरु शिक्षण संस्थाहरु	विद्यालय खुलेपछि
१२.	• विद्यार्थीहरूलाई पाठ्यपुस्तक सन्दर्भ सामग्रीहरु स्टेशनरी उपलब्ध गराउने । • शैक्षिक सामग्री, पोसाक–सर्ट, पेन्ट, स्कट वितरण गर्ने । • वसाइ व्यवस्थापनका लागि फर्निचरको प्रबन्ध गर्ने • विद्यालय शैक्षिक सामग्री व्यवस्था गर्ने । • खेलकुद सामग्रीको व्यवस्था गर्ने । • खानेपानी सरसफाइको लागि पानी र लैङ्गिक तथा अपाङ्गतामैत्री शौचालयको व्यवस्था गर्ने ।	कम्तिमा १ पटक	शिक्षा क्षेत्र	गैससहरु शिक्षण संस्थाहरु	विपद् पश्चात आवश्यकतानुसार
१३.	प्रतिवेदन तयार गरी सरोकारवाला निकायमा प्रेषण गर्ने	२ पटक	शिक्षा क्षेत्र	शिक्षण संस्थाहरु	विपद् पश्चात

४.२.८ शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र

तालिका नम्वर ४९ विषयगत क्षेत्र (Cluster) को नेतृत्व गर्ने निकाय र सदस्यहरू

क्रसं	निकाय तथा संस्था	नाम	पद	फोन मोवाइल
१.	पूर्वाधार विकास समिति संयोजक	कुमार पोखरेल	संयोजक	९८५२०२८९५०
२.	भौतिक पूर्वाधार विकास तथा योजना शाखा	ई. अर्जुन थापा	सदस्य सचिव	९८५२०२६०७६
३.	कृषि तथा पशु विकास शाखा प्रमुख	हिरालाल यादव	सदस्य	९८४२०४३४६०
४.	नेपाली कांग्रेस नगर प्रतिनिधि	दिपक चापागाई	सदस्य	९८५२०२४९१७
५.	नेकपा एमाले	बलराम गिरी	सदस्य	९८५२०२५७९०
६.	नेकपा माओवादी	दिनेश राजवंशी	सदस्य	९८४२०२६४५३
७.	ज.स.पा.	मो नसरुल	सदस्य	९८०४३९६२२३
८.	शिक्षक महासंघ नगर समिति प्रतिनिधि	वेदु खतिवडा	सदस्य	९८५२०३०४७०
९.	बाणिज्य तथा व्यापार संघका प्रतिनिधि		सदस्य	
१०.	गैसस प्रतिनिधि	विष्णु शर्मा	सदस्य	९८५२०२१७७९
११.	विकास साझेदार प्रतिनिधि		सदस्य	
१२.	सुरक्षा निकायका प्रतिनिधि		सदस्य	
१३.	नेपाल टेलिकम		सदस्य	
१४.	तोकिएका वडा अध्यक्षहरु		सदस्य	

शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्रको क्षेत्रगत उद्देश्य

- विपद्को कारण अवरुद्ध हुन पुगेका अत्यावश्यक सेवाहरु तत्काल सुचारु गर्ने ।
- त्यस्ता सेवाप्रदायक निकायका कार्यालयहरुमा क्षति पुगेमा बैकल्पिक व्यवस्था गर्ने ।
- सामाजिक, आर्थिक पूर्वाधार र अवस्थालाई चलायमान बनाई जनजीवनलाई सामान्य बनाउने ।
- विपदमा परी नष्ट भएका जीविकोपार्जनका श्रोतहरुको पुनर्स्थापनाका कार्यलाई निरन्तरता दिने ।

तालिका नम्वर ५० शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

क्र. सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	वजेट रू हजारमा
१	शिघ्र पुनर्लाभ विषय क्षेत्रको समन्वय बैठक बस्ने सम्भावित विपदको पूर्वानुमानको तथ्याङ्क समग्र व्यवस्थापन तथा खोज उद्धार विषयगत क्षेत्रबाट लिने र सम्भावित विपदको पुनर्लाभिको वारेमा छलफल गर्ने ।	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	वडा कार्यालय, राजनैतिक दल, कृषि विकास शाखा, व्यापार संघहरु,	मनसुन पूर्व बर्षमा २ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
२	सम्भावित क्षतिको अनुमान गरिएको स्थानहरुमा भ्रमण गर्ने र यसको क्षति न्यूनीकरणको लागि आवश्यक योजनाहरु निर्माण गर्ने ।	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	वडा कार्यालय, कृषि विकास शाखा, व्यापार संघहरु,राजनैतिक दल	मनसुन पूर्व बर्षमा २ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)

क्र. सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	नेतृत्व	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समय	वजेट रू हजारमा
३	सर्भेक्षण टोली निर्माण गर्ने र सर्वेक्षण टोलीमा समावेश हुने व्यक्तिलाई तयारी अवस्थामा रहन अनुरोध गर्ने।	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	वडा कार्यालय, कृषि विकास शाखा, राजनैतिक दल,	मनसुन पूर्व बर्षमा २ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
४	महानगरपालिका र यस क्षेत्रमा रहेका अन्य निकाय तथा नीजि क्षेत्रसंग रहेका हेभी इक्विपमेण्ट तथा अन्य पूर्वाधार निर्माण र व्यवस्थापन सम्बन्धी साधनहरूलाई व्यवस्थित गरी राख्ने । जस्तैः डोजर, एक्साभेटर, टिपर, बाटामा ढलेका रूख काट्ने र पन्छाउने यन्त्र तथा उपकरण, विद्युत तथा सञ्चार क्षेत्रमा कार्यरत मानव संसाधन एवं उपकरण आदि	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	समितिका सदस्यहरू र सम्बन्धित निकायहरू	मनसुन पूर्व र अन्य विपद्का अघि वा बर्षमा २ पटक	संस्थागत पहल (खर्च नलाग्ने)
५	नगर क्षेत्रको पूर्वाधार विकासमा विपद प्रभाव विश्लेषण नीति निर्माण र कार्यान्वयनको लागि नेतृत्व लिने ।	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	वडा कार्यालय, कृषि विकास शाखा, व्यापार संघहरु, स्थानीय राजनैतिक दल,	मनसुन पूर्व	३०० जोड कोषको रुपमा

आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

तालिका नम्वर ५१ प्रतिकार्य योजना

क्रसं	प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	परिमाण	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समयावधि
१.	घटनाको विस्तृत बिवरणको जानकारी लिने दिने ।	शुरुमा १ पटक	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	महानगरपालिका सबै सदस्यहरु	विपद् पछि तत्काले
२.	सम्पर्क व्यक्तिहरुलाई सूचना सङ्कलनका लागि निर्देशन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	महानगरपालिका सबै सदस्यहरु	विपद् पछि तत्काले
३.	तत्काल अवरुद्ध भएका अत्यावश्यक सेवाहरु सुचारु गर्न आफु मातहतका सम्बन्धित निकायहरुलाई परिचालन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	महानगरपालिका सम्बन्धित कार्यालय	विपद् पछि तत्काले
४.	प्राविधिक टोलीलाई स्थलगत अध्ययनका लागि प्रभावित स्थानमा परिचालन गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	प्राविधिक विज्ञ	विपद् पछि दोस्रो दिन देखि
५.	स्रोत साधनको आंकलन गर्ने (आवश्यकता, लेखाजोखा र खाडल पहिचान गर्ने) र समन्वय, स्रोत पहिचान र शिघ्र पुनर्लाभको कार्य योजना वनाउने	१ पटक र आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	महानगरपालिका सबै सदस्यहरु	विपद् पछि दोस्रो दिन देखि

क्रसं	प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	परिमाण	जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय तथा संस्था	समयावधि
६.	सहज पहुँचका लागि अस्थायी रुपमा पुल, सडक तथा वाटो निर्माण गर्ने, डेब्रिस सफा गर्ने । प्रकोपजन्य फोहोरको उचित प्रबन्ध मिलाउने वा नष्ट गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	महानगरपालिका सबै सदस्यहरु	विपद् पछि दोस्रो दिन देखि
७.	अस्पताल, स्वास्थ्य केन्द्र, आन्तरिक रुपमा विस्थापितको शिविर, विद्यालय जस्ता क्षेत्रमा आधारभूत सेवा उपलब्ध गराउने ।	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	महानगरपालिका स्वास्थ्य कार्यालय	विपद् पछि दोस्रो दिन देखि
८.	बिषयगत बैठक र घटनाको विवरण संकलन गर्ने कार्य निरन्तर गर्ने (कार्य क्षेत्र पहिचान गरी कार्य गर्ने)	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	महानगरपालिका सबै सदस्यहरु	पहिलो हप्ता
९.	मौजुदा अवस्थामा अस्पताल, विद्यालय, स्वास्थ्य सेवा प्रदायकका साथै सडक, पुल र अन्य क्षति भएका पूर्वाधारहरुको विस्तृत विवरण तयार गर्ने । आवासको लागि सहुलियत वा निशुल्क काठहरु उपलब्ध गराउने	१ पटक	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	स्वास्थ्य कार्यालय विद्यालयहरु प्राविधिकहरु	पहिलो हप्ता
१०.	शिक्षा, स्वास्थ्य, सञ्चार, यातायात, खानेपानी, विद्युत लगायतका सार्वजनिक सेवाहरु सुचारु गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	प्राविधिक, गैससहरु	पहिलो हप्ता
११.	अस्थायी शिविरको स्थापना गर्ने र विस्थापितलाई सुरक्षित र खुला ठाउँमा लैजाने प्रबन्ध मिलाउने ।	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	प्राविधिक, गैससहरु	पहिलो हप्ता
१२.	शीघ्र पुनर्लाभको लागि आवश्यक अध्ययन, लेखाजोखा तथा विश्लेषण गरी बसोबास र जीविकोपार्जन जस्ता प्रमुख क्षेत्रको विकासका कार्यलाई अघि बढाउने गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	प्राविधिक, क्लवहरु, गैससहरु	पहिलो हप्ता
१३.	उपलव्ध वजेटको आधारमा पूर्वाधारहरु निमार्ण प्रक्रियालाई प्रारम्भ गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	प्राविधिक, गैससहरु	दोस्रो महिना देखि
१४.	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि बिषयगत आकस्मिक योजना समय सापेक्ष परिमार्जन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	महानगरपालिका सबै सदस्यहरु	दोस्रो महिना देखि
१५.	सबै प्रमुख परियोजनाहरूमा वातावरणीय प्रभाव लेखाजोखा (Initial Environmental and Impact Assessment) तथा विपद् प्रभावको लेखाजोखा (Disaster Impact Assessment) गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	महानगरपालिका सबै सदस्यहरु	दोस्रो महिना देखि

५.३ विपद्को समय र सिघ्र पुनर्लाभका क्रियाकलापहरु

महानगरपालिका भित्र कुनै समयमा विपद् परेमा प्रभावितहरुको उद्धार, जीवनरक्षा र सम्पत्ति संरक्षणका लागि आपतकालिन समयमा गर्नुपर्ने क्रियाकलापहरुलाई यसमा उल्लेख गरिएको छ । यसमा विशेषगरी नागरिकहरुको सुरक्षा, हराएकाहरुको खोजी, प्रभावितको उद्धार, सुरक्षा निकायमा खवर, आपत्कालिन बसोवास र राहत व्यवस्थापनका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरु रहेका छन् । यसमा बाढीलाई आधार बनाइएको छ।

तालिका नम्वर ५३ विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको कार्य विवरण

समयावधि	सञ्चालन गर्ने क्रियाकलाप	मूख्य जिम्मेवारी
० देखि २४ घण्टा भित्र	बाढीको निरन्तर अवलोकन गर्ने	सूचना क्षेत्र
	वाटरगेजको निगरानी गर्ने	सूचना क्षेत्र
	खतराको संकेत पाएपछि पहिलो साइरन बजाउने	सूचना क्षेत्र
	यदि खतराको अवस्था आयो भने समुदायमा माइकिङ गर्ने	सूचना क्षेत्र
	बाढी अझै बढ्दै गएमा र समुदायलाई स्थानान्तरण गर्नुपर्ने अवस्था आएमा दोस्रो साइरन बजाउने	सूचना क्षेत्र
	समुदायका नागरिकहरुलाई स्थानान्तरणका लागि तयारी अवस्थामा राख्ने	खोज उद्धार क्षेत्र
	बाढी वस्तीतर्फ पस्न थालेको अवस्थामा तेस्रो साइरन बजाउने	सूचना क्षेत्र
	सुरक्षित स्थानमा जानका लागि माइकिङ गर्ने र अपाङ्गता भएका जेष्ठ नागरिक बालबालिका महिला विरामीहरुलाई प्राथमिकता दिइ कार्यदलका सदस्यहरुको सहयोगमा सुरक्षित स्थानमा सबैलाई स्थानान्तरण गर्ने	खोज उद्धार क्षेत्र सूचना क्षेत्र
	पशु चौपायाहरुलाई पनि सुरक्षित स्थानमा लैजाने	खोज उद्धार क्षेत्र
	समुदायमा भएका डुङ्गा, डोरीको प्रयोग गर्ने । ग्यालेन, पानी बोतल, गाग्री आदिको लाईफ ज्याकेट बनाएर पनि उद्धार गर्न सकिन्छ ।	विषयगत क्षेत्रहरु
	सम्भवभएसम्मका महत्वपूर्ण कागजात, बोकेर लैजान सकिने धनमाल लैजाने र लैजान सहयोग गर्ने	खोज उद्धार क्षेत्र
	सामुदायिक भवन वा विद्यालय वा यस्तै सुरक्षित स्थान भएमा त्यहाँ र नभएमा अग्लो स्थानमा त्रिपाल टाँगेर बाढी प्रभावितहरुलाई राख्ने व्यवस्था मिलाउने	स्थाविव्यस कार्यदलहरु
	सुरक्षा निकाय र सहयोगी संस्था महानगरपालिका रेडक्रस आदिमा तत्काल सहयोगका लागि सूचना समन्वय गर्ने	स्थाविव्यस कार्यदलहरु
	वडामा गठन भएको द्रुत लेखाजोखा टोलीबाट स्वीकृत फरमेट अनुसार अवस्था र आवश्यकताको द्रुत लेखाजोखा गर्ने	द्रुत लेखाजोखा टोली
२४ देखि ४८ घण्टा भित्र	विपद् प्रभावितहरुलाई आवश्यकताका आधारमा खाद्यान्न, पानी तथा गैरखाद्य राहतको व्यवस्था गर्ने । राहतमा महिला मैत्री, बाल मैत्री, जेष्ठ नागरिक मैत्री र आधारभूत मानवीय सहायता मापदण्ड अनुसार हुनुपर्ने कुराको सुनिश्चित गर्ने ।	महानगरपालिका स्थाविव्यस विषयगत क्षेत्रहरु
	घाइते तथा विरामीहरुलाई प्राथमिक उपचारको व्यवस्था गर्ने	स्वास्थ्य क्षेत्र स्वास्थ्य चौकी
	सुरक्षित स्थानमा, विद्यालय तथा सामुदायिक भवनहरुमा विपद् प्रभावितहरुलाई राख्ने र सो सम्भव नभएमा त्रिपालको प्रयोग गरी सेल्टर निर्माण गर्ने । सेल्टरको निर्माण गर्दा अस्थायी सौचालय समेत निर्माण गर्ने । यसो गर्दा स्फेयर तथा आधारभूत मानवीय सहायता मापदण्डका लाई ख्याल गर्नुपर्नेछ ।	स्थाविव्यस क्षेत्रहरु
	वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको आपत्कालिन बैठक बस्ने	स्थाविव्यस वडा समिति
	क्षति तथा नोक्सानीको प्रारम्भिक जानकारी लिन आरम्भ गर्ने	स्थाविव्यस क्षेत्रहरु

	तत्कालै महानगरपालिका, सुरक्षा निकायहरु, रेडक्रस, स्थानीय साझेदार संस्था, व्यापार संघहरु तथा युथ भोलेन्टियरहरुको ***कमाण्ड पोष्ट*** गठन गर्ने ।	महानगरपालिका
	तालिम प्राप्त खोज तथा उद्धार, प्राथमिक उपचार र आवास, खाद्यान्न तथा खानेपानी कार्यदलहरुको परिचालन गर्ने ।	स्थाविव्यस क्षेत्रहरु
	क्षति तथा नोक्सानीको प्रारम्भिक विवरण तयार गरी महानगरपालिका, सुरक्षा निकाय, रेडक्रस, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति आदिमा प्रतिवेदन पठाउने ।	महानगरपालिका
	प्राथमिक उपचारका लागि नजिकका स्वास्थ्य केन्द्रहरुमा अनुरोध गर्ने र थप उपचारको लागि नजिकको अस्पताल वा उपचार केन्द्रहरुमा पठाउने र उपचारको व्यवस्था मिलाउने	स्थाविव्यस स्वास्थ्य क्षेत्र
	शव व्यवस्थापन कार्यविधि अनुसारका प्रकृया पुरा गरी मृतकका शवको अन्त्येष्ठीको लागि आवश्यक कार्य आरम्भ गर्ने	महानगरपालिका सुरक्षा निकाय
	आवश्यकतानुसार मनोसामाजिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने ।	महानगरपालिका
	बाढीको अवस्था अवलोकन गर्दै रहने। जोखिम बढ्दै गएमा हेलिकेप्टरको लागि समेत अनुरोध गर्ने ।	महानगरपालिका
	खोला नदीको निरन्तर अनुगमन गरिरहने ।	सूचना क्षेत्र
४८ देखि ७२ घण्टा भित्र	खोज तथा उद्धार कार्यलाई निरन्तरता दिने	खोज उद्धार क्षेत्र
	सनाखत भएका शवहरुलाई आवश्यकताअनुसार र नियमानुसार व्यवस्थापन गर्ने	महानगरपालिका सुरक्षा निकाय
	सामुदायिक भवन र शिविरमा रहेका विपद् प्रभावितहरुलाई राहत सामग्री, स्वास्थ्य उपचार र सरसफाईलाई निरन्तरता दिने ।	स्वास्थ्य क्षेत्र
	थप खाद्यान्न तथा राहतको लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, प्रदेश सरकार तथा अन्य गैरसरकारी सामाजिक संस्थाहरुमा अनुरोध गरी व्यवस्था गर्ने ।	स्थाविव्यस विषयगत क्षेत्रहरु
	द्रुत लेखाजोखाको औजार (Rapid Assessment Tool - RAT) को प्रयोग गरेर प्रारम्भिक तथ्याङ्क संकलन गर्ने ।	स्थाविव्यस रेडक्रस विषयगत क्षेत्रहरु
	यस्तो क्षति र नोक्सानीको विवरण यकिन गर्न विभिन्न सरकारी कार्यालयका कर्मचारीहरु परिचालन गर्ने ।	महानगरपालिका
	विस्थापितहरुलाई आवश्यकतानुसार न्यूनतम लत्ताकपडा तथा आधारभूत सामग्रीहरुको व्यवस्था मिलाउने ।	स्थाविव्यस रेडक्रस विषयगत क्षेत्रहरु
	अस्थायी शिविरको व्यवस्था मिलाउने । जसमा महिला तथा किशोरीहरुका लागि उपयुक्त हुनेगरी सौचालय, पानी तथा अन्य सुविधाको व्यवस्था गर्ने	स्थाविव्यस रेडक्रस विषयगत क्षेत्रहरु
	अस्थायी शिविरको व्यवस्था मिलाउने । जसमा महिला तथा किशोरीहरुका लागि उपयुक्त हुनेगरी सौचालय, पानी तथा अन्य सुविधाको व्यवस्था गर्ने ।	विपद् व्यवस्थापन समिति रेडक्रस
	आपराधिक गतिविधि नियन्त्रण गर्न आवश्यक सुरक्षा व्यवस्थालाई निरन्तरता दिने ।	सुरक्षा निकायहरु
	थप सहयोगका लागि प्रदेश सरकार र संघीय सरकारमा अनुरोध गरी व्यवस्था गर्ने ।	महानगरपालिका
	क्षति तथा नोक्सानीको विवरण दैनिक रुपमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिमा पठाउँदै रहने ।	महानगरपालिका
	आवस्यकतानुसार सिघ्रातिसिघ्र सञ्चार माध्यम र जिल्ला आपतकालिन कार्यसंचालन केन्द्र (DEOC) र प्रदेश आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्र (PEOC) मा प्रत्येक दिन सूचना तथा	महानगरपालिका

	समाचार उपलब्ध गराउने ।	
७२ घण्टा देखि ७ दिन भित्र	विभिन्न निकाय, संघसंस्थाहरुबाट आएका राहत सामग्री र सहयोग संकलन गरी क्षतिको विवरण अनुसार आवश्यकताको आधारमा, आवश्यक स्थानमा परिचालन गर्ने। यसको लागि एकद्वार प्रणाली (One Door System) अवलम्बन गर्ने ।	स्थाविव्यस रेडक्रस विषयगत क्षेत्रहरु
	अल्पकालिन आवासको व्यवस्था गरी पुनर्स्थापन गर्ने ।	विषयगत क्षेत्रहरु
	खोला नदीमा पानीको मात्रा घटेपछि र सुरक्षित भएको अनुभुति भएपछि मात्र वस्तीतर्फ जाने	विपद् व्यवस्थापन समिति
	आपराधिक गतिविधि नियन्त्रण गर्न आवश्यक सुरक्षा व्यवस्था गर्ने ।	विषयगत क्षेत्रहरु
	खोज, उद्धार, राहत, उपचार, सरसफाई, संरक्षणका कार्यहरुलाई निरन्तरता दिने	विषयगत क्षेत्रहरु
७ दिन देखि १५ दिन भित्र	क्षति तथा नोक्सानी भएका भौतिक संरचनाहरुको पुनर्निर्माणका लागि आवश्यक दीर्घकालिन योजना बनाउने	वडा कार्यालय महानगरपालिका
	नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारबाट प्राप्त आर्थिक तथा भौतिक सहयोगलाई निश्पक्षता र तटस्थताको सिद्धान्त अनुसार आवश्यकताका आधारमा विपद् प्रभावितहरुलाई उपलब्ध गराउने ।	विपद् व्यवस्थापन समिति विषयगत क्षेत्रहरु
	खोज, उद्धार, राहत, उपचार, सरसफाई, संरक्षणका कार्यहरुलाई निरन्तरता दिने ।	विषयगत क्षेत्रहरु
	बाढीको कारण भएको क्षतिको क्षतिपूर्तिका लागि सम्बन्धित निकायमा पहल गर्ने ।	महानगरपालिका
	कुनै कारणबस खोला थुनिएको रहेछ भने सो हटाउने र पानीको बहावलाई सहजता प्रदान गर्ने ।	सुरक्षा निकाय विषयगत क्षेत्रहरु
	आपराधिक गतिविधि नियन्त्रण गर्न आवश्यक सुरक्षा व्यवस्था गर्ने ।	सुरक्षा निकाय

खण्ड : छ
आवश्यकताको लेखाजोखा

६.१ स्रोत साधनको वर्तमान अवस्था

बन्दोबस्तीका सामग्रीहरुको उपलब्धताको लेखाजोखा विषयक्षेत्रका आधारमा गरिएको छ । यस महानगरपालिकामा विपद्जन्य घटनाहरुमा सम्बन्धित विषयक्षेत्र अन्तर्गत उपलब्ध श्रोत साधन तथा सामग्रीहरुको विवरण अनुसूचीमा राखिएको छ ।

६.२ विपद् प्रतिकार्यका लागि जनशक्तिको उपलब्धता

यस महानगरपालिकामा विपद्जन्य घटनामा सबै विषयक्षेत्रका सदस्यहरू र स्थानीय समुदायहरू प्रतिकार्यका लागि परिचालित हुनेछन्। पालिका क्षेत्रमा विपद व्यवस्थापन सम्वन्धमा सबै जनप्रतिधिहरूलाई विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी तालिम उपलब्ध गराइने छ । यस बाहेक नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, सुरक्षा निकाय र महानगरपालिकाको समन्वयमा कार्यदल (जनशक्ति) तयारी हातलमा राखिने छ ।

६.३ गैर-खाद्य सामग्री भण्डारण स्थल

यस महानगरपालिकामा विपद्का घटनाहरुमा प्रतिकार्यका लागि गैह्र खाद्य सामग्रीहरुको छुट्टै गोदाम घर (भण्डारण स्थल) को व्यवस्थापन हालको लागि बारुणयन्त्र कार्यालयमा गरिएको छ । यो २४ सै घण्टा खुल्ला रहने गरी व्यवस्था मिलाईएको छ।

६.४ मानवीय सहायता स्थल

यस महानगरपालिकाको वडा नं ४ मा विमानस्थल रहेको छ । विपदको समयमा यो विमानस्थलाई मानवीय सहायताका लागि उपयोग गरिनेछ । आपत्कालीन अवस्थामा अस्थायी आवासका लागि खुल्ला स्थान र सामुदायिक भवनहरुको पहिचान गरिएको छ जुन अनुसूचीमा उल्लेख गरिएको छ ।

६.५ अनुमानित लागत

थप स्रोत साधनको आवश्यकता र अनुमानित लागत

माथि उल्लिखित विद्यमान स्रोत साधनका अतिरिक्त विपद् प्रतिकार्यका लागि विषयक्षेत्रहरूलाई आवश्यक पर्ने थप स्रोत, साधनका लागि अनुमानित लागत देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छः

तालिका नम्वर ५४ अनुमानित लागत

सिन	विषयगत क्षेत्र	आवश्यक वजेट रु. हजारमा	चालु आर्थिक वर्ष विनियोजित वजेट	व्यवस्थापन गर्नुपर्ने आवश्यक बजेट
१	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्र	१८८०		
२	खाद्य तथा कृषि क्षेत्र	६०५०		
३	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	११५०		
४	खानेपानी तथा वातावरण स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र	११५०		
५	आपतकालीन आश्रय तथा गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र	१४००		
६	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र	११७५		
७	आपतकालीन शिक्षा क्षेत्र	१७७५		

८	शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र	३००		
जम्मा		१४८८०		

तालिका नम्वर ५५ अनुमानित लागत र महानगरपालिका संग भएको आर्थिक क्षमताः

गत आ.व.मा विनियोजित रकम		गत आ व मा खर्च भएको रकम	
चालु आ.व.मा विपद् व्यवस्थापनका लागि विनियोजित रकम			

६.६ आर्थिक श्रोत र उपलब्ध हुने विधि र संयन्त्र

विपदको समयमा विपद व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरु बैठक मार्फत आकस्मिक उद्धार, राहत तथा प्रतिकार्य संचालन गर्ने छन् । सम्बन्धित क्षेत्रका सदस्यहरुले यस योजना उल्लेख भए बमोजिमका वा आवश्यक परे थप श्रोत साधनको व्यवस्था गर्न जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति प्रदेश सरकार तथा सम्बन्धित निकायमा समन्वय गरिनेछ ।

६.७ अन्य निकायहरुसँगको समन्वय र सहकार्य

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ (प्रथम संशोधन, २०७५) ले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका लागि एक विशिष्टीकृत निकायको रूपमा "राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण" को व्यवस्था गर्नुका साथै संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको कार्य एवं जिम्मेवारीलाई स्पष्ट गरेको छ । विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ (प्रथम संशोधन, २०७५) ले देहाय बमोजिमका संरचनाको व्यवस्था गरेकोछ।

- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय परिषद्
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्यकारी समिति
- राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण
- प्रदेश विपद् व्यवस्थापन परिषद्
- प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समिति
- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
- स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति

यसका साथै उक्त ऐनले राष्ट्रिय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र, जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र र स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रको समेत व्यवस्था गरेको छ । विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ (प्रथम संशोधन, २०७५) बमोजिम विपद् व्यवस्थापनको संस्थागत संरचना तल चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ । यसका आधारमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमाको संस्थागत समन्वय र सहकार्य ढाँचा निम्न बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

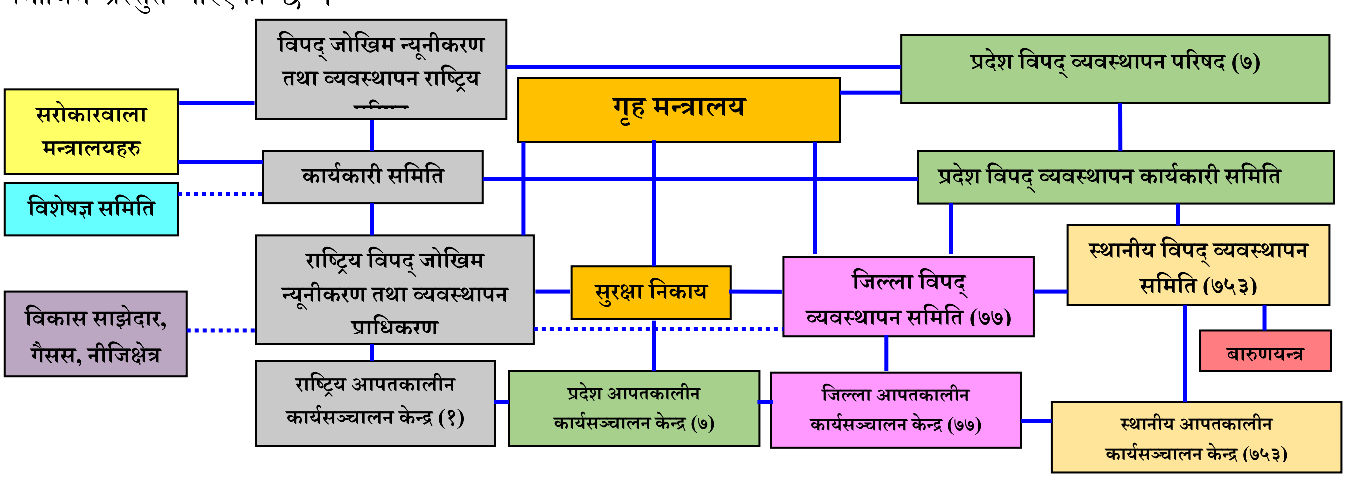

खण्ड : सात

अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई योजना

७.१. लक्ष्य र सूचकहरू

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले निर्दिष्ट गरेका कार्यहरूको कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्न लक्ष्य र सूचकहरू परिभाषित गरी अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई योजना तयार गर्नुपर्दछ । प्रकोप आउनु पूर्व र विपद् पश्चात् (जस्तैः मनसुन पूर्व र मनसुन पश्चात्) गोष्ठीहरूको आयोजना गरी विपद् पूर्वतयारी तथा आपत्कालीन प्रतिकार्यको प्रभावकारिता मूल्याङ्कन गर्न सकिनेछ ।

यस बाहेक, प्रत्येक विषयगत क्षेत्रले पूर्वतयारी अवस्था र प्रतिकार्यको मूल्यांकनको लागि आ–आफ्नो योजना बनाउनु पर्छ । प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (Initial Rapid Assessment), बहुबिषयगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (Multi-sector Initial Rapid Assessment), विषयगतक्षेत्र विशिष्टिकृत लेखाजोखा (Cluster Specific Assessment), क्षति तथा आवश्यकता विश्लेषण जस्ता साझा मूल्याङ्कनका विधिमा समेत सहमति निर्माण गर्नुपर्दछ । स्थानीय विपद व्यवस्थापन समितिले उपलब्ध तथ्याङ्क विवरणका आधारमा वा प्राथमिक तथ्याङ्क बिश्लेषणका बिधिद्धारा बिषयगत कार्यालयहरु संग समन्वय गरी लक्ष्य र सुचक निर्धारण गर्न सक्ने छ ।

तालिका नम्वर ५६ विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अनुगमनका लागि सूचक तथा लक्ष्यहरु

सि नं	सूचक	आधाररेखा	वार्षिक लक्ष्य
	महानगरपालिका क्षेत्रमा विपदबाट हुने मृत्यु दर कम गर्ने		
१.१	विपदबाट मृत्यु हुनेको वार्षिक औसत संख्या (सडक दुर्घटना बाहेक)	२	१
१.२	सडक दुर्घटनाबाट मृत्यु हुनेको वार्षिक औसत संख्या	५	३
२	**महानगरपालिका स्तरमा विपदबाट प्रभावित व्यक्तिहरूको संख्या उल्लेख्य मात्रामा कम गर्ने**		
२.१	विपदबाट प्रत्यक्ष प्रभावित हुने परिवारहरूको वार्षिक औसत संख्या	७,०००	५,०००
२.२	विपदबाट घाईते हुने व्यक्तिहरूको वार्षिक औसत संख्या	४०	३०
२.३	सडक दुर्घटनाबाट घाईते हुने व्यक्तिहरूको वार्षिक औसत संख्या	१३०	१००
२.४	विपदबाट क्षति हुने घरहरुको वार्षिक औसत संख्या	५००	४००
३	महानगरपालिका विपद्को कारण हुने वार्षिक औसत प्रत्यक्ष आर्थिक क्षति कम गर्ने	२ करोड	१ करोड
४	संघ, प्रदेश, स्थानीय तहहरू र सरोकारवालाहरू बीच अन्तर तथा परस्पर समन्वय र साझेदारी अभिबृद्धि गर्न संयन्त्र विकास हुने	सन्तोषजनक	निरन्तर
५	**बहुप्रकोप पूर्वसूचना प्रणाली र विपद् जोखिम सूचना तथा आंकलनको उपलब्धता र पहुँचमा बृद्धि गर्ने**		
५.१	कूल क्षेत्रफलको अनुपातमा बहुप्रकोप अनुगमन तथा पूर्वसूचना प्रणाली स्थापना र संचालन भएको क्षेत्र	नभएको	२५ प्रतिशत

५.२	विपद् प्रभावित क्षेत्रको जनसंख्याको अनुपातमा स्थानीय वा राष्ट्रिय सूचना प्रणाली मार्फत पूर्वसूचना प्राप्त गर्ने जनसंख्या	३० प्रतिशत	५० प्रतिशत
५.३	विपद् जोखिमयुक्त क्षेत्रहरूमा पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी कार्यविधि लागु भएका वडा	नभएको	१९
५.४	स्थानीय स्तरमा उपयोगी विपद् जोखिमसम्बन्धी सूचना तथा जानकारी एवं आंकलन जनसमुदायलाई उपलब्ध गराउन सक्ने वडाहरूको संख्या	१०	१९
५.५	पूर्वसूचना प्राप्त भएपछि विपद प्रभावित क्षेत्रबाट सुरक्षित स्थानमा सारिएका जनसङ्ख्या	५० प्रतिशत	आवश्यकतानुसार

७.२ अनुगमन, मूल्याङ्कन र योजनाको परिमार्जन

यस योजना कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने कार्य अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले गर्नेछ। उक्त समितिले माथि उल्लिखित सूचकहरुको आधारमा नियमित रुपमा योजना कार्यान्वयनको अवस्थाको अनुगमन गरी स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्नेछ। यस्तो प्रतिवेदनमा औंल्याईएका सुधार गर्नुपर्ने विषयलाई सम्बन्धित विषयक्षेत्रले सुधार गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ र योजनामा नै सुधार गर्नुपर्ने अवस्थामा यस योजनाको परिमार्जन गर्दा समावेश गरिनेछ। योजनाको कार्यान्वयनको अवस्था, प्रभावकारिता र सिकाई संश्लेषण तालिका ७.३.१ मा उल्लेख गरिएको आधार रेखा र लक्षमा भएको प्रगति अनुसार गरिने छ। यस योजनाको पुनरावलोकन तथा पृष्ठपोषण सङ्कलन तलको तालिका बमोजिम हुनेछः

तालिका नम्वर ५७ पृष्ठपोषण सङ्कलन फाराम

विवरण	जिम्मेवार निकाय	गर्नुपर्ने मुख्य कार्य	समय
योजना कार्यान्वयनको समीक्षा	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	आवधिक रुपमा समिक्षा बैठक गर्ने	कार्तिक महिना
			माघ महिना
			बैशाख महिना
			श्रावण महिना (आगामी आ.व. को)
योजनाको पुनरावलोकन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	विषयक्षेत्र अनुसारका क्रियाकलापहरुको पुनरावलोकन गरी योजना अद्यावधिक गर्ने	प्रत्येक वर्ष कार्तिक मसान्त

७.३ क्षमता विकास रणनीति र योजना

यस योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नका लागि दक्ष स्रोत व्यक्ति तथा संस्थाहरूको सहयोगमा देहायका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिनेछः

तालिका नम्वर ५८ क्षमता विकास रणनीति

क्र.सं	क्षमता विकास क्रियाकलापहरु	जिम्मेवारी	समयतालिका
१	विषयगत क्षेत्रका जनशक्तिलाई उक्त क्षेत्रसँग सम्बन्धित विषयमा अभिमुखीकरण, तालिम र अभ्यासको व्यवस्था गर्ने।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा पश्चात
२	वडास्तरका विपद् व्यवस्थापन समितिलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम प्रदान गर्ने।	विपद् व्यवस्थापन शाखा	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन योजना र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा पश्चात
३	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्न क्षमता विकास गर्ने।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	आगामी आ. व. योजना तर्जुमा प्रक्रिया शुरु हुनु भन्दा अगावै
४	विपद् प्रभावित स्थानमा रहेका विद्यालयहरू र स्थानीय स्वयंसेवकहरूलाई विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी तालिम प्रदान गर्न विषयक्षेत्रको क्षमता विकास गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	मनसुन अगावै तथा विपद्को घटना हुनु अघि
५	बन्दोबस्तीका सामान तथा औजारहरू व्यवस्थापनका लागि विषयक्षेत्रहरूको क्षमता विकास गर्ने।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	मनसुन अगावै तथा विपद्को घटना हुनु अघि

अनुसूचीहरुः

अनुसूची १ प्रकोप नक्साङ्कन तथा स्तरीकरण

प्रकोप	बाढी	सडक दुर्घटना	आगलागी	हावाहुरी	प्रदुषण	महामारी	शितलहर	विद्युतीय दुर्घटना	जनावर आतङ्क	चट्याङ	सर्पदंश
बाढी		बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
सडक दुर्घटना			सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना
आगलागी				आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी
हावाहुरी					हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी
प्रदुषण						प्रदुषण	प्रदुषण	प्रदुषण	प्रदुषण	प्रदुषण	प्रदुषण
महामारी							महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	महामारी
शितलहर								शितलह	शितलहर	शितलहर	शितलहर
विद्युतीय दुर्घटना									विद्युतीय दुर्घटना	विद्युतीय दुर्घटना	विद्युतीय दुर्घटना
जनावर आतङ्क										जनावर आतङ्क	जनावर आतङ्क
चट्याङ											चट्याङ
सर्पदंश											
अंकभार	**११**	**१०**	**९**	**८**	**७**	**६**	**५**	**४**	**३**	**२**	**१**
स्तर	**१**	**२**	**३**	**४**	**५**	**६**	**७**	**८**	**९**	**१०**	**११**

नोटः विराटनगरमा भूकम्पबाट उल्लेख्य क्षति नभएतापनि नेपालको भौगर्भिक अवस्था, भौगोलिक अवस्था, पुराना र कमजोर भौतिक संरचना र जनघनत्वका कारण क्षतिको सम्भावना बढी हुने भएकोले **भूकम्प** लाई प्रमुख प्रकोपका रुपमा राखि यसमा तुलना गरिएको छैन ।

अनुसूचीः २ विराटनगर स्थित सरकारी कार्यालयहरुको नाम र सम्पर्क नम्बर

सि.नं.	कार्यालयको नाम	मोवाईल नम्बर	सि.नं.	कार्यालयको नाम	मोवाईल नम्बर
२	जिल्ला प्रशासन कार्यालय मोरङ	९८५२०६७७७७	४०	जनकशिक्षा सामग्री केन्द्र लि	९८४१३०२३०३
२	आन्तरिक राजश्व कार्यालय विराटनगर	९८५२०३२२९०	४१	नेपाल टेलिकम कोशी प्रादेशिक कार्यालय	९८४१२०२३२५
३	औषधि व्यवस्था विभाग	९८५२०६१०१०	४२	नेपाल टेलिकम शाखा कार्यालय	९८५११०५००७
४	कोशी अस्पताल	९८५११६६१३४	४३	नेपाल विद्युत प्राधिकरण कोशी प्रादेशिक कार्यालय	९८५२०७९६६६
५	संधीय खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन आयोजना	९८४२०६३८८४	४४	नेपाल विद्युत प्राधिकरण शाखा कार्यालय विराटनगर	९८५२०२१७२५

६	गुणस्तर तथा नापतौल कार्यालय	९८५६०३१२१५	४५	नेपाल परिवार नियोजन संघ	९८४२१५९०४४
७	निर्वाचन कार्यालय विराटनगर	९८५६०६५३३३	४६	नेपाल आयल निगम विराटनगर	९८५२०८२०७७
८	जिल्ला समन्वय समिति	९८५२०२६६२०	४७	नेपाल खानेपानी संस्थान	९८५१०२४९८४
९	शिक्षा विकास तथा समन्वय ईकाई विराटनगर	९८५२०६६२२२	४८	विराटनगर दुग्ध वितरण आयोजना	९८५२०२८६४४
१०	नापी कार्यालय विराटनगर	९८५२०३२२८५	४९	रासस कोशी प्रदेश विराटनगर	९८४२०३०९०८
११	पशुक्वारेन्टाइन कार्यालय	९८४२९०१५७३	५०	साझा प्रकाशन विराटनगर	९८४२३७१४०१
१२	सडक डिभिजन कार्यालय	९८४९४५४०३५	५१	साल्ट ट्रेडिङ कम्पनी विराटनगर	९८५२०२१९८१
१३	विराटनगर भन्सार कार्यालय	९८४१२८०४३४	५२	खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कं.लि. विराटनगर	९८५२०३०५४८
१४	बाँणिज्य आपूर्ति तथा उपभोक्ता संरक्षण कार्यालय	९८५२०८१२६६	५३	सम्पर्क सहभूआर्जन कार्यालय कोशी योजना विराटनगर	९८४१६२०३४७
१५	भूमि व्यवस्था तथा मालपोत कार्यालय विराटनगर	९८५२०३१२५३	५४	नेपाल वन निगम लिमिटेड विराटनगर	९८४६२८३९७९
१६	यान्त्रिक डिभिजन कार्यालय	९८५२०७१०९५	५५	नागरिक उड्यान कार्यालय	९८५२०२०८५९
१७	श्रम तथा रोजगार कार्यालय	९८५११८९७७७	५६	राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड विराटनगर	९८५२०२२११७
१८	कोशी तथा बक्राहा नदी व्यवस्थापन आयोजना	९८५२०४४३०२	५७	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय विराटनगर	९८४२२७४६४७
१९	तथ्याङ्क कार्यालय विराटनगर	९८४२९०९०५१	५८	डिभिजन वन कार्यालय	९८५२०२६६१४
२०	हुलाक निर्देशनालय विराटनगर	९८५२०७२६६५	५९	स्वास्थ्य कार्यालय विराटनगर	९८४२४६७८८८
२१	खाद्य प्रविधि तथा गुण नि.का. विराटनगर	९८५२०७०२१८	६०	जलस्रोत तथा सिंचाई विकास डिभिजन कार्यालय	९८५२०३१३९७
२२	पशुरोग अन्वेषण प्रयोगशाला विराटनगर	९८६२२८३२३२	६१	भूमिगत जल सिंचाई विकास डिभिजन विराटनगर	९८५२०६१०३७
२३	रानी-विराटनगर-इटहरी-धरान सडक योजना ६ लेन	९८४०४५४०३५	६२	शहरी विकास तथा भवन डिभिजन कार्यालय, कोशी	९८४२०४०४४५
२४	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना	९८५२०३६०२४	६३	नेपाल वन निगम (टिम्बर कर्पोरेशन) विराटनगर	९८५५०६७५५२
२५	सप्तकोशी उच्च बाँध विराटनगर	९८५११६८०९४	६४	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र	९८५२०३५८३५
२६	सुनसरी मोरङ सिंचाई आयोजना	९८५१०८८५६९	६५	कृषि ज्ञान केन्द्र विराटनगर	९८५२०२८१७८
२७	विकेन्द्रित आयोजना सहयोग इकाई	९८५११९१०८७	६६	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशुसेवा विज्ञ केन्द्र	९८५२०३०२३९
२८	खाद्य आयातनिर्यात गुण प्रमाणीकरण कार्यालय	९८५२०३७२९५	६७	पूर्वाधार विकास कार्यालय, कोशी प्रदेश	९८५२०७१७४५
२९	वन विउ प्रयोगशाला तथा भण्डार केन्द्र	९८५२०३३१४७	६८	यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय विराटनगर	९८५२०६०८६१
३०	अध्यागमन कार्यालय विराटनगर	९८५२०३८३६२	६९	प्रदेश आपूर्ति कार्यालय	९८५२०२९७९६

३१	नेपाली सेना थलाहा व्यारेक	९८५८४२३९५५	७०	प्रदेश ल्याव विराटनगर	९८५२०३७२३७
३२	जिल्ला प्रहरी कार्यालय मोरङ	९८५००५५५५	७१	व्यापार तथा निकासी प्रवर्द्धन केन्द्र विराटनगर	९८४१२३४४८०
३३	सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल, नं.३ कंकालिनी गण, मोरङ	९८५१२७२१०२	७२	कर्मचारी संचय कोष विराटनगर	९८५१०६८६१२
३४	राष्ट्रिय अनुसन्धान, जिल्ला कार्यालय मोरङ	९८५२०६६००४	७३	नागरिक लगानी कोष	९८५२०८२०२२
३५	जिल्ला ट्राफिक प्रहरी कार्यालय विराटनगर	९८५२०२०४१०	७४	स्वास्थ्य विमा बोर्ड प्रदेश कार्यालय विराटनगर	९८५५०५२७४४
३६	हुलाकी सडक योजना	९८४१०२६३९१	७५	नेपाल विमा प्राधिकरण कोशी प्रदेश	९८५१०४०१३७
३७	नेपाल राष्ट्र बैंक, विराटनगर	९८४९१९३२७७	७६	राष्ट्रिय विमा कम्पनी लि.	९८४२१११११०९
३८	कृषि सामग्री कं.लि. विराटनगर	९८४२६३६३७०	७७	राष्ट्रिय विमा संस्थान विराटनगर	९८४३४३४८८३
३९	गोरखा पत्र संस्थान विराटनगर	९८५११२९६७६			

अनुसूची ३ पालिका तहमा कार्यरत स्थानीय, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरुः

सिनं	संस्थाको नाम	संस्थाका प्रमुखको नाम	टेलिफोन नं.	मोवाईल नं.
१.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	श्री सुकदेव मण्डल	०२१५२३३२५	९८०४३९९३८३
२.	विश्व खाद्य कार्यक्रम	श्री लक्ष्मी चौधरी		९८५२८३०८७२
३.	लुथरन वर्ल्ड फेडेरेसन नेपाल	श्री वेक्त हेमरम		९८१५३६६६४४
४.	नेपाल ग्रामिण पुर्ननिर्माण संस्था RRN	श्री प्रवेश कार्की		९८५१११०३५१
५.	माईती नेपाल	श्री विनोद पोखेल	५२५७९४	९८४२०२७१०५
६.	महिला पुर्नस्थापना केन्द्र ओरेक	श्री सरस्वती दनुवार	०२१५७०२३८	९८५२०२३४२९
७.	जीवन विकास समाज	श्री दामोदर रेग्मी		९८०२७९६०५४
८.	अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)	श्री सोमराज थापा	५२४०२५	९८५२०२१५३०
९.	सेतो गुराँस बाल विकास	श्री सरु के.सी.		९८५२०२३३०५
१०.	सिविन नेपाल	श्री बासु अधिकारी	०२१५३५७००	०२१५२८६२०
११.	डिप्रोक्स नेपाल		०२१ ५३७७७१	
१२.	ए वि सि नेपाल	श्री विष्णु शर्मा	०२१ ४७२१७४	९८५२०२१७७९
१३.	नेपाल ग्रामिण विकास समाज केन्द्र	श्री मणिकुमार अर्याल		९८५२०२७९३२
१४.	टीएसएनजीपी	श्री प्रणय शर्मा		९८५२०२३०१४
१५.	मोरङ ब्यापार संघ	श्री अनुपम राठी		९८५२०२१८८५
१६.	उद्योग संगठन मोरङ	श्री राकेश सुराना		९८५२०२००५१
१७.	बिराट व्यापार संघ	श्री अंशु वन्जरा		९८५२०३३२४७
१८.	नेपाल च्याम्बर अफ कमर्स	श्री यादव पोखेल		९८५२०२१२४१
१९.	उद्योग परिसंघ मोरङ	श्री पवन सारडा		९८५२०२०१२८
२०.	नेपाल उद्योग वाणिज्य संघ, कोशी प्रदेश	श्री राजेन्द्र राउत		९८५२०२१००८

२१.	मोरङ ब्यापार संघ	श्री अनुपम राठी		९८५२०२१८८५
२२.	लायन्स क्लब बिराटनगर (ग्लोबल)	श्री अजयकुमार यादव	प्रथम उपाध्यक्ष	९८४२०२६१०६
२३.	रोटरी क्लब अफ बिराटनगर मिड टाउन	श्री गंगाप्रसाद यादव	अध्यक्ष	९८५२०२४५४२
२४.	UN Habitat	श्री विनोद शर्मा	संयोजक	९८५७०६३२०५
२५.	पानी वातावरण र जीवन संस्था	श्री यज्ञ श्रेष्ठ	अध्यक्ष	
२६.	नारी विकास संघ	श्री सीता शर्मा	विराटनगर	९८५२०२६४३६
२७.	बहुउद्देश्यीय विकास समाज	श्री बिनोदकुमार चौधरी	विराटनगर	९८४२२४४५६१
२८.	मानव अधिकार तथा वातावरण मञ्च(फरेन)	श्री यज्ञ शर्मा	विराटनगर १५	९८५२०२३००३
२९.	बाल समाज नेपाल	श्री सीता पौड्याल	विराटनगर १५	९८४२०२९२९१
३०.	नेपाल मुस्लिम युवा समिति	श्री हिमाम हैमाद	विराटनगर ६	९८४२०४८०९२
३१.	सामुदायिक विकास प्रयास नेपाल	श्री देवीप्रसाद भण्डारी	विराटनगर ७	९८४२०८६४१७
३२.	असहाय पुनर्स्थापना केन्द्र विराटनगर	श्री राम सापकोटा	विराटनगर ४	९८४२०४३३४२
३३.	शैक्षिक सहयोग संस्था	श्री राजेन्द्रप्रसाद ढकाल	विराटनगर १६	९८४२०२७९६६
३४.	आत्मनिर्भरता अभियान (श्री) नेपाल	श्री खगेन्द्र श्रेष्ठ	विराटनगर	९८४२०२८८५०
३५.	पहाडी ग्रामिण संस्था	श्री डिल्ली अधिकारी		९७४२०१५६६१
३६.	सामर्थ्य समाज नेपाल	श्री विमल बस्नेत	विराटनगर १५	९८४२०२४९७२
३७.	सामुदायमा आधारित पुर्नस्थापना सि.वि.आर.		विराटनगर १०	२१५३१५९
३८.	मानव अधिकारका लागि स्रोत विकास मञ्च	श्री उमेश विश्वकर्मा	विराटनगर २१	९८४२०२७०९०
३९.	सगरमाथा सामुदायिक विकास केन्द्र	श्री केशरकुमार बस्नेत	विराटनगर १५	९८४२०३३५९२
४०.	राष्ट्रिय सामुदायिक विकास केन्द्र	श्री नारायण कार्की	विराटनगर ५	९८४२०३२६९१
४१.	विकास र स्वास्थ्यका लागि सामाजिक कार्य	श्री सिताराम थापा	विराटनगर १५	९८४२०४८२००
४२.	ग्रामिण सामुदायिक विकास केन्द्र	श्री शंकर थापा	विराटनगर १५	९८४२०५०१५८
४३.	स्रोत विकास केन्द्र नेपाल	श्री सुरेश कुमार बर्मा	विराटनगर १५	९८४२०५२६४०
४४.	अनुसन्धान विकास केन्द्र विराटनगर	डा. सोम खतिवडा	विराटनगर ५	९८४२०३१९१९
४५.	ग्रामिण महिला संरक्षण केन्द्र	श्री विनिता सिंखडा	विराटनगर १५	५२३५४६
४६.	राष्ट्रिय समाज नेपाल	डिल्ली कुमार सिटौला	विराटनगर १०	५३०२३९
४७.	सृजनशिल सामुदायिक विकासका लागि सहयोग समूह	डा. सोम खतिवडा	विराटनगर	५३०५८८
४८.	दिगो विकासका लागि अनुसन्धान केन्द्र	श्री अभिजाल विष्ट	विराटनगर १५	५२३४२४
४९.	दिगो विकास समाज	श्री दिलिप काफ्ले	विराटनगर १५	५२५१०५
५०.	नेपाल जैविक समाज	डा. भरतराज सुब्बा	विराटनगर १८	९८४२०३२९०५
५१.	सामाजिक सुविधा तथा ग्रामिण वातावरण	श्री अनुप देव	विराटनगर ४	९८४२०२५५१८
५२.	वि आइ सी नेपाल	श्यामलाल हेमरम	विराटनगर	०२१५७६२०५

अनुसूची ४ पालिकामा रहेका रेडियो र एफ एम स्टेशनहरु

स्थानीय तह	रेडियो /एफ एम स्टेशनको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	मोवाइल नं
विराटनगर	मकालु टेलिभिजन	शम्भु कु. मण्डल	०२१५७१३२४/९८१९०८४७३४

महानगरपालिका	विराट एफ एम	सन्देशदास श्रेष्ठ	०२१५३३४७१ /९८५२०२२५९४
	रेडियो पूर्वेली आवाज	कैलाश चापागाई	९८५२०३५६३०
	रेडियो पूर्वाञ्चल	दिलिप कुमार काफ्ले	९८४२०२४५३४
	स्काइ एफ.एम	ध्रुव कुमार घिमिरे	९८४२३९५३७०
	रेडियो जागृति	आश्मा ढुङ्गाना	९८४१२०९०३१
	रेडियो स्टार	शेखर रेग्मी	९८४२०२०५४६
	सिरिस एफ.एम.	निरन्त कोइराला	९८०४३७८२०८

अनुसूची ५ विराटनगरमा सक्रिय सञ्चारकर्मीहरुको सम्पर्क नम्वर

क्रसं	नाम	संचार संस्था	सम्पर्क नम्बर	क्रसं	नाम	संचार संस्था	सम्पर्क नम्बर
	टेलिभिजन पत्रकार						
१	तारा आचार्य	News24 TV	९८५२०२३६३०	२	मोहन मानन्धर	नेपाल टि भि	९८५२०२३४७१
३	बिनु तिम्सिना	नेपाल टेलिभिजन	९८५२०३६०७४	४	महाप्रसाद खतिवडा	कान्तिपुर	९८५२०२४९४३
५	सुशीला पाठक	कान्तिपुर	९८४२३२२७५५	६	उत्तम पोखरेल	एपी १ टिभी	९८४२२५५००७
७	चिना थापा	हिमशेखर टिभी	९८४४२५२०३२	८	नवीन कर्ण	मकालु टिभी	९८५२०३५३११
९	उषा सरदार	मकालु टिभी	९८४२०४६९५६	१०	पदम सरदार	मकालु टिभी	९८१७७५०७८१
११	सन्तोष सिग्देल	मकालु टिभी	९८५२०२०२४४	१२	ध्रुव भट्टराई	हिमालय टिभी	९८६२००४४४३
१३	राजु पौडेल	ग्यालेक्सी टिभी	९८४९०७४९११	१४	वीरेन्द्र कुशाह .	एभी न्युज टिभी	९८०४०१६३९४
१५	अबिजल बिष्ट	सगरमाथा टिभी	9852032002	१६	सहेन्सा सिद्दीकी	नेपाल लाईभ	9852067057
१७	प्रेम दिवान	हाम्रो विराटनगर	९८५२०३४७४२	१८	सुरञ्जन लिम्बु	हाम्रो विराटनगर	९८१०४७८६२६
१९	गोपाल पोखरेल	इमेज टिभी	9852070344	२०	यज्ञराज अधिकारी	माउन्टेन टिभी	९८४२१२७७५०
२१	सोनुकुमार दास	लाईभनेपाल टिभी	9852069099				
	अनलाईन पत्रकार						
१	शालिग्राम पाण्डे	जनमत साप्ताहिक	9842105995		मोहन प्रसाद भट्टराई	पहिलो अनलाईन	9842047142
३	मेनुका बस्नेत पाण्डे	जनमत साप्ताहिक	9842105995		रोशन पोखरेल	इन्टरटेन्मेन्ट	9852022918
५	डिल्ली पोखरेल	स्वतन्त्र पत्रकार	9852022392		भुमी प्रसाद पाठक	पहिलो अनलाईन	9816394706
७	रामचन्द्र अधिकारी	स्वतन्त्र पत्रकार	9852034615		डण्डी क्शर केटेल	संगालो खवर	
९	रमेश लुइटेल	पूर्वी हटलाइन	9810401244		गोमा ढुंगाना	संगालो खवर	9852061148
११	दिलिप कुमार काफ्ले	रेडियो पूर्बाञ्चल	9842024534		राम कुमारी राई	पहिलो अनलाईन	9842068669
१३	कमला कडेल	रेडियो पूर्बाञ्चल	9842024534		जनक पाण्डे	श्री जनमत	
	नरेन्द्रप्रसाद दाहाल	दृष्टान्त	9852071007		भिमराज अधिकारी	प्रदेश दैनिक	9819371748
	शान्ती गौतम दाहाल	दृष्टान्त	9852071007		मोहनप्रसाद ढकाल	सम्पदा आँचल	
	युनिशा दाहाल	दृष्टान्त	9852071007		नरायण भक्त राई	थुम्से न्यूज	9842171206
	एफ एम /रेडियो पत्रकार						
१	अरविन्द मेहता	रेडियो नागरिक	9852026342	२	सुजाता नेलेंकु	थाहा खबर	
३	विक्रम लुईटेल	रेडियो पुर्बेली	९८५०२०२१९	४	नेत्रप्रसाद अधिकारी	B.F.M	९८४२०६६८६२
५	सन्देश दास श्रेष्ठ	B.F.M.	9852022594	६	विक्रम निरौला	बीबीसी	९८५२०२६३२४
७	शेखर रेग्मी	रेडियो स्टार	9842020546	८	कुमोद अधिकारी	रेडियो नेपाल	९८४२०२७८७८

	दैनिक पत्रिकाका पत्रकार						
१	बाबुराम भण्डारी	उद्घोष दैनिक	९८५२८३५३६६	२	अनिल श्रेष्ठ	ब्लास्ट दैनिक	9842262043
३	अर्जुन आचार्य	हाम्रोमत दैनिक	९८५२०३६०७३	४	ब्रम्हदेव यादव	सृष्टि दैनिक	9852030248
५	अनुज सापकोटा	सृष्टि दैनिक	९८१४३७३६१३	६	किशोर बुद्धथोकी	अन्नपूर्ण पोस्ट	9852051765
७	विनोद भण्डारी	कान्तिपुर दैनिक	9842020151	८	देवनारायण शाह	कान्तिपुर दैनिक	9852834483
९	धिरज दाहाल	गोरखापत्र	९८५२०३६४९०	१०	नवराज कट्टेल	गोरखापत्र	9842103097
११	महेन्द्र विष्ट	गोरखापत्र	९८४२०३४१२५	१२	गोकुल पराजुली	गोरखापत्र	9852035420
१३	मो शार्दुल	RSS	9842030908	१४	मनोज दाहाल	RSS	9842020077
१५	लीलाबल्लभ घिमिरे		९८५२०२३४२२	१६	सञ्जीव खनाल	अध्यक्ष मोरङ	9852021170
१७	गणेश लम्साल	नयाँ पत्रिका	9842187293	१८	विवेक गौतम	सचिव प्रदेश 1	9842297535
१९	बेदराज पौडेल	अर्थिक दैनिक	९८५२०२२९००	२०	मिनकुमार श्रेष्ठ	कारोबार दैनिक	9852051177
२१	शंकर लुईटेल	अर्थिक अभियान	9852022871	२२	सुदीप कोइराला	राजधानी दैनिक	9852029991
२३	रञ्जिता पोखरेल	नेपाल टाइम्स	९८४२०६९१५२	२४	उद्धव घिमिरे	हिमालय टाइम्स	९८४२०३४११४
२५	सुवास कार्की	दर्शन दैनिक	9852021146	२६	विनोद सुवेदी	नागरिक दैनिक	9842252046
२७	चुमन बस्नेत	नागरिक दैनिक	९८५२०२६३३४	२८	विजयहरि खतिवडा	उद्घोष दैनिक	९८५२०२७११७
२९	बन्धु पोखरेल	उद्घोष दैनिक	९८५२०२६३९४				
	सासाहिक पत्रिकाका पत्रकार						
१	श्यामसुन्दर सुतियार	अपराध अपरेशन	9842027142	२	सत्यनारायण शर्मा	राष्ट्रिय जनहित	9852029892
३	केदारप्रसाद रिजाल	कान्तिपथ	९८४२०४१९०९	४	नरेन्द्र पीडी, दाहाल	दृष्टान्त	
५	मुकेश यादव	मशाल दर्पण	९८४२४६८१८५	६	हिरालाल शाह	अपराध पोष्ट	९८४२२०५८१६
७	अविनाश निधि	विराटनगर सा	९८५२०२६७४१				
	दैनिक पत्रिकाका सम्पादक						
१	मोहन भण्डारी	उद्घोष दैनिक	9852021214	२	शंकर खरेल	सृष्टि दैनिक	9852020500
३	अर्जुन आचार्य	हाम्रो मत	९८५२०३६०७३	४	शिवबहादुर कार्की	दर्शन दैनिक	
५	हरिहर नेपाल	नेपाल टाइम्स	९८४२०७७४३६	६			

अनुसूची ६ विराटनगरमा रहेका एम्बुलेन्स सम्बन्धी विवरण

क्रम	संस्थाको नाम	वर्ग	ठेगाना	चालकको नाम	सम्पर्क नम्वर
विराटनगर					
१.	लाईफ गार्ड अस्पताल	ग	विराटनगर		०२१- ५३३३३२
२.	ग्रामीण महिला जागरण केन्द्र	ग	विराटनगर		०२१- ५३१०६५
३.	मोरङ्ग जि.स.स	ग	विराटनगर		०२१-५३६३५३
४.	पशुपति उपचार क्लिनिक	ग	विराटनगर		०२१-५३५४८८
५.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी रंगेली	ग	विराटनगर		०२१-५८००४८
६.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटीबिराटनगर ,	ग	विराटनगर	संजिव राई	९८१०४३१०६८
७.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, बिराटनगर	ग	विराटनगर	हेमकुमार चौधरी	९८११०५१९११
८.	मोरङ सहकारी अस्पताल	ख	विराटनगर		०२१-२३२३०
९.	मोरङ सहकारी अस्पताल	ग	विराटनगर		०२१-२३२३०

क्रम	संस्थाको नाम	वर्ग	ठेगाना	चालकको नाम	सम्पर्क नम्वर
१०.	निर्माण व्यवसायी संघ	ग	विराटनगर		०२१-५२३८३६
११.	पूर्वाञ्चल नर्सिङ होम	ग	विराटनगर		०२१-५२३१५५
१२.	बिराट नर्सिङ होम	ग	विराटनगर		०२१-५२७०७१
१३.	विराट हस्पिटल	क	विराटनगर		
१४.	न्युरो हस्पिटल	ग	विराटनगर		०२१-५२२७५७
१५.	मोरङ सहकारी	ग	विराटनगर		९८१५८७६३११
१६.	सुरक्षा प्रसुती अस्पताल	ग	विराटनगर		९८०७३१३२९६
१७.	क्षयरोग निवारण संस्था	ग	विराटनगर		
१८.	विराट सि हस्पिटल .टी.प्रा.लि.	ग	विराटनगर		
१९.	गोल्डेन हस्पिटल प्रा.लि.	ग	विराटनगर		
२०.	अबधनारायण क्लिनिक	ग	विराटनगर		
२१.	रुपा पराजुली मेमोरियल ट्रष्ट	ग	विराटनगर		
२२.	मोरङ एम्बुलेन्स चालक संघ	ग	विराटनगर		९८५२०३३६९९
२३.	विप्लव थापा गोदार स्मृती प्रतिष्ठान	ग	विराटनगर		
२४.	चित्रगुप्त समाज	ग	विराटनगर		
२५.	काजिमान पराजुली स्मृती प्रतिष्ठान	ग	विराटनगर		
२६.	उप स्वास्थ्य चौकी रानी	ग	विराटनगर		९८४२०९८५५०
२७.	बुधनगर स्वास्थ्य चौकी	ग	विराटनगर		९८४२०८५८११
२८.	अत्री बचत तथा ऋण सहकारी	ग	विराटनगर		९८४२०९२५८७
२९.	चेतनशिल मित्र परिषद	ग	विराटनगर		९८४२०२६२३२
३०.	गेटवेल हस्पिटल प्रा.लि.	ग	विराटनगर		९८४२०९२५८७
३१.	गेटवेल हस्पिटल प्रा.लि.	ग	विराटनगर		
३२.	पोखरिया बचत तथा ऋण सहकारी	ग	विराटनगर		९८०७०९८२७४
३३.	पूर्वाञ्चल मैथीली युवा	ग	विराटनगर		९८०४३९७०३५
३४.	सैनिक टोल	ग	विराटनगर		९८०७३३०८२५
३५.	समाज विकास केन्द्र	ग	विराटनगर		९८४२४२८६२२
३६.	ग्रामिण महिला जागरण केन्द्र	ग	विराटनगर		९८५२०३३६९९
३७.	निर्माण व्यवसायी संघ	ग	विराटनगर		९८४२१५२४५५
३८.	अखिल नेपाल ट्रेड युनियन महासंघ	ग	विराटनगर		९८४२५६०६३८
३९.	सृष्टी बचत तथा ऋण सहकारी	ग	विराटनगर		९८०५३८२५१८
४०.	हाम्रो अस्पताल	ग	विराटनगर		९८४२१८३४६५
४१.	नोवेल अस्पताल	क	विराटनगर		९८१२३५४४८८
४२.	लक्ष्मी नारायण मन्दिर	ग	पाञ्चाली		

अनुसूची ७ विराटनगर र आसपासमा रहेका बारुणयन्त्र सम्बन्धी विवरण

सिनं	स्थान	टेलिफोन नं.	मोवाइल नम्बर	कैफियत
१.	बिराटनगर महानगरपालिका	०२१–४२००००		मोरङ जिल्ला
२.	बेलवारी नगरपालिका	०२१-४३४४४०	९८४६८५६३२५	मोरङ जिल्ला
३.	सुन्दर हरैंचा नगरपालिका	०२१–५४६६६६		मोरङ जिल्ला
४.	रंगेली नगरपालिका		९८०२७७७६०२	मोरङ जिल्ला
५.	उर्लावारी नगरपालिका	०२१–५४००००		मोरङ जिल्ला
६.	लेटाङ नगरपालिका	९८५२०७४५५५	९८४८३१२३२५	मोरङ जिल्ला
७.	पथरी शनिश्चरे नगरपालिका		९८४१६६२६४७	मोरङ जिल्ला
८.	कानेपोखरी गाउँपालिका		९८४२४१०२३२	मोरङ जिल्ला
९.	ईटहरी उप महानगरपालिका	०२५ –५८०१०१		सुनसरी जिल्ला
१०.	धरान उप महानगरपालिका	०२५ –५२०१९९	९८४२०३८२२९	सुनसरी जिल्ला
११.	ईनरुवा नगरपालिका	०२५ ५६०१०१		सुनसरी जिल्ला
१२.	दुहवी नगरपालिका	०२५– ५४११०१		सुनसरी जिल्ला
१३.	रामधुनी नगरपालिका		९७६५३७८२५५	सुनसरी जिल्ला
१४.	दमक नगरपालिका	०२३ –५८०१०१		झापा जिल्ला
१५.	भद्रपुर नगरपालिका	०२३ –५२०१०१		झापा जिल्ला

नोटः विराटनगर महानगरपालिकाको दमकल वडा नं ३ मा रहेको छ । तर दक्षिणी क्षेत्रका वडा नं ११, १२, १३, १४, १५, १६, १७, १८ मा आगलागी भएमा त्यहाँ पुग्न आधा घण्टा भन्दा बढी लाग्ने भएकोले वडा नं १४ मा पनि एउटा दमकल राखिएको छ ।

अनुसूची ८ जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रमा भएका सामग्रीहरुको विवरणः

सि.नं.	सामाग्री	संख्या	सि.नं.	सामाग्री	संख्या
१.	लाईफ ज्याकेट	१५ थान	१४.	पेट्रोल चेन स	१ थान
२.	बेल्चा	२१ थान	१५.	स्टयाटिक रोप	१ थान
३.	कम्बल	२०० थान	१६.	डाइनामिक रोप	१ थान
४.	म्याट्रेस	१४०० थान	१७.	फायरमेन सुट	१ थान
५.	प्लाष्टिक बाल्टिन	१० थान	१८.	पोर्टेवल लाईट पम्प	१ थान
६.	सेफ्टी हेल्मेट	१५ थान	१९.	फायर ब्लाङ्केट	४ थान
७.	त्रिपाल	१४०० थान	२०.	एलमुनियम लेडर	२ थान
८.	रेस्क्यु बोट	१ थान	२१.	बैसाखी	२४ थान
९.	पाइडल	४ थान	२२.	झुल	१५ थान
१०.	रेस्क्यु थ्रो ब्याग	४ थान	२३.	स्टेचर	३ थान
११.	हेण्ड पम्प	१ थान	२४.	हेण्ड माइक	४ थान
१२.	ब्याट बोर्ड लंग	१ थान	२५.	डोरी	२० रोल
१३.	क्याराविना	३ थान	२६.	आगो निभाउने सिलिण्डर	३ थान

अनुसूची ९ नेपाली सेनाको थलाहा ब्यारेकमा भएका खोज तथा उद्धार सामग्रीहरुको विवरणः

(आकस्मिक खोज तथा उद्धार कार्यका लागी तालिम प्राप्त ३० जना सहित २०० जनाको टोली परिचालन गर्न सकिने**)**

सि.नं.	सामानको नाम	परिमाण	सि.नं.	सामानको नाम	परिमाण
	युनिटको नामः श्री नेपाली सेना थलाहा ब्यारेक				
१.	रवर्ड वोर्ड	३		वायर कटर	४
२.	ऐ को सेप्टी हेल्मेड	८		हेक्सा उथ विलेट	५
३.	वाटर हेलमेट	६०		सेप्टि गग्लस	४
४.	लाईफ व्युई	६		जस्ता वाल्टिन	१०
५.	लाईफ ज्याकेट	८५		सेप्टि हर्नेश	५
६.	मेघा फोन	१		प्लाष्टिक डोरी	१
७.	क्यालाईमिङ्ग रोप	३		थ्रो ब्याग	१
८.	स्ट्रेचर	२		गम बुट	७५
९.	रवर्ड टियुब	८		चेष्ट हर्नेश / सिट हर्नेश	२/१
१०.	हाते आँरा	८		र्याप्लिङग पंन्जा	२
११.	साबेल / पिक	१०/१५		सेप्टी ज्याकेट	११
१२.	बन्चरो	५		फरुवा	३
१३.	गल / प्रेवार	७		लाईट पिक	३
१४.	क्रोबार	५		लाईट साबेल	२
१५.	8 फिगर क्याराबिना	२		क्याराबिना	१२

अनुसूची १० कोशी प्रदेश प्रदेश प्रहरी कार्यालयमा रहेका खोज तथा उद्धार सामग्रीहरुको विवरणः

१ नं. प्रदेश प्रहरी तालिम केन्द्र				**१ नं प्रदेश प्रहरी गण रानी**			
सिनं.	**सामानको नाम**	**परिमाण**	**कैफियत**	**सिनं.**	**सामानको नाम**	**परिमाण**	**कैफियत**
१.	स्ट्रेचर	८ थान		१.	फलामको गल	१ थान	
२.	डोरी	२ रोल	केजी २४)	२.	फस्ट एण्ड बक्स	२ थान	
३.	सेफ्टी बेल्ट	६ थान		३.	सेफ्टी बेल्ट	५ थान	
४.	बाल्टिन	४ थान		४.	हुप्स	५ थान	
५.	फरुवा	४ थान		५.	लेदरको ग्लोप्स	१ जोर	
६.	बेल्चा	४ थान		६.	लाईफ ज्याकेट	४० थान	
७.	गैती	४ थान		७.	स्ट्रेचर	१० थान	
८.	अग्नी नियन्त्रण यन्त्र	२ थान		८.	कोदालो	५ थान	
९.	बञ्चरो	४ थान		९.	बेल्चा	५ थान	
१ नं प्रदेश प्रहरी कार्यालय विराटनगर				१०.	गैती	४ थान	
१०.	Fire Extinguisher	१ थान		११.	चाईनिज पाल	२ थान	
११.	Roof Ladder or Hook Ladder	१ थान		१२.	बाधापार डोरी	३०० मि .	
१२.	कोदालो	२ थान		१३.	ट्रक ट्युव	५ थान	
१३.	पिक	१ थान		१४.	भर्याङ	२ थान	

१४.	Mallet	१ थान		१५.	Fire Boots	१ जोर	
१५.	Hydraulic Bolt Jack	१ थान		१६.	Back support	१ थान	
१६.	Fire Extinguisher	१ थान		१७.	Fire Blanket	१ थान	
				१८.	Rescue Throw Bag	२ सेट	
				१९.	Water Rescue Helmet	१ थान	
				२०.	Head Light	१ थान	
				२१.	Ring Bouy	१ थान	

अनुसूची ११ सशस्त्र प्रहरीबल नेपालका इकाईहरुमा मौज्दात सामग्रीहरुः

सिनं	सामानको नाम	परिमाण	अवस्था	सिनं	सामानको नाम	परिमाण	अवस्था
सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल नं. ३ गण हे. क्वा. कंकालिनी मोरङ्गमा रहेका विपद् व्यवस्थानप सामाग्रीहरुको विवरण							
१.	हावाको सिलिण्डर	१		२५.	फष्ट एड बक्स	५	
२.	रेगुलेटर	१		२६.	टेम्पेचर गन	१	
३.	रेगुलेटर पाईप	१		२७.	पिपिई सेट	४३	
४.	नियन्त्रण बाकस	१		२८.	स्टेचर	४	
५.	एयर व्यागको पाईप	१		२९.	ट्युव	३०	
६.	एयर व्याग	१		३०.	Sliding Ladder	२	
७.	हावाभित्र पठाउने बल्ब	१		३१.	Fire Suit	१	
८.	हावा बाहिर पठाउने बल्व	१		३२.	Fire Helmet	१	
९.	हावाको दबाव नाप्ने	१		३३.	Fire Boots	१०	
१०.	लाईफ बडि रिङ्ग	४		३४.	Fire Proof Mask	५	
११.	रबर वोड	१		३५.	Fire Blanket	२	
१२.	कमाण्ड प्याडल	१		३६.	Torch Light	२	
१३.	नर्मल प्याडल	९		३७.	Head Light	१	
१४.	४२ ईन्चको पम्प	१ थान		३८.	Hacksaw With Blade	२	
१५.	सेप्ट्री हेल्मेट	६०		३९.	Wire Cutter	२	
१६.	क्लाईमिङ्ग रोप	२० मिटर		४०.	Carpenter Hemmer	१	
१७.	कन्टेनर २० फिटको	१ थान		४१.	Seat Harness Ninal	३	
१८.	प्लाष्टिकको रोल	४९		४२.	Pray Bar	१	
१९.	लाईफ ज्याकेट	४३		४३.	Picket	२	
२०.	नाईलनको डोरी	३ रोल		४४.	Back Bord	१	
२१.	फरुवा/पिक/सावेल	५/५/५		४५.	Throw Bag	३	
२२.	गल	३		४६.	Gloves	१०	
२३.	घन	२		४७.	Dead Body Bag	४	
२४.	हाते बञ्चरो	४					

अनुसूची १२ जिल्ला प्रहरी कार्यालय र मातहतका चौकी, पोष्ट र ईलाकाहरुमा उपलब्ध सामग्रीहरुः

सि.न	प्रहरीईकाइको नाम	लाईफ ज्याकेट	नाईनल डोरी	ट्युव	पिक	सावेल	कोदालो	गल	स्ट्रेचर	रवर बोट	जेनेटर	ड्रिल मेसिन	उडकटर	पाल
१.	जि.प्र.का.मोरङ	६३	७०० मि.	२१	१५	२०	२५	१०	८		१			९०
२.	ई.प्र.का.नेमुवा	१०	५०० मि.	१०	५	५		२	२					
३.	व.प्र.का.(क) वि न	१०	५०० मि.		२	३	२	१	१					१
४.	ई.प्र.का.रानी	१५	३० मि.	२	०	८	४	०	०	०	०	०	०	०
५.	ई.प्र.का.बुधनगर	४		१	१	२	१	०	०	०	०	०	०	०

अनुसूची १३ वडागतरुपमा रहेका स्थानीय संघसंस्था तथा क्लवहरुको विवरण

तालिका नम्वर ५० : स्थानीय संघसंस्थाको विवरण

वडा नं	संघ संस्थाहरुको नाम	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्वर
१	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	उपशाखा १	विनोद ढकाल	९८४२०८६६३८
	त्रिवेणी वाचनालय	त्रिवेणी टोल	तेजराज गिरी	९८४२०३३२५३
	युनाइटेड स्पोर्टिङ क्लव	नेताचौक	सचिन घिमिरे	९८५२०३६१४९
	हामी युवा	भट्टाचोक	अभिषेक भट्टराई	९८६२१७०४३२
	प्रहरीको साथी म	वडा नं १	सन्तोष महत	९८४२०८८०८८
	जेष्ठ नागरिक हकहित सं म	त्रिवेणीचोक	कुमार बस्नेत	९८४२०८४३१८
	बगाले थापा कल्याणकारी प	वडा नं १	तेज बहादुर थापा	९८४२०४५१७०
२	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	बिराटनगर २	होमनाथ घिमिरे	९८४२४१०८५१
	गोपीनाथ पुस्तकालय	बिराटनगर २		
	गोपीनाथ स्पोर्टिङ क्लव	बिराटनगर २		
	बिराट सामुदायिक विकासकेन्द्र	बिराटनगर २	लिला रिजाल	
	शुभलक्ष्मी हस्तकला केन्द्र	बिराटनगर २	शिला दिक्षित कार्की	९८४२०२१८९४
३	सम्राट स्पोर्टिङ क्लव	भट्टाचौक	किरण गिरी	९८५२०२७४५७
	परोपकार अभियान समूह	गोधुली मार्ग		
	संयुक्त टोल संगठन	वडा नं ३	दुर्गा चापागाईं	९८५२०२९९९५
	गैरसरकारी संस्था महासंघ	औषधी विभाग	लखनलाल साह	९८५२०४८६०८
	सामुदायिक विकास केन्द्र	वडा नं ३	गंगा प्रसाद यादव	९८५२०२४५४२
	मकालु सेवा सदन	खार्जी	सूर्य कुमार दाहाल	९८५२०२७७३५
४	तारणी प्र. को. सञ्चार ग्राम	खार्जी	भोजराज घिमिरे	९८४२०२७०११
	हाम्रो अस्पताल	विराटनगर ४	डा शंकर अधिकारी	९८५२०२१९७९
	विराटनगर विमानस्थल		टेकनाथ सिटौला	९८५२०२०८५९
	दाहाल प्रतिष्ठान	सत्सङ्ग मार्ग	शालिग्राम दाहाल	९८५२०२७१६३

	रामजानकी समुदाय	थानीटोल	चुमनारायण तवदार	९८५२०२०९२०
	जिल्ला आयुर्वेद अस्पताल		डा रविन्द्र निरौला	९८५२०३५८३५
	नोना कोइराला ट्रष्ट		डा नारायण कुमाल	९८५२०२५८८३
	गुराँस पुस्तकालय	बरगाछी	दिपक चापागाई	९८५२०२४९१७
५	त्रिमूर्ति पथ	राजन खत्री	९८५२०२१५१६	
	नेपाल स्काउट		राजाराम घिमिरे	९८५२०२५६५४
६	नेपाली मुस्लिम सा वि केन्द्र	सलाम नगर	मो जिया हुसेन	९८१२३५१६९९
	नेपाल मुस्लिम युथ कमिटी	सरोचिया	हैयद आजम	९८०४३९४५३५
	अलआमना मुस्लिम महिला	सरोचिया	मदिना खातुन	९८०४३५७२५६
७	हाटखोला क्लव	विराटनगर-७	डाकध्वज कार्की	९८५२०८६९८६
	मोतीराम क्लव	विराटनगर-७	दिपेन्द्र तिवारी	९८४२४०७६८६
	सरस्वती क्लव	विराटनगर-७	राजेश पोखेल	९८५२०२७६००
	बुद्धमिलन वाचनालय	विराटनगर-७	पदम श्रेष्ठ	९८५२०२६१९१
	देवकोटा वाचनालय	विराटनगर-७	सुबोध निरौला	९८४२०२७५२८
	वडा बाल क्लव	विराटनगर-७	सन्दिप रसाइली	९८४१६२६२७६
८	अम्बे मुरारी सेवा केन्द्र	बाँके बिहारी	भारती पोखेल	९८४१४२४८४८
९	महिला जागृति केन्द्र	गौरव टोल	प्रभा अधिकारी	९८४२०४६५७०
	हम्रो समाज	कलेज रोड	अनुप सापकोटा	
	समृद्ध नेपाल क्लव		निरन श्रेष्ठ	९८४२४१२८१०
	सम्पूर्ण नेपाल स्पोर्टिङ क्लव		अनिल थापा	९८४२०२८०२४
	विराट मानव सेवा समाज	भानु टोल	लिना उपाध्याय	९८४२०७१८५५
	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी		प्रभा अधिकारी	९८४२०४६५७०
	संयुक्त टोल संगठन		लिना उपाध्याय	९८४२०७१८५५
	वडा बाल क्लव		दिपकसाह रौनियार	९८०३९१५३३४
	झिं पुच		जयन्त प्रधानाङ्ग	९८६९८१६६७८
१०	स्वाती बचत तथा ऋण सहकारी	विराटनगर-१०	संगीता दाहाल	९८५२०७६३३३
	विराट सेवा आश्रम	विराटनगर-१०	रामकृष्ण तिम्सिना	९८४२४६९३३३
	गणेश पुस्ताकालय	विराटनगर-१०	अर्जुन गिरी	९८५२०२९९५४
	सामुदायिक प्रहरी	विराटनगर-१०	विजय दाहाल	९८४२०२६७३९
	चित्रगुप्त समाज	विराटनगर-१०	डा. नविन कर्ण	९८५२०२७८१४
	मानव सेवा अश्रम	विराटनगर-१०	नवराज के.शी.	९८५५०७६०१५
	ओम शान्ति	विराटनगर-१०	गीता दिदी	९८५२०२१०८६
	भानु कला केन्द्र	विराटनगर-१०	मायाँ पौडेल	९८४२०५१४६३
११	संयुक्त टोल संगठन		ध्रुवराज कोइराला	९८४२०६७५०६
	विराट बुद्ध स्पोर्टङ क्लव		रोहित कोइराला	९८५२०३०३९६
	एकता समाज नेपाल	जनपथ टोल	सञ्जय नेपाल	९८५२०३३४७१
	मकालु टेलिभिजन	जनपथ टोल	मिनकुमार नवोदित	९८४२०२८०४९
१२	वृहत खानेपानी आयोजना	बखरी		
	लेखनाथ वाचनालय	शुक्रबारे		
	दिपेन्द्र क्लव	आइतबारे		
	रिचमोहन सुधार केन्द्र	पान्चाली		

	बाल संस्था	कामत चोक	सिता पौडेल	९८५२०२९२९१
	साइवावा संस्था	बखरी		
	बाल समाज नेपाल	कामत चोक	सिता पौडेल	९८५२०२९२९१
१३	माईती नेपाल		विनोद सर	०२१-४३५७९४
	पूर्वाञ्चल बाल आश्रम	आश्रम टोल	सीता पोखेल	०२१-४७२७०१
	संयुक्त टोल संगठन	अभिवादन ख	आमोदकुमार झा	९८४२०२२७७१
	आमा समूह	अभिवादन क	कमला श्रेष्ठ	९८०५३५०६१९
	वडा बाल क्लव	शिबमार्ग टोल	सोनु शर्मा	९८१२३९५२१६
१४	रामजानकी मन्दिर सा. भवन	उत्तरटोल	चन्द्रानन्द यादव	९८४२१५२०१८
	त्रिवेणी युवा क्लव			
	जतुवा युवा क्लव			
	युवा क्लव उत्तर टोल			
१५	सुनौलो अवसर युवा क्लव		इम्रान अन्सारी	९८१२३८४२५२
	करिम फाउण्डेशन	रानी	जियाउद्धिन चिस्ती	९८०४३५१०५४
	लायन्स क्लव विराटनगर	रानी	जितु रोजक	९८५२०२५८५७
	स्वास्थ्य सुधार युवा क्लव			
	रानी महिला संरक्षण मन्च			
	लायन्स क्लव मिल्स एरिया	विराटनगर १५	कैलाश साह	९८५२०२७६५१
	वडा बाल क्लव सञ्जाल	विराटनगर १५		
	बजरंग विकास संस्था			
	नेपाल मुस्लिम युवा परिषद			
	हमदर्द अध्ययन सा. केन्द्र			
१६	एकिकृत समाजवादी युवाक्लव	विराटनगर-१६		
	इलाका प्रहरी कार्यालय रानी	विराटनगर-१६	दिपक थापा	९८५२०९११०९
	टोल विकास संस्था	विराटनगर-१६	लक्ष्मण मण्डल	९८१५३६३३४६
	रानी युवा क्लव	विराटनगर-१६		
	लाईन्स क्लव	विराटनगर-१५		
	वडा वाल संजाल	विराटनगर-१६	सौदागर मण्डल	
	संयुक्त टोल संगठन	विराटनगर-१६	चन्दकला बाना	९८४२०९२७६५
१७	महिला विकास संघ	लाईन क्वाटर	ज्योति थापा मगर	९८१७३८१११४
	रानी स्टार क्रिकेट क्लव	रानीवस्ती	नौसाद आलम	९८०७३००६८६
१९	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	झोराहाट	जितेन्द्र खवास	९८११३१७४८५

स्रोत : वडास्तरीय कार्यशाला २०८२

अनुसूची १४ सुरक्षित खुल्ला स्थान र सामुदायिक भवनहरुको विवरणः

तालिका नम्वर ४९ : सुरक्षित खुल्ला स्थान र सामुदायिक भवनहरुको विवरणः

क्रसं	टोल	सुरक्षित स्थानको नाम	क्षेत्रफल	अटाउने परिवार	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
वडा नं १						
१.	त्रिवेणी टोल	बाल उद्यान	६ कट्टा	२०		

क्रसं	टोल	सुरक्षित स्थानको नाम	क्षेत्रफल	अटाउने परिवार	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
२.	बेलगाछी	ने. काँग्रेस पार्टी कार्यालय	२ कट्टा	१००		
३.	परोपकार घाट	परोपकार घाट		१००		
४.	शंकर चोक	वडाको सामुदायिक भवन		५०		
५.	पानी ट्याङ्की	राधाकृष्ण मा.वि.	४ कट्टा	६०	राना क्षेत्री	९८४२०४६०६६
६.	पुष्पलाल चोक	जनता बहुमुखी क्याम्पस		५००		
७.	सुनामी मार्ग	निरौला प्रतिष्ठान		१०		
८.	सुनामी मार्ग	घिमिरे प्रतिष्ठान		२०		
९.	बेलगाछी	महेन्द्रेश्वर शिवालय	३ कट्टा	५		
१०.	भट्टाचोक	आर आर एन भवन	८ कट्टा	२०	प्रवेश कार्की	
११.	नेता चोक	पाथिभरा मन्दिर सा भवन	२ कट्टा	२०		
१२.	नेता चोक	विष्णुमायाँ पुस्तकालय	६ कट्टा	५०	दिपेन न्यौपाने	९८४२०३३९१२
१३.	विजयपुर	रामजानकी सामुदायिक भवन	२ कट्टा	१०		
वडा नं २						
१.	सुकुम्बासी टोल	ओशो अध्ययन केन्द्र चौर	२.५ कट्टा	२५		
२.	तीनपैनी पूर्वटोल	हनुमान मन्दिर सामुदायिक भवन	५ कट्टा	२५		
३.	तीनपैनी पूर्वटोल	जेष्ठ नागरिक सामुदायिक भवन	१ कट्टा	५		
४.	कामत टोल	दलान घर	१० धुर	५		
५.	शंकरपुर	सनातन सामुदायिक भवन	१ कट्टा	१०		
६.	सुकुम्बासी टोल	चित्रगुप्त सामुदायिक भवन	३ कट्टा	३०		
७.	राधाकृष्ण मार्ग	भूपाल ग्राम	१२ कट्टा	५०		
८.	शंकरपुर	सोमवारे बगैंचा क्षेत्र	१० कट्टा	५०		
९.	कमल पोखरी	नर्सिङ होम पूर्व	२ विघा	१००		
१०.						
वडा नं ३						
१.	कन्या मार्ग	पुसेट कलेजको प्राङ्गण	२ विघा	५००	दिनेश सुवेदी	९८४२०४४११८
२.	पोखरिया	परोपकार अभियान समूहको भवन	३ कट्टा	२०	खेम भट्टराई	९८५२०२७४२६
३.	विहिवारे	जेष्ठ नागरिक हातेमालो सामुदायिक भवन	३ कट्टा	६	दुर्गा सुवेदी	९८४२१५२७८५
४.	मदननगर	कवर्डहल	२ कट्टा	१०	विवक ढकाल	९८५२०२८७३९
५.	खार्जी पूर्व	मकालु सेवा सदन	१ कट्टा	८	सूर्यकुमार दाहाल	९८५२०२७७३५
६.	प्रगति टोल	आदर्श उपभोक्ता संरक्षण समिति	१ कट्टा	५		
७.	प्रताप मार्ग	गणेश मन्दिर	१ कट्टा	५	कमल पुडासैनी	९८४२०४४४४१
८.	हिमाली टोल	विन्ध्यवासिनी मन्दिर सामुदायिक भवन	१ कट्टा	१०	सन्तोष बानिया	
९.	उदय मार्ग	देवी पाञ्चायन मन्दिर	१० धुर	५	दुर्गा चापागाई	९८५२०२९९९५

क्रसं	टोल	सुरक्षित स्थानको नाम	क्षेत्रफल	अटाउने परिवार	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१०.	उदयटोल	पृथ्वी पवित्र समाज			मालिका निरौला	९८४२१६२३५४
११.	दुधफाराम	प्याव्सन भवन				
वडा नं ४						
१.	कञ्चनवारी	कञ्चनवारी वडा कार्यालय क्षेत्र	२ विघा	१००	जितन थापा	९८५२०२९३४५
१.	सत्संगमार्ग	दाहाल प्रतिष्ठान	२ कट्टा	२०	सूर्यकुमार दाहाल	९८५२०२७७३५
२.	रामजानकी	रेग्मी समाज		२०		
३.	सख्वारे	मुडुला कार्की सेवा समाज		३५	नविन कार्की	
४.	ईक्राही	टोल संगठनको सामुदायिक भवन	१ कट्टा	१५	जितन थापा	९८५२०२९३४५
५.	बङ्गलोरी	नोना कोईराला ट्रष्ट		५०	डा नारायण दास	
६.	ईक्राही	रामजानकी मन्दिर सा भवन		१०	जितन थापा	९८५२०२९३४५
७.	आदर्श टोल	निर्माण व्यवसायी संघ		३०	रमेश कोइराला	
८.	पिपल चोक	लक्ष्मी नारायण मन्दिर		१०	देवराज सुवेदी	९८५२०५०५५०
वडा नं ५						
१	कोचाखाल टोल	स्वास्थ्य चौकी भवन	१.५	१५	बविता गुरागाइ	९८४२१०१२५५
२	जामुनगाछी	जामुनेश्वर सामुदायिक भवन	१.५	३०	काजी पोखेल	९८४००५४७४६
३	प्रगति टोल	Art of living भवन	२.५	२०	द्वारिका पोखेल	९८५२०२१५००
४	आदर्श टोल	पञ्चेश्वर शिव मन्दिर	१ कट्टा	५	सुरेश श्रेष्ठ	९८५२०२२३५४
५	कोलरुवा	सिद्धकाली आ वि		१५०	राम कुमार यादव	९८१२३८९९८२
६	शान्तिचौक	तोदी भवन	१५ धुर	१००	केदारमल तोदी	०२१५०३४६६
७	शान्तिचोक	राम मन्दिर धर्मशाला	१.५ कट्टा	१५	वेदराज त्रिताल	९७६२००६७९२
८	त्रिमूर्ति चोक	रामजानकी मन्दिर	४ कट्टा	१०	देवी पोखेल	९८५२०३११३३
९	नहर पश्चिम	क्रिस्चियन चर्च	३ कट्टा	३०	जित नारायण चौधरी	९८५२०३३३४६
१०	विशाल चोक	शिव मन्दिर		५	सुरेश श्रेष्ठ	९८५२०२२३५४
वडा नं ६						
१.	शान्तिटोल	अभिराम युवा क्लव		१०	डिल्लिराम थापा	९८४२८४९१२५
२.	वस्ता किनार	रामेश्वर शिवमन्दिर		५०	श्रवण कुमार चौधरी	
३.	रामपुर	बाबा गगिनाथ मन्दिर		५	अमृत साह	९८४२५५२०८४
४.	बुद्धचोक	मुसाफिर खाना भवन		१०		
५.	सरौचिया,	सलहेस मन्दिर धर्मशाला		५	मजहर हसन	९८१४३०९८३५
६.	सरौचिया	ब्रह्मबाबा मन्दिर धर्मशाला		१०	मदन किशोर कामत	९८४२०४७५४१
७.	स्कुल मार्ग	जामे मस्जिद		२०	जिया साहव	९८१२३५१६९९
८.	स्वागत चौक	जामिया इस्लामियाँ		१०	अरसद खान	९८०७३२९०१७
९.	अमान नगर	सहबाजिया मा वि		२०	इमाम हैदर	९८४२०४८०९२
१०.	सुन्दर टोल	नेपाली मस्जिद		१०	मो पप्पु खान	९८१६३१६२०४
११.	रामपुर	अद्वेत भवन		१०		

क्रसं	टोल	सुरक्षित स्थानको नाम	क्षेत्रफल	अटाउने परिवार	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१२.	हाल ज्वाला प्रसादको भोगचासमा भएको निमुबारीको ६ कट्टा ऐलानी जग्गालाई सुरक्षित स्थानकोरुपमा विकास गर्ने ।					
वडा नं ७						
१.	ॐशान्ति	विरेन्द्र सभा गृह		५०		
२.	गहेली	मारवाडी सेवा सदन		३०		
३.	मेनरोड	अतिथि सदन		३०		
४.	मेनरोड	जैन भवन		५०		
५.	शनिहाट	अतिथि गृह		३०		
६.	साकम्वरी टोल	साकम्वरी सेवा सदन		२०		
७.	शहिद मार्ग	कवर्ड हल		२०		
८.	मेनरोड	कालीमन्दिर सेवा सदन		२०		
९.	शनिहाट	ने.रे.सो. जिल्ला शाखा		३०		
वडा नं ८						
१	बलवाइ	बलवाइ सामुदायिक भवन		५०		
२	हाटखोला	गणेश मन्दिर	०-४-७	३०		
३	बलुवाइ	बृद्धाश्रम ज्ञान कुञ्ज		१००		
४	हाटखोला	हाटखोला फिल्ड		१००		
५	बलुवाइ	पशु बधशाला क्षेत्र		१००		
६	बलुवाइ	खानेपानी क्षेत्र		५०		
७	अमर टोल	निर्मल जल	१० कट्ठा	५०		
८	स्वागतम टोल	छैठी माताको मन्दिर	१ विगाहा	७०		
९	स्वागतम टोल	शिव मन्दिर	१२ कठ्टा	५०		
१०	बलुवाई	राधाकृष्ण मन्दिर	७ कट्ठा	४०		
११	हाटखोला	हाटखोला सामुदायिक भवन		२०		
१२	हाटखोला	अमर सेवा समिति,		२०		
वडा नं ९						
१.	महावीर गुठी टोल	महानगरपालिकाको ब्लक ए र वि	७ कट्ठा	२०		
२.	रामजानकीटोल	सरस्वती मा.वि.	१२ कट्ठा	१५०	प्रधानाध्यापक	९८४२०४८३५४
३.	साझा टोल	मदरसा	१० कट्ठा	१०		
४.	जानकी टोल	रामजानकी सेवा सदन	४ कट्ठा	५०		
५.	दधिराम पथ	कविर मन्दिर	१ कट्ठा	१०		
६.	भानुटोल	शिक्षक संगठन कार्यालय	१० धुर	१०		
७.	कलेज रोड	पत्रकार महासंघ	१० धुर	१५		
८.	गुद्री टोल	शितल धर्मशाला	८ धुर	२५		
९.	साझाटोल	गौसिया अनिसुल उलुम मदर्सा	८ धुर	२०		
१०.	न्यूरो रोड	सिटी प्यालेस	१ विघा	१००		
वडा नं १०						

क्रसं	टोल	सुरक्षित स्थानको नाम	क्षेत्रफल	अटाउने परिवार	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१	नेशनल ट्रेडिङ	कोशी कोभिड अस्पताल	५ विघा	५०		
२	वाचनालय मार्ग	गणेश पुस्तकालय	१ कट्ठा	१५	अर्जुन गिरी	९८५२०२९९५४
३	साई मार्ग	चित्रगुप्त समाज	१ कट्ठा	२०	डा नविन कर्ण	९८५२०२७८१४
४	विन्ध्यबासिनी	विराट सेवा आश्रम	२ कट्ठा	२०	रामकृष्ण तिम्सिना	९८४२४६९३३३
५	एक्वापार्क टोल	एक्वा पार्क	१ विघा	२०		
६	गुराँस टोल	नेपाल एयरलाईन्स जमिन	८ कट्ठा	५०		
७	बंगलामुखी	झिः पुँच	४ कट्ठा	५०		
वडा नं ११						
१.	बखरी	विराट सामुदायिक भवन	५ कट्ठा	५०	राधेश्याम कँडेल	९८५२०२६५२१
२.	पिचरा	वहाई मन्दिर	७ कट्ठा		रिता भट्टराई	९८४२०९३५९१
३.	पिचरा	जनपथ मा वि	९ कट्ठा	१००	रोहित कोइराला	९८५२०३०३९६
४.	जनपथ टोल	बसपार्क	१६ कट्ठा	१००	भिम अधिकारी	९८५२०२२२७१
५.	पिचरा	अरुणोदय आ.वि.	१ कट्ठा	१०		
६.	जनपथ	रौनियार भवन	२ कट्ठा	२०	अवध ना. रौनियार	९८४२०९०६२५
७.	दुर्गा टोल	जेष्ठ नागरिक सामुदायिक भवन	१ कट्ठा	१०	अर्जुन कुमार भट्टराई	९८४२०३३३४४
८.	साकेला थान	साकेला थान	३ कट्ठा	३०	विष्णु राई	९८४२१५३०९२
९.	धुधुवा	जेष्ठ नागरिक भवन	१ कट्ठा	५	बिरेन्द्र कार्की	९८५२०२०९२६
१०.	बुद्ध टोल	बुद्ध विहार	५ कट्ठा	१०	सरस्वती खरेल	९८२८७२४८०१
वडा नं १२						
१	बखरी (वडा नं ११ र १२)	विराट सामुदायिक भवन	५ कट्ठा	५०	राधेश्याम कट्टेल	९८५२०२६५२१
२	बखरी	बखरी आधारभूत विद्यालय	९ कट्ठा	५०		
३	कलेज क्षेत्र	महेन्द्र मोरङ्ग कलेज	२२ विघा	५००		
४	लेखनाथ मार्ग	लेखनाथ वाचनालय		२०		
६	रामजानकी मन्दिरमा २ विगा जग्गा छ । त्यसलाई मन्दिर व्यवस्थापन समितिसंग समन्वय गरेर सुरक्षित स्थानको रूपमा विकास गर्ने ।					
वडा नं १३						
१.	अभिवादन, कोशी प्रोजेक्ट, थापा निवास	सुनसरी मोरङ्ग सिंचाई आयोजनाको कार्यालय	८ बिघा	५००		
२.	आश्रम टोल शिवमार्ग	पूर्वाञ्चल बाल तथा बृद्धाश्रम	२.५ बिघा	२००	सिता पोखेल	०२१४७२७०१
३.	सैनिकटोल, जयकालीटोल, माईती नेपाल, ओमहरी मार्ग	बाल मा.वि. रानी	७ कट्ठा	१००	अभिनन्दन यादव	९८५२०२४४७५
४.	ओमहरी मार्ग	माइती नेपाल	२ कट्ठा	१०	विनोद सर	०२१४३५७९४

क्रसं	टोल	सुरक्षित स्थानको नाम	क्षेत्रफल	अटाउने परिवार	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
५.	अभिवादन टोल	एस ओ एस बालग्राम	६ कट्टा	५०		
वडा नं १४						
१	जतुवा उत्तरबारी	रामजानकी मन्दिर,	१-१०-०	१००	बिजेन्द्र सिँह	९८०७०१३०५३
२	जतुवा नयाँ नगर	डिग्री क्याम्पस,	८-०-०	१०००	क्याम्पस प्रमुख	९८४२११५३२०
३	जतुवा	बाल मा.वि.,	६-१०-०	१००	प्रधानाध्यापक	९८०७०१३०५३
४	जतुवा	गुरुकुल विद्यालय	१-०-०	२००	प्रधानाध्यापक	९८५२०२५२५२
५	नयाँ टोल	इजमुलिया मदरसा	०-१-०	१००		
६	जतुवा उत्तरवारी	रामजानकी सामुदायिक भवन	०-५-०	५०	चन्द्रानन्द यादव	९८४२१५१०१८
७	नयाँ टोल र कठकुप्पा	जनता बाल आ वि	०-२-३	१०	राजेश यादव	९८५२०४४३१२
८	विष्णु टोल	विष्णु आ वि	०-२-०	१०	बिरेन्द्र यादव	९८२५३०२९९९
९	जतुवा उत्तरबारी	मनमोहन विश्व विद्यालय	१ विघा	५०	परमेश्वर यादव	
वडा नं १५						
१.	दक्षिणटोल	दुर्गा मन्दिर धर्मशाला		२५	उद्धव भुजेल	९८४२०४९०००
२.	बर्माटोल १६	रानी युवा क्लवको भवन		४०	उद्धव भुजेल	९८४२०३०८६१
३.	रामजानकी चोक	रामजानकी मन्दिर धर्मशाला		१०	राजन झा	९८२७०६६९८३
४.	पशुपति टोल	मानकी मन्दिर		१०		
वडा नं १६						
१	रानी क्षेत्र	रानी युवा क्लव		१००	उद्धब कुमार भुजेल	९८४२०३०८६१
२	मिल्स एरिया	मिल्स मा.वि.		२००	विन्दू लावती	९८५२०५०५३७
३	वडाका सबै क्षेत्र	कटन मिलको फिल्ड		२००	उद्धब कुमार भुजेल	९८४२०३०८६१
५	वडाका सबै क्षेत्र	विराटनगर जुट मिल		१००	श्याम लामा	९८५२०२८७४२
६	वडाका सबै क्षेत्र	मोरङ सुगर मिल		२००	जितेन्द्र क्षत्री	९८४२०४५९९१
७		दुर्गा मन्दिर		४०	गोपाल प्रसाद साह	९८५२३७७५७४
८	विराटनगर जुटमिलको खुल्ला क्षेत्रलाई सुरक्षित स्थानको रूपमा विकास गर्ने ।					
वडा नं १७						
१	मटेरवा	मटेरवा खेल मैदान	१ विघा	५०	जाकिर आलम	९८१५३६७०१५
२	गफुरटोल मदरसा टोल	वडा कार्यालय खेल मैदान	१० कट्टा	३०	नसिव आलम	९८०५३०१९३१
३	दक्षिण पश्चिम टोल	छाला उद्योग नजिकको स्थान	१.५ बि	१००	समिम कमर	९८०४००९९२३
४	मदरसा टोल	मदरसा असरफिया	१५ कट्टा	५००	समिम कमर	९८०४००९९२३
५	जुटमिल क्षेत्र	रघुपति जुटमिल, रघुपति आ.वि	३२ बि.	८००	ज्योति थापा	९८१७३८१११४
वडा नं १८						
१	झटियाही	जनता आ.वि.	१८ कट्टा	६०	राज कुमार मण्डल	९८०२०४८२९१

क्रसं	टोल	सुरक्षित स्थानको नाम	क्षेत्रफल	अटाउने परिवार	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
	झटियाही	दिव्यज्योति विद्या मन्दिर	१८ कट्ठा	६०	निरज कुमार साह	९८२५३५७२४९
२	फडानी र कालाबन्जार	मनिषको कामत	१२ कट्ठा	३००	मनिष बोहरा	९८००९८५०००
३	नावघाट, दमादिघी, भेडिहारी, खोक्साहा	रेल्वे स्टेशन	१० कट्ठा	५००	श्याम नारायण यादव	९८०१३४५०२२
४	फडानी	सामुदायिक भवन		१००	गिरिजानन्द पाण्डे	९८०७००३८९४
वडा नं १९						
१	मिलन चौक	सामुदायिक भवन	२ बिघा	७५	जितेन्द्र खवास	९८११३१७४८५
२	मिलन चौक	सामुदायिक भवन	४ कठा	५०	जितेन्द्र खवास	९८११३१७४८५
३	गिरिजा प्रसाद क्रिकेट रंगशाला	सामुदायिक भवन	१७ बिघा	२००	श्याम घिमिरे	९८५२०२६७९२
४	दुर्गा मन्दिर टोल	सामुदायिक भवन	२ कठा	४०		
५	दुर्गा मन्दिर टोल	सामुदायिक भवन	७ कठा	६०		
६	ड्रीम गार्डेन सपना	सामुदायिक भवन	२ कठा	३०		
७	सभाहल निर्माण क्षेत्र	खुल्ला चोरी	२ बिगाह	१००	श्याम घिमिरे	९८५२०२६७९२
८	घिनाघाट	दुर्गामन्दिर धर्मशाला		२०		
९	मिलनचोक	रामजानकी मन्दिर धर्मशाला		२०	श्याम घिमिरे	९८५२०२६७९२
१०	मिलनचोक	प्रणामी मन्दिर धर्मशाला		५०		

जम्मा १६३ सुरक्षित र खुल्ला स्थान पहिचान गरिएको छ । स्रोत : वडा स्तरीय छलफल २०८२

अनुसुची १५ महानगर तथा वडा स्तरमा गठित विपद् व्यवस्थापन पदाधिकारीहरूको नामावली

तालिका नम्वर ४८ : वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरुको विवरण

क्रम	नाम	पद	संलग्न संस्था	सम्पर्क नम्बर
महानगरस्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरुको नामावली				
१.	नागेश कोईराला	संयोजक	नगर प्रमुख	९८५२०२०७६७
२.	शिल्पा निराला कार्की	सदस्य	नगर उपप्रमुख	९८५२०२९३९०
३.	राम प्रसाद ढुङ्गेल	सदस्य	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८५२०६११११
४.	श्याम घिमिरे	सदस्य	आर्थिक विकास समिति	९८५२०२६७९२
५.	काजी बहादुर बस्नेत	सदस्य	सामाजिक विकास समिति	९८५२०३२१२३
६.	कुमार पोखरेल	सदस्य	पूर्वाधार विकास समिति	९८५२०२८९५१
७.	बासु बहादुर बस्नेत	सदस्य	वन वातावरण तथा विप्यस	९८५२०६६६४४
८.	सूर्यलाल यादव	सदस्य	सुशासन तथा संस्थागत विकास	९८०७०८६०४६
९.	दिपक कुमार कर्ण	सदस्य	विधेयक समिति	९८५२०३१३८८
१०.	परमेश्वर भट्टराई	सदस्य	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	
११.	गिरीराज खतिवडा	सदस्य	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	९८४२२३८४३८
१२.	सोभितमान कार्की	सदस्य	सशस्त्र प्रहरीबल नेपाल	९८४५४३१०९४

१३.	प्रतिनिधि/कन्ट्रोल रुम	सदस्य	नेपाली सेना	९८५२०३६९०२
१४.	न प्र नि राजन पौडेल	सदस्य	नगर प्रहरी प्रमुख	९८४२०५८९३६
१५.	बलराम गिरी	सदस्य	नगर संयोजक नेकपा एमाले	९८५२०२५७९०
१६.	दिपक चापागाई	सदस्य	प्रतिनिधि नेपाली काँग्रेस	९८५२०२४९१७
१७.	दिनेश राजवंशी	सदस्य	प्रतिनिधि, माओवादी केन्द्र	९८४२०२६४५३
१८.	विकास लिम्बु	सदस्य	प्रतिनिधि, रा प्र पा नेपाल	९८५२०२८३३९
१९.	नसरुल महमद	सदस्य	जनता समाजवादी पार्टी	
२०.	विष्णु शर्मा	सदस्य	गैसस महासंघ	९८५२०२१७७३
२१.	प्रतिनिधि	सदस्य	उद्योग संगठन मोरङ	
२२.	अनिल साह	सदस्य	मोरङ उद्योग व्यापार संघ	९८५२०२०९१९
२३.	शरद श्रेष्ठ	सदस्य	विराट व्यापार संघ	९८५२०२८२७७
२४.	प्रतिनिधि	सदस्य	उद्योग परिसंघ मोरङ	
२५.	भरतबहादुर खड्का	सदस्य	नेपाल पत्रकार महासंघ कोशी	९८५२८३५०३३
२६.	सुशिला पाठक	सदस्य	पत्रकार महासंघ मोरङ	९८४२३२२७५५
२७.	सुकदेव मण्डल	सदस्य	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	९८०४३९९३८३
२८	कमला निरौला	सदस्य सचिव	विपद सम्पर्क व्यक्ति	९८४९३५२११३
वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति वडा नं १ (पुनर्गठन मिति २०८२/०२/०६)				
१.	काजी बहादुर वस्नेत	संयोजक	वडा अध्यक्ष	९८५२०३२१२३
२.	खूश्बू विश्वकर्मा	सदस्य	वडा सदस्य	९८१५३०९३०८
३.	लक्ष्मी देवी राईनी	सदस्य	वडा सदस्य	९८४२५२९९१७
४.	मोहन कर्ण कार्की	सदस्य	वडा सदस्य	९८४२२४८८७९
५.	सुशिल गुभाजु	सदस्य	वडा सदस्य	९८०१०३३१६३
६.	किशोर वस्नेत	सदस्य	ने क पा	९८६२०२०६२३
७.	छवी पराजुली	सदस्य	नेपाली काँग्रेस	९८४२०२१०७८
८.	अरविन्द मल्लिक	सदस्य	समाजवादी पार्टी	९८४२२९७४६५
९.	शिवराज कोइराला	सदस्य	शिक्षक संघ	९८५२०६९९२६
१०.	वडा प्रहरी कार्यालय	सदस्य	सुरक्षा निकाय	
११.	रत्ना श्रेष्ठ	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८४२०१७०००
१२.	पार्वती भट्टराई	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	
१३.	पेशल ढुङ्गेल	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८५२०३३९४९
१४.	बिक्रम कार्की	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८४२३३०४४५
१५.	सुमन दाहाल	सचिव	वडा सचिव	९८४२०३४४९१
वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति वडा नं २ (पुनर्गठन मिति २०८२/०१/११)				
१.	कुमार पोखेल	संयोजक	वडा अध्यक्ष	९८५२०२८९५१
२.	आशा राउत	सदस्य	वडा सदस्य	९८४२०७२५१४
३.	मेनुका परियार	सदस्य	वडा सदस्य	९८६९०१५१७४
४.	दीपक प्रधान	सदस्य	वडा सदस्य	९८५२०२८८६०
५.	शेर सिंह दुगड	सदस्य	वडा सदस्य	९८५२०८८०८४
६.	शिला दिक्षित कार्की	सदस्य	नेकपा प्रतिनिधि	९८५२०२७७३३
७.	अरुण न्यौपाने	सदस्य	नेपाली काँग्रेस	९८४२०५९२९८
८.	सामुदायिक प्रहरी	सदस्य	सुरक्षा निकाय	९८५२०८८०८४

९.	होमनाथ घिमिरे	सदस्य	रेडक्रस	९८४२४१०८५१
१०.	लिला रिजाल	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८४२०४४८०७
११.	मिना जोशी	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८५२०२२२८२
१२.	अमृत खड्का	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८४२०६७८१५
१३.	केशव प्रसाद खतिवडा	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	०२१५१२७८८
१४.	प्रज्वल पोखेल	सचिव	वडा सचिव	९८६२०७९२०१
वडा नं ३ (पुनर्गठन मिति: २०८२/०१/१६)				
१.	बासुबहादुर बस्नेत	संयोजक	वडा अध्यक्ष	९८५२०३३४३३
२.	मालिका निरौला	सदस्य	वडा सदस्य	९८४२१६२३५४
३.	अरुणा परियार	सदस्य	वडा सदस्य	९८०७३३३३७१
४.	सुरज न्यौपाने	सदस्य	वडा सदस्य	९८४२०४७२३२
५.	ढुण्डीराज पोखरेल	सदस्य	वडा सदस्य	९८४२०६९२२७
६.	लालमणि भट्टराई	सदस्य	ने.क.पा. प्रतिनिधि	९८४२०४६८८२
७.	धर्म वानियाँ	सदस्य	नेपाली काँग्रेस प्रतिनिधि	९८४२०२४०२०
८.	टङ्क गुरागाई	सदस्य	रा.प्र.पा. प्रतिनिधि	९८५२०३११०३
९.	सूर्यकुमार दाहाल	सदस्य	उत्थानशील परामर्श सेवा	९८५२०२७७३५
१०.	शत्रुधनचन्द्र पौडेल	सदस्य	रेडक्रस प्रतिनिधि	९८४२०४२१२७
११.	दुर्गा चापागाईं	सदस्य	संयुक्त टोल संगठन	९८५२०२९९९५
१२.	मणिराज ढकाल	सदस्य	समाजसेवी	९८५२०५०५५३
१३.	बाबुराम न्यौपाने	सदस्य	परोपकार अभियान	९८४२०३१२५०
१४.	जिवेन्द्र घिमिरे	सदस्य	जेष्ठ नागरिक हातेमालो	९८०२०३०२२२
१५.	किरण गिरी	सदस्य	सम्राट स्पोटिङ्ग क्लव	९८५२०२७४५७
१६.	बरगाछी प्रहरी चौकी	सदस्य	सुरक्षा निकाय	९८५२०९११३१
१७.	हरिप्रसाद गुरागाईं	सचिव	वडा सचिव	९८४९१०१२७५
वडा नं ४ (पुनर्गठन मिति: २०८२/०१/०९)				
१.	जितन थापा	संयोजक	वडा अध्यक्ष	९८५२०२९३४५
२.	सरिता घिमिरे नेपाल	सदस्य	वडा सदस्य	९८६२००५०००
३.	उषा देवी मेहत्तर	सदस्य	वडा सदस्य	९८६६०९३८६२
४.	तुलसी प्रसाद घिमिरे	सदस्य	वडा सदस्य	९८४२१९६४६७
५.	रंजित गिरी	सदस्य	वडा सदस्य	९८५२०५५९८९
६.	राधेश्याम घिमिरे	सदस्य	नेकपा एमाले	९८४२०३२२५२
७.	अर्जुन चुडाल	सदस्य	नेपाली काँग्रेस	९८५२०३०५६०
८.	कपिलेश्वर यादव	सदस्य	ने क पा माओवादी	९८४२२४७६५५
९.	यज्ञबहादुर कार्की	सदस्य	रा.प्र.पा. नेपाल	९८४२१११९८६
१०.	हेमनारायण चौधरी	सदस्य	रेडक्रस प्रतिनिधि	९८०७३२४६२६
११.	सामुदायिक प्रहरी प्रमुख	सदस्य	सुरक्षा निकाय	९८५२०९०४८८
१२.	पार्वती गौतम	सदस्य	स्वयंसेविका	९८१७७४९९१४
१३.	नवराज काफ्ले	सदस्य	लायन्स क्लव	९८५२०२७२८१
१४.	प्रेम कार्की	सदस्य	सहकारी संस्था	९८५२०३११९०
१५.	राजेन्द्र घिमिरे	सदस्य	विद्यालय प्रतिनिधि	९८४२४१३६६६
१६.	बिरेन्द्रप्रसाद यादव	सदस्य	व्यवसायी	९८५२०२७४५३

१७.	सूर्यनारायण यादव	सदस्य	समाजसेवी	९८०७३१५६१३
१८.	कमला बराल	सदस्य	आ स्वास्थ्य केन्द्र	९८४२०३३१४७
१९.	घमानबहादुर वानियाँ	सचिव	वडा सचिव	९८४६००७६११
वडा नं ५ (पुनर्गठन मितिः २०८२/०१/२५)				
१.	सन्तोष न्यौपाने	संयोजक	वडा अध्यक्ष	९८४२१७५२३४
२.	अन्जु दाहाल गौतम	सदस्य	वडा सदस्य	९८४२०४४५५०
३.	राधा देवी पासवान	सदस्य	वडा सदस्य	९८४२२४४०८५
४.	रोम बहादुर भट्टराई	सदस्य	वडा सदस्य	९८५२०२९५७५
५.	सूर्य लाल उराउ	सदस्य	वडा सदस्य	९८४२०८७४९९
६.	सुनिल कुमार श्रेष्ठ	सदस्य	नेकपा एमाले प्रतिनिधि	९८५२०२६२७२
७.	प्रभाकर मानसिंह कार्की	सदस्य	नेपाली काँग्रेस प्रतिनिधि	९८०४०३६२०५
८.	दिपक सुवेदी	सदस्य	रा.प्र.पा. प्रतिनिधि	९८४२०४४२४१
९.	भरत गिरी	सदस्य	ने क पा माओवादी केन्द्र	९८५२०८३०५४
१०.	रमण गौतम	सदस्य	ने क पा (एस)	९८४२१३०१८६
११.	राजेन्द्र प्रसाद रिजाल	सदस्य	रेडक्रस प्रतिनिधि	९८५२०२५५९८
१२.	सि आर भी पुलचोक	सदस्य	सुरक्षा निकाय	९८४२०३८४९०
१३.	विमला तिवारी	सदस्य	स्वयंसेवक	९८४२०५०९४९
१४.	केदार कार्की	सदस्य	टोल विकास संस्था	९८४२०३४११७
१५.	शान्तिराम खनाल	सदस्य	टोल विकास संस्था	९८५२०२७४९५
१६.	राजेश गिरी	सदस्य	टोल विकास संस्था	९८५२०३३५२७
१७.	आरती गेलाल	सदस्य	सामुदायिक संस्था	९८४२०२८५५२
१८.	राखी कार्की	सदस्य	सामुदायिक संस्था	९८४४६४२८१५
१९.	गंगादेवी पोखेल	सदस्य	सामुदायिक संस्था	९८४२०६८४१५
२०.	बबिता गुरागाईं	सदस्य	स्वास्थ्य चौकी	९८४२१०१२५५
२१.	सञ्जित यादव	सदस्य	विपद् प्रभावित क्षेत्र	९८४२१०५९५२
२२.	मो ईस्लाम खाँ	सदस्य	विपद् प्रभावित क्षेत्र	९८२७३२३९११
२३.	रामकुमार यादव	सदस्य	संयुक्त टोल संगठन	९८१२३८९९८२
२४.	राजेन्द्र पराजुली	सचिव	वडा सचिव	९८१०५३३११३
वडा नं ६ (पुनर्गठन मितिः २०८२/०१/०७)				
१.	हरीश चन्द्र सहनी	संयोजक	वडा अध्यक्ष	९८५२०३१६६७
२.	निर्मला कार्की	सदस्य	वडा सदस्य	९८०३२१३५६१
३.	आशा देवी पासवान	सदस्य	वडा सदस्य	९८०४३१२१५४
४.	कृष्ण प्रसाद पोखरेल	सदस्य	नेकपा प्रतिनिधि	९८५२०२२८३१
५.	बद्री थापा	सदस्य	नेपाली काँग्रेस	९८५२०३६४०४
६.	आलम ईराकी	सदस्य	समाजवादी पार्टी	९८०७३०८४४५
७.	सञ्जय कामत	सदस्य	रेडक्रस प्रतिनिधि	
८.	प्रहरी चौकी बखरी	सदस्य	सुरक्षा निकाय	९८५२०९११२८
९.	प्रतिक्षा वस्नेत	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	
१०.	जानकी पोखरेल	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८४२१८५८७६
११.	नविन विक्रम साह	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८५२०२८१४३
१२.	दिनेश कामत	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८६२३०४८०१

१३.	उत्तम देव जोशी	सदस्य	वडा सचिव	९८४२०८४२११
वडा नं ७ (पुनर्गठन मितिः २०८२/०१/१७)				
१.	मधुबाबु तिवारी	संयोजक	वडा अध्यक्ष	९८५२०२०६७७
२.	लिला प्रधान	सदस्य	वडा सदस्य	९८४२०९८१२५
३.	गीताकुमारी विश्वकर्मा	सदस्य	वडा सदस्य	९८६२२९५४८१
४.	कल्याण लामिछाने	सदस्य	वडा सदस्य	९८४२३७८२९९
५.	जीतेन्द्र अग्रवाल	सदस्य	वडा सदस्य	९८४२०२६४९५
६.	मिरा उप्रेती	सदस्य	नेकपा प्रतिनिधि	९८४२०९४३२६
७.	पदम बहादुर श्रेष्ठ	सदस्य	नेपाली काँग्रेस	९८५२०२६१९१
८.	सुशिल घिमिरे	सदस्य	रेडक्रस प्रतिनिधि	
९.	सुरक्षा निकाय	सदस्य	हाटखोला प्रहरी प्रमुख	९८५२०९१११७
१०.	रञ्जिता चौधरी	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८०२७७९१३८
११.	सुमित्रा पोखरेल	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	०२१ ५३१६४३
१२.	यदुनाथ पोखरेल	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८४२१५४२८२
१३.	उद्धव प्रसाद पराजुली	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८४२२६५४४४
१४.	प्रभा आचार्य	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	०२१ ५१५७८
१५.	ऋषि खतिवडा	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८४२०९८१३२
१६.	चाँदनी राई	सचिव	वडा सचिव	९८६०१५३९९८
वडा नं ८ (पुनर्गठन मितिः २०८२/०१/२२)				
१.	राम पोखरेल	संयोजक	वडा अध्यक्ष	९८५२०३३७४६
२.	तारा कुमारी राय	सदस्य	वडा सदस्य	९८१५३२६९८८
३.	पवित्रा विश्वकर्मा	सदस्य	वडा सदस्य	९८४२०९२२४८
४.	भुनेश्वर राजवंशी	सदस्य	वडा सदस्य	९८६२२११२३९
५.	म.अब्बास मियाँ	सदस्य	वडा सदस्य	९८४२०७३०९५
६.	प्रमोद खतिवडा	सदस्य	नेकपा एमाले	९८४२०४३५७३
७.	सृजना आचार्य	सदस्य	नेपाली काँग्रेस	९८४२५२८७२८
८.	हरेराम राय	सदस्य	जनता समाजवादी	९८०४३१५९९६
९.	उदेश कान्त पन्त		रा प्र पा नेपाल	९८५२०३१७०८
१०.	प्रभा अधिकारी	सदस्य	रेडक्रस प्रतिनिधि	९८४२०४६५७०
११.	हाटखोला प्रहरी प्रमुख	सदस्य	सुरक्षा निकाय	९८५२०९१११७
१२.	मुन्नु घिमिरे	सदस्य	स्वास्थ्य स्वयंसेविका	९८५२०२९८०५
१३.	चुडा ठकुरी भण्डारी	सदस्य	सहकारी प्रतिनिधि	९८४२३५८४९९
१४.	मेघराज श्रेष्ठ	सदस्य	टोल विकास संगठन	९८५२०३२४९९
१५.	उमेश भण्डारी	सदस्य	सहकारी प्रतिनिधि	९८५२०२१०८२
१६.	मनोज कुमार मल्लिक	सचिव	वडा सचिव	९८४२०७२२२७
वडा नं ९ (पुनर्गठन मितिः २०८२/०१/१०)				
१.	विश्वनाथ प्रसाद भगत	संयोजक	वडा अध्यक्ष	९८५२०२८१४८
२.	रुपा देउजा	सदस्य	वडा सदस्य	
३.	पिंकी पासवान	सदस्य	वडा सदस्य	
४.	रियाज अहमद	सदस्य	वडा सदस्य	
५.	आदित्य तुलाधर	सदस्य	वडा सदस्य	

६.	दिलीप तामाङ्ग	सदस्य	नेकपा प्रतिनिधि	९८४२०४४०२६
७.	अनिल थापा	सदस्य	नेपाली काँग्रेस प्रतिनिधि	९८४२०२८०२४
८.	प्रभा अधिकारी	सदस्य	रेडक्रस प्रतिनिधि	९८४२०४६७५
९.	लिना उपाध्याय	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८४२०७१८५५
१०.	ज्योति लावती	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	
११.	विजय अग्रवाल	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८६५५९२३२१
१२.	सन्तोष साह	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	
१३.	एजाज अहमद	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८५२०२७११९
१४.	शैलेन्द्र साह	सदस्य	खानेपानी संस्था प्रमुख	९८४१६७६७४२
१५.	डोमीलाल पासवान	सदस्य	खानेपानी प्रतिनिधि	
१६.	जोगेन्द्र विश्वास	सचिव	वडा सचिव	९८४२०३२५९४
वडा नं १० (पुनर्गठन मितिः २०८२/०१/१२)				
१.	अर्जुन गिरी	संयोजक	वडा अध्यक्ष	९८५२०२८९५४
२.	सुनिता पोखरेल	सदस्य	वडा सदस्य	
३.	भारती रम्तेल	सदस्य	वडा सदस्य	
४.	देबु मण्डल	सदस्य	वडा सदस्य	
५.	विजय दाहाल	सदस्य	वडा सदस्य	
६.	अर्जुन गिरी	सदस्य	नेकपा प्रतिनिधि	९८५२०२९९५४
७.	सन्तोष ढुङ्गाना	सदस्य	नेपाली काँग्रेस	९८५२०२१७८८
८.	रामचन्द्र यादव	सदस्य	फोरम नेपाल	९८५२०२७३७५
९.	कृष्णगोपाल दाहाल	सदस्य	रेडक्रस प्रतिनिधि	९८५२०२४९७५
१०.	सामुदायिक प्रहरी प्रमुख	सदस्य	सुरक्षा निकाय	९८१२३६५०४९
११.	संगिता दाहाल	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८५२०७६३३३
१२.	विमला गौतम	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८४२०३२४५३
१३.	सुवास अमात्य	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८५२०२५६६५
१४.	पुरुषोत्तम चालिसे	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८५२०२१६५२
१५.	चन्द्रानन्द यादव	सचिव	वडा सचिव	९८४२१५२०१८
वडा नं ११ (पुनर्गठन मितिः २०७२/०१/१४)				
१.	तिर्थेन्द न्यौपाने	संयोजक	वडा अध्यक्ष	९८५२०२९९७७
२.	कृष्ण प्रसाद भट्टराई	सदस्य	वडा सदस्य	९८४२२०४७००
३.	गायत्री थापा	सदस्य	वडा सदस्य	९८५१०३३१०४
४.	बलराम कारञ्जित	सदस्य	वडा सदस्य	९८१२०२७७२६
५.	गेनादेवी पासवान	सदस्य	वडा सदस्य	९८१४३८३९८०
६.	ममता प्रधान	सदस्य	नेकपा एमाले प्रतिनिधि	९८४२०६६८७१
७.	सिताराम कोईराला	सदस्य	नेपाली काँग्रेस प्रतिनिधि	९८४२०६९१४३
८.	लोकेन्द्र ढकाल	सदस्य	रा प्र पा प्रतिनिधि	९८५२०३१५१४
९.	तुलसा भट्टराई	सदस्य	सहकारी	९८४२०९१७८०
१०.	ध्रुवराज कोइराला	सदस्य	संयुक्त टोल संगठन	९८४२०६७५०६
११.	सञ्जय नेपाल	सदस्य	एकता समाज नेपाल	९८५२०३१४७१
१२.	सुरज श्रेष्ठ	सदस्य	विराट बुद्ध स्पोर्टिङ क्लव	९८५२०२७४६६
१३.	पदम श्रेष्ठ	सदस्य	नागरिक समाज	९८५२०२२२३०

१४.	मनमायाँ रिजाल	सदस्य	शिक्षक	९८४२०६७३६७
१५.	विजय ठाकुर	सदस्य	विद्यालय व्य समिति	९८४२०९७१०१
१६.	भगवानलाल राय	सदस्य	टोल विकास संस्था	९८४२०९८६७३
१७.	सिआरभि पोष्ट केशलिया	सदस्य	सुरक्षा निकाय	
१८.	प्रहरी चौकी इञ्चार्ज	सदस्य	बखरी प्रहरी चौकी	९८५२०९११२८
१९.	सरस्वती ढकाल	सचिव	वडा सचिव	९८४२०२१४७१
वडा नं १२ (पुनर्गठन मितिः २०८२/०१/१५)				
१.	हिरालाल कामत	संयोजक	वडा अध्यक्ष	९८४२२५०६१५
२.	राजेश सरदार थारु	सदस्य	वडा सदस्य	९८५२०३१५५०
३.	प्रमिला राजवंशी	सदस्य	वडा सदस्य	९८१७३२००५६
४.	देवी विश्वकर्मा घतानी	सदस्य	वडा सदस्य	९८४२१६१०६६
५.	राजेश सरदार थारु			
६.	भानु लुईंटेल	सदस्य	नेकपा प्रतिनिधि	
७.	तुलसा ढकाल	सदस्य	नेपाली काँग्रेस	
८.	रामानन्द यादव	सदस्य	फोरम नेपाल	९८४२४०५५९३
९.	बौवा कामत	सदस्य	रेडक्रस प्रतिनिधि	
१०.	बखरी प्रहरी प्रमुख	सदस्य	सुरक्षा निकाय	९८५२०९११२८
११.	शान्ता धमला	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	
१२.	वसन्ती माझी	सदस्य	स्वास्थ्य स्वयंसेविका	९८४२०२६५५०
१३.	लक्ष्मण कोईराला	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८५२०४८३२०
१४.	श्याम राजवंशी	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८४२०८८३५६
१५.	शशिसेखर भण्डारी	सदस्य	बाल क्लव	
१६.	भक्त प्रसाद गोराथोकी	सदस्य सचिव	वडा सचिव	९८४७८९७१५६
वडा नं १३ (पुनर्गठन मितिः २०८२/०१/३०)				
१.	सूर्यलाल यादव	संयोजक	वडा अध्यक्ष	९८४२०८५६६१
२.	कमला श्रेष्ठ	सदस्य	कार्यपालिका सदस्य	
३.	गौरी कुमारी बैश्य	सदस्य	वडा सदस्य	९८२४३४४८१०
४.	जानकी देवी खंग	सदस्य	वडा सदस्य	९८१०४६१८८२
५.	कैलाश पति देव	सदस्य	वडा सदस्य	९८५२०२२५४७
६.	दिनेश राय	सदस्य	नेकपा प्रतिनिधि	
७.	आमोद झा	सदस्य	नेपाली काँग्रेस प्रतिनिधि	
८.	राकेश रोशन यादव	सदस्य	जनता समाजवादी पार्टी	
९.	राज कर्ण	सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	
१०.	रानी प्रहरी कार्यालय	सदस्य	सुरक्षा निकाय	९८५२०९११०९
११.	अभिनन्दन यादव	सदस्य	विद्यालय प्रतिनिधि	
१२.	रिता पासवान	सदस्य	टोल संगठन प्रतिनिधि	
१३.	अमृता महतो	सदस्य	टोल संगठन प्रतिनिधि	
१४.	लक्ष्मी अजाद	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	
१५.	सोनु शर्मा	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	
१६.	बद्रि न्यौपाने	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८०७०३७५५६
१७.	नुतन यादव	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८४२०३३५८६

१८.	सुनिल दाहाल	सचिव	वडा सचिव	९८५२०५२१२५
वडा नं १४ (पुनर्गठन मितिः २०८२/०२/१५)				
१.	सूर्य नारायण महतो	संयोजक	वडा अध्यक्ष	९८०५३००८११
२.	सम्तली देवी विश्वास	सदस्य	कार्यपालिका सदस्य	९८६२२११११३२
३.	पुनम देवी राम	सदस्य	वडा सदस्य	
४.	बासुदेब शर्मा दुलाल	सदस्य	वडा सदस्य	
५.	दिना कुमार यादब	सदस्य	वडा सदस्य	
६.	विरेन्द्र साह	सदस्य	नेकपा एमाले	
७.	प्रदिप यादव	सदस्य	नेपाली काँग्रेस	
८.	महिचन्द्र यादव	सदस्य	समाजवादी पार्टी	
९.	भोला महतो	सदस्य	ज स पा प्रतिनिधि	
१०.	सुरक्षा प्रमुख	सदस्य	सुरक्षा निकाय	
११.	फूलिया देवी महतो	सदस्य	संघ संस्था प्रतिनिधि	
१२.	चन्द्रकला यादव	सदस्य	स्वयंसेविका	
१३.	भोला यादव	सदस्य	युवा जागरण संघ प्रतिनिधि	
१४.	महेश राउत	सदस्य	जेष्ठ नागरिक प्रतिनिधि	
१५.	सुमन यादव	सदस्य	बाल क्लव प्रतिनिधि	
१६.	राजेन्द्र प्रसाद यादव	सदस्य	विद्यालय प्रतिनिधि	
१७.	हरिलाल मेहता	सदस्य	टोल संगठनबाट	
१८.	महारुद्र यादव	सदस्य	टोल संगठनबाट	
१९.	सुरेन्द्र शर्मा	सदस्य	सुकुम्बासी टोल	
२०.	सीता पासवान	सदस्य	दलित बाट	
२१.	मोहन यादव	सदस्य		
२२.	राजु महतो	सदस्य	द्रुत लेखाजोखा टोली	
२३.	पृथ्वीकुमारी बस्नेत	सदस्य सचिव	वडा सचिव	९८४२०८६१५८
वडा नं १५ (पुनर्गठन मितिः २०८२/०२/२६)				
१.	प्रकाश साह	संयोजक	वडा अध्यक्ष	९८४२०४९०००
२.	विनीता कुमारी रेग्मी	सदस्य	वडा सदस्य	९८१७३८९२५३
३.	अमृता तत्मा	सदस्य	वडा सदस्य	९८०४०१०२१४
४.	मोहन कुमार मल्ल	सदस्य	वडा सदस्य	९८४२२०५८५३
५.	इमत्याज अन्सारी	सदस्य	वडा सदस्य	९८०४०१०२०५
६.	मनोज खड्का	सदस्य	नेकपा प्रतिनिधि	९८४२०३२१२८
७.	अमर बहादुर श्रेष्ठ	सदस्य	नेपाली काँग्रेस प्रतिनिधि	९८४२०४८१०५
८.	गोपाल प्रसाद साह	सदस्य	समाजवादी पार्टी	९८२५३६८६३५
९.	दिपा पौडेल	सदस्य	रेडक्रस प्रतिनिधि	९८०४३७०४७५
१०.	सुरक्षा निकाय	सदस्य	सुरक्षा निकाय	९८५२०९११०९
११.	आरती साह	सदस्य	आमा समूह	९८०५३०८४४६
१२.	शोभा चौधरी	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	
१३.	मित्रलाल गिरी	सदस्य	टोल संगठन	९८०४३६९३१८
१४.	नेत्रलाल साह	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८०४३५७९२५
१५.	राजकुमार विश्वास	सचिव	वडा सचिव	९८४२०३३५१४

वडा नं १६ (पुनर्गठन मितिः २०८२/०२/२७)				
१.	उद्धव कुमार भुजेल	संयोजक	वडा अध्यक्ष	९८४२०३०८६१
२.	यज्ञ कला अधिकारी	सदस्य	वडा सदस्य	९७४६९५५९९४
३.	राधा देवी तत्मा	सदस्य	वडा सदस्य	९८१९०९५७२६
४.	कविर तामाङ	सदस्य	वडा सदस्य	९८४२०२४७८८
५.	सन्जुदेवी दास तत्मा	सदस्य	वडा सदस्य	९८१४३३५५३९
६.	प्रह्लाद वस्नेत	सदस्य	नेकपा प्रतिनिधि	९८४२०२०१८५
७.	संजिव मण्डल	सदस्य	नेपाली काँग्रेस	९८०२७७३६३८
८.	किशोर मण्डल	सदस्य	समाजवादी पार्टी	९८०७०८३५१९
९.	रामकुमार पाण्डे	सदस्य	रा.ज.पा.	९८१५३६७५५३
१०.	खड्क बहादुर शाही	सदस्य	सुरक्षा निकाय	९८४३७९६३०१
११.	प्रभाकर थापा	सदस्य	युवाक्लव प्रतिनिधि	९८०४३२९२९४
१२.	विन्दु लावती	सदस्य	शिक्षक मिल्समा वि	
१३.	चन्द्रकला वाना	सदस्य	जेष्ठ नागरिक	९८४२०९२७६५
१४.	मिलन थापा	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८१०३६९२३३
१५.	विनोद वर्मा	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८२४३९६८७५
१६.	नवराज पौडेल	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८४२३७८४४७
१७.	बिक्रम माझी	सदस्य	अपाङ्गता प्रतिनिधि	९८११३६०६३२
१८.	जलशी देवी ऋषिदेव	सदस्य	दलित प्रतिनिधि	९८०७०६२९५०
१९.	लिङमा तामाङ्ग	सदस्य	आमा समूह	९८०७०३४०५८
२०.	आकाँक्षा लामा	सदस्य	बाल क्लव	
२१.	सुरेश कुमार ढुङ्गेल	सचिव	वडा सचिव	९८५२०५२२९९
वडा नं १७ (पुनर्गठन मितिः २०८२/०२/२२)				
१.	समिम कमर मियाँ	संयोजक	वडा अध्यक्ष	९८०४००९९२३
२.	चुलिया देवी साह	सदस्य	वडा सदस्य	९८०४०९६४०६
३.	बसन्ती देबी पासवान	सदस्य	वडा सदस्य	९८१९०७९८५०
४.	महमद मन्जर आलम	सदस्य	वडा सदस्य	९८१४३८९६८३
५.	जाकिर आलम	सदस्य	वडा सदस्य	९८१५३६७०१५
६.	हमिद आजाद	सदस्य	नेकपा एमाले	९८१०५०६४२०
७.	अमजत अलि	सदस्य	समाजवादी पार्टी	
८.	समिम आलम	सदस्य	नेकपा माओवादी प्रतिनिधि	९८११३७८२४२
९.	समिउल्ला	सदस्य	नेपाली काँग्रेस	९८२५३२०७४०
१०.	जैमुन निशा	सदस्य	फोरम नेपाल	९८२७३८०७६०
११.	मन्जर आलम	सदस्य	रा.ज.पा.	९८१४३८९६८३
१२.	प्रहरी प्रमुख	सदस्य	मटरेवा प्रहरी पोष्ट	९८१२३४३८३१
१३.	ज्योति थापा मगर	सदस्य	आमा समूह	९८१७३८१११४
१४.	निता राई	सदस्य	रघुपति आ वि	९८४२२२३०१०४
१५.	नौसाद आलम	सदस्य	रानी स्टार क्लव	९८०७३००६८६
१६.	भानु अधिकारी	सदस्य	संघसंस्था प्रतिनिधि	९८०७३५१३६७
१७.	पिङ्की श्रेष्ठ	सदस्य	युवा क्लव	
१८.	डिल्ली प्रसाद पोखरेल	सदस्य सचिव	वडा सचिव	९८४२०२८१५०

वडा नं १८ (पुनर्गठन मितिः २०८२/०२/२८)				
१.	जितेन्द्र कुमार शाह	संयोजक	का वा वडा अध्यक्ष	९८४२२५१२८१
२.	दुरिया यादव	सदस्य	वडा सदस्य	
३.	ललिता देबी तत्मा	सदस्य	वडा सदस्य	९८१६३०५८८१
४.	महेश कुमार मण्डल	सदस्य	वडा सदस्य	९८२४३६६३४३
५.	गौरव कुमार मण्डल	सदस्य	वडा सदस्य	
६.	भुवनेश्वर यादव	सदस्य	नेकपा प्रतिनिधि	९८१९०१९१४७
७.	बसन्त राजवंशी	सदस्य	नेपाली काँग्रेस	९८०७०४६२२९
८.	दिनेश कुमार यादव	सदस्य	जनता समाजवादी फोरम	९८११०८५६१९
९.	संजय अमात	सदस्य	लो स पा	९८१४३८५७२७
१०.	राजकुमार मण्डल	सदस्य	शिक्षक	९८०२०४८२९१
११.	ज्योति कुमारी मिश्र	सदस्य	शिक्षक	९८१४७५७०१५
१२.	दिनेश प्रसाद यादव	सदस्य	कृषि	९८०४३९८१७०
१३.	गंगा प्रसाद यादव	सदस्य	कृषि	
१४.	अशोक कुमार साह	सदस्य		९८१५३४८६०५
१५.	अशोक कुमार यादव	सदस्य	जेष्ठ नागरिक	९८०५३७८७०२
१६.	रमेश यादव	सदस्य	अपाङ्गता सञ्जाल	९८०४३७३७८३
१७.	मायानन्द यादव	सदस्य	कृषि	९८११०८०१६९
१८.	प्रमानन्द यादव	सदस्य	अपाङ्गता सञ्जाल	९८१९०७४८४२
१९.	सूर्य नारायण श्रेष्ठ	सदस्य	नेपाल प्रहरी	९८४२८४८५५९
२०.	दुखनलाल बैठा	सदस्य	सशस्त्र प्रहरीबल नेपाल	९८०२८३३३८७
२१.	सुलषणा कुमारी यादव	सदस्य	स्वास्थ्य	९८००९३९९११
२२.	अमरलालदास तत्मा	सदस्य	समाजसेवी	९८१६३०५००१
२३.	राजकुमार विश्वास	सदस्य सचिव	वडा सचिव	९८४२०३३५१४
वडा नं १९ (पुनर्गठन मितिः २०८२/०१/०९)				
१.	श्याम घिमिरे	संयोजक	वडा अध्यक्ष	९८५२०२६७९२
२.	कविता कुमारी थारु	सदस्य	वडा सदस्य	९८१०५३१३४५
३.	पवित्री देबी रिश्यासन	सदस्य	वडा सदस्य	९८२५३८१७४८
४.	निजनारायण राजवंशी	सदस्य	वडा सदस्य	९८४२०४४८९२
५.	लक्ष्मण सरदार	सदस्य	वडा सदस्य	९८४२२९९९९५
६.	जितेन्द्र खवास	सदस्य	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	९८११३१७४८५
७.	प्रहरी चौकी घिनाघाट	सदस्य	सुरक्षा निकाय	९८५२०३७९०२
८.	देवकला ढुङ्गाना	सदस्य	महिला सञ्जाल	९८१०४७१९१८
९.	अमृता चौधरी	सदस्य	स्थानीय संघसंस्था	९८०७०४६२७०
१०.	लिला सरदार	सदस्य	दलित प्रतिनिधि	९८०७३८३१८३
११.	सुम्रिता सरदार	सदस्य	बाल क्लव	९८१६३०४७७८
१२.	बल बहादुर खवास	सदस्य	जेष्ठ नागरिक	९८२९३२६६२२
१३.	प्रशान्त चौधरी	सदस्य	स्थानीय संघसंस्था	९८०३७४५८८८
१४.	खगेन्द्र खवास	सदस्य	बुद्धिजिवी	९८००९५५३७०
१५.	राजेश माझी	सदस्य	अपाङ्ग सञ्जाल	
१६.	यज्ञनिधि पौडेल	सचिव	वडा सचिव	९८६२६७३९०६

स्रोत : वडास्तरीय कार्यशाला २०८२

अनुसूची १६ विपद् व्यवस्थापनमा स्थानीय युवाहरुको महानगरपालिका स्तरीय प्रतिकार्य टोली तदर्थ समितिः

क्र.स.	समितिका पदाधिकारी नामावली	पद	वडा नं	सम्पर्क नम्बर
१.	श्री सुमन बन्जारा	संयोजक	विराटनगर-१९	९८१०५०३७३७
२.	श्री रविना सुवेदी	सदस्य	विराटनगर-०६	९८४६८९४४०८
३.	श्री दर्शन शाह	सदस्य	विराटनगर-१५	९८१६३१८२८१
४.	श्री रोकैया खातुन	सदस्य	विराटनगर-०९	९८०२७३४६१५
५.	श्री कुशला देवी काफ्ले निरौला	सदस्य	विराटनगर-०३	९८४२१९८३७७
६.	श्री अमरलाल दास तत्मा	सदस्य	विराटनगर-१८	१९१६३०५८८१
७.	श्री एम फिदा हुसेन	सदस्य	विराटनगर-१७	९८११३५४३६६
८.	श्री रीता देवी पासवान	सदस्य	विराटनगर-१३	९८०७०६४८७०
९.	श्री रोहन कुमार गुप्ता	सदस्य	विराटनगर-११	९८२४३७७५३३
१०.	श्री रुसी कुमारी यादव	सदस्य	विराटनगर-१०	९८४२४६९०६०
११.	श्री रुपा भुजेल यादव	सदस्य	विराटनगर-०८	९८४२१८८७००
१२.	श्री रञ्जना बुढाथोकी	सदस्य	विराटनगर-०७	९८४२३५४१८८
१३.	श्री सिताराम भट्टराई	सदस्य	विराटनगर-०५	९८०३२३८५६९
१४.	श्री मोनिका न्यौपाने	सदस्य	विराटनगर-०४	९८२५४८१७७४
१५.	श्री सुमित परियार	सदस्य	विराटनगर-०२	९८४५१४५८७०
१६.	श्री आर्यन बि.क	सदस्य	विराटनगर-०१	९८१७३१६०७५
१७.	श्री नर्मदा खड्गी	सदस्य	विराटनगर-१४	९८२६३५६६८८
१८.	श्री उदिप पोखरेल	तालिम प्राप्त	विराटनगर-०१	९८४२४११७७५
१९.	श्री आर्यन शर्मा	तालिम प्राप्त	विराटनगर-०१	९८१०४३४०३५
२०.	श्री रिजु बर्देवा	तालिम प्राप्त	विराटनगर-०२	९८४९०९७६१२
२१.	श्री सन्तोष कुमार पोखरेल	तालिम प्राप्त	विराटनगर-०३	९८२५३४१७०८
२२.	श्री वेदिका घिमिरे	तालिम प्राप्त	विराटनगर-०३	९८१९०१०३४३
२३.	श्री राजकुमार लुईटेल	तालिम प्राप्त	विराटनगर-०४	९८२७३९५१०९
२४.	श्री पबिना धिमाल	तालिम प्राप्त	विराटनगर-०५	९८११०५३७९९
२५.	श्री केहकसा कौसर	तालिम प्राप्त	विराटनगर-०६	९८४२०६८५९५
२६.	श्री सुमन निरौला	तालिम प्राप्त	विराटनगर-०७	९८४२०४८२८८
२७.	श्री विशाल कुमार राजवंशी	तालिम प्राप्त	विराटनगर-०८	९८१४३९६११८
२८.	श्री दिपा कुमारी बस्नेत	तालिम प्राप्त	विराटनगर-११	९८४२०२९४९१
२९.	श्री विद्यानन्द पासवान	तालिम प्राप्त	विराटनगर-१३	९८१९३४४१४४
३०.	श्री दर्शन पौड्याल	तालिम प्राप्त	विराटनगर-०८	९८२६३५०५६८
३१.	श्री अमृत कुमार मण्डल	तालिम प्राप्त	विराटनगर-१०	९८४२४९४४०३
३२.	श्री दिपा कुमारी बस्नेत	तालिम प्राप्त	विराटनगर-११	९८४२०२९४९१
३३.	श्री विद्यानन्द पासवान	तालिम प्राप्त	विराटनगर-१३	९८१९३४४१४४

३४.	श्री राजु महतो	तालिम प्राप्त	विराटनगर-१४	९८१०४३३४५६
३५.	श्री मनिषा मण्डल	तालिम प्राप्त	विराटनगर-१५	९८१६३६०५९१
३६.	श्री सुप्रिया थापा	तालिम प्राप्त	विराटनगर-१७	९८११३९२००७
३७.	श्री प्रतिमा कुमारी शाह	तालिम प्राप्त	विराटनगर-१८	९८२४३८५७९३
३८.	श्री गोमा घिमिरे	तालिम प्राप्त	विराटनगर-१९	९८०४३६२६९४
३९.	श्री नितेश विश्वास	तालिम प्राप्त	विराटनगर-१९	९८००९८१२१९

अनुसूची १७ स्वास्थ्य सम्बन्धी दक्ष मानव स्रोत

तालिका नम्बर ४१ : स्थानीय तहको क्षमता नक्साङ्कन

वडा नं	स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना वा टोल	कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीको संख्या													तथ्याङ्क अधिकृत	महिला स्वयं सेविका	जम्मा
		ज.स्वा.नि.	मे.अ.	स्टाफ नर्स	न.अ.	अहेव	सि.अहेव	अनमी	सि.अनमी	ल्याब टेक्निसियन	ल्याब अ.	खो.सु.नि.	वैद्य नि.	हे.अ.			
१	आधारभूत स्वा.के.			१				१	१							७	१०
२	आधारभूत स्वा.के.							२								७	९
३	आधारभूत स्वा.के.						१	३								९	१३
४	आधारभूत स्वा.के.			१				२								९	१२
५	आधारभूत स्वा.के.	१		१				३	१	१						१४	२१
६	आधारभूत स्वा.के.						१	२								१०	१३
७	आधारभूत स्वा.के.							२								५	७
८	आधारभूत स्वा.के.						१	१	१							१२	१५
९	आधारभूत स्वा.के.							३								९	१२
१०	आधारभूत स्वा.के.							३								७	१०
११	आधारभूत स्वा.के.							३								१०	१३
१२	आधारभूत स्वा.के.							३								८	११
१३	आधारभूत स्वा.के.							२								४	६
१४	आधारभूत स्वा.के.						१	२								७	१०
१५	प्रा.स्वा.के. रानी	१	१	२			१	२	१							७	१५
१६	आधारभूत स्वा.के.						१	१								७	९
१७	आधारभूत स्वा.के.					१		२								६	९
१८	आधारभूत स्वा.के.							१								४	५
१९	स्वास्थ्य चौकी			१			१	४	१							९	१६
स्वास्थ्य शाखा		४			२		१	२				१	१	१			१२
हेल्थ डेक्स रानी			१					५		१				१			८
कोभिड स्वाव संकलन											२						२
मेडिकल स्टोर									३								३
प्रशासन तर्फ															२		२
सि.वि.आर.एफ.								१०									१०
जम्मा		६	२	६	२	१	८	५	८	२	२	१	१	२	२	१५१	२५३

स्रोत : विराटनगर महानगरपालिका स्वास्थ्य शाखा २०८२

अनुसूची १८ शिक्षण अस्पताल तथा अस्पतालहरुको विवरणः

महानगरपालिकामा एक शिक्षण अस्पताल, एक सरकारी अस्पताल, एक आयुर्वेद अस्पताल, एक कोभिड अस्पताल सहित ३६ वटा सुविधा सम्पन्न अस्पतालहरु रहेका छन् । अस्पताल बाहेक धैरे पोलिक्लिनिक र साना क्लिनिकहरु पनि रहेका छन् । कोशी प्रदेशका सबै जिल्लाका विरामीहरुका अतिरिक्त मधेश प्रदेशका ससरी, सिरहा, धनुषा, महोत्तरी सम्मका विरामीहरु यहाँ उपचार गर्न आउने गर्दछन् ।

तालिका नम्वर ४२ : विराटनगर क्षेत्रमा सञ्चालित अस्पतालहरूको क्षमता नक्साङ्कन

S.N	Name	Number Of Beds	Type	Adress
1	Om Wellness Hospital	10	Hospital	Brt.-2
2	Biratnagar Aspatal Pvt.Ltd	100	Hospital	Brt.-2
3	Tapadiya Eye Hospital Pvt.Ltd	50	Hospital	Brt.-2
4	Hamro Aspatal Pvt.Ltd	100	Hospital	Brt.-4
5	Nobel Medical College Teaching Hospital Pvt.Ltd	750	Medical College	Brt.-4
6	Life Guard Hospital Pvt.Ltd	100	Hospital	Brt.-5
7	NATA	20	NGO	Brt.-7
8	Suraksha Aspatal Pvt.Ltd	50	Hospital	Brt.-7
9	Biratnagar City Hospital Pvt.Ltd	15	Hospital	Brt.-7
10	RamLal Golchha Eye Hospital	50	Hospital	Brt.-7
11	Golden Hospital	50	Hospital	Brt.-7
12	AIMS Hospital and Cancer Center Pvt.Ltd	50	Hospital	Brt.-7
13	R.K. Children Hospital	50	Hospital	Brt.-8
14	Get Well Hospital	25	Hospital	Brt.-9
15	Morang Co-operative Hospital	100	Hospital	Brt.-9
16	Sanjeevani Hospital and I.V.F. Center Pvt.Ltd	50	Hospital	Brt.-9
17	Saptakoshi Hospital Pvt.Ltd	50	Hospital	Brt.-9
18	Green Cross Hospital	15	Hospital	Brt.-9
19	General Hospital and Trauma Care Center	15	Hospital	Brt.-9
20	Neuro Cardio and Multispeciality Hospital	100	Hospital	Brt.-10
21	MAX International Hospital and Trauma Center Pvt.Ltd	25	Hospital	Brt.-11
22	Biratnagar Eye Hospital	500	Hospital	Brt.-13
23	Birat Eye Hospital Pvt.Ltd	50	Hospital	Brt.-14
24	Dibyajyoti Hospital	15	Hospital	Brt.-14
25	Rani PHC	3	PHC	Brt.-15
26	Baijanathpur HP	0	HP	Brt.-19
27	Koshi Hospital	350	Hospital	Brt-7
28	Makalu Hospital Pvt.Ltd.	24	Hospital	Brt.-9
29	PSI/Save The Earth Nepal,Biratnagar	0	NGO	Brt.-4
30	CRS Company	0	NGO	Brt.-2
31	Family Planning Association of Nepal	0	NGO	Brt.-7

32	Marie Stopes Center, Biratnagar	0	NGO	Brt.-9
33	TEMPORARY COVID HOSPITAL(KOSHI HOSPITAL)	100	COVID Hospital	Brt.-10
34	AMDA NEPAL_MORANG	0	NGO	Brt.-11
35	Sparsha nepal_Morang	0	NGO	Brt.-11
36	KYC Punarjiwan Kendra_Morang	0	NGO	Brt.-13
	Total Number Of Beds	2,817		

स्रोत : विराटनगर महानगरपालिका स्वास्थ्य शाखा २०८२

अनुसुची १९ : स्थानीय तहमा QRT/RRT को विवरण

तालिका नम्वर ५४ : QRT/RRT को लागि वन्दोवस्तीका सामग्री व्यवस्थापन

SN	Equipment	Tentative quantities	SN	Equipment	Tentative quantities
1.	structhure	2 pieces	11.	Bruffin	500 No
2.	Bandage / cottan roll	10/10 No	12.	Syallan pani	300 bottle
3.	Piush jhol	50 bottle	13.	D5- Syallan pani	50 Bottle
4.	Citamol	10000 No	14.	Metronidozal Syrpa	200 Bottle
5.	Metro Nidozal Tablets	5000 No	15.	Paracetamol	200 Tablets
6.	Amoxillin Tablets 500 mg	2000 No	16.	Sutkkeri Nyano Jhola	200 Pakets
7.	Amoxillin Tablets 250 mg	2000 No	17.	IP cannal	100 No
8.	Cifrofoxine 500 mg Tab	1000 Tab	18.	Dressing Tap	5 Banndle
9.	Cifrofoxine 250 mg Tab	1000 Tab	19.	Betadin jhol	No
10.	Jivan jall	565 pieces			

अनुसूची २० विराटनगर नगरपालिका भित्र रहेका हेभ्भी इक्वीपमेण्टः

तालिका नम्वर ४५ : महानगर क्षेत्रमा रहेका हेभ्भी इक्वीपमेण्टः

वडानं	इक्वीपमेण्ट	कम्पनी	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
३	डोजर, लोडर	न्यू विराटनगर कन्स्ट्रक्सन	शान्तिनगर	नत्थु चौधरी	९८०२७६३७२
		रमेश कार्की	सिभिल मार्ग	रमेश कार्की	
			राजवंशी चोक		
४	डोजर, लोडर	मोरङ ढुवानी सेवा	कञ्चनवारी	निर्मल भट्टराई	९८५२०३१७५६
				शंकर थापा	
				अमृत जोशी	
	क्रेन	मोरङ ढुवानी सेवा	कञ्चनवारी	निर्मल भट्टराई	९८५२०३१७५६
५	डोजर, लोडर		चाँदनी चोक	गोपाल कार्की	९८५२०२४४२४
६	डोजर, लोडर	कसिस कन्स्ट्रक्सन	बरमपुरा	भरत कामत	
७	डोजर, लोडर	विराटनगर महानगरपालिका			
१२	डोजर, लोडर		सिकियाही	सञ्जय यादव	
			मझुवा टोल	अशोक साह	
			बखरी	जुमालाल यादव	
१३	डोजर, लोडर		बाँसवारी टोल	श्याम यादव	
१८	जे सि भि	दाहाल कन्स्ट्रक्सन	झटियाही	पंकज यादव	९८००९४६९५०

स्रोतः वडामा गरिएको छलफल २०८२

अनुसूची २१ विपद् प्रारम्भिक द्रुत सर्वेक्षण फाराम

प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा फाराम

Initial Rapid Assessment Form (IRA)

विपद् लेखाजोखा मार्गदर्शन, २०७२ (प्रथम संसोधन, २०७८) सँग सम्बन्धित

१. घटनास्थलको जानकारी

प्रदेशको नामः	जिल्लाको नामः	गाउँ/ नगरपालिकाको नामः
वडा नम्बरः	टोलः	सूचना संकलन मिति (गते/ महिला/साल):

२. घटनास्थलको वस्तुस्थिति

विपद्‌को प्रकार	घटना घटेको मिति गते/ महिला/साल	घटना घटेको समय (घण्टा/मिनेट)

मौसमको वर्तमान अवस्था कस्तो छ ?	☐ सामान्य ☐ प्रतिकुल
जिल्ला सदरमुकामबाट अनुमानित दूरी (किमि)	पालिका सदरमुकामबाट अनुमानित दूरी (किमि)

मृतक संख्या	बेपत्ता संख्या	घाइते संख्या	जम्मा प्रभावित (अनुमानित घरधुरी संख्या) :	जम्मा विस्थापित (अनुमानित घरधुरी संख्या) :
महिला :	महिला :	महिला :		
पुरुष :	पुरुष :	पुरुष :		
बालबालिका :	बालबालिका :	बालबालिका :		
अन्य:	अन्य:	अन्य:		
जम्मा :	जम्मा :	जम्मा :		

खोज तथा उद्धारको अवस्था	☐ भइरहेको ☐ उद्धार संख्या ☐ नभएको

विस्थापितहरु हाल बसिरहेको ठाउँ/संरचना	☐ मानवीय सहायता स्थलः संख्या ☐ सामुदायिक खुल्ला स्थानः संख्या ☐ विद्यालय संख्याः ☐ सार्वजनिक भवन संख्याः .... ☐ सडक छेउ वा सडक माथिः संख्या ☐ वन क्षेत्रः संख्या ☐ आफन्त/छिमेकीः संख्या ☐ अन्यः (उल्लेख गर्ने) संख्याः	

अहिले प्रभावित स्थानसम्म आवतजावतको अवस्था	☐ ठीक छ ☐ कठिन छ ☐ बन्द छ	सामान्य अवस्थामा यातायातको पहुँच ☐ छ ☐ छैन	सवारी साधन/यातायात सेवा	☐ अवरुद्ध भएको ☐ अवरुद्ध नभएको
नजिकै चालु हेलीप्याडको अवस्था ☐ चालु ☐ अवरुद्ध ☐ छैन				

सञ्चार सेवा	☐ अवरुद्ध भएको ☐ अवरुद्ध नभएको
विद्युत सेवा उपलब्ध	☐ अवरुद्ध भएको ☐ अवरुद्ध नभएको
प्रभावित परिवारको सञ्चित खाद्य सामग्री	☐ क्षति भएको (घरधुरी संख्या) .... ☐ क्षति नभएको (घरधुरी संख्या) ....

स्वास्थ्य सेवा	☐ सञ्चालनमा भएको (संख्या ....) ☐ सञ्चालनमा नभएको (संख्या ....) तत्काल उपचारका लागि स्थानान्तरण गर्नुपर्ने भएमा, संख्या ....
सञ्चालित स्वास्थ्य सेवाकोलागि आवश्यक औषधी	☐ उपलब्ध छ ☐ पर्याप्त छैन
विद्यालय	☐ सञ्चालनमा भएको (संख्या ....) ☐ सञ्चालनमा नभएको (संख्या ....) ☐ प्रभावित विद्यार्थीहरुको संख्याः ....
खानेपानीको आपूर्ती	☐ सुचारु (पर्याप्त) (संख्या) ☐ अपर्याप्त (संख्या) प्रभावित घरधुरी संख्याः.........
भौतिक संरचना	
निजी घर	☐ पूर्ण क्षति (संख्या ....) ☐ आँशिक क्षति (संख्या ....)
सरकारी कार्यालय/भवन	☐ पूर्ण क्षति (संख्या ....) ☐ आँशिक क्षति (संख्या ....)
सामुदायिक भवन	☐ पूर्ण क्षति (संख्या ....) ☐ आँशिक क्षति (संख्या ....)
कृषि बालीको क्षति	☐ क्षति (अनुमानित क्षेत्रफल ....) (विघा/रोपनी)
पशु चौपाया क्षति	☐ (अनुमानित संख्या ....)
पंक्षी क्षति	☐ (अनुमानित संख्या ....)
अन्य क्षति	☐ पूर्ण क्षति (संख्या ....) ☐ आँशिक क्षति (संख्या ....)

फोहोर मैलाको व्यवस्थापनको अवस्था कस्तो छ ?	☐ सामान्य छ ☐ महामारीको सम्भावना छ
शौचालयको व्यवस्था छ ?	☐ सामान्य ☐ थप व्यवस्था गर्नुपर्छ (घरधुरी संख्या...............)

विशेष आवश्यकता (Special Requirement) भएका प्रभावितहरुको अनुमानित संख्या	
गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाहरुको लागि आवश्यक सामग्रीहरु (मर्यादा सामग्री (Dignity Kit)	☐ आवश्यक भएको ☐ आवश्यक नभएको आवश्यक भए अनुमानित संख्याः ....
५ वर्ष सम्मका बालबालिकाको लागि आवश्यक पौष्टिक आहारा तथा सामग्रीहरु	☐ आवश्यक भएको ☐ आवश्यक नभएको आवश्यक भए अनुमानित संख्याः.........
५ वर्षभन्दा माथिका बालबालिकाको लागि आवश्यक सामग्रीहरु (जस्तैः शैक्षिक तथा बालमैत्री स्थल (Child friendly space)	☐ आवश्यक भएको ☐ आवश्यक नभएको आवश्यक भए अनुमानित संख्याः ....
जेष्ठ नागरिकहरुका लागि आवश्यक सहयोग	☐ आवश्यक भएको ☐ आवश्यक नभएको आवश्यक भए अनुमानित संख्याः ....
अपाङ्गता भएकाहरुका लागि आवश्यक सहयोग	☐ आवश्यक भएको ☐ आवश्यक नभएको आवश्यक भए अनुमानित संख्याः ....
असहाय/अशक्त विरामीको संख्याः	

३. हालसम्म भएको राहत वितरणको अवस्था

राहत वितरण गर्ने तह संघसंस्था निकायको नाम	
राहत वितरण गरिएका सामग्रीहरुको नाम र परिमाण (पाल, त्रिपाल, चामल, कपडा, भाडाकुडा आदि)	
नगद/राहत वितरण गर्ने तह/संघसंस्था/ निकायको नामः	
राहत (नगद/राहत सामग्री) पाउने परिवार संख्याः	
राहत (नगद/राहत सामग्री) नपाएका प्रभावित परिवार संख्याः	

४. तत्काल गर्नुपर्ने

स्थानान्तरण गर्न	☐ आवश्यक पर्ने संख्या .... ☐ आवश्यक नपर्ने	
खाद्य तथा गैरखाद्य सामग्री	☐ परिवार (Family) टेण्ट परिवार संख्या........... ☐ त्रिपाल संख्या........... ☐ गुन्द्री (म्याट्रेस) संख्या...... ☐ पि फाम संख्या........... ☐ कम्बल संख्या ☐ कपडा संख्या ☐ भाडाकुँडा संख्या ☐ Hygiene Kit संख्याः ☐ चर्पी संख्या	खाद्यान्न (दाल, चामल, नुन, तेल) परिमाण .... कति जना ☐ तयारी खाना (दालमोठ ☐ चिउरा भुजा चाउचाउ ☐ विस्कुट) कतिजना ...... ☐ पिउने पानी ☐ अन्य

प्रभावित क्षेत्रमा कुनै अवाञ्छित गतिविधि	☐ भएको ☐ नभएको भए प्रभावित व्यक्तिको अनुमानित संख्या ....
लैङ्गिक हिँसा यौन हिँसा	☐ भएको ☐ नभएको भए प्रभावित व्यक्तिको अनुमानित संख्या ....
चोरी लुटपाट	☐ भएको ☐ नभएको ☐ भए प्रभावित व्यक्तिको अनुमानित संख्या
राहतका लागि नगद सहयोग गर्न उपयुक्त अवस्था	☐ छ ☐ छैन

५. सूचना संकलकहरुको विवरण

क्र सं	नाम, थर	पद/संस्था	सम्पर्क नम्बर	सूचना संकलन गरेको समयावधि (मिति र समय)	हस्ताक्षर
१.	टोली प्रमुख				
२.	सदस्य				
३.	सदस्य				
४.	सदस्य				
५.	सदस्य				

टोलीको थप टिप्पणी (Additional Observation) :

....

....

अनुसूची २२ विषयगत सदस्य संस्थाको कार्यशर्तः

कुनै विषयगत क्षेत्रमा परेको समस्या समाधानमा सहयोग गर्न सम्बन्धित तहमा तोकिएको प्राविधिक क्षमता भएको तथा अधिकारप्राप्त व्यक्ति, संस्था वा निकायलाई विषयगत सदस्य संस्था भनिन्छ ।

विषयगत सदस्य संस्थाको काम कर्तव्य यस प्रकार हुनेछन्ः

१ विषयगत सदस्य संस्था (सरकारी निकाय, राष्ट्रसंघीय निकाय, रेडक्रस अभियानका सदस्य, राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय गैसस आदि)का बी चमा उपयुक्त विषयगत समन्वय संयन्त्र स्थापना गर्न तथा व्यवस्थापन गर्न विषयगत अगुवा संस्थालाई सहयोग गर्ने ।

२ संघीय प्रदेश जिल्ला र स्थानीय तह सरकारी निकाय स्थानीय नागरिक समाज तथा अन्य सरोकारवाला निकायबीच समन्वय गर्न विषयगत अगुवा संस्थालाई सहयोग गर्ने ।

३ आफ्नो विषयगत क्षेत्रमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्न विषयगत अगुवा संस्थालाई सहयोग गर्ने । यस अन्तरगत विपद्को प्रकृति तथा योजना मान्यता प्राथमिकता प्राप्त आपत्कालीन कार्य तयारी आपत्कालीन कार्य संबोधन गर्न प्राथमिकताप्राप्त पूर्वतयारी कार्यका लागि विद्यमान कमी कमजोरी पहिचान विषयगत कार्ययोजना आदि पर्दछन् ।

४ आपत्कालीन अवस्थाका लागि पर्याप्त आकश्मिक योजना तथा पूर्वतयारीको प्रत्याभूति गराउने ।

५ विषयगत क्षेत्रका सहभागीहरु सम्बन्धित नीतिगत मार्गदर्शन तथा प्राविधिक मापदण्डका बारेमा जानकारी राख्दछन र सोही मापदण्डका आधारमा प्रतिकार्य गर्दछन् भन्ने कुराको प्रत्याभूति गराउन विषयगत अगुवा संस्थालाई सहयोग गर्ने।

६ विषयगत क्षेत्रका कार्यसमूहको प्रभाव र कार्यान्वयन योजनाको प्रगतिको समीक्षा गर्न तथा पर्याप्त प्रतिवेदन र प्रभावकारी सूचना प्रवाहको प्रत्याभूति दिन प्रभावकारी अनुगमन संयन्त्र स्थापना गर्न विषयगत अगुवा संस्थालाई सहयोग गर्ने ।

७ सूचना संकलन तथा प्रचार प्रसारमा योगदान गर्न स्रोत साधनको आवश्यकता पहिचान गर्ने ।

८ विषयगत क्षेत्रका प्राथमिकता प्राप्त कार्यसञ्चालन गर्न दातृ सम्दायलाई मानवीय सहायता कार्यमा लगानी गर्न प्रोत्साहन गर्ने । साथै विषयगत क्षेत्रका सहभागीहरुलाई सामान्य माध्यमबाट उनीहरुको स्रोत साधन परिचालन गर्न प्रोत्साहित गर्ने ।

९ मानवीय सहायतामा संलग्न साझेदार संस्थाका कर्मचारीको क्षमता विकासका लागि तालिम सञ्चालन गर्न सहयोग गर्ने ।

१० पूर्व निर्धारित प्राथमिकता प्राप्त आवश्यकता पूर्तिका लागि विषयगत संस्थाहरुलाई अन्तिम सेवा प्रदायकका रुपमा जिम्मेवार बनाउने ।

११ कार्यक्षेत्र र कार्यक्रमको प्राथमिकताका आधारमा विषयगत क्षेत्रका मुख्य साझेदारलाई समावेश गराउने ।

अनुसूची २३ अगुवा सहयोगी संस्थाको कार्यशर्त

अगुवा सहयोगी संस्थाको मुख्य भूमिका विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यसम्बन्धी क्रियाकलाप गर्न विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्ने सिलसिलामा सम्बन्धित तहमा कार्यरत सवै निकायकावीच छलफल गर्न साझा मञ्च प्रदान गरी आवश्यक सहजकर्ताको कार्य गरी यस कार्यमा विपद् व्यवस्थापन समितिलाई सहयोग प्रदान गर्नु हो ।

मुख्य भूमिका यसप्रकार हुनेछः

१. सबै निकाहरुको सहकार्यमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमामा सहयोग गर्ने ।

२. विपद् व्यवस्थापन समितिसंग समान्वय गरी अन्तिम कार्यशाला गर्नु अघि वैठकहरू संचालन गर्ने ।

३. विपद् सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन प्रकोप जोखिम विश्लेषण आदि कार्यमा समन्वय गर्नर् र प्राविधिक तथा वित्तीय सहयोग प्रदान गर्ने ।

४. प्रभावकारी प्रतिकार्य पूर्वतयारीको लागि मुख्य सिद्धान्त वा न्यूनतम मापदण्डका बारेमा समन्वय गर्ने ।

५. विगतका अनुभवका आधारमा सफलता चुनौति तथा कमीकमजोरी पहिचान गर्ने ।

६. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा प्रकृयामा सबै विषयगत क्षेत्रका अगुवा तथा सदस्य संस्थाहरु लगायत अन्य सरोकारवालाहरुको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।

७. कार्यशालाको नतिजा तयार गर्ने र सम्बन्धित तहमा कार्यरत मानवीय सहायतामा संलग्न निकायहरु माझ प्रवाह गर्ने । माथिल्लो तहमा प्रतिवेदन दिने साथै तल्लो तहसम्म जानकारी गराउने आदि ।

अनुसूची- २४ आपत्कालीन मानवीय सहयोगको लागि स्फियर मापदण्ड

आपत्कालीन योजना विपद्को समयमा कार्यान्वयन हुने योजना हो । यस समयमा सामाजिक, सांस्कृतिक, आर्थिक अवस्था असामान्य रहन्छ । हरेक क्षेत्रमा कठिन परिस्थिति उत्पन्न हुने भएकोले विपद् प्रभावित समुदायको सहयोग गर्दा मानवीय मूल्य र प्रभावितको मौलिक अधिकारमाथि आघात नपुगोस् तथा उनीहरूले सम्मानपूर्वक जीवन निर्वाह गर्न पाउने वातावरण बनोस् भन्ने ध्येयले सहयोगका सन्दर्भमा न्यूनतम मापदण्ड निर्धारण भएका छन् । स्फियर परियोजनाले निर्धारण गरेका ती मापदण्डलाई नेपाल सरकारबाट समेत अनुमोदन भएको छ । विपद्का समयमा मानवीय सहयोगका निर्धारित न्यूनतम मापदण्डको प्रभावकारी कार्यान्वयन हुनु जरुरी हुन्छ । मानवीय सहयोगका मापदण्डको सङ्क्षिप्त विवरण निम्नअनुसार छः

१ समन्वय, सूचना तथा पूर्वचेतावनी प्रणाली क्षेत्र

- समन्वय बैठक बाढी आएको पहिलो हप्तामा एक दिन बिराएर र दोस्रो हप्ताबाट हप्तामा एक दिन बैठक बस्ने,
- समन्वय बैठक र प्रतिवेदनका बारेमा जानकारी गराउने,
- जोखिममा परेका समूह तथा जनसङ्ख्यालाई न्यायोचित रूपमा उद्धार सामग्रीको वितरण तथा सहयोग गर्ने,
- अवस्था तथा आवश्यकताको आधारमा रहेर मीरा (MIRA) टिम परिचालन गर्ने,
- पहिलो हप्तामा परिस्थितिका बारेमा दिनदिनै प्रतिवेदन तयार गर्ने । क्रमशः आवश्यकताअनुसार हरेक २ दिन तथा साप्ताहिक रूपमा निरन्तरता दिने,
- २४ घण्टाभित्र सञ्चार माध्यमका लागि समाचार पठाउने र पहिलो हप्तामा हरेक दिन,
- विपद् व्यवस्थापन समितिलाई सक्रिय पार्न प्रयास गर्ने,
- समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापनको अनुगमन गर्ने, प्रतिवेदन तयार गरी सबैलाई जानकारी गराउने ।

२ खाद्य क्षेत्रः

प्रभावित व्यक्तिहरूको पहुञ्च निम्न वस्तुमा हुनेछः

१) प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन न्यूनतम २,१०० क्यालोरी प्राप्त हुने गरी खाद्यसामग्रीको व्यवस्था,

२) प्रभावित मानिसहरूका लागि हाल विद्यमान तथा उपलब्ध भएका र पहुँचयोग्य खाद्य पदार्थमा परिपूरक (Complementary) को रूपमा एक अथवा दुई खाद्य पदार्थहरू पूरकको रूपमा उपलब्ध गराउने, र

३) निश्चित समूहका व्यक्तिको (साना केटाकेटी, एच्आईभी भएका व्यक्ति, कुपोषित व्यक्तिहरू आदि) आवश्यकता पूरा गर्न सामान्य खाद्यान्नको अतिरिक्त परिपूरक खाद्यसामग्रीको व्यवस्था ।

मापदण्डबमोजिमको खाद्यान्न सूची (Kit)

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालयले प्रकोप पूर्वतयारी सञ्जाल नेपालको समन्वयमा स्फियर मापदण्डअनुरूप सिफारिस गरेको खाद्यान्नको सूची निम्नअनुसार रहेको छः

- चामल – प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ४२० ग्राम,
- दाल – प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ६० ग्राम
- वनस्पति तेल – प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ३० मि.लि.,
- नुन – प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ५ ग्राम

स्थानीय परिस्थितिबमोजिम खाद्यान्न वितरणको आकार निर्धारित गरिनु पर्छ । सुरुमा घरायसी स्तरमा गरिने वितरण र अन्तिम लेखाजोखाबाट प्राप्त तथ्याङ्कको आधारमा वितरण गरिनु पर्छ ।

३ आवास तथा गैरखाद्य सामग्री र शिबिर व्यवस्थापनः

१. औसतमा एक व्यक्तिका लागि ३.५-४.५ वर्ग मिटरको छाना भएको क्षेत्र उपलब्ध छ,

२. औसतमा ५ सदस्यहरूको एक परिवारका लागि कम्तीमा पनि ४x५ मिटरको डोरीसहितको प्लास्टिक सिट र सहायता सामग्री,

३. कम्बलमा मानिसहरूको पर्याप्त पहुँच,

४. दुई वर्षसम्मका केटाकेटीहरूका लागि कम्तीमा पनि एक पूरा सेट कपडा,

५. महिला, केटी, पुरूष तथा केटाहरूको लागि कम्तीमा पनि एक पूरा सेट कपडा छ । यसका अतिरिक्त, महिला तथा केटीहरूका लागि नियमित सरसफाइसम्बन्धी सामग्रीको आपूर्ति भएको छ,

६. मानिसहरूसँग उपयुक्त घरायसी सामग्री छः (एक सेट भाँडा),

७. शिबिर बन्द गर्ने र वहिर्गमन रणनीति,

८. शिबिर स्थापना गर्नका लागि अग्रिम रूपमा जमिनको पहिचान गर्नुपर्दछ जुन जमिन सुरक्षित तथा स्फियरको मापदण्डअनुसार हुनु पर्ने,

९. विद्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरूसँग अग्रिम रूपमा नै समझदारी पत्र (MoU) मा दस्तखत गर्ने,

१०. शिबिरका लागि योजना तर्जुमा गर्दा नै सांस्कृतिक तथा सामाजिक मूल्यहरू एवं परिस्थितिलाई ध्यानमा राख्ने,

११. शिबिर स्थापना गर्नका लागि विगतमा प्रयोग गरिएका ठाउँहरूको अभिलेख हेर्ने वा अभ्यास बुझ्ने,

१२. सरकारी निकायहरू, नागरिक समाज, स्थानीय निकाय तथा सरोकारवाला समूहसँगको परामर्शमा शिबिरको स्थापना गर्ने ।

४ खानेपानी तथा सरसफाइः

१. पहाडी जिल्लाहरूमा विपद्पछि पहिलो हप्तासम्म पाइपद्वारा अथवा जिल्ला सदरमुकामको खानेपानी योजनासँग सम्बन्ध कायम गरी खानेपानी भण्डारण गरिने ट्याङ्कीद्वारा र तराईका जिल्लाहरूमा प्रतिदिन

प्रतिव्यक्ति न्यूनतम ५ लिटर पानी उपलब्ध गराउने र पहिलो ४ हप्ताभित्र प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन उपलब्ध गराइने पानीको परिमाणलाई १५ लिटर पुऱ्याउने,

२. शिबिरमा बस्ने विस्थापित मानिसहरू तथा घर तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति नष्ट भएका व्यक्तिहरूका लागि पानी सङ्कलन गर्नका लागि बाल्टीन र पानी शुद्ध गर्नका लागि ३० दिनसम्म खानेपानी शुद्ध गर्ने ट्याब्लेट (Tablets) अथवा वाटरगार्ड (Water Guard) उपलब्ध गराउने,

३. शिबिरमा बसोवास गर्ने विस्थापित मानिसहरूका लागि उपयुक्त सरसफाइ एवं महिलाहरूका लागि नुहाउने सुविधाका निमित्त अस्थायी चर्पी (हरेक २० व्यक्तिका लागि एक चर्पी र पहिलो हप्ताभित्र हरेक १० व्यक्तिका लागि एक चर्पीका दरले सङ्ख्या बढाउने गरी) को निर्माण गर्ने,

४. शिबिरमा बसोवास गर्ने प्रभावित मानिसहरूलाई जिल्ला स्वास्थ्य तथा खानेपानी कार्यालयका कर्मचारी, साझेदार गैरसरकारी सङ्गठन, महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेवक एवं रेडक्रसका स्वयंसेवकहरूसँग मिली स्वास्थ्यसम्बन्धी सामग्रीको कीट (Kits) वितरण गर्ने र स्वास्थ्य प्रवद्र्धनसम्बन्धी पानी शुद्ध पार्ने उचित तरिका र साबुनद्वारा हात धुने गतिविधिहरू सञ्चालन गर्ने,

५. एकरूपताका लागि जिल्ला आपत्कालीन योजनालाई राष्ट्रिय आपत्कालीन योजनासँग मेल खाने गरी तयार तथा सुधार पार्ने ।

५ स्वास्थ्य तथा पोषणः

- प्रारम्भिक लेखाजोखा सञ्चालन गरिएकै समयमा स्वास्थ्यसम्बन्धी निगरानी (Health surveillance) सुरु हुन्छ,
- सामुदायिक स्तरमा रोग तथा चोट-पटकको उपचार विद्यमान प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रबाट, स्वास्थ्य संस्थाहरूमा केही उपचार एवं थोरै सङ्ख्यामा गम्भीर बिरामीहरूलाई सिफारिस गरी अन्य केन्द्रहरू (Referral centres) मा पठाई आपत्कालीन स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रमको कार्यान्वयन गरिनेछ,
- सिफारिस गरी पठाइने अन्य केन्द्रहरू (Referral centres) मा केन्द्रहरूमा पुग्नका निमित्त बिरामीहरूका लागि उपयुक्त यातायातको प्रबन्ध गरिनेछ ।

६ शिक्षाः

- विपद्को घटना घटेको पहिलो हप्ताभित्र शिक्षासम्बन्धी पूर्वाधार र शिक्षामा संलग्न व्यक्तिहरूका अवस्थाका बारेमा द्रूत लेखाजोखा सञ्चालन गर्ने,
- जिल्ला शिक्षा कार्यालय र स्थानीय क्षेत्रगत सदस्यहरू सँगको समन्वयमा तथा प्रभावित समुदायहरूसँगको परामर्शमा प्रभावित/आन्तरिक रूपमा विस्थापित बाल-बालिकाहरूको शिक्षालाई जारी राख्नका निमित्त अस्थायी रूपमा सिक्ने ठाउँ पत्ता लगाउने,
- सम्भव भएसम्म यथाशक्य चाँडो अर्थात् सिद्धान्ततः पहिलो दुई हप्ताभित्र, न्यूनतम मापदण्डबमोजिम ६ देखि ८ हप्ताभित्र न्यूनतम पूर्वाधारसहित, विद्यालय जाने बाल-बालिकाहरूका निमित्त अस्थायी रूपमा सिक्ने ठाउँ तथा स-साना बाल-बालिकाहरूका लागि सुरक्षित स्थान स्थापना गर्ने,
- विद्यालयहरू पुनः खुला गराएर र शिक्षण-सिकाइका सामग्री उपलब्ध गराएर र अर्ध-संरचनागत मनोरञ्जनका सामग्रीको व्यवस्था मिलाएर पढाइ जारी राख्ने र शिक्षक तथा विद्यार्थीहरूको पुनः एकीकरण प्रारम्भ गर्ने,

- विद्यालयबाहिर रहेका बाल-बालिकाहरू अस्थायी रूपमा खडा गरिएका सिक्ने ठाउँमा भर्ना गरिएका छन् अथवा तिनको शिक्षाका लागि वैकल्पिक व्यवस्था गरिएको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने,
- प्रभावित बाल-बालिकाहरूका निमित्त नियमित शिक्षा प्रणालीमा क्रमशः तिनलाई समावेश गर्दै लैजाने ।

७ संरक्षण

- प्रभावित जनसमुदायको अधिकारको कुनै पनि उल्लङ्घन, दुर्व्यवहार तथा शोषण अथवा भेदभावको अनुगमन गर्ने र प्रतिवेदन पेश गर्ने संयन्त्रको स्थापना गर्ने अथवा स्थापित संयन्त्रलाई प्रयोगमा ल्याउने,
- विभिन्न समुदायका सदस्यहरूबाट, विशेषतः अति गरिब तथा पछाडि पारिएका समूहबाट मानवीय सहयोग तथा आधारभूत सेवा सुविधामा समान पहँच सहयोग पाए नपाएको अनुगमन गर्ने,
- साझेदारहरूका बीचमा अभिलेख राख्ने तथा दर्ता गर्ने प्रणालीमा एकरूपता सुनिश्चित गर्ने,
- बालबालिका तथा महिलाहरूका लागि सुरक्षित वातावरणको सिर्जना गर्ने,
- शिक्षा तथा संरक्षणसम्बन्धी सहयोग कार्यक्रममा मनोसामाजिक सहयोगलाई एकीकरण गर्ने,
- हेरचाह गर्ने व्यक्तिहरूबाट बालबालिकाहरू बिछोडिने कार्यको रोकथाममा सहयोग गर्ने,
- बिछोडिएका तथा परिवार साथ नभएका बालबालिकाहरू, खास गरी पाँच वर्षको उमेरभन्दा मुनिका बालबालिका तथा किशोरीहरूको पहिचान, दर्ता तथा स्वास्थ्य जाँचको सहजीकरण गर्ने र खोजी तथा पुनर्मिलनमा संलग्न साझेदारहरूलाई सहयोग उपलब्ध गराउने,
- परिवारबाट बिछोडिएका तथा साथ नभएका बालबालिकाहरू र अन्य जोखिममा परेका समूह जस्तैः परिवार नभएका, वृद्ध, अपाङ्ग तथा दीर्घ रोगबाट प्रभावित समूहका मानिसहरूलाई हेरचाह तथा संरक्षण प्रदान गर्ने (बास तथा अन्य सेवाको व्यवस्था),
- मानवीय सहयोग तथा स्थायी समाधानका बारेमा आन्तरिक रूपमा विस्थापित मानिसहरूलाई नियमित रूपमा सूचनाको प्रवाह भइरहेको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने,
- फिर्ता हुने कार्यक्रम तथा स्थायी समाधानको तर्जुमा गर्ने कार्यमा आन्तरिक रूपमा विस्थापित व्यक्तिहरूलाई संलग्न बनाउन प्रयास गर्ने,
- शिविर तथा पुनर्वासका क्षेत्रहरूमा पर्याप्त सुरक्षाका लागि पैरवी गर्ने ।

सन्दर्भ सामग्रीहरु

१. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन २०६७ (अद्यावधिक २०७६),
२. महानगरपालिकाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०८१
३. जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना (मोरङ २०६७) पुनरावलोकन २०७९,
४. महानगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना २०७९
५. महानगरपालिकाको बहुप्रकोप संकटासन्नता तथा क्षमता पार्श्वचित्र २०७८
६. विषयगत क्षेत्रहरुको बैठक
७. सबै वडामा गरिएका छलफलहरु
८. सरोकारवालाहरु संगको टेलिफोन वार्ता र अन्तरकृया ।

विराटनगर महानगरपालिका

मोरङ, कोशी प्रदेश

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०८२

विषयगत क्षेत्रहरु

१. समग्र व्यवस्थापन खोज तथा उद्धार क्षेत्र

२. खाद्य तथा कृषि क्षेत्र

३. स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र

४. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र

५. अस्थायी आवास तथा गैरखाद्य क्षेत्र

६. आपतकालीन संरक्षण क्षेत्र

७. आपतकालीन शिक्षा क्षेत्र

८. शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र